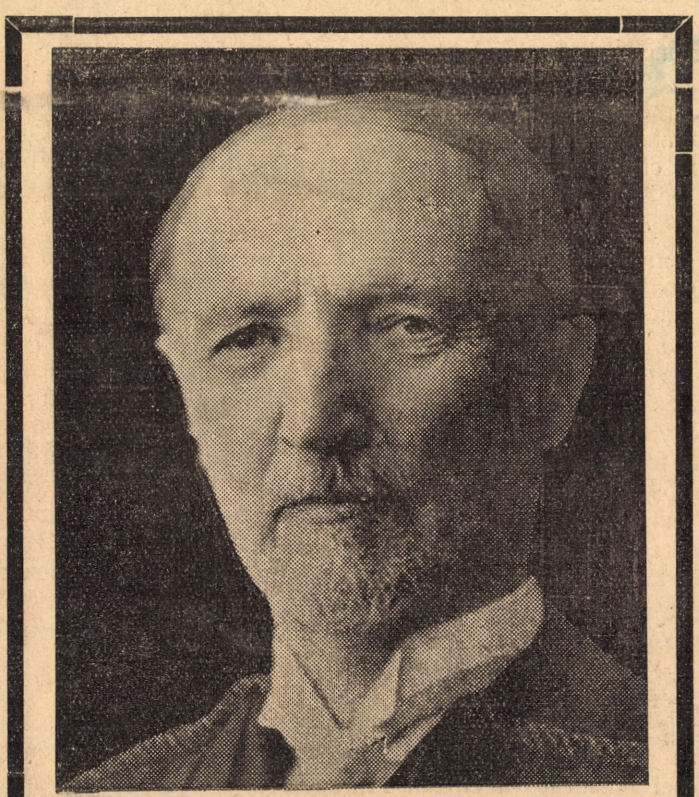
LI. évfolyam. Kolozsvár, 1941. január. 1. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Dr. BOROS GYÖRGY püspök.
(Régi, teol. tanár korából való kép.)

Unitárius Központi Könyvtár

Dr. Boros György püspök.
(1855–1941)

Mikor már kész volt csaknem teljesen az „Unitárius Közlöny" januári száma, akkor értesültünk arról, hogy *Dr. Boros György* püspök január 26-án, reggel 4 órakor csendesen elhunyt. Dr. Boros György tanulságos élete teljesen egybeforrt egyházunk életével s ezért a megható dottság első pillanatában is visszapillantunk az ő hosszas és Istentől megáldott szép életére.

Tordátfalván (Udvarhely vármegye) született 1855. április 19-én. Mint éleszű gyermeket Derzsi József, a kiváló iskolamester arra buzdította, hogy menjen a székelykeresztúri iskolába tovább tanulni. A székelykeresztúri gimnázium elvégzése után a kolozsvári unitárius főgimnáziumban folytatta tanulmányait, hol 1873-ban kitűnő eredménnyel az érettségit letette. 1874-ben a teológiára lépett, mikor már határozottan jelentkeztek kiváló hajlamai a társadalmi munka iránt. Mint papnövendék az „Önképző-Egylet és „Olvasó-Egylet" egyesítését javasolta s e javaslat alapján a két alakulat egyesült is. „Ifjúsági Olvasó- és Önképző-Egylet" címen. 1877-ben Ferencz József püspök ajánlatára kiküldötték a londoni „Manchester New Collegeba" akadémitának, hol két termékeny esztendőt töltött.

Londoni két évi tanulmányi ideje alatt sok ismeretséget szerzett és nagyban megerősödött a társadalmi szervezkedés és társadalmi munka iránti hajlama. A magyar unitárius és általában a magyar nagy kérdéseket szívesen és gyakran ismertette angol és amerikai lapokban. Sok hamis fogalmat oszlatott el felőlünk és sok magyar kérdésről felvilágosította az angol nyelvű olvasókat. Angolországi tanulmányútja nemcsak egyházi szempontból, hanem az egyetemes magyarság szempontjából is fontos. Angliában többször részt vett az ottani unitárius gyüléseken, konferenciákon; Amerikában pedig háromszor tett nagyobb útat s minden alkalommal több előadást, felolvasást tartott. Ezen útjai és levelezései által egyházunknak és népünknek sok barátot szerzett a világ kiváló gondolkozói és vallásos szellemei között. E tekintetben oly nagy összeköttetései voltak, hogy 1918-ban, gyászos összeomlásunk alkalmával a hivatalos magyar békeküldöttség tagjának kérték fel és részt is vett a szomorú kálváriás ügyben.

1879-ben, az oly korán elhunyt Simén Domokos helyére teológai tanárnak választották meg. Mint teológiai tanárnak egyik legfőbb célja volt az intézet fejlesztése; előbb Teológiai Intézetté, azután sikerült Teológiai Akadémiává emelni. Mint akadémiának öt tanára lett s ezáltal sikerült a lelkészképzést magasabb színvonalra emelni. A teológiai intézetnek 1910-ig, főjegyzővé történt választásáig dékánja volt. E minőségében szívesen foglalkozott a növendékek minden törekvésével,

különösképpen szerette az önképzőköri működést. Az ifjak önképző-körének védnöke is volt egészen 1928-ig, püspökké történt megválasztásáig. Az ifjak iránt való állandó szeretetét igazolja az is, hogy a gimnázium alsóosztályai számára ő javasolta a „vasárnapi iskolát", a gyermekek számára való téli istentiszteletet. Ennek a ma már 60 évre visszatekintő intézménynek ő volt a vezető tanára mindaddig, míg a főgimnáziumban a rendes vallástanári állást föl nem állították.

Egyháztársadalmi munkássága legnagyobb részt a Dávid Ferenc Egyletben jutott kifejezésre. Ezt az egyháztársadalmi szervezetet melengette szívén legnagyobb mértékben. Ez az egyesület 1855-ben alakult s nemcsak az unitárius benső vallásosság, hanem általános közművelődés szempontjából is értékes munkát teljesített. Ez egyesületnek 1822-ig főtitkára, 1922—1928-ig ügyvezető alelnöke volt, azután pedig díszelnöke. Az egylet lapjának, az „Unitárius Közlönynek" pedig 1888—1924 szerkesztője volt s azóta sem szünt meg levenni róla a kezét.

Az egyház közigazgatásában mindig fontos szerepe volt. Fiatal korában közigazgatási jegyző, majd nevelésügyi bizottsági előadó, 1910—1928-ig főjegyző, 1928—1938-ig egyházunknak püspöke volt.

Mint magyar ember, mindig a magyar szabadságnak volt a lelkes harcosa. A politikai küzdelmekbe azonban sohasem vegyült belé kelletén túl. Ebbeli törekvését is eszményiség jellemezte.

Mint író, az egyház keretén belül az „Unitárius Közlöny"-ben, „Fiatalság Barátja"-ban, „Keresztény Magvető"-ben és sok más külön kiadványban fejtett ki kiváló munkásságot. Önállóan megjelent művei közül legnevezetesebb a „Szívemet hozzád emelem" c. imakönyv és „Brassai Sámuel életrajza". Az egyházi szervezeten kívül tagja, később alelnöke, a legutóbbi években pedig díszelnöke volt az Erdélyi Irodalmi Társaságnak. Az Erdélyi Múzeum-Egylet választmányának tagja volt s e magas tudományos egyesületben több felolvasást tartott, melyek nemcsak a folyóiratban, hanem külön kiadásban is megjelentek. Kolozsvár városi tanácsának is hosszú éveken át tagja volt.

Ebben a keretben folyt le dr. Boros György munkássága. A keret csak keret, csupán vázlat, amelyet ki kell töltenie majd a komoly életrajzírónak. Mi terünkhöz képest csak röviden emlékezhettünk meg róla. E rövid megemlékezésből is kiolvasható, hogy dr. Boros Györgyben egy lángoló lélek lakozott, telve soha nem lankadó akaraterővel és munkakészséggel. Egyházát teljes szivéből szerette s azért dolgozni soha meg nem szünt. A magyar nemzetért meghozta azt az áldozatot, amit egy lángoló lélek meghozhat. Az ifjúságnak irányítása, sorsa mindig a szívén feküdt. Egyháztársadalmunkat s egész egyházi életünket mindenkor meggyőződése szerinti munkára, szervezkedésre, haladásra buzdította.

Az isteni gondviselés megadta azt az égi kegyelmet neki, hogy 60 évig állhatott az egyházi és társadalmi munkában. E 60 év emléke elevenedett fel ebben a pillanatban, mikor eltávozott az élők sorából. Emléke áldott minden idők számára.

Dr. Mikó Lőrinc

kir. táblai tanácselnök.

Az unitárius kollégium dísztermében a többi nagy unitárius történelmi arcképek sorozatában ott látjuk Mikó Lőrinc dombormű képét. E kép egy nyugodt, hitében, tudásában, meggyőződésében szilárd és egyszersmind jóságos embernek a csalhatatlan ábrázatját tárja elénkbe. Az egyháztörténelemben jártas emberek tudják, hogy ez a Mikó Lőrinc valóban az unitárius egyház legnagyobb történelmi alakjai közé tartozik. A múlt században. a nagy szabadságharc gyászos vége után egyházi életünknek valóban nélkülözhetetlen munkása volt. Az ötvenes évek keserves elnyomattatása alatt az ő nagy jogi tudása, bölcsessége és nagy munkaereje volt az, ami más kiváló emberek közreműködésével minden oldalról megtámadott egyházunkat megmentette ezer fenyegető veszedelem közepette.

Mikor a nagy világégés után reánkszakadt a világtörténelem nagy igazságtalansága s ezeréves hazánkat földarabolták, Erdély s ezzel együtt a mi egyházunk idegen kormányzat alá került: az isteni Gondviselés csodálatos útjai ismét egy Mikó Lőrincet, a nagy Mikó Lőrincnek unokáját állította az egyházi élet nehéz küzdelmének terére. Valóban gondviselésszerű volt az ő megnyerése az egyházi élet számára, mert a trianoni balvégzés után, a román uralom alatt egyházunk helyzete éppen olyan kétségbeejtően rossz volt, mint a múlt század ötvenes éveiben.

Dr. Mikó Lőrinc kíváló jogász családból származott. Édes atyja: Mikó Imre, széles körben ismert és nagyrabecsült táblabíró emlékét ma is őrzik azok, akik múltunk nagyjairól nem szoktak megfeledkezni. Dr. Mikó Lőrinc is, mint bíró kezdte meg pályáját, amelyet derékban ketté tört a világháború kitörése. A világháború őt is magával sodorta s nem kímélte meg a szibériai fogság sanyarúságaitól sem. A nagy összeomlás után szerencsésen hazakerült és egyházunk bízalma meghívta az egyházi titkári állásra.

Ez az állás látszólag csendes, nyugodt munkateret biztosít az embernek. Nyugodt, rendes időben úgy is van, de az idők egyáltalán nem voltak nyugodtak, a helyzet időről-időre változott, az egyház és állam viszonya az elmúlt 22 esztendő alatt sohasem volt biztos és határozott; a román kormányzat nem igen akarta elismerni azt az erkölcsi és szellemi tőkét, melyet az unitárius egyház képvisel. Különösen nagy gondot okozott az iskolaügy, az üldözött lelkészek és tanítók ügye, a kisajátítással kapcsolatos ügyek, az egyházi közművelődési egyesületeket akadályozó sokféle kormányrendeletek stb., stb. Mindenki a veszedelmek és káros intézkedések elhárítása miatt az egyházhoz sietett s az egyház pedig ki által rendezte el az ily ügyeket? — Az egyházi titkár: Dr. Mikó Lőrinc által. És ő nagy jogi tudásával, tapasztalatával és fáradtságot nem ismerő kitartásával állandóan rendezte azt a nagy munkasorozatot, amelynek elvégzésére az Isten neki oly csodálatos erőt, türelmet és kitartást adott.

Akik napról-napra nem láthatták azt a sokféle munkát, azt a

sok nehézséget, ami az egyházi életben külső és belső okokból előfordulni szokott: nehezen lehet ismeretük arról a rengeteg munkáról, amit egy vezető embernek teljesítenie kell. Dr. Mikó Lőrinc teljesítette is a reá váró kötelességeket. A kora reggeli óráktól kezdve a késő esti órákig mindig a hivatalában volt, hogy egyházunk ügyei ne maradjanak ellátatlanok.

Munkája mindig pontos, szabatos. Rája is talál az a régi mondás: a stilus az ember. E. K. Tanácsban és a Főtanácsban minden alkalommal tett jelentései, javaslatai mutatják az ő nem közönséges szellemi erejét és erős bírói ítélőképességét. A minden évben kiadott E. K. T. jelentések az elmúlt 20 esztendőnek igazi történelmi okmányai lesznek s mutatják írójuknak: Dr. Mikó Lőrincnek egyházszeretete mellett nagy tudását, kiváló képességeit és páratlan lelkiismeretességét.

Nem csodálkozhatunk azon, ha az ilyen nagy munkára, tudásra és lelkiismeretességre a magyar kormány is felfigyelt és elhívta az igazságügyhöz kir. ítélőtáblai tanácselnöknek. Az igazi munkának, tudásnak és lelkiismeretességnek méltó elismerése ez!

Mi, az egyház, mindenesetre szegényebbek lettünk azzal, hogy nélkülöznünk kell az ő nagy tudását, tapasztalatát és lelkiismeretességét, de bizonyosak vagyunk abban, hogy az igazságügy sokat nyert vele.

A bekövetkező várható jobb időben bizonyára az egyház megtalálja azt az embert, aki nálunk megüresedett helyét az ő nyomdokain haladva betölti; mi távozása miatti fájdalmunk mellett igaz örömmel vagyunk eltelve, hogy az igazi lelkiismeretes munka Dr. Mikó Lőrincben megnyerte a méltó jutalmát. Dr. Mikó Lőrinc pedig megnyerte hivatásának igazi területét, a bírói munkakört, mely pályán ifjú korában oly sok reménnyel elindult.

Bizonyosak vagyunk, hogy egyházunk ezzel nem vált el végképpen tőle, mert aki egyházát úgy szereti, mint Dr. Mikó Lőrinc, táblabírói tisztében is lesz módja és alkalma arra, hogy egyházi életünkben még sok jót tegyen. *B. P.*

HORTHY MIKLÓS HADAK ÚTJÁN.

Horthy Miklós hadak útján
Ha elindul,
A megrémült elenségünk
Szép csendesen visszavonul.
A csillagok fenn az égen
Felragyognak;
A magyarok s a székelyek
Csaba földjén találkoznak.

Erdély földje virágokkal
Van behintve.
Minden falu, minden város
Szép nemzeti zászlódíszben.
A harang zúg, száll egy népnek
Imádsága.
Ünnepel most Erdélyország,
S Horthy minden katonája.

Ünnep van, de könnyek hullnak
Ott lenn délen,
Szabadságért imádkoznak
Fényes nappal, sötét éjjel.
Nagy Istenünk! népeidnek
Halld imáját:
Add vissza a magyaroknak
Ezeréves szép hazáját!

Báró József.

A Dávid Ferenc Egylet 1941. január 12-én tartott közgyűlésének titkári jelentése.

Mélyen tisztelt közgyűlés! Alábbi jelentésem azt az időt öleli fel, mely 1939. december 2-tól a mai napig telt el s mely akármilyen szempontból ítéljük meg, a történelem egyik legizgalmasabb, legbizonytalanabb, kisebbségi életünk legnehezebb szaka volt. A közgyűlés előtt ismeretesek azok az évről-évre megismétlődő panaszok és feljajdulások, melyek ebben a teremben következetesen felújultak azért, mert az a valláserkölcsi tevékenység és az a kultúrmunka, mely Egyletünk életén belül adódik — meg kellett bénuljon, részint általános intézkedések, részint helyi törvénymagyarázatok miatt. Az elmúlt időnek nagyrésze ugyanebben a keretben és környezetben, ugyanolyan súlyos nehézségek közepette adott lehetőséget számunkra, hogy folytathassuk munkánkat s csupán ez idő utolsó negyede hozta meg nekünk az áldott lehetőségek nagy ajándékát akkor, amikor a nyomasztó légkör felszakadása után magyar honvédek vonultak be falvainkba és városainkba s adták vissza szabadságunkat.

Az egész időben végzett munkáról az alábbiakban teszem meg jelentésemet:

1. Négy választmányi gyűlést tartottunk s a nem határozatképes *választmányi gyűlések* helyett ezenkívül még négy értekezletet. A tisztviselőkön kívül az alapszabály követelte hét tagot nem minden esetben tudtuk ugyanis egybegyűjteni s ilyenkor értekezlet formájában tárgyaltuk meg az időszerű kérdéseket. A gyűléseken és értekezleteken minden esetben behatóan foglalkoztunk Egyletünk minden irányú tennivalóival, de sajnos sok felvetődött tervből és elgondolásból sokat elsorvasztott a mostoha helyzet.

2. A rendes havonként összeülő választmányi gyűléseken kívül elnöki megállapodásra minden hét *szerda délelőttjén egy órás értekezletet tartottunk*, melyek mindegyikén jelen volt titkár és szerkesztő, de nagyon sok esetben ügyv. alelnök és pénztárnok. Ezek a hetenként megújuló megbeszélések nagymértékben elevenítették munkánk menetét.

3. Előterjesztésünkre a választmány elhatározta, hogy az év folyamán három úgynevezett missziós kirándulást tesz, illetve vándorgyűlést tart s ezeken felül az Udvarhelyi egyházkörben egy János Zsigmond emlékünnepélyt. Sajnos, vagy inkább hála Istennek e terv első része sikerülhetett már csak, mert részben az elinduló események előrevetítődő árnyai, részben pedig maguk a történelmi események ebben megakadályoztak. Így dicsőszentmártoni egyházközségünkben és Tordán az előre elkészített műsor szerint tartottuk meg gyűléseinket, Marosvásárhelyen viszont már csak részben sikerült tervünk megvalósulása. Ezeken a vándorgyűléseken minden esetben résztvett Dr. Kiss Elek ügybuzgó alelnökünk, továbbá más-más helyeken résztvettek Benczédi Pál, Gyallay Domokos, Simén Dániel, Biró János, Székely Gyula és Dr. Fikker János. Ezen kirándulások kedves, de ugyanakkor maradandó nyomokat hagytak mind-

annyiunk lelkében. A központ és a vidék termékeny találkozásai voltak ezek, melyeket minden szempontból tovább kell munkálnunk, amennyire csak lehetőség és mód mutatkozik erre.

4. Az ősz folyamán megtartottuk a szokásos *felolvasó gyűléseinket*, mely alkalmakkor a teológiai tanárok és Ürmösi Károly esperes imádkoztak, ügyv. alelnök úr bevezetőt és bezárót mondott. Ezen gyűlések alkalmával értékes felolvasásokkal szerepeltek Simén Dániel theol. tanár, Dr. Gelei József egyetemi tanár, Pethő István budapesti hitoktató lelkész és Dr. Fekete Sándor felügyelő gondnok afiai.

5. A felolvasó ülések mellett külön ünnepélyen kívántuk megünnepelni *Dávid Ferenc halála* évfordulóját s evégből, mivel a csonkaországi Egyletet bekapcsolni felmerült akadályok miatt nem sikerült, csupán a kolozsvári helyi tagozattal karöltve munkálva rendeztünk meg egy egész napot átfogó nagyobbszabású ünnepélyt, mely délelőtt egy ünnepélyes istentisztelettel kezdődött, délután egy gazdag műsorú emlékülésen folytatódott, este pedig egy 120 személyes kedves hangulatú, barátságos társasvacsorával végződött — amint jellemezték — ez az ünnepély a régi békebeli összejövetelek hangulatát és lelkét idézte fel.

6. Jelentést kell tennem az Egyletünk kebli lapjáról az *Unitárius Közlönyről*, mellyel kapcsolatban előre kidolgozott tervek szerint elvégeztük azt a munkát, melynek eredményeképen az 1500 előfizetővel rendelkező folyóiratot a bécsi döntésig már majdnem négyezer tagunknak küldtük. Az egyházközségek keblitanácsai mellett nagyon sok más új előfizető került táborunkba. Ezért a munkáért mély hálával tartozunk buzgó lelkészi karunknak, mely példás odaadással valósította meg az Egylet és Egyház szándékának megfelelően a beszervezést. Sajos, vagy talán megint inkább hálaistennek a fent említett előfizetők ma a dolgok változása következtében csak 2400-an vannak, mert 1580 előfizetőnk Romániában maradt. Egyelőre minden érdeklődésünk ellenére sem látszik lehetségesnek az, hogy az ott maradtaknak tovább küldhessük lapunkat. Mindent elfogunk azonban követni, hogy velük ilyen értelemben is fenntarthassuk kapcsolatainkat. Szükségesnek tartom e helyen kiemelni Benczédi Pál szerkesztőt, az én munkatársamat, aki nemcsak a Közlöny lelkiismeretes szerkesztésében, de Egyletünk általános életében fáradhatatlan akarattal és igazán ifjúi lelkesedéssel dolgozott.

7. A *Naptárunkat* az 1940. évben újra kiadtuk, ezúttal azonban az ezelőtti évihez viszonyítva 2000 darabbal kevesebb példányszámmal. Amíg az 1940. évi naptárt 6000, addig a 41 évit csak 4000 példányban nyomattak ki s a gazdasági helyzetnek megfelelően hoztuk forgalomba valamivel nagyobb árban, mint a megelőző években. A most szétküldött s még mindig szétküldés alatt álló példányszám a tavalyihoz képest azonban aránylag nagyobb, még akkor is, ha hozzászámítjuk a veszteséggel szemben azt a lélekszámgyarapodást, mely a IX. Egyház visszatérésében jelentkezik. A naptárt az idén is Benczédi Pál szerkesztette.

8. Megemlítendőnek tartom még, hogy az egyházi missziói bizottság által kiadott *Katonák imakönyvének* előállítási költségekre Egyletünk kötelességszerűen 2000 Leivel hozzájárult, erre kérem a közgyűlés jóváhagyását.

Továbbá azt is kérem tudomásul venni, hogy választmányunk elhatározta egy iskolás gyermekeknek való *színdarabra* pályázatot hirdetni. A hirdetés annakidején meg is történt s hét pályamunka érkezett be, amelyeket megbirálás után jutalmazásra a választmány a közgyűlés elé terjesztett.

A köri egyeletek közül csak az Udvarhelyköri küldött be jelentést, amely egy közgyűlésről számolt be, viszont az egyházközségek külön munkája sem volt eredménytelen. Megvagyunk győződve azonban, hogy a nehéz körülmények ellenére is megpróbálták egyes egyházközségekben az egyleti munkát.

10. Fentiekben kívántam megtenni jelentésemet s azt azzal a reménnyel zárom, hogy ezutáni munkánk leszorított keretek között ugyan, de szabadabb légkörben, derűsebb hangulatban és eredményesebben fog kibontakozni. Erre a jó Isten áldását kérem.

Nem fejezhetném be azonban jelentésemet anélkül, hogy lélekben mindnyájunk nevében ne küldjek meleg együttérző és biztató üzenetet ottmaradt testvéreinknek s ne biztosítsam őket e helyről is, hogy soha egy percig meg nem feledkezénk róluk s éjjel-nappal minden gondolatunk alján őket várjuk vissza s cselekvéseinkben arra törekszünk, hogy ismét közös közgyűlésen lehessünk velük. Dr. Gál Miklós rövid ideig odaszakaet elnökünk számára erőt és bízó hitet kérünk a jó Istentől, hogy a nehéz lelki fájdalmak között vergődő unitárius nyájat tudja összeterelni. De nem végeznék el minden munkát, ha meleg szeretettel és unitárius melegséggel ne üdvözölném a IX. Egyházkör Dávid Ferenc Egyletét és annak minden egyes tagját. Isten hozta újra őket vissza az anyaegyletbe és Isten segített minket őhozzájuk. A jövőben bizonyára megfogjuk találni a módokat arra, hogy eayüttműködésünket elkezdhessük.

Kérem jelentésem szíves elfogadását. *Dr. Fikker János,*

A román kormányzat alatt maradt lelkészek kérik, hogy ne kérjenek az ottani lelkészi hivataloktól semmiféle anyakönyvi kivonatot, vagy más akár ethnikai származást igazoló igazolványt, sem nemzethüségi nyilatkozatot. December végén nagyon súlyos újabb tiltó rendelkezést adtak ki, súlyos büntetéseket helyezve kilátásba. Most pedig petrozsényi lelkész ellen anchétot rendelt el a hunyadmegyei prefektus és egyházi képviselő részvételével egy a múlt év szept. 23-án kiadott és postázott valamelyes igazolvány miatt. Ne kérjenek és ne sürgessenek semmiféle igazolványt, mellyel csak bajba hozzák a lelkészeket. A román kormány rendelete értelmében a kormányzata alatti területről csak diplomáciai úton lehet anyakönyvi kivonatokhoz jutni.

Gyümölcstermelés és fásítás.

Soha még egy kis faj nem volt annyira rászorulva vezetőinek gazdasági irányítására, mint a kultúra magas fokára jutott, de elszegényesítésre kárhoztatott székelység. Ma a falu vezetői nemcsak az erkölcsi értékek megőrzését, hanem a gazdasági életben való *eligazítást* is kell, hogy vállalják. Ezt írtam volt 1933-ban. (K. M. 10. füzet, 39. old., 1. jegyzet.)

Ma is ez a helyzet falun, ahol a kormány segítő törekvése áldást hoz, vagy a közönyösségen elsikkad — aszerint, amint a falu vezetői ezt lelkökre veszik.

Minden nagyvonalú törekvésnek megvannak a hivatott irányítói és képviselői. Én egy egészen jelentéktelen s kizárólag a községi emberek akaratán nyugvó, de hasznos jelenségre hívom föl a falu vezetőinek figyelmét. Az élet útain járva, már aljegyző koromban megfigyeltem egy szász vidéken, hogy a község belterületén levő *tereket* és hasznavehetetlen oldalakat gyümölcsfákkal ültették be s a gyümölcs értékesítéséből a községi terheket fedezték.

Az ország- és vármegyei útak gyümölcsfaszegélyezése is jó példa lehetne. Ez külső országokban is nagy haszonnal jár. A gyümölcstermeléssel foglalkozó tanítók és gazdák ezeket a közösségi hasznokat nagyon jól ismerik, amelyek az egyes emberek közterhét csökkentik.

Székelyföldön a régi jó időkben sok dícséretre méltó eljárást találtam, de mindíg szomorú lélekkel szemléltem azokat a vízmosta oldalakat, ahol gyümölcsfák telepítésével nagy hasznokat lehetett volna biztosítani — a közösség javára.

Még értelmetlenebb megoldásnak találtam, hogy egyes tereken vadgesztenyefákat ültettek szép, magastörzsű gyümölcsfák helyett, holott ezek époly díszes térkitöltők lehetnének. Gyümölcstermő vidéken nagy oktalanságnak tartottam gyümölcsfák helyett értéktelen fák ültetését.

Különösen feltűnő, hogy egyes falukban a patakok mentén szilvafa helyett, vagy más nemes gyümölcsfa helyett értéktelen fűzfát türnek meg. Jól tudom a fűzfaültetés célját egyes helyeken, de ha gyümölcstermelő szemmel és a községi terhek nagyságára figyelemmel gondolkozunk ezeken, akkor a falu vezetői rá kell, hogy jöjjenek arra a nagy veszteségre, ami a községet éri. Rájöhetnének a falusiak is, hogy önfegyelemmel az ilyen közösségi gazdasági értékek védelmet, oltalmat igényelnek. Erre a falu ránevelhető.

Nagy ügyességnek, gondosságnak, becsületes eljárásnak találtam, hogy egy községben a marhalegelőn szép beosztással és gyéren ültetve magastörzsű gyümölcsfákat neveltek s ennek bőséges, szép terméséből az összes *adókat és legeltetési költségeket* fizették.

Ezekre a közfigyelmet e helyen azért hívom fel, hogy a községi faiskolák területe igen alkalmas volna vadalanyok előállítására és ezeknek az ismétlőiskolásokkal való kiültetése és beoltatása nevelő hatással

lehetne egyes vidékeken a gyümölcstermelésre. A falusi viszonyokat ismerő helyi vezetők tudják megbírálni, hogy ezekből mit lehetne helyileg valóra váltani. A kedves Közlöny olvasói is a téli estéken elbeszélgethetnének a hasznavehetetlenül maradt területek hasznosítása felett. A gyümölcstermeléssel foglalkozó tanítók és mások jól ismerik azokat a könyveket, amelyek ezekkel a kérdésekkel foglalkoznak s igen kívánatos volna a falusi könyvtárakba az efféle munkákat is megszerezni.

Jegyezzük meg és mindennap ismételjük el, hogy csak az a szervezet, csak az a faj él, amely a szükéges és nélkülözhetetlen szellemi és gazdasági erőt nem pazarolja és azt önmaga termeli ki.

Dr. Tóth György.

A rendkívüli Egyházi Főtanács

január hó 12-én volt Kolozsváron, Dr. Kiss Elek püspökhelyettes és Elekes Domokos főgondnok elnöklete alatt. A hideg tél és nehéz közlekedési viszonyok ellenére is nagy számmal voltak jelen a főtanácsi ülésen. A határon túl maradottakból engedély hiányában egy főtanácsi tag sem jöhetett el.

A rendkívüli Főtanácsnak tárgya kevés, de lényeges volt: a IX. Egyházkör bekapcsolása és a püspökválasztó Zsinat helyének és idejének megállapítása.

Az anyaegyháznak és a kényszerből elszakadt Duna-Tiszamenti egyházkörnek 22 éves kényszerű különválás után való egyesülése megható volt. Dr. Kiss Elek püspökhelyettes meleg szeretettel köszöntötte a hazatéröket; Józan Miklós püspöki vikárius pedig könnyekig megható szavakkal ecsetelte a visszatértek örömét és bánatát.

A Főtanács a Duna-Tiszamenti egyházkörből 30 élethossziglani egyházi tanácsost választott s azon kívül még bejön az egyházkörnek a törvény által biztosított képviselete.

A Zsinati Főtanács, helyéül Marosvásárhelyt jelölte ki. Tekintettel volt az unitárius vallást biztosító 1571. törvénynek, melyet e városban hoztak, 370-ik évfordulójára és a közlekedési viszonyokra.

A Zsinati Főtanács ideje április hó 27 és következő napjai. Az E. K. Tanács megbízást nyert, hogy a Zsinati Főtanácsot összehívja, előkészítse és kényszerítő okok fennforgása esetén az időponton változtasson.

Válaszok a Főtanács által küldött hódoló táviratokra és üdvözletekre.

Magyarország Kormányzójának
Kabinetirodája.
A Kabinetiroda főnöke.

266—1941.

A Kormányzó Úr Ő Főméltósága a magyarországi Unitárius Egyház Főtanácsának az idegen uralom alól történt felszabadulás után

tartott első üléséből táviratilag előterjesztett hazafias ragaszkodásért és hódolatért meleg köszönetét nyilvánítja.

Budapest, 1941. évi január hó 16. napján. *Uray* s. k.

A magyarországi Unitárius Egyház Főtanácsa t. Elnökségének. *Kolozsvár.*

* * *

Nagytiszteletű Kiss Elek unitárius Püspökhelyettes úrnak *Kolozsvár.*

A magyarországi unitárius egyház Főtanácsának a felszabadulás után elsőízben összeült rendkívüli ülésében hozzám intézett jóleső üdvözletért és szíves jókívánságokért kérem nagytiszteletű uramat fogadja és tolmácsolja hálás köszönetemet. *Gróf Csáky István.*

* * *

Dr. Pataky Tibor miniszterelnökségi államtitkár. *Budapest, 1941. január 13.*

AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ nagytekintetű és főtiszteletű egyházi Főtanácsának *Kolozsvár.*

Hálás szívvel köszönöm meg azokat a szívélyes sorokat, amelyekkel megemlékezni méltóztatott arról a munkásságról, amelyet az unitárius egyház vezetőségével a román uralom idején kifejteni szerencsém lehetett.

Az üdvözlés megköszönésén felül és kívül nekem is van köszönni valóm. Mély hálával köszönöm azt a bizalmat, a megbecsülést, amelyben az unitárius egyház főtiszteletű vezetősége részéről mindenkor részem volt s amely lehetővé tette számomra, hogy az igazán sokszor sziszifuszinak látszó küzdelemben lelkileg meg ne hajoljak és még a legreménytelenebbnek látszó helyzetekben is hitemet el ne veszítsem.

Nehéz idők járnak felettünk magyarok felett. Azt hiszem egyetértünk a főtiszteletű Főtanács minden tagjával abban, hogy ha valamikor, most van egységre szükség és most nem szabad elfeledni azokat az időket, amelyeket át kellett élnünk. Hazafias tisztelettel:

Dr. Pataky Tibor s. k.

* * *

Magyar Királyi Vallás és Közoktatásügyi Miniszterium.

Budapest, 1941. jannár 13.

Kedves Barátom!

A magyarországi unitárius egyház Főranácsának rendkívüli üléséből hozzám intézett jóleső távírati üdvözlést nagyon köszönöm s az egyház munkásságára a jó Isten áldását kérem,

Szíves üdvözlettel:
Hóman Bálint s. k.

Nagyságos és Nagytiszteletű
KISS ELEK úrnak,
unitárius püspökhelyettes *Kolozsvár.*

Bedő Ferencné halálára.

(1879—1940.)

„... Légy hű mindhalálig s néked adom az életnek koronáját."
János jel. II. 10.

Emlékeink róla, bár idő-hamvazta, frissek, mint a tavaszi virágok és színesek, mint az ő virágos kertje. A kép, mely mindenek felett megmaradt, sajátosan egyéni, mint az ő egész élete. Benne egy páratlan isteni gondolat remegett 61 évig. Alig ismertem asszonyt, ki *magyarabb, anyaibb, harcosabb* lett volna nálánál. Életkoronájának tehát ezek a gyémánt-szemei.

Izzó magyarságát azzal igazolta, hogy a világégés után, amikor százan és ezren tépték ki gyökerüket az ősi magyar földből, ő esküt-nem-tett férjével és családjával, vállalva a bizonytalanabb holnapot, megült a fészkén. Halálos komolysággal értelmezte a Szózat utolsó mondatát; *„Itt élned s halnod kell"*. Aztán évtizedeken át csillogó reménységgel tekintett a nyugati égalj felé várva, hogy virradjon. Várta, de nem ölbetett kezekkel, hanem a munka zengő ritmusával. Úgy diktálta a tempót, hogy maga is belehalt. Csak az utolsó évek gyakori betegségei lassították a lázas készülődés ütemét. De nagybeteg ágyában is tüzet fogott a sáppadt arca és felragyogtak fáradt szemei, ha a magyar feltámadásról hallott. Ilyenkor, ő a különösen kétkedő alaptermészetű, mindent hitt, mert hinni akart. S mégis a boldog, könnyes harsonát a halál halk, hívó szava váltotta fel, talán azért, mert a fogarasi föld nem tudott elszakadni hűséges gyermekétől... A fenyő, mit kertjébe ültetett, ma átsír a temetőbe.

Anyaisága rendkívüli életének legszebb vonása. A fiatal járásbíróné alig érkezik meg Fogarasba, máris maga köré öleli a kis magyar város művelt társadalmát. Központtá lesz. De nem hiúságból, amint azt a felszínes szemlélő hinné, hanem az ő egyénien megnyilatkozó, mindenki felé kiömlő szeretetéből. A fiatal Darányi, később magyar miniszterelnök, a szárnypróbálgató Babits tanár, a megkoronázott magyar író gyakori vendégei. Nem kevésbé a szomorú román megszállás politikai foglyai. A húszas évek után, családja mellett, minden gondolata az egyházközségé. A nagy világ, a magyar sors minden kérdését ebből a szemszögből ítéli meg, a harmatcseppből a tengert, mert a csepp számára tengerré végtelenedett. Egy maroknyi unitáriussal, úgy vélte, történelmet csinál Fogarason. Lelkészeit olyan magasra emelte és annyira tisztelte, hogy valóságos életkérdést csinált öltözködésük, modoruk, megjelenésük esetleges hiányosságából. És képes volt személyes toborzásba kezdeni, ha a templomlátogatók száma csökkent, nem említve a lázas lótás-futást, ha vendég prédikátor szerepelt a fogarasi szószéken. Úgy hitt az unitárius vallás rendkívüli hivatásában, szépségében és fensőbbségében, mint saját lelki üdvében. Hitt benne és küzdött érette. Egyik leányából papnőt nevelt s a szíve nemcsak meghasadt örömében, amikor először látta a szószéken. Úgy érezte, hogy a körülötte összeomlott világból kinőtt a legszebb álom-virág. De anyaisága az élet elesettjei felé nyilatkozott

még tán a legszebben. Egy-két árva gyermeket mindig nevelt, egy-két kitagadott családot mindig pártfogolt, pedig családi gondjai nem egyszer túlhaladták emberi erőit. De hitte és élte, hogy szereti az Isten a jószívű adakozót.

Asszonyiságának harmadik s ugyancsak páratlan vonása *a folytonos küzdelem.* Madáchhal hitte, hogy ez az élet célja. Sajátos módon, szinte vallásos ihletettséggel jegyezte el magát a rendszeretettel. És ebben az össze-vissza rázott világban vallásosan munkálta a rendet. Végnélkül rendezte az otthonát, az utcán játszó gyermekeket, az emberek életmódját, templomát és saját lelkét. Küzködött, viaskodott, hogy rendesen ragyogóan tiszta legyen minden, kívül is belül is az életben. Az élete szakadatlan lobogás és martiromság volt, mígnem örökre elaludt. Csendesen aludt el, amint az egyszerűségében is megrázó gyászjelentés írja, nagyon kifáradt a küzdelemben, nagyon kiérdemelte a sír nyugalmát, az Úr békéjét.

Koporsóját a megvert és megriadt fogarasi magyar nyáj között férje a legidősebb és bátran mondhatjuk legegyházszeretőbb köri felügyelő gondnokok egyike egyedül kísérte utolsó útjára. Két leányát; Juliát és Boriskát, férjezett Kelemen Imrénét, rokonait s minket, kik annyira szerettük, idezárt a bécsi határ. Innen küldjük hát könnyes emlékeink harmatos csokrát Bedő Ferencné sírjára s itt zárjuk szívünkbe sajátosan meleg asszonyi életét a nagy magyar feltámadásig. Isten vele, Isten velünk! *Simén Dániel.*

A Dávid Ferenc Egylet közgyűlése.

A nagy múltra visszatekintő D. F. Egylet 1940. évi közgyűlését január hó 11-én délután 5 órai kezdettel tartotta meg az unitárius kollégium dísztermében, a termet teljesen megtöltő nagy hallgatóság részvételével. Az ünnepies közgyűlés lefolyása a következő volt: A himnuszt énekelte a főgimnázium énekkara Péterfy István tanár vezetésével. Buzgó imát mondott Rostás Dénes kálnoki lelkész. Lelkes és tartalmas megnyitóbeszédet tartott dr. Kiss Elek püspökhelyettes, az Egylet ügyvezető-alelnöke. Reményik Sándor „Ahogy lehet" című költeményét kíváló sikerrel szavalta Zsigmond Ferenc teológus. A 22 éves elnyomatás alatt való homoródvidéki erőszakos térítésekről felolvasást tartott Simén Domokos homoródalmási lelkész. A felolvasás valóban megrázó hatású volt, mert a felolvasó átélte azokat az üldöztetéseket, melyekből neki oly sok rész jutott. „Puszták fia" c. hegedűjátékkal Gálffy Zsigmond VII. o. gimnáziumi tanuló gyönyörködtette a hallgatóságot, akit Schiff János osztálytársa kísért zongorán kíváló rátermettséggel.

Ezután az Egylet egy évi munkásságát magában foglaló titkári jelentés következett, melyet az Egylet kiváló új titkára: dr. Fikker János teol. akadémiai dékán olvasott fel s mely teljes terjedelmében olvasható lapunkban. Józan Miklós budapesti püspöki vikárius szép beszédben emlékezik meg a D. F. Egylet múltjáról, a hazaérkezés öröméről és fájdalmairól s a budapesti D. F. Egylet 40 éves évfor-

dulójára rendezendő ünnepélyre már most meghívja a hallgatóságot. Ezután a főgimnázium dalárdája elénekelte Péterfy István tanár vezetésével „Horthy Miklós katonája vagyok" című dalt nagy tetszéssel. Gálfi Lőrinc pénztári jelentése után, melyet a közgyűlés tudomásul vett, a titkár terjesztette elő a választmánynak a gyermekszíndarab-pályázatról való jelentését. A jeligés levél felbontása után kitűnt, hogy a díjnyertes Nemes Nagy Mártha. Ezután a választások és az azzal kapcsolatos ügyek következtek. Dr. Varga Béláné őméltósága lemondott az alelnöki állásról; munkásságáról a közgyűlés jegyzőkönyvileg emlékezett meg; helyébe alelnöknőnek a közgyűlés egyhangúlag dr. Mikó Lőrincné őméltóságát választotta meg. A lejárt megbizatású választmányi tagok közül újra választották: dr. Hintz Györgyné, dr. Gyergyay Árpádné és Gyallay Domokosné, Gálffy Zsigmond és Hadházy Sándor volt választmányi tagokat; új választmányi tagnak választották egyhangúlag Ajtay Józsefnét és dr. Gelei József egyet. tanárt és Gálfy Mózes főgimnáziumi tanárt. Ezután a főgimnázium énekkara Péterfy István zenetanár vezetésével összhangzó éneklésben a Szózatot adta elő. Végül dr. Kiss Elek elnök bezárta a közgyűlést, megköszönve a nagyszámú hallgatóságnak az érdeklődést és a szereplőknek a közreműködést.

D. F. Egyleti közgyűlés a következő egyhangú határozatot hozta:

1. A legközelebb megtartandó Zsinati gyűlés alkalmával az Egylet egy díszgyűlést rendez, melyen elsősorban falusi egyházközségünk egyletei, illetve ifjai szerepeljenek.

2. A közgyűlés előterjesztést tesz az E. K. T.-nak olyan értelemben, hogy azon munkakörök missziós tevékenységét, melyek az Egylet titkári, az Iratterjesztői és a Misszió Bizottsági előadóihoz tartoztak, melyek eddig külön-külön megfelelő összhang nélkül végeztettek, a jövőben egyetlen felelős ember ügykörébe utaltassanak olyan módon, hogy az ezen munkát végző csak ezen a síkon tevékenykedjék. E javaslatnak kivitelét és gyakorlatba állítását Egyletünk az Egyház bölcs határozatára bízza.

3. Végül a közgyűlés kimondja, miszerint azoknak a választmányi tagoknak ilyen minősége a jövőben önmagától megszünik, akik három egymásutáni gyűlésen igazolatlanul nem jelennek meg.

A tudomány az Istent az igazságon keresztül érzi, a művészet pedig a szépen. Az egyik megismeri és megérti az Isten műveit; a másik pedig érzéki formákban jeleníti meg.

Eladó olcsó árban egy kitűnő hangú új állapotban levő 4 oktávos 3 változatú **hármonium.** Érdeklődni az alábbi címre lehet: **Sebestyén János Rava,** u. p. Erdőszentgyörgy, Udvarhely megye.

Budapesti levél.

Mélyen tisztelt Szerkesztő úr!

December hóban két meleg napunk volt. Az elsőn, december 7-én a *Magyar Unitárius Nők Szövetsége* tartotta meg karácsony előtti műsoros estjét. „Nő az árnyék, itt az este" éneke után *Barabás István* lelkész mondott imát. *Buzogány Anna* a nőszövetség tiszteletbeli elnöke megnyitójában megemlékezett Erdély visszatértéről s amég mindig rabságban szenvedőkről. Mendelsohn „Capricció"-ját és Liszt „XI. Rapszodiá"-ját adta elő zongorán *Szirtné Farkas Irén* zongoraművésznő. *Szent-Iványi Sándor* „Remény" című zsebkönyvről, annak előddéről s a mostani megszállás alatt megjelent tizenegyek antologiájáról tartott szabad előadást. *Hajdu Anna* énekművésznő magyar szerzők műveiből énekelt, Gáspárik Margit zongorakísérete mellett. *Sz. Tompa Márta* szavalóművésznő *Nyirő József* egy karácsonyi tárgyú elbeszélését olvasta fel. A Szózat zárta be a jól sikerült estet.

A másodikon, december 26-án a *Heltai Gáspár bibliakör* és az unitárius egyházi zenekar tartott hangversennyel egybekötött biblia magyarázó estet. Nagy Sándor orgonajátéka és Szent-Iványi Sándor előadása után Cauders „Prelud"-jét játszotta a zenekar. Tagjai voltak: H. Keltska Nándor, a zenenekar karmestere, *Szent-Iványi Sándorné, Steiner Miklósné, Noszlópy Erzsébet, Babicsák Ilonka, Koleszár Vilmos*, mint vendég és *Tarján Árpád*. Lukács evangélium 42. rész 1—20 versét olvasta fel *Szent-Iványi Sándor*. *Józan Miklós* adventi énekét énekelte *Berei Mária, Nagy Sándor* harmonium kisérete mellett. Ezután *Józan Miklós* püspöki vikárius. a bibliakör díszelnöke imádkozott. Händel „Largo"-ját előadták. a hegedű szólót *Szent-Iványi Sándorné*, harmoniumon játszott *Horváth Ottó*, azonkívül még *Steiner Miklósné, Babicsák Ilona, Noszlópy Erzsébet* és *Koleszár Vilmos*, mint vendég. Szent-Iványi Sándor a karácsony alkalmából a felolvasott ígék alapján magyarázta a biblia leírás történeti hűségét és hihetőségét. Utána Rieger „*Ave Máriá*"-ját cellon előadta *Tarján Árpád, Nagy Sándor* harmonium kísérete mellett *Dimény Mózes* a biblakör lelkes közönő szavai után *Vásárhelyi Nándor, Dr. Koudela Géza* „Magyarok Miatyánk"-ját énekelte *Horváth Ottó* harmónium kísérete mellett. *Szent-Iványi Sándor* áldása és *Nagy Sándor* orgonajátéka zárta be a jól sikerült estélyt.

Ehhez a két ünnepi estélyhez még hozzávehetjük a meghitt karácsonyfa ünnepeket s az Unitárius *Nőszövetség* karácsonyi vásárát és bőkezű adományát s a lélekemelő istentiszteleteket, elmondhatjuk boldog karácsonyunk volt, mert sok könnyet leszárítottunk, sok örömet szerezhettünk, sok embert vígasztalhattunk meg szóval, áldozattal.

Budapest, 1941. évi január hó 7. Hitrokoni szeretettel:
Ujvári László.

Pékmestert keresünk, aki törzsökös unitárius és Bibliaolvasó. Betársulásra, vagy alkalmazásra. Sok gyerekes, Istenhívőség előny. Cím: Tiszteletes Kőröspataki Kiss Károly Budapest, Károly-körút 9.

Új esztendő. Mint minden más esztendőben, a jelen évben újév első napján a kolozsvári unitáriusok fölkeresték az egyházfőt, hogy üdvözletüket kifejezzék. Dr. *Kiss Elek* püspökhelyettes a püspöki hivatalban fogadta az üdvözlők nagyszámú seregét, kiknek nevében Benczédi Pál főgimnáziumi vallástanár mondott alkalmi üdvözlő beszédet. E beszédben az öröm és a bánat hangja rezdült meg az első magyar új év napján; örémé, mert ismét magyar kormányzat alatt vagyunk, bánaté, mert közülönk még sokan idegen kormányzat alatt maradtak. Az új helyzetben sok kérdés vár megoldásra, de Isten segítségével minden megoldható. Kéri a jó Istent, hogy segítse meg a püspökhelyettes urat a fönnálló kérdések megoldására s az unitárius egyetértő, egységes munka nagy kérdéseinek megoldására.

A püspükhelyettes úr nagyszabású válaszban köszönte meg az üdvözletet. Megemlékezett Dr. Varga Béla egyetemi tanárrá lett püspökünkről, kinek az egyházi élettől való távozását mélyen sajnálja, de vígasztalódást talál abban, hogy éppen a neveléstudomány terén nyert újabb hivatást, miáltal nemcsak egyházunknak, hanem a magyar nevelés szent ügyének áll szolgálatában. Megemlékezett az új határon túl maradt főgondnokról és a másik főgondnokról, aki az új helyzetre való tekintettel bejelentette lemondását.

További beszédében erős meggyőződéssel mutatott rá a magyarság nagy hivatására, melyben az unitárizmusra szent és nagy feladatok várnak. Minden nehézségek ellenére is szentül hiszen a jónak, a szeretetnek, az igazságnak diadalában, a magyar hitben, Isten igazságszolgáltatásában, amely annyi szenvedés után nem késhetik soká.

Az Unitárius Irodalmi Társaság közgyűlése. Az Unitárius Irodalmi Társaság évi közgyűlését január 11-én tartotta dr. Gál Kelemen elnöklete alatt. P. Szentmártoni Kálmán főtitkár felolvasta az U. I. T. 1940. évi működéséről szóló jelentést. Visszatekintve az Irodalmi Társaság húsz éves munkálkodására, megállapítható, hogy a román imperium alatti szenvedésteljes években az U. I. T. nemcsak unitárius, hanem magyar nemzeti missziót is teljesített olyan gondterhes, nehéz időkben, mikor más hasonló, sőt nagyobb multú kultúrintézmények, irodalmi társaságok elnémultak. Hogy az U. I. T. s annak kiadványa, a „Keresztény Magvető" nemes hivatását teljesíthette, abban nagy része van dr. Ferenczy Géza elnöknek, aki párat-

lan fejedelmi Maecenása volt unitárius irodalmunknak. Elismerés illeti Vári Albertet is, a „K. M." felelős szerkesztőjét. Ismertette főtitkár a Társaság tagjainak irodalmi munkásságát, majd beszámolt a kitűzött pályázatok eredményéről. Kelemen Lajos adományából 1000 leu pályadíjat nyert történelmi elbeszéléssel: Fülöp József hírlapíró. Szépirodalmi elbeszéléssel 1000 leu jutalmat kapott: Pálffy Miklós kisgazda. Szépirodalmi elbeszélésükkel dícséretet kaptak: Fábricz József, Pálffy Ákos, Kökösi Sigmond Józsefné — Mátyás Piroska, Kozma Miklósné — Bedő Anna és Nemes Nagy Mártha. Az Unitárius Irodalmi Társaság rendes tagoknak megválasztotta: Simén Dániel teol. tanárt, Ferencz József, Ekárt Andor lelkészeket, Botár Imre ny. tanárt, Végh József, Borbély György szerkesztőket, Biró János hírlapírót. A közgyűlés választmányi tagoknak egyhangulag megválasztotta: dr. Tóth György kúriai birót, dr. Gelei József és dr. Gyulai Zoltán egyetemi tanárokat. Majd Vári Albert felelős szerkesztő a „Keresztény Magvető"-ről tette meg jelentését, Hadházy Sándor pénztárnok pedig az U. I. T. vagyoni állapotáról számolt be. Zsakó István dr.-nak az Unitárius Lexikon készítésére vonatkozó indítványát közgyűlés részletes megtárgyalásra a választmányhoz utalta.

Missziói istentiszteletek. A karácsonyi szent ünnepek alkalmával az egyház központjából néhányan ellátogattak a szórványokba, hogy hírdessék az Isten ígéjét és ott lakó híveinket a Jézus által szerzett szertartásban, az úrvacsorában részesítsék. *Dr. Fikker János* dékán Besztercét látogatta meg s istentiszteletitartással kapcsolatosan úrvacsorát osztott. Urvacsorát vettek 21-en. Dr. Fikker János dékánt Kovács Jenő p. ü. főtanácsos afia látta vendégül, aki nagyon örvendett annak a jó hírnek, hogy ezután minden hónapban lelkészi szolgálat lesz. Az úrvacsorai bort Dr. Kriza János főügyész adományozta.

Simén Dániel teol. tanár tartott Nagybányán úrvacsorával egybekötött istentiszteletet. A szép és lelkes gyülekezetben 28-an éltek úrvacsorával. Simén Dániel volt lupényi híveivel és a csonkahazai hívekkel találkozott azon a földön, ahol Dávid Ferenc korában virágzó unitárius élet volt, de a történelem eltörölte az emlékét is. A romokon új élet indul a múlt jogán és a jövő bízakodó reménységében. Mialatt e sorok napvilágot látnak, úgy értesültünk, hogy e festői szép városban megalakul az első unitárius leányegyházközség. Az a gyülekezet, mely 17 darab Naptárt vett meg, 10 előfizetőt adott a Közlönynek és a Magvetőnek, Istenben bízó reménységgel s az egyetemes unitárius egyház áldásával indulhat útnak.

Bodor András kolozsvári segédlelkész Ferencbányán tartott istentiszteletet és osztott úrvacsorát. Az istentiszteleten jelen voltak 25-ön, úrvacsorát vettek 18-an. Köszönet illeti Zoltán Attila ferencbányai tisztviselőt, aki szives közreműködésével lehetővé tette az istentisztelet megtartását. Híveink odaszakadt menekültek s nagy szükségük van arra, hogy időközönként istentiszteletet tartsunk körükben, hova a környező falvak unitáriusai is szivesen elmennek, hogy részt vegyenek az istentiszteleten.

Tárgyalások a miniszteriumban. Egyházunk vezetői: Dr. Kiss Elek püspökhelyettes, Dr. Fikker János dékán és Dr. Szathmáry János jogtanácsos az E. K. Tanács megbízásából január hó 21-én Budapestre utaztak és ott az illetékes miniszteriumokban a többi magyar erdélyi egyházak vezetőivel a kérdéseket megtárgyalták. Amint a rádió és az újságok útján már tudjuk is, a kérdések rendezés alatt vannak és nemsokára teljes elrendezést is nyernek. Mostani tárgyalásoknak tényleges eredményei vannak.

A kérdések új rendezésében Dr. Kiss Elek püspökhelyettes kiváló tevékenységet fejtett ki. Ő volt a felekezetközi értekezletnek is kezdeményezője.

Kinevezések. Vitéz Szinte Gábor nyugállományú csendőr-ezredes atyánkfiát a Kormányzó úr őfőméltósága tábornokká nevezte ki. A világháborús hős megérdemelt, elismerő kitüntetéséhez Isten áldását kérjük. — Fodor Béla kormányzósági számvevőségi tanácsos atyánkfiát főtanácsossá léptették elő, Dr. Ferencz Áron egyet. m. tanárt pedig a kolozsvári gyógyszerészeti intézet igazgatójává.

Lapunk zártakor kaptuk a hírt, hogy előléptetésben részesültek budapesti afiai közül: dr. vitéz Zsakó Gyula törvényszéki tanácselnökké, Kovács Kálmán tanügyi főtanácsos V. fiz. oszt.-ba, dr. vitéz Nyiredy Géza valóságos min. o. tanácsossá, Mikó Tibor min. eln. s. titkárrá, Pásint Ödön min. elnökségi min. tan.-á, Csiki László földmívelésügyi miniszteriumba beosztott gazd. akad. tanár, főigazgatóvá, Szentkirályi Andor min. tan.-á és dr. vitéz Gyulay Tibor a budapesti ker. és iparkamara miniszteri biztosává. (Unitárius Értesítő.)

Új lelkész Magyarzsákodon. Péterfy Mihály magyarzsákodi lelkész a román csapatok miatt állását elhagyni kényszerült és magyar területre jött. Helyébe az egyházi főhatóság Szathmáry Géza volt aranyosgyéresi lelkészt nevezte ki. Az új lelkész 1940 december hó 22-én köszöntött be a hívek nagy örömére.

Megjelent Gelei József: „Merre haladjunk?" c. műve, melyről a múlt számunkban említést tettünk volt, mint sajtó alatt levő munkáról. A műről most helyszűke miatt nem tudunk részletesen megemlékezni. Annyit azonban jó lelkiismerettel mondhatunk, hogy mi is azzal az elragadtatással kiáltunk fel elolvasása után, mint Sába királynője, mikor megismerkedett Salamonnal, a nagy és bölcs királlyal: *fölülmulta a hírét!* Valóban kitűnő könyv. Jövő számunkban részletesebben ismertetjük. Ára csak 1 pengő. A szerző sajátkezű aláírásával ellátott példányok ára 1.20 pengő, mely 20 fillér ár a menekült tanulók élelmezési segélyére fordítódik. Megrendeléseket szívesen közvetítünk.

Dávid Ferenc emlékplakettja. Készítette *Benczédi Sándor* fiatal erdélyi szobrászművész. Kapható még néhány példányban. Ára 5 Pengő. Megrendelhető az Unitárius Értesítő szerkesztőségénél Budapest, V. Dohány-u. 4.

Székelymuzsnán hiveink a karácsony előtti időben az új templomot megnyitották és használatba vették.

Az U. K. novemberi 11-iki számában a nyilvános nyugtázás megjelenés után a menekült szegény tanulók élelmezési ellátására még a következő új adományok történtek: Kelemen Miklós 1940. nov. 1-től havi 2·66 P., Nagy Ferenc 1940. dec. 1-től heti egy ebéd. Dr. Beregi Endre Budapest 20 P., „Bástya" sportklub 335 P., Dimény Mózes Budapest 25 P., Dimény Lajos Budapest 25 P., Egercsehi Kőszénbánya és Portlandcement-gyár rt. Budapest 150 P., Gesmay József előbbi gyár vezérigazgatója Budapest 50 P., Dr. Hirsch Elemér ügyvéd 17 P., Dr. Imre Dénes Miskolc 1940. okt. 1-től egy egész konviktusi ellátást vállalt az iskolai évre, befizetve 4 hónapra 136 P., Dr. Gelei József „Merre halandjunk" c. könyvéből eladási jutalék 24 P. Az igazgatóság a nemes lelkű adományozóknak e helyen is hálás köszönetét fejezi ki.

Eljegyzés. Hadnagy Ibolyka és Imreh Domokos 1940. december hó 22-én jegybe léptek. Az ifjú jegyespárnak sok szerencsét kívánunk.

Házasság. *Lantay Etelka* és *Dr. Kahlfürst Tibor István* 1940 évi karácsony első napján tartották esküvőjüket a budapesti Kohány-utcai templomban. Az esketési szertartást Szent-Iványi Sándor teol. magántanár teljesítette. Sok boldogságot és szerencsét kívánunk az ifjú párnak.

Az Unitárius Naptár elszámolása. Az 1941. évi Unitárius Naptárnak lejárt az elszámolása. Arra kérjük kartársainkat és mindazokat, akik naptárak eladását vállalták, hogy elszámolásaikat szívesked-jenek beküldeni. — Akik missziói példányt kaptak és azok kiosztásá-ról jelentést még nem tettek, kérjük a szerkesztőségnek a jelentés szíves beküldését.

Az Unitárius Közlöny előfizetése egy évre 2 pengő, D. F. Egyleti tagsági díj 3 pengő; örökös alapítói díj 33 pengő, egyes szám ára 12 fillér. Idegen valutában ennek megfelelő összeg. Előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít, tagsági és alapító tagsági díj pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira.

A díjakat az áremelkedés miatt kellett fölemelnünk. Arra kérjük kedves olvasóinkat és tagtársainkat, hogy díjaikat minél előbb rendezzék. Akinek nehézségbe kerül a pénz elküldése, a lelkészi hivatal szívesen elküldi. Kérjük tehát oda fizetni be.

Halottaink. Lapunk zártakor, jan. 27-én, a hajnali órákban *Dr. Boros György* püspök visszaadta lelkét az egek urának. A szomorú hirre az E. K. T. gyűlést tartott és a családdal egyetértve megtette a temetésre a lépéseket. Temetés jan. 29-én, szerdán történt meg. A ravatalt az unitárius templomban állították fel s püspökhöz méltó temetést rendeztek. A temetés lefolyásáról jövő számunkban meg fogunk emlékezni.

Sepsiszentiványi *Szent-Iványi Sándorné* született warnhelmi Wiedemann Emilia január hó 20-án hosszas szenvedés után elhunyt Marosvásárhelyen. A köztiszteletben álló úrnő Szent-Iványi Sándor teol. magántanár, budapesti hitoktató lelkész, lapunk korábbi szerkesztőjének édesanyja; széleskörben ismerték és halála mindenütt mély részvétet ébresztett.

Lapunk zártakor vettük a szomorú hírt, hogy *Ormai Kálmán* mérnök, egyházunk buzgó, áldozatkész tagja Budapesten meghalt. Emléke áldott volt; igaz és áldozatos unitárius ember volt.

Gombási Magduska, Gombási János, az aranyosrákosi lelkész leánya, életének 20-ik évében, január hó 1-én hosszas és súlyos, de nagy lelki békével és Istenben vetett hittel átélt szenvedés után ártatlan, nemes lelkét visszaadta Teremtőjének. Temetése jan. hó 4-én volt Aranyosrákoson nagy részvét mellett.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába 1940. október 22-től 1941. január 24-ig *tagsági díjat* fizettek: Szinte Ferenc Sepsiszentgyörgy, Papszt Gyula Kolozsvár, Komjátszegi Géza Bihar, Bedő Albert Kolozsvár, Preissner Imre Székelykeresztúr, Dr. Josipovich Istvánné, Bártfalvi Béláné Budapest, Deák Mózes Kobátfalva 1940-re; Agh Ferenc Kolozsvár, Zsigmond Ferenc Apahida, Özv. Dr. Jancsó Ödönné Kolozsvár, Barabás István Budapest 1939—1940 re; Unitárius Egyházközség, Benczédi Ákos H.-Karácsonyfalva, Keresztes Lajos Nagybacon 1941-re (2 P.), László Zsigmond Csekefalva, Unitárius Egyházközség Debrecen, Pálffy Albert Medesér (2 P.), Marosán Györgyné (2 P.), Pálffy László (2 P.), Patakfalvi Zsigmond Etéd, Szakó Lajos Marosvásárhely, Dr. Ormos Pál Hodmezővásárhely (5 P.), Ince Böske Ákosfalva (2 P.), Dr. Austerlitz Vilmos Bártfa 1941-re, Kállay Kálmánné Kolozsvár 1940—41-re (4·40 P.), Boda Dénes Bölön 1935—1940-re (6·65 P.), Sepsiszentgyörgyről 2—2 pengő tagsági díjat fizettek 1940-re: Unitárius Egyházközség, Barabás János, Barna Ida, Baba Ida, Bába Miklós, Bodor Sándor, Cseke Ilona, Demes Károly, Dálnoki Ilona, Dr. Fekete Sándor, Forró Lászlóné, Hudák Erzsébet, József Lajos, Kiss Károly, Köntés Ferenc, Köntés Ernő, Kárpáti Árpád, Barabás József, Köntés Imre, Köntés Gyula, Köntés Mihály, Özv. Pál Sándorné, Dr. Szánthó Vitusné, Özv. Szabó Mózesné, Téglás Albert, Timár Lajosné, Tóth József, Balogh Józsefné, Dr. Kovács Lajos, Özv. József Lajosné; Bedő Béla 1939-1940-re; Özv. Incze Istvánné és Özv. Szilágyi Andrásné Kilyén 1941-re.

Előfizetési díjat fizettek: Györfi István Székelyudvarhely; Nagy Dénes Árkos, Lovas Sándor, P. Szabó József Bihar; Nagy Dénes Árkos, Béla G. András, Kovács B. Mózes, Elekes Mózes, Béla J. András, Béla J. Domokos, Szentpáli Zsigmond, Béla József Sz., Bálint Mózes, Kelemen Lajos, Szabó Dénes, Kovács Domokos Benkő Domokos, Szilágyi István, Benke Mózes, Id. Szentpáli Sándor, H. Karácsonfalva; Beke János, Id. Dombi Gyula, Id. Dombi Mózes, Id. Pap Ferenc, H. Szentmarton; Pál István Kolozsvár; Tarczfalvi Zsigmond, Szőcs Mózes, Varós Mihály, Varga Sándor, Balázs Dénes, Varga Ferenc, Varga Mózes, Péter Mozes Sz. Szentmihály; Pap Gyula, Pap Mózes, Pap Domokos, Pap Miklós, Pap Áron, Pap Zsigmond, Firtos Áron, Firtos Dénes, Péter Áron, Kovács Domokos, Benczédi Zsigmond, Benczédi Dénes, Bencéd; Vári András, Márton György, Kibédi János, Ifj. Kibédi Sámuel, Marosi János, Moldován János, Andrási János, Adrási Dénes, Varga Zsigmond, Andrási Péter, Kis- és Nagykede; Jánosi József, Deák Simon, Sófalvi Áron, Andrási Dénes Firtosváralja; Sandor János, Id. Sándor János, ifj. Fitori Miklós Tazzó Ferencz Gyula, Pál Gy. András, Gál Mihály id. Felsőrákos 1940-re; Deák Béla Firtosváralja 1939-40-re; Borbély Elek Felsőrákos 1941-re; Keresztes Lajos Nagybacon 1939-40-re; Id. Cserei Gyula Árkos 1939-re (2 60 P); Kovács Albertné, Köntés Sándor Sepsiszentgyörgy 1940-re, Török Lajos Énlaka 1939-40-re.

Alapító tagsági díjat fizettek: Gurát Béláné Kolozsvár 100 L. (utolsó részlet); Kováts Péter Parajd 10 P; Marosi Albert Szentábrahám 6.70 P. (utolsó részlet); Özv. Málviánczky Ferencné Marosvásárhely 33.50 P. Kolozsvár, 1941. január hó 25-én. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL.

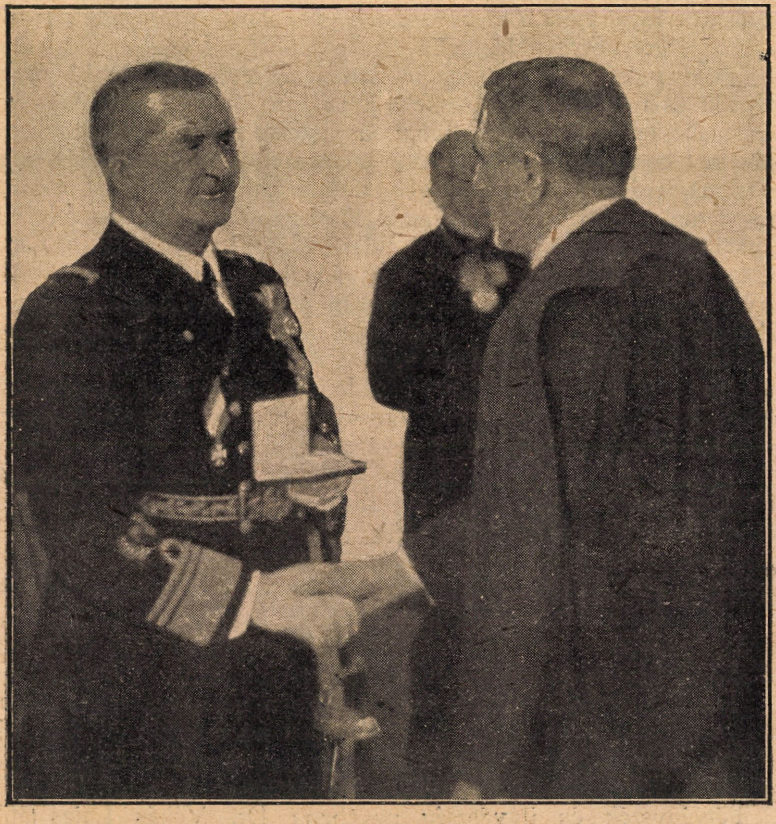
„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bó'yai-utca 3.

LI. évfolyam. Kolozsvár, 1941. február. 2. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

A kormányzó úr Őfőméltósága átadja a Korvin-láncot Dr. Varga Béla püspök, egyetemi tanárnak.

184. Nagytisst. Benczédi Pál t. ur
Unit. Koll.

Dr. Boros György nyugalomba vonult püspök temetése.

Múlt számunkban már röviden megemlékeztünk arról, hogy *Dr. Boros György* ny. püspök január hó 26-án a hajnali órákban rövid, de súlyos betegség után meghalt. Akkor a temetésről nem tudtunk megemlékezni, mert lapunk már készen volt, csupán csak a nagy halott tanulságos életéről tudtunk egy cikket elhelyezni, mivel a lapot meg is bővítettük.

A halál híre 26-án a délelőtti órákban elterjedt s az egyházi vezetőség azonnal tanácskozott a teendőkről, minek eredményeképpen délután 4 órára E. K. T. ülést hívott össze. Az E. K. Tanács meghatódott lélekkel egyhangúan Dr. Boros Györgyöt az egyház halottjának nyilvánította s a családdal egyetértve megállapította a temetés sorrendjét s a temetéssel kapcsolatos teendőket. A megállapodás szerint a halottat a templomban ravatalozták fel, ahol a teol. akadémiai hallgatók állottak díszőrséget. A különböző hatóságok és egyesületek részvétének fogadására *Dr. Kiss Elek* püspökhelyettes elnöklete alatt egy bizottságot nevezett ki.

A gyászistentisztelet szerdán (január 29-én) délelőtt 11 órakor kezdődött és a következőképpen folyt le: Az orgonánál Ütő Mária zenetanárnő teljesített szolgálatot s „Szomorúan sóhajt szívünk" kezdőének és „Szívemet hozzád emelem" kezdetű zsoltár elhangzása után *Halmágyi János* marosvásárhelyi esperes gyönyörű, lélekhez szóló imával emelte a nagytemplomi közönséget az egek Urához a fájdalmas veszteség eme pillanatában. Az alkalmi gyászdal elhangzása után pedig *Vári Albert* teol. tanár tartott mélyen szántó, a nagy halott széleskörű munkásságát méltató beszédet. A gyászszertartás után pedig *Dr. Kiss Elek* püspökhelyettes az egyház és az intézményei nevében tartott a megboldogult jelentőségét méltató nagyhatású beszédet. A Dávid Ferenc Egylet nevében *Benczédi Pál* vallástanár az „Unitárius Közlöny" szerkesztője méltatta *Dr. Boros György* egyháztársadalmi és irodalmi tevékenységét; az Unitárius Irodalmi Társaság nevében a Társaság kitűnő főtitkára: *P. Szentmártoni Kálmán* búcsuztatta. Az Unitárius Lelkészkör nevében pedig *Csifó N. László* tartott búcsubeszédet. Az E. M. Egyesület nevében pedig *Dr. Tavaszy Sándor* ref. püspökhelyettes, az egylet elnöke tartott meleg, közvetlenhangú búcsubeszédet.

Ezután a „Himnusz" eléneklése után a nagyközönség kikísérte a nagy halottat a házsongárdi temetőbe, ahol az unitárius gimnáziumi dalárda gyászdalokat énekelt és *Józan Miklós* püspöki vikárius szívből jövő, költői lendülettel teljes búcsubeszédet mondott.

Dr. Boros György halála széles körben nagy részvétet ébresztett. Az egyházi Főhatóság előtt részvétüket fejezték ki: 1. A sajtó nevében: Vég József és Borbély Andor főszerkesztők, 2. az Erdélyi Irodalmi Társaság nevében: Walter Gyula titkár, 3. a kir. Tábla, a kir. Törvényszék és ügyészség nevében: Dr. Vékás Lajos táblai

elnök, Dr. Mikó Imre törvényszéki elnök, Dr. Mikó Lőrinc táblai tanácselnök; 4. a Református Egyházkerület nevében Vásárhelyi János püspök és Laár Ferenc tanácsos; 5. az Evangélikus Egyházközség nevében: Alberti Richard lelkész és Kárpáthy Emil tanácsos; 6. a róm. kath. ig. tanács nevében: Dr. Boga Alajos kanonok és Dr. P. Jánossy Béla; 7. Róm. katolikus püspöki helynökség nevében pedig Sándor Imre püsp. helynök s még sokan a magyar kormány és egyházi szervezetek részéről.

Ezeken kívül még a családnál kifejezték részvétüket az elhunytnak számtalan jóbarátja, tisztelője és ismerőse. A temetésen képviselve volt Kolozsvár társadalmának minden szervezete: a vármegye, a város, a hadsereg, a rendőrkapitányság, az egyetem, a különböző egyházak és az egyházak kebelében működő szervezetek s más tudományos szervezetek képviselői.

Az egyesektől egyes egyházi és más közületekből küldött koszorúk valóságos virágerdőt tettek ki, bizonyítva azt, hogy Madách Imre mondásával ellentétben valóban van szép halott. Van szépség a temetésben is.

Csendes óra szórványhívek számára.

Gondviselő Isten! Szeretettel ajánljuk fel neked e szentséges pillanatot, mint elmúló életünk egyetlen nagy bizonyosságát, amelyben vallomást teszünk rólad. E pillanat életünk legdrágább kincse, amelyet hálatelt szívvel helyezünk oltárodra. A csillogás benne a Te áldásod, a szenvedés a Te iskolád, a könnyes vágyak a Te akarásod, a föl-föltekintés a Te hívásod.

Serlegeid vagyunk Jóisten! Tölts meg hittel, virágaid vagyunk, hints be a szépeid harmatával, gyermekeid vagyunk, ölelj át a szeretet melegségével; munkatársaid vagyunk, indíts el a tökéletesedés boldog útján. Hozzád vágyunk, emelj magadhoz, hogy gyöngeségünkben érezzük megtartó kezedet, szomorúságodban reménytkeltő vígasztalásod, harcainkban halljuk a te békéd megnyugtató szózatát: „Jól vagyon jó és hív szolgám, kevesen valál hív, többre bízlak ezután!" Egyedülvalóságunkban légy gyámolító, hiv társunk, életünkben és halálunkban megtartó és szabadító Istenünk. Ámen. Mi Atyánk ... stb.

Elolvasandó: XXVII. Zsoltár 4. verse.

> „Egyet kérek az Úrtól, azért esedezem, hogy lakhassam az Úr házában életemnek minden idejében, hogy nézhessem az Úrnak szépségét és gyönyörködhessem az ő templomában.

Alig akad ember, ki életének minden kívánságát egyetlen kérésbe sűríthetné, amint alig akad író, ki minden álmát egyetlen műbe beleírhatná, költő ki minden szerelmét egyetlen dalban kiénekelhetné, vagy szobrász, ki minden meglátását egyetlen márványtömbbe belehelné. A legtöbb embernek naponta száz és száz kérése rajzik az élet felé. Különösen a mai megpróbáló időkben, amikor a válságos napok terheinek súlya alatt mind szegényebbeknek, megrövidülteknek

érezzük magunkat. Kéréseink hullámzó özönét még a „panasz-irodák" sem képesek bafogadni, vagy éppen csökkenteni.

A zsoltárírónak *egyetlen* kérése van s ez az egy kérés magába foglalja *az élet egészét*, mint a napsugár a szivárvány összes színeit. Önmagába zárja és értékké emeli, mint a gyémántfoglalat a mozaik tarkaságát. Ez a kérés számára „a bölcsesség köve", a biblia gyöngy-halász drága gyöngye, a hív sáfár jutalma. Érdemes és tanúlságos vele foglalkozni . . .

Az egyetlen kérés tisztult, kiegyensúlyozott lelki világot árul el. Azt jelenti, hogy az ember idővel rájön az apró, hiú kérések haszontalan, sőt káros voltára. Lerázza lelkéről azokat, mint földrehúzó, olmos terheket. Csak egyhez marad hű, csak egyet ölel magához: a legdrágábbat, legértékesebbet.

Az egyetlen kérés határozottságot és céltudatosságot jelent. A folyó bölcs nyugalommal hömpölyög határozott és örök célja, a tenger felé, de ha partot szakít romboló útjában ide-oda árad, elerőtlenedve, elsekélyesedve, megposványosodik. Így merül el a lélek a sok apró kérés gáttalanságában.

A mi kérésünk a *világ felé zajlik*, a zsoltáríróé *Istenhez fordul*. Nem ostromol, nem követel, hanem áhítatosan esedezik. Erőt kér arra, hogy egyetlen kívánságát beteljesíthesse. Csak az erőt kéri. A kivitelezéshez egész életét felajánlja, mert jól tudja, hogy a kérést kemény munkával, sőt küzdelemmel valósíthatja meg.

Kérése az, hogy az Úrnak házában lakozhassék egész életén át, hogy *templomnak láthassa az egész életet*. Nem borgőzös kocsmának, hol a gyöngyöző pohárban ősi birtokok és hagyományos erkölcsök úsznak el, ne piactérnek, hol kufár uzsorások adnak és vesznek lélek-áron, ne küzdőtérnek, hol az ököljog szerez igazságot, ne börtönnek, ho, szomorú rabok csörgetik a láncot, hanem tisztalevegőjű, Isten áldott napjától bearanyozott, imádságos hangulatú templomnak, mert a templomban a korcsmai duhaj nóta zsoltárrá magasztosul, a csörgő arany áldozati fillérré változik, a vérrel és könnyel szerzett kenyér úrvacsorai eledel lesz s az ember elkínzott, fáradt lelke Isten szépségében gyönyörködik. Ezért kiált fel boldogan a zsoltáríró: *„Egyet kérek az Úrtól, azért esedezem, hogy lakhassam az Úr házában életemnek minden idejében, hogy nézhessem az Úrnak szépségét és gyönyörködhessem az ő templomában."*

Egy kérdés, egy cél, egy álom lebegjen előttünk; templommá válni, amelyben Isten jó kedvvel lakozik s amelyhez az élet szennye, bűne és gonoszsága nem tapadhat soha. Jézus megvetette az örök fundamentumot, szétszórt unitárius magyarok: ha hiányzik a megszépítő hitetek, vagy az otthoni közös templomok hangulata, kezdjetek az alkotásba, építsétek fel önmagatokban Isten magyar templomát! Munkátokat mindannyian imádsággal és áldással kísérjük Ámen. *Simén Dániel.*

A budapesti unitárius konferenciás tábor febr. 22-én kezdette meg ez évi üléseit. A jövő számunkban beszámolunk a konferenciás tábor érdekes és tanulságos tevékenységéről.

Az úttörés.

Vadfagyasztó nagy hidegben
Künn a mezőn kóboroltam.
Előlem a sok hófúvás
Elrejtette mind az útam.

Nap nem sütött. Ember nem járt,
Aki végre célt mutasson.
Szinte sírtam, amint láttam
A köd körém mily gyűrűt von.

Visszatérni nem volt kedvem.
— Előre hát! — S görcsbe rándult
Lábaimmal neki mentem —
Ha sehol sincs, itt majd lesz út.

Övig süppedtem a hóba.
Kapálóztam, vergölődtem,
Amíg újra útra leltem
Ízzadságban megfürödtem.

Egy dombtetőn, mint a győztes
Hadvezér a csatatéren,
Ködbevésző lábam nyomán
Utoljára végignéztem:

— Az úttörés milyen nehéz!
Puha, selymes hóban is az.
Hát a szívben, mit a kétely
Sötét éjjként körülfalaz...

Csak Jézus tudna mesélni:
Mit küzködött, mit szenvedett,
Amíg oda oly útat vert,
Mely az Isten felé vezet...

Tudományban? Gálilei
Mártir lelke szólalj meg hát;
A földforgás eszméjéért
Hány száj szórta reád átkát?

Elítéltek a „bolondot",
Mert nem hitted: lapos a föld!
Útadba dogmákot hánytak,
Hogy azokba nyakad kitörd...

S a művészet sziklás útja
Miket tudna mesélni még.
Hány kihulió könnycsepp, vércsepp
Rágta abba: itt van a szép.

Egy Petőfi, egy bús Ady,
Mit körmölt a kora lelkén,
Hogy e tisztuló üvegen
Lássák őt a muzsák egén.

Oh úttörők — (nem a hóban) —
Vallás, tudomány és szépben
Bizonyára fáradságtok
Egy fizeti: a jó Isten.

Szász Dénes, papnöv.

E. K. Tanács hírei.

Január hónap folyamán összesen négy rendkívüli és egy rendes gyűlése volt a Képviselő Tanácsnak. (Rendkívüliek: 4-én, 11-én, 20-án, 26-án. Rendes: 30-án) a Rendkívüli gyűlések tárgysorozatát csak az időszerű vagy éppen a sürgős kérdések intézése szolgáltatta, mely a kilencedik egyházkör bekapcsolódásával, az egyes felekezetek álal tartott közös értekezletekkel, Dr. Boros György püspök halálával és a kormánnyal folytatott állandó tárgyalásokkal voltak kapcsolatosak. Vannak jelentősebb, súlyosabb kérdések, melyeket az Elnökség a maga hatáskörében nem kíván megoldani s ez teszi szükségessé azt, hogy tisztán csak Kolozsváron lakó tanácstagok meghívásával rendkívüli gyűlés tartassék.

A rendes gyűlés (jan. 30-án) tárgysorozatának, melyen 18 tanácsos vett részt, főbb pontjai az alábbiak voltak:

1. Elnöklő Dr. Kiss Elek püspökhelyettes kegyeletes szavakkal emlékezik meg arról, hogy Egyházunk nagy halottján kívül, kiről rendkívüli gyűlés emlékezett meg — nemzetünknek is nagy halottja van. Gróf Csáky Istvánról emlékezik fájdalmas érzések között, majd bejelenti, hogy Egyházunk nevében részvéttávíratot küldött, melyre már válasz is érkezett.

2. *Püspökhelyettes* beszámol budapesti útjáról, illetve a kiküldött bizottság tárgyalásairól s vázolja azokat a kérdéseket, melyeket a kormány megfelelő tényezőivel behatóan megtárgyalt s melyek még további tárgyalásokat igényelnek. Gyűlés az előadottakat megnyugvással veszi tudomásul.

2. *Gyűlés* foglalkozik a Főtanács egyes határozataival s azokkal kapcsolatban a szükségesek elvégzését határozza el.

3. *Jogtanácsos* ismerteti a „Sora" árúház ügyét s jelenti, hogy a szükséges átalakításhoz felhasználandó összeg egy részét addig is, míg a teljes folyósítás megtörténne, az Egyház már felveheti. Ezután az egyes lakók házbéremeléséről tesz előterjesztést.

4. *Dr. Mikó Lőrinc* egyházi titkár, ki két hónap óta már szabadságon van, állásából való felmentését kérte. — Tanács a titkárt tisztsége alól felmentette s megállapítja, hogy a román kormányzat súlyosan megpróbáló ideje alatt igaz lelkiismerettel, nagy jogi tudással és az Egyház iránt való szeretettel végzett munkájáért köszönetét és elismerését fejezi ki s díszes új munkakörében, kir. táblai tanácselnöki tisztében folytatandó munkájára Isten áldását kéri.

Munkakörének a zsinati Főtanácsig történő ellátására a Főtanács határozata értelmében az Elnökséget felhatalmazza, hogy megfelelő munkaerőket alkalmazzon.

5. *Gyűlés* a következő tízenkét pont alatt a két gimnáziumi, illetve a gazdasági iskola ügyeit tárgyalja meg, az egyes beadványok illetve felterjesztések alapján. Ezen kérdések között részint általános tanügyi, igazgatási, részint pedig a tanszemélyzet egyetemes, vagy egyéni ügyei tárgyaltattak meg.

6. *A székelyszentmihályi* felekezeti elemi iskola beindítását a

Tanács örömmel veszi tudomásul s a még szükséges útasításoka megadja.

7. *Tanács* egy előkészítő bizottság javaslata alapján elhatározza a központi tiszviselők fizetésének megfelelő fokozatokba való sorolását.

8. *Dr. Fikker János* jelentést tesz a besztercei, nagybányai, dési, egeresi szórványgócok helyzetéről s kéri a Tanácsot, hogy az állandó és megfelelő munkabeindításának eszközölhetése céljából hatalmazza fel az Elnökséget arra, hogy az iratterjesztés munkájának elvégzésére s ezen szórványok gondozására állítson be megfelelő javadalmazás mellett egy gyakorlattal és missziói készséggel rendelkező lelkészt, ki ezen munkálatokat végezze. Tanács a javaslatot elfogadja s az Elnökséget útasítja a kérdés megoldására.

A gyűlés Dr. Kiss Elek püspökhelyettes zárószavai után $^1/_2$9 órakor véget ért. *Dr. Fikker János.*

Egy irányt mutató könyv.

— Gelei József: Merre haladjunk. —

A könyvnyomtatás mai csodálatos nagy elterjedésével, és közművelődés mai szédítő magaslatán mindennap találkozunk újabb és újabb könyvekkel, melyek egy s más szempontból figyelemre méltók s melyek közül némelyek messzi kiemelkednek a mindennapi élet szürke egyformaságából. Az ilyen művek azok, amelyek valamilyen kérdésnek, még pedig rendkívül fontos kérdésnek az elevenére tapintanak, valamely fájdalmas kérdést érintenek, valamely hiányt pótolni igyekeznek és pótolnak is, vagy legalább útat mutatnak valamely nagy kérdés megoldására. Különösen nagy érdeklődésre számíthatnak az olyan könyvek, melyek a jelenkor égető nagy kérdéseire adnak feleletet.

Egy ilyen könyv Dr. Gelei József egyetemi tanárnak, a múlt évben a szegedi egyetem rektorának, jelenleg a kolozsvári egyetem prorektorának közelebbről megjelent műve: *Merre haladjunk?* Már a cím jelzi, hogy útmutató kíván lenni, de a cím alatti néhány szó: „riadó szó a nemzethez" világosan elárulja, hogy a tudós tanárnak komoly mondani valója van a magyar nemzethez. És mi nagyon megcsalnók magunkat, ha ez a féltő szeretettől áthatott riadó nem indítaná meg szívünket, egész valónkat. Mi rendszerint ahhoz vagyunk szokva, hogy az úgynevezett irányt mutató művek vagy regény alakban, vagy társadalomtudományi értekezés vagy pedig politikai tanulmány formájában látnak napvilágot. Rendszerint mindenik a napi politikai kérdésekkel van alátámasztva és közös jellemvonásuk az egyoldalúság, a sötét látás, az ország vezető elemeinek súlyos bírálata még pedig valamelyik működő politikai párt szemszögéből és politikai céljainak elérése céljából nem riadva vissza sokszor az osztály elleni izgatástól, konkolyhintéstől, gyűlöletszítástól sem.

A Gelei József *„Merre haladjunk"* című könyve teljesen eltérő az ily célirányos művektől. Mindenekelőtt a szó mai használata szerint egyáltalán nem politikai mű. A napi politikán teljesen fölül áll.

Ha azonban a politika szónak a régi görögök által használt értelmet adjuk, hogy az állami élet s általában az élet magasabb vezetésének a művészete, ilyen értelemben megalkodhatnánk ezzel a nagyon rossz hírbe keveredett politika szóval is. Olyan értelemben azonban semmiféleképpen sem politikai mű, amely csak pártokat lát és csak részleges szempontoknak hódol és embercsoportokat egymás ellen hangolja.

Ez a nagyszerű könyv a magyar nemzet egészét nézi s aszerint állapítja meg az egyesnek, a közületnek és az egész nemzetnek a hivatását. *Mert az egyén a nemzetben él,* állapítja meg nagy határozottsággal ez az új felfogás. A nemzetben mindenkinek megvan a maga hivatása, minden foglalkozási ág megbecsülendő. Csak éppen munkátlanokra, henyékre nincs szükség. Ennél a kérdésnél igen figyelemre méltó útmutatásokat ad az egyénnek, az engedelmeskedőknek, a kormányzatnak és a vezetőknek is. Mindenütt az emelkedett hazaszeretettől áthatott öntudatos nemzeti munkát ajánlja. Ezen azt kell értenünk, hogy az állam szerveinek való engedelmességben nem sülyedünk vak eszközökké, kötelességeinket nem félelemből, vagy kényszerűségből teljesítjük, mert az állam szervei is öntudatos, szabadsággal megáldott emberek, akik azt kívánják, ami tehetséges, de annak teljesítését föltétlenül meg is kívánják.

Elütő teljesen ez a könyv más hasonló célú művektől abban is, hogy természettudományos alapon épül fel, ami természetes is, mert a szerző a legkiválóbb természettudósok egyike. A magyar nép életi szempontból való vizsgálódásai alapján, megállapítja a magyar faj létét és kiválóságát s minden keveredése dacára is vallja és igazolja a magyarnak, mint kiváló fajtának a valóságát. Ebben a magyar fajban a tehetőségeknek végtelen nagy sorozatát látja, ami a múltban és jelenben egyformán beigazolást nyert.

A magyar fajról a következő jeles tulajdonságokat állapítja meg: Alkotmányszerető, hűséges nép, szabadságszerető, önállóan élni tudó, hazánkat szent örökségként tartó és abból egy talpalatnyi részéről is végleg le nem mondó, nem, nem, soha elvét valló, gyorsan mozgó, Európa ügyét szolgáló nép, igénytelen, vihart álló, embertszerető, istenes, vallásos nép, családotszerető, mindenhez értő nép vagyunk s ezek a tulajdonságok feljogosítanak a megkezdődött második ezer évben való diadalmas élete is. Tiszta hitében és jövőben vetett bizalmában nem akad fenn a sok magyar pártoskodáson; az máshol is volt bőségesen. Sok keserves küzdelmeink és nagy bukásaink különösen a külső körülményeknek tudhatók be. A magyar királyok alatt nagy volt Magyarország s ez a nagyság minden magyar lelkében, mint küzdelmeinknek ezután is remélhető sikere áll mindig előttünk. Jólesően olvassuk a tudósnak azt a megállapítását is, hogy a Duna-Tisza medencéjében a Kárpátok hegygerince által övezett területen a magyar fajtának hivatása, hogy uralkodó nemzet legyen.

További jellemvonása ennek a nagyszerű műnek, hogy hittel van telve. A sötétlátásnak még csak az árnyéka sem található fel benne. Telve van hittel és reménységgel a nemzete hivatása iránt.

A könyv 22 cím alatt tárgyalja azokat a kérdéseket, amelyek

ma a legfontosabbak és érdekesebbek. Részletes tárgyalásba nem mehetünk bele, mert terünk és időnk szűk volta nem engedi. De talán így teszünk nagyobb szolgálatot a nagyközönségnek, mert nem akarunk senkit felmenteni az elolvasás alól. E könyv elolvasása valóságos élmény. Új, szokatlan útakon jár. Mondanivalóit oly zamatos magyarsággal adja elő, hogy mint olvasmány is nagyon vonzó.

Még egy dolgot a könyvvel és a szerzővel kapcsolatosan el kell mondanom. A könyvet a kiváló szerző 1940 Szent István napján kezdette írni, a Nagy Magyar Alföldön, akkor, amidőn a magyar reménység oly magas fokon állott és szeptember 19-én fejezte be, midőn már tudtuk, hogy mi valósult meg a magyar reménységből.

A szerző két áldozattal szolgált e mű által. Egyik a műnek megírása, aminek célja a *nemzeti öntudat* nemes eszméjének a felébresztése és állandóan öntudatos állapotban tartása. A második áldozat az, hogy a könyvnek minden jövedelmét az utolsó fillérig a nemzetnek ajánlja fel azzal, hogy belőle létesíttessék egy bármennyire szerény alap a nemzetépítő szervezet, a magyar szervezősereg megteremtésére.

A könyv a szerző kívánságára nagyon csekély áron 1 P-ben van megállapítva. Ez lehetővé teszi, hogy a szerényebb jövedelmű emberek is megvehessék e munkát, ami által nemcsak egy rendkívül értékes könyvet szereznek, hanem nemzetünk nagy érdekeit is szolgálják.

Nagy hibát követnénk el, ha ennek a korszerű „Riadó"-nak a hangja nem érne egészen a szívünk mélyéig. Az idők nagyon megpróbáltak minket. A magyar reménység egy részének beteljesülésével még mindig sok remélni valónk van... A világ forrik, a hatalmas nagy világháború még nincsen befejezve. A múlt tanulságai alapján csak akkor nyerhetjük meg az élet küzdelmében a diadalmat, ha nemzeti öntudatunk nem csorbul meg, ha kitartunk egymásért, egymás mellett küzdve és szenvedve is a háromszínű magyar zászló alatt s annak örökké bíztató színei alatt meg nem szűnünk soha küzdeni azért a nemzetért, amely „megbűnhődte már a múltat s jövendőt" s melynek szent hivatásáért élnünk és halnunk kell. *Benczédi Pál.*

Iparostanoncok elhelyezése az Anyaországban. Az Ipartestületek Országos Központjának megkeresése folytán felhívjuk az érdekelt szülőket, hogy elhelyezni kívánt gyermekeikre nézve közöljék velünk a gyermek nevét, születési idejét, vallását, iskolai végzettségét, szülei címét, foglalkozását és anyagi helyzetét, a választandó szakmát és azt, hogy falun, vagy vidéken, avagy a fővárosban szeretnének tanulni és elhelyezkedni. Felkérjük a lelkész és tanító urakat felekezeti különbség nélkül, hogy a községükben jelentkezőknek az adatok közlése tekintetében segítségükre lenni és a községből jelentkezettek adatait összesítve elnökünk: Id. Deák Ferenc címére Kolozsvár, Árpád-út 39. legkésőbb folyó évi március hó 10-éig elküldeni szíveskedjenek. *A Kolozsvári Székelytársaság.*

Az Unitárius Nőszövetség közgyűlése.

Február hó 20-án tartotta meg évi közgyűlését az Unitárius Nők Országos Szövetsége, mely már hosszú évek óta öntudatos munkásságával egyháztársadalmi életünkben megbecsülhetetlen sok jót tett. A jelen évi közgyűlésen özv. *Csifó Salamonné* elnökölt, aki déli 12 órakor nyitotta meg a közgyűlést szép gondolatokkal teljes beszéddel. Az elnöki megnyitó kiemelte azt a fontos tényt, hogy a felszabadulás után ez az első közgyűlés. Hálával gondol a jó Istenre a felszabadulás örömeért és buzgó imával kéri az Istent a még rabságban levő testvéreink felszabadulásáért.

Özv. *Csató Pálné* főtitkár a szövetség egy évi munkásságáról terjesztette elő jelentését. Ismertette a kifejtett társadalmi és jótékonysági munkásságot: a szegények segélyezését, az Irisz-telepen emelt Unitárius Gyermekotthont és Aggmenházat, továbbá a szegény gyermekek számára ugyanott létesített Napközi otthont és a missziói imaházat. Beszámolt a háziipar fejlesztésére megtartott tavaszi szövőtanfolyamról és az ugyan e céllal szőttesek, kézimunkák, régi mintájú bútorok és festmények bemutatására rendezett kiállításról. Megemlékezett a Marosi Katóka védőnő vezetésével kifejtett gyermek- és csecsemővédelmi munkáról. Minthogy azonban az állami zöldkeresztes mozgalom átvette a kezdeményezést, a jövőben a szegénysorsúak újszülötteinek támogatására létesített vándorkosár-mozgalom kibővítésére törekszenek.

Lőrinczy Zoltánné a pénztári jelentést tette meg, amelyet, mint gondos és teljesen pontos jelentést az ellenőri javaslat alapján elfogadtak.

A többi jelentések elhangzása után *Dr. Gyergyai Árpádné* meleg hangon emlékezett meg a közelmúltban elhunyt *Dr. Boros György* nyugalomban levő unitárius püspökről, aki a társadalmi szervezkedés terén a női munkának mindig nagy méltánylója volt.

Ezután *Vajna Lajosné* bejelentette az eddigi elnöknőnek: *Dr. Varga Bélánénak* a lemondását, aki visszavonult ettől a munkakörtől. Közgyűlés elismerését fejezte ki *Dr. Varga Béláné* elnöknőnek kifejtett jó szolgálataiért. A választás egyhangú eredményeképpen *Dr. Mikó Lőrincné* lett a Nőszövetség új elnöknője. *Vajna Lajosné* szeretettel köszöntötte az új elnöknőt, aki eddigi jótékonysági és társadalmi tevékenysége alapján nyerte el ezt a tisztséget és akitől ezután is sokat vár egyháztársadalmi életünk. Az új elnöknő tartalmas beszédében további buzgó munkásságáról biztosította a hallgatóságot s a tagokat is a munkában való hűséges részvételre kérte.

A budapesti Nőszövetsége kiküldöttjeként *Dr. vitéz Nyiredy Gézáné* jelent meg, aki az anyaországi unitárius Nőszövetségnek szép munkáját ismertette s javaslatot tett női népfőiskola létesítésére a székelykeresztúri női háztartási tanfolyamokkal kapcsolatosan.

A mindvégig emelkedett szellemben lefolyt közgyűlésen az unitárius nők képviseletén kívül jelen voltak a kolozsvári református, katolikus és luteránus Nőszövetsége képviselői is.

Sz. 272/1940—41.

Pályázati hirdetés

a székelykeresztúri főgimnáziumi vallástanári állásra.

A székelykeresztúri főgimnázium előljárósága, az E. K. Tanács 1632/1940. sz. határozata alapján, az Egyházi Főtanács jóváhagysától és attól függően, hogy a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úr utalja-e javadalmazását, pályázatot hirdet a főgimnáziumnál betöltendő vallástanári állásra.

Pályázhatnak vallástanári oklevéllel rendelkező lelkészek, lelkészjelöltek.

A pályázathoz csatolandó: Vallástanári oklevél. A pályázati kérések Egyházi Képviselő Tanácshoz címezve a székelykeresztúri főgimnázium igazgatóságához adandók be 1941 március hó 16-ig.

A pályázatok felett a *folyó évi E. Főtanács fog dönteni.*

Székelykeresztúr, 1941 február 7.

Főgimnázium Előljárósága.

Sz. 123/1941. U. P.

Pályázati hirdetés

a korondi unitárius egyházközségben betöltendő énekvezéri állásra.

A korondi unitárius egyházközség 1940 december 8-án tartott közgyűlési határozata alapján pályázatot hirdetek az egyházközségnél betöltendő énekvezéri állásra. Pályázhatnak unitárius énekvezéri képesítéssel énekvezérek.

Javadalmazása: 1. Természetbeni lakás. 2. 14 hold forgóhatárbeli föld haszonélvezete. 3. 40—45 szekér tűzifa, (az évi kirovás $^1/_3$ része). 4. Pénzjavadalom: *a)* 100 pengő egy négyszólamú dalárda szervezéséért és egész éven át való vezetéséért. *b)* 100 pengő a D. F. Egyletben az ifjúság közismereti tárgyakra való tanításért és színi előadásokra előkészítéséért. *c)* 100 pengő egy megfelelő színvonalon álló faiskola vezetéséért. *d)* 100 pengő az iskolai egyházi ének tanításáért és a lelkész szükségszerinti helyettesítéséért.

Egyebekben a szervezeti szabályzatban foglalt kötelességek az irányadók. Az egyházközség előljárósága azonban kiköti, hogy a 4. pont alpontjaiban feltüntetett kötelességek közül bármelyikét nem végezné el, annak díját nem igényelheti,

A pályázati kérések *1941 március hó 16-ig* küldendők be a székelykeresztúrköri unitárius esperesi hivatalhoz (Unitárius Esperesi Hivatal, Szekelykeresztúr).

Püspök helyett: *Dr. Kiss Elek,* püspökhelyettes.

Pályázat

a kolozsvári gimnázium tanulói javára.

A budapesti m. kir. Madách Imre gimn. Levente Csoport parancsnoksága a következő pályázati hirdetést adta ki:

Egy leírás írandó, mely 2—4 géppel írt oldal terjedelmű legyen.

A leírás címe; „Mit éreztem, mikor az első honvédet megláttam."

A pályázat határideje *1941. március 15.*

Pályázhatnak a kolozsvári unitárius kollégium levente ifjai (15—18 évesek) 4 oldalnyi terjedelemben és ugyancsak a kollégium levente apródjai (12—14 évesek) 2 oldal terjedelemben.

Pályadíjak: a leventeifjak részére I. díj: 4 heti táborozás a „Madách leventék" legközelebbi táborában. II. III. IV. díj: egy-egy értékes könyv. A leventeapródók részére I. díj: 2 hetes táborozás ú. ott. II. III. IV. díj ugyancsak 1—1 könyv.

A pályázatok idegen kézzel írva levélben zárt névvel és jeligével ellátva a kollégium leventecsoport parancsnoksága útján közvetlenül a fenti parancsnoksághoz küldendők 1941. március 16-án.

A pályázatokat tanárok és levente oktatók bírálják el és a döntést a fenti parancsnokság haladéktalanul közli az érdekeltekkel.

Kiegészitésül a parancsnokság közölte, hogy az I-ső korcsoportba a (leventeapródók) I—V. osztályosok, a II. csoportba (ifjú leventék) tartoznak, még abban az esetben is, ha életévük más lenne, mint a pályázathirdetésben jelezve van.

Ime, egyik kíváló jele a Madách Imre testvérgimnázium nemes, hazafias szellemű tevékenységének, amely a mi növendékeink lelkére is minden bizonnyal jótékonyan hat.

Hogyan lehet áldozatot hozni a jó ügyért?

Dr. Gelei József, a kolozsvári Ferenc József Tudomány Egyetem tudós tanára „*Merre haladjunk*" című művéből 1000 példányt átadott a kolozsvári Unitárius Kollégiumnak eladás végett úgy, hogy a könyv 1 P árából csak 50 fillért kell a kiadó cégnek beszolgáltatni, mint nyomdaköltséget, a másik 50 fillér visszamarad a kollégiumnak a szegény tanulók étkezési segélyezésére. Szerző a haszonból egy fillért sem tart meg, azt mind közcélra fordítja. Aki megveszi e művet, nemcsak magának szerez egy kiválóan értékes könyvet, hanem jót is cselekszik. Akik vidékről rendelik meg, szíveskedjenek 8 fillér postaköltséget is mellékelni. Az ár beküldhető bélyegekben is. Megrendelhető az Unitárius Kollégium igazgatójánál vagy az Unitárius Közlöny kiadóhivatalánál.

Dr. Kiss Elek püspökhelyettes

több egyházi ember bevonásával többízben tárgyalt a különböző minisztériumokban s a miniszterelnök úrral is. Sok kérdés vár elrendezésre; nevezetesen a tanárok, tanítók besorozása fizetési osztályokba, a lelkészek kongruája, az államsegély ügye különösen a kisajátítással ért nagy csapásokkal kapcsolatosan és még sok más kérdés az egyház és az állam viszonyának rendezése folyamatán. Püspökhelyettes úr munkatársaival együtt fáradhatatlan az ügyek előkészítésében, a magyar kormány pedig megértéssel és jóakarattal hallgatja meg az előterjesztéseket. Febr. hó 23-án a püspökhelyettes úr, Ferencz József budapesti lelkész, ideiglenesen berendelt egyházi titkár kíséretében Budapestre útazott az ügyek további elrendezésére. Minden reményünk megvan, hogy a miniszteriumokban a tárgyalások kedvező eredménnyel végződnek.

Az új külügyminiszter köszönete Dr. Kiss Elek püspökhelyettesnek. *„Igen tisztelt Püspökhelyettes Úr!* Külügyminiszterré történt kineveztetésem alkalmából az erdélyi unitárius egyház képviselő tanácsa nevében küldött szíves jókívánságokat hálásan köszönöm és kérem, köszönetemet az egyház képviselő tanács előtt is tolmácsolni szíveskedjék. Őszinte tisztelettel: *Bárdossy László*".

Dr. Mikó Imre: A romániai magyarság jogi helyzete a bécsi döntés idejében. Különlenyomat a „Kisebbségvédelem" 1940 évi 3—6 számából. A fiatal képviselő, kinek alapos irodalmi munkásságát már korábbról ismertük, újabban is tanújelét adta a közéleti munkára való felkészültségének egy újabb alapos tanulmánnyal. E tanulmányban a magyarság helyzetét és azzal kapcsolatos törvényeket és törvényen kívüli állapotokat ismerteti a keserves 22 éves román elnyomatás alatt. A jeles tanulmány megvilágítja azokat az állapotokat, melyek alatt éltünk, helyesebben tűrtünk és szenvedtünk, mert a reánk nézve kedvező törvényeket nem hajtották végre soha. A szerző a román kormányzat alatt maradt magyarok sorsában abban lát vígasztalást, hogy most a magyar kormányzat alatt is tekintélyes számú román van s ez talán megteremti Romániában is a jogi állapotot, amely eddig román fogalmazásban ismeretlen fogalom volt.

Péterffi Mihály volt magyarzsákodi lelkészt püspökhelyettes úr a bözödújfalusi unitárius egyházközség vezetésével bízta meg. Ezen egyházközségünk a már ismeretes áttérések után nagyon fontos és lényeges unitárius munkahely. Hisszük, hogy lelkész a maga részéről mindent megtesz, hogy a Magyar Unitárius Egyházunk keretein belül új híveink jól érezzék magukat.

Gálna Sándor lelkészjelöltet Marosvásárhelyre nevezte ki püspökhelyettes úr hitoktató segédlelkésznek. Szeretettel üdvözöljük új munkahelyén.

Dr. Mikó Lőrinc távozásával jelentkező belső központi munkák elvégzésére nézve Elnökség úgy intézkedett, hogy berendelte *Ferencz József* budapesti központi missziós lelkészt, ki eddig is nagy szolgálatot tett a kormánnyal folytatott egyházi tárgyalásoknál s ugyanakkor *Csifó Nagy László*t is értesítette, hogy jelenlegi tényked**é**se mellett felkívánja használni a titkári teendők munkáinál is.

Bölöni Vilmos kolozsi lelkészünk január 1-én nyugalomba vonult. Tehetséges, gondolkozó, a filozófiai nehéz problémáit boncolgató,

ékes szóló lelkészünk vonul el a fáradságos munka mezejéről. Az utóbbi esztendőkben férfias, kemény alakját megrongálta a betegség s így kénytelen volt szabadságot adni önmagának. Lelkészi munkáiban, irodalmi ténykedésében, szószéki szerepléseiben sokszor vonta magára egyházi közvéleményünket s most, amikor tevékeny munkától elvonul, arra kérjük az Istent: adjon számára még sok esztendőt és jó egészséget s nyújtson győrűséget derék gyermekeiben, kik az unitárius munkát a maguk őrhelyén tovább fogják folytatni.

Ifj. Ütő Lajost a kultuszminiszter úr szolgálattételre a minisztériumba rendelte. Amikor őszintén sajnáljuk, hogy egyik iskolánk lelkiismeretes, komoly tanárát nélkülözni vagyunk kénytelenek — ugyanakkor őszintén örvendünk annak, hogy a távozó ifjú munkájában új állomáshelyén unitárius igéret bontakozik ki, melynek Egyházunk még sok hasznát veheti. Szeretettel köszöntjük.

Dr. Mikó Imre a kiváló fiatal erdélyi képviselő, a képviselőházban a nemzeti érzület védelméről szóló törvény vitájában nagyjelentőségű beszédet mondott. Az emelkedett szellemű beszéd szép bizonyítéka a fiatal képviselő kiválóságának, aki már korábban is jelét adta tehetsége mellett buzgó tevékenységének is.

Theologiai Akadémiánk vezetősége és ifjúsága március hónap folyamán két komolyabb missziós megmozdulást tervez. *21—27-ig* Nagybányán, Kocsordon, Debreczenben, Füzesgyarmaton és Nagyváradon tart missziós estélyeket, illetve ünnepélyes istentiszteleteket. Az unitárizmus emlegetése és elevenítése ezeken a területeken új vallásos kötelességként jelentkezik.

Március 30-án Kolozsváron rendez az ifjúság egy nagyobbszabású estélyt, melynek keretében Dr. Gelei József egyetemi tanár, Dr. Hosszu Zoltán és Vaska Géza főszerkesztő is szerepelnek. Mindkét irodalmi munkára komoly előkészületek folynak az ifjúság körében.

Új tanítói kinevezések. Az elmúlt hetek folyamán új tanítói állások kerültek betöltésre. Püspökhelyettes úr ezek során *Firtosmartonosra Preissner Ilonát* és *Sebestyén Jánost, Bölönben Szentpáli Arankát, Ny.-szentmártonba László Laurát, Sz.-háromságra Kovács Irént* nevezte ki. Köszöntjük új tanerőinket munkábaállásuk idején s kívánjuk, hogy tevékenységüket siker koronázza s legyen az mindig Egyházunk, vallásunk és magyar nemzetünk dicsőségére elvégzett munka.

Felhivás az unitárius lelkészekhez. Néhai *Dr. Boros György* püspök leányai arra kérik az unitárius lelkészeket, hogy *postafordultával* küldjék be az idén konfirmáló leányok névsorát, mert mindenik konfirmáló leánynak egy „Szívemet hozzád emelem" című imakönyvet akarnak adni elhalt édesatyjuk emlékére. Ajánló sorokat írnak az egyes könyvekre, ezért kell névsort és nemcsak a konfirmálók számát küldeni be.

Új doktor. *Tana József* ügyvédjelölt a múlt napokban a Ferenc József Tudomány Egyetemen tette le a tudori vizsgát a jogi- és államtudomány szakból. A tehetséges ifjú testvérünknek sok szerencsét kívánunk e nevezetes alkalomból.

Adományok. A kolozsvári főgimnáziumunk szegény tanulói javára adományoztak: Tana Ferenc kolozsvári kereskedő 100 P-t, Dr. Höncz Aristid, az intézet volt növendéke egy vívó-fölszerelést, a budapesti Madách Imre gimnázium, mint testvérintézet 3 zsák ruha-neműt és könyvet. Az adakozók fogadják az intézet hálás köszönetét.

Városfalva ünnepe. A szabad magyar élet első nagyobb-szabású társadalmi ünnepélyét febr. 16-án tartotta Városfalva népe. János-falva, Daróc, Szentpéter, (és Szentpálról is páran) értelmiségi vezetői-nek, valamint az állambiztonsági szervek képviselőinek jelenlétében zsúfolt teremben az énekkar összhangzatos előadásában csendült fel a Székely Hymnusz s könnyekkel telt szemek tekintettek a háttérben tölgyfa-levél határokkal kirajzolt Magyarország térképére. Majd városfalvi fiúk és leányok szavalókórusa zengő rímekben fejezte ki a székely népnek a földhöz s azon a szabad élethez való törhetetlen ragaszkodását. Ezt követőleg a városfalvi fiatalság műkedvelői adták elő Szigeti József: „A csizmadia, mint kisértet" c. népszínművet, megcsillogtatva az elő-adásban a székely fiú és székely leány veleszületett és kiművelt ügyességet. A sikerült előadást tánc követte. Az éjfélutáni órákban Bartalis Márton énekvezér-tanító gyűjtötte össze házánál szeretetven-dégségre szomszéd községekből az ünnepélyen megjelent barátait. Itt Kiss Sándor lelkész fejezte ki hálás köszönetét Bartalis Mártonnak a fiatalság érdemes tanítómesterének, az estély rendezőjének és kedves nejének a szíves háziasszonynak a mindvégig emelkedett szellemi lég-körben lefolyt és szépen megrendezett ünnepségekért.

A Bihari unitárius nőszövetség, Komjátszegi Gézáné tiszte-letes asszony vezetésével, nagysikerű előadást rendezett 1941. január 26-án, délután 4 órai kezdettel. Előadás után az ifjúságnak éjfélig tartó hangulatos táncmulatságban volt része. A műsoros délután kere-tében népszínműveket és monológott adott elő az ifjúság nagy sikerrel. A következő szereplők működtek közre: Bordás Ferencné, Gyarmati Piroska és Sára, Lajos Piroska, Biró Anna, Szabó József, Biró Lajos és Imre, Nagy Sándor és József, Szabó József és Károly, Szücs Mihály, Gyenge Sándor, Szántó Ferenc. Dicséretet érdemelnek úgy a vezetők, rendezők, valamint a szereplők, akik minden igyekeze-tükkel azon voltak, hogy a falu népművelődését ezzel is emeljék.

Házasságkötések. *Ifj. Lőrinczy Miklós* marosvásárhelyi áll. tanító és énekvezér és *Fazakas Ilonka* házasságot kötöttek. Egyházi áldásban Halmágyi János esperes részesítette. — *Kőröspataki Kiss Mihály* a budapesti Ganzgyár mérnöke és *Lőrinczy Olga* Nyárád-szentlászlón febr. hó 9-én házasságot kötöttek. Az egyházi áldást Csongvay Lajos lelkész adta rájuk. Egyidőben két esküvő történt Lőrinczy Miklós nyárádszentlászlói ig.-tanító, lapunk munkatársa család-jában. Áldja az Isten, hogy a magyar ég alatt magyar földön az ifjak és öregek boldogságát semmi se zavarja meg. Isten áldása és szeretete kísérje útjukon.

Eljegyzés. *Ifj. Gál Elek* és *Vetési Erzsébet* nyárádszentlászlói tanítónő febr. hó 9-én jegybe léptek. Isten áldása kísérje komoly lépésüket.

Szentiványlaborfalva szórványainak gondozási és hitoktatási programja 1941. évre. *I. Uzon vidéke: (Lisznyó, Bikkfalva). Istentisztelet-urvacsoraosztás,* az uzoni ref. elemi iskolában d. e. 11—12 óráig. Húsvét 2-ik napján ápr. 14-én, Pünkösd 2-ik napján jún. 2-án, Ősszel szept. 14-én, Karácsony 2-ik napján dec. 26-án. Konfirmálás és vallásvizsga a később kijelölt időben. Hittanóra minden istentisztelet után, továbbá márc. 29-én és nov. 15-én u. o. Hivek látogatása nov. folyamán. — *II. Laborfalva vidéke: (Komolló, Réty, Bita, Nagyborosnyó, Kisborosnyó, Szacsva, Magyaros). Istentisztelet és urvacsoraosztásra* a hivek Laborfalvára járnak. — *III. Maksa vidéke: (Eresztevény, Besenyő, Dálnok, Albis, Márkosfalva). Istentisztelet és urvacsoraosztás* a maksai állami iskolában d. u. 3 órakor márc. 9-én, nov. 9-én, ugyanekkor hittanóra. Házi-istentisztelet Besenyőn Kelemen Árpád ny. jegyző házánál külön megjelölt időben. — *IV. Kovászna vidéke: (Szörcse, Orbaitelek, Barátos, Papolc, Zágon, Komandó, Zabola, Petőfalva, Tamásfalva). Istentisztelet és urvacsoraosztás* a kovásznai ref. Kultúrházban d. e. 11 órakor. Húsvét 3-ik napján ápr. 15-én, Pünkösd előtti vas. ápr. 25-én, ősszel szept. 21-én, Karácsony 3-ik napján dec. 27-én. Hittanóra Istentisztelet után. Hivek látogatása nov.-dec.-i körútban. — *V. Kézdivásárhely vidéke: (Szenkatolna, Kézdiszentlélek, Polyán, Ikafalva, Kővár, Sárfalva, Osdola, Bereck, Bélafalva). Istentisztelet és urvacsoraosztás* a kézdivásárhelyi ref. tanácsteremben d. e. 11 órakor jan. 12-én, febr. 23-án, márc. 15-én, máj. 4-én, jún. 8-án (vagy Pünkösd 3-ik napján), okt. 5-én, nov. 2-án, dec. 14-én. Hittanóra ugyanekkor ugyanott d. e. 10 órakor. Hivek látogatása alkalomszerűleg történik körútban. Minden érdeklődés és értesítés Unitárius Lelkészi Hivatal, Szentiványlaborfalva p. Uzon címre küldendő.

Barabás Béla lelkész.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába január 24-től február 22-ig *tagsági díjakat* fizettek: Izsáky Antalné Dés 1940-re, Weress László Kolozsvár, Péter József Makfalva, Id. Bartha Lajos, Benedek Gyula, Id. Ferencz Lajos, Kozma Miklós, Péterfi Dénes, Özv. Péterfi Lőrincné, Gazdag Miklós, Vajda Sándor, Id. Kerekes István, Gyulai Ilona, Fekete Albert, Ifj. Bartha Lajos, Bihari Sándor, Lengyel István, Ifj. Péterfi István, Keresztes Sámuel, Ferencz József, Dombi Mihály, Péterfi Albert, Pozsonyi György, Hensel Jánosné, Magyarósi Sándor, Ifj. Szebeni György, Tikosi János, Lőrincz István, Gocsman György, Took Áron Nagyajta 1941-re, Salamon Sándor Maroshévíz, Asztalos Ferenc Felsőrákos 1940—1941-re. — *Előfizetői díjat* fizettek: Farkas János, Farkas Péter Székelyszentmiklós, Özv. Florer Józsefné Kolozsvár 1940-re, Vári Dénes Firtosmartonos 1941-re.

Kolozsvár, 1941 febr. 22-én. *Gálfi Lőrinc,* pénztárnok.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL.

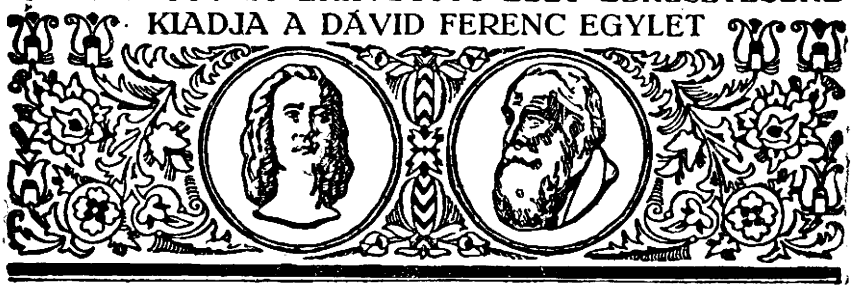
„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-utca 3. Telefon 11-58.

Vezető: Kahlfürst Imre.

LI. évfolyam. Kolozsvár, 1941. március. 3. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Március 15.

Ezen a napon minden magyar ünnepelt. Nekünk, fiatal erdélyi magyaroknak hármas ünnep volt 1941 március 15.

Ünnepeltük e napot az első márciusi ifjakra emlékezve, akik szabad, független, népi Magyarországot akartak teremteni. Egyetlen cél lebegett előttük: nemzeti célt szolgálni az élet minden terén. Sajtóban, gazdasági és politikai életben, társadalmi és művelődési téren egyformán. A magyarság érvényesülési lehetőségeinek megfelelő szabadságról álmodtak. Ezért vitték harcba a nemzetet!

Ünnepeltük ezen a napon Kárpátalja visszaszerzésének évfordulóját is. Két évvel ezelőtt ezen a napon indult meg az ifjú magyar honvédsereg, hogy ezen a területen is kitűzze zászlóját az ezeréves határra. Szabadságot vitt az ott élő magyaroknak.

És végül ünnepeltük saját felszabadulásunk örömünnepét is. Lélekben megültük mi minden évben ezt az ünnepet, de szabadon, nyiltan, emelt fővel most ünnepeltük először. És ez az ünneplés, a nyilt színvallás kötelez minket leginkább az első márciusi ifjak által megfogalmazott eszmék megvalósítására. Reánk vár ez a munka! S csak akkor ültünk igazi szabadságünnepet, ha lelkünkben azzal az erős elhatározással távoztunk az ünneplés színhelyéről, hogy erőnk és tehetségünk szerint küzdeni fogunk a márciusi ifjak által kitűzött eszmékért.

Szabadság csak olyan népet illet meg, amelyik erejének és hivatásának tudatában van és megtanulta, hogy összefogásban, nemzeti egyesülésben van az erő. Csak akkor lesz teljes a márciusi szabadságünnep, ha tényleg minden magyar számára szabad és minden idegen befolyástól mentes népi és nemzeti célokat szolgáló Magyarországot teremtettünk.

Erre tanítanak ma minden magyart a márciusi eszmék.

Gálffy Mózes.

Dávid Ferenc kereszténysége.

A Magyar Történelmi Társulat kiadásában megjelent „Erdély" című könyvben Makkai László ír egy fejezetet „Erdély irodalma" címen. A 172. oldal első bekezd. 10-ik sorában és folytatólag a következőket írja:

„Ugyancsak erdélyi ember, Dávid Ferenc vonta le a reformációból következő kételkedés legszélsőségesebb következtetéseit, megalapítva előbb *az unitárius, majd a szombatos felekezetet.*"

Ugyancsak ebben a fejezetben a 175-ik oldal 2-ik bekezdés 4-ik sorában a következőket írja:

„A magyar reformáció legérdekesebb íróegyéniségei Erdélyből kerültek ki. Dávid Ferenc, a kolozsvári varga fia, az erdélyi kritikus, kételkedő, szenvedélyes igazságkereső szellemnek szinte jelképes jelentőségű képviselője. Előbb katólikus plébános, majd sorban luteránus, kálvinista, unitárius püspök, végül a *szombatos szekta megalapítója és vértanúja.*"

Mi a lapunkban erről a történelmi „kedveskedésről" nem akartunk megemlékezni. Megvalljuk, az olvasása nem esett jól, de Dávid Ferencnek alakja és jelentősége már annyira tisztázott kérdés az irodalomtörténetben és a művelődéstörténetben, hogy nem tartottuk fontosnak az olyan állítással való vitatkozást, ami ma már a tudományos irodalom megállapítása szerint nem áll fönn. A mai egyháztörténelmi szakirodalom már tisztán megállapította Dávid Ferenc igazi értékét és jelentőségét, legutóbb Dr. Borbély István „A mai unitárius hitelvek kialakulásának története" című 1923-ban a Keresztény Magvetőben és külön lenyomatban is megjelent művében világosan megállapította Dávid Ferenc vallását utolsó műve után, amely mű a nagy vértanú halála után jelent meg.[1] Aki tehát Dávid Ferencet valóban ismerni akarja, annak meg van a módja és lehetősége, hogy tényleg megismerje. Ezeken kívül még számtalan más munka van a mi egyházi irodalmunkban s azonkívül is, mely Dávid Ferencet a valóságnak megfelelően mutatja be. Tehát jogosnak látszott az az elgondolás, hogy ne foglalkozzunk a fönt ídézett beállítással.

Azonban hitbeli atyánkfiaitól annyi sürgető szóbeli és írásbeli felhívást kaptunk ennek a kérdésnek tisztázására, hogyha lapunk tulajdonképpeni céljával nem is egyezik meg ennek a kérdésnek tárgyalása, azért mégis, egészen röviden, lapunk terjedelmének szűk határai között foglalkozunk ezzel a kérdéssel.

A vád tehát az, hogy Dávid Ferenc „megalapította a szombatos felekezetet" s hogy a szombatos szekta megalapítója és vértanúja" s mindezek kételkedésének legszélsőségesebb következményei. Ezzel az állítással szemben a valóság az, hogy a szombatosságot Eössi András szenterzsébeti földbirtokos találta ki 1585-ben (Dávid Ferenc 1579. nov. 15-én halt meg) s nagyobb elterjedést azáltal ért el, hogy Eössi András fogadott fia, Bethlen Gábor kancellárja: Péchy Simon is erre

[1] »De Dualitate« című. Közelebbről magyar nyelven is meg fog jelenni Márkos Albert fordításában.

a hitre tért át a XVII. század 20-as éveiben. A szombatos szekta tehát Dávid Ferenc halála után keletkezett. Igaz, voltak a Dávid Ferenc ellenségei között is olyanok, köztük Blandrata is, akik Dávid Ferencet vádolták mindenféle tannal, egyebek közt judaizmussal is, de Dávid Ferenc elítélése nem a szombatosság miatt, hanem az „újítás" (innovatio) miatt történt, amit abban láttak Erdély akkori urai igazoltnak, hogy Dávid Ferenc Krisztus nem imádását hirdette.

A XVII. század második tizedében az unitáriusokat tényleg vádolták szombatossággal. Ezt a kérdést azonban az erdőszentgyörgyi zsinaton (1618) Keserűi Dajka János ref. püspök elnöklete alatt tisztázták. Az unitáriusok tisztán kerültek ki a vád alól. Ezzel ugyan még lehetne vitázni egy kis szőrszálhasogatással, de a dézsi egyezkedés alkalmával megkülömböztették a „zsidózókat", ezek voltak Péchy Simon követői és az „istenkáromlókat", ezek voltak azok, akik Jézus valóságos embervoltát vallották s a vád szerint talán Jézusról tiszteletlenül nyilatkoztak volna. Ezek voltak a Dávid Ferenc követői, akik a Blandrata-féle hitvallást nem akarták elfogadni. Íme, tehát már 1638-ban, egész véletlenül, az országgyűlésnek bírói joggal kiküldött bizottság a külön választja a zsidózókat é s a Dávid Ferenc nyomán haladókat.

A XIX század oly sok kérdést tisztázó szelleme azonban, különösen Jakab Eleknek, a nagy történetírónak „Dávid Ferenc emléke" s más művei és Ferencz József püspök „Unitárius Kis Tükör" és különböző folyóiratokban megjelent sokszor helyreigazító művei s általában a XVI. századi irodalom és szellemi élet megismerése után Dávid Ferenc alakját úgy ismerte meg a művelt magyar közönség, mint a hitjavítás egyik legnagyobb alakját, mint a keresztény igazságok legbuzgóbb kutatóját. És hála a megértő magyar testvéries szellemnek! — a népszerűsítő munkákban, mint Beöthy Irodalomtörténetében s más hasonló művekben Dávid Ferenc alakja minden elfogultság nélkül a valóságnak megfelelően jelent meg. Hogy mire való ma „A magyar történelmi társulat" kiadásában megjelenő műben is a történeti ténnyel ellenkező és a magyar unitáriusok benső érzését sértő kifejezést használni, nehezen lehet megérteni.

Mi ezt abból a szempontból fogjuk fel, hogy minden rosszban van valami jó. Élni fogunk azzal a jogunkkal és előnyünkkel, hogy jobban foglalkozzunk Dávid Ferenc vallásával, mert ebből azt a meggyőződést meríthetjük, hogy Dávid Ferenc s az egységhívőknek az az ága, akiket sociniánusoknak neveznek, a vallás igazságainak bizonyságait első-sorban az Újszövetségben keresték és találták meg, sokkal inkább, mint a reformációi más vezetői. Dávid Ferenc az igazság és a Jézus Krisztus iránt való szeretet egyforma erejével igyekezett megtalálni az útat, a legegyenesebb útat a mennyei atyához. S tette az igaz, Jézus szerinti kereszténység benső meggyőződésével, erős lelkesedéssel és nem a kételkedők önmagát is fölemésztő ide-oda fordulásával. A kételkedés nem indított senkit a vértanúság koronájának a megnyerésére. Erre mindig valami szent meggyőződés vezette az embereket. Dávid Ferenc elsősorban minden tételét az újszövetséggel igyekszik bizonyítani s az evangélium szellemét szívta a lelkébe s azt a vallást tanította, amit

meggyőződése, szívének legtisztább érzése diktált mindenkor. Ez a vallás Erdély földjén született. Dávid Ferenc sem volt ment más teologusok hatásától, de ez a vallás mégis a legerdélyibb, legeredetibb magyar vallás. Ennek szívünkbe zárása teljesen elegendő arra, hogy egyszerű, nemes erkölcsöket, fenkölt élethivatást, nemes életküzdelmet s az örökkévalóság szent eszményeit, az élet diadalának hitét jelentse nekünk. S jelenti továbbra is azt, hogy a hazánkban a történelem folyamán kialakult felekezetek a maguk külön meggyőződése mellett tiszteletben kell tartsák a mások meggyőződését, a többi magyarok szent hitét is, mert ez a Jézus Krisztusnak, akiről Dávid Ferenc sohasem mondott le, egyenes parancsa.

Felszabadulási emlékalap.

A Bölön községből elszármazottak dr. Tóth György kuriai bíró összehívására Budapesten 1941. évi január havában megbeszélést tartottak, hogy a román uralom alól való felszabadulás emlékét megörökítsék. A szülőföldről elszármazottak megemlékeztek arról, hogy a nagyhírű amerikai útazó Farkas Sándor, akinek síremléke a kolozsvári temetőben látható, szülőfalujuk történelmi nagysága. Megemlékeztek arról, hogy egyik unitárius püspök: Bedő Pál Bölön szülöttje. És az évszázadok távlatában Bölönnek mindig voltak kimagasló közéleti elszármazottai. Az unitárius egyházban bölöni Mikó Lőrinc történelmi nagyság és a Mikók kiemelkedő közéleti képviselői Bölönnek. A szellemi pályákra is és a gazdasági pályákra is Bölön, lakóinak számához képest, bőven bocsátotta ki fiait. Helytállóan jegyezte meg egyik lelkivezére, hogy a bölöniek nem amerikai gyártöltelékeket neveltek, hanem a hazai röghöz nehéz viszonyok között is ragaszkodó hazafiakat.

Ily szép emlékek hatása alatt az elszármazottak Bölön község részére, mivel országzászlót Pestszenterzsébet lelkes elhatározásából kapott, Felszabadulási emlékalapot létesítettek, amelyet az országzászló felszentelésekor adnak át. Ennek az emlékalapnak az a rendeltetése, hogy kamataiból az iskolás gyermekek között örök emlékeztetőül jutalmakat osszanak ki. A felsőbb iskolába készülők előnyben részesülnek.

De egyben a hálaérzet nevelését is fogja szolgálni a jutalmazás. A jutalomban részesedettek erkölcsileg kötelezve lesznek arra, hogyha Isten különös kegyelme folytán önállósulnak és jövedelemre tesznek szert, a kapott jutalmat kötelesek visszatéríteni, hogy újabb és újabb jutalmazások történhessenek. Ily módon az alap növekedésére is lehet számítani, mert a hálaérzet nemes cselekedetekre indítják az embereket.

Ennek a legszebb példája az emlékalap létesítése, amelyet a szülőfalujokból elszármazottak szülőföldjük iránt megőrzött hálaérzetből valósítottak meg — a mai nehéz viszonyok között is.

Valóban szép gondolat és nemes cél lebegett az elszármazottak lelki szemei előtt. Bölön büszke lehet elszármazott fiaira, amiként ezek hálásak és büszkék szülőfalujokra, amely most *lelki végvár* szerepét kell, hogy betöltse.

Köszönet a katonák imakönyvéért.

Múlt év tavaszán egyházunk vezetősége a katonák számára egy imakönyvet adott ki. Erre — bizonnyára sokak által átérzett — megjegyzést fűzi Deák Albert csehétfalvi kedves afia.

I.

A múlt évi szomorú nagypénteken, katonai parancsra, bámulatos nagy tömegekben jelentkeztünk Ploesten. Itt tartózkodtunk öt napon. Az elhelyezés bizonytalansága földúlta, „pengő cimbalommá" tette a föltámadás szent ünnepét. De engem a nagy város forgataga; a külsőségnek mindenféle szórakozási helye nem tudott kielégíteni.

Húsvét elsőnapján fölkerestem a ref. lelkész úrat, mivel éreztem lelkemben az úrvacsora hiányát. Nagy örömben részesültem, mikor közli velem, hogy Lőrinczy Géza bukaresti unitárius lelkész úr holnap itt úrvacsorát fog osztani.

Az ünnepi örömet szétszórtam a hívek között.

És egynehányan részesültünk az úr Jézus emlékére szentelt jegyekben. A kedves pap lélekemelő imája között, lélekben megújúlva és testben megerősödve éreztük magunkat. Ajkainkról szállott az ének, föl a magas ég felé. „Hozzád imádkozom." „Feltámadott, feltámadott." „Sorsod hagyd az Úrra." „Jer, jer, kicsiny sereg." Záró énekeket elénekeltük: „Remélj, remélj lelkem, ne csüggedezz." Elhagyatottságunkban úgy hatott ez reánk, mint az édes otthonban, a húsvéti versmondókra a piros tojás. Ezért e helyen is köszönetet mondok a bukaresti unitárius lelkész úrnak.

Ezek után olvastuk a katonák imakönyvét, hogy még ünnepélyesebbé tehessük részünkre a húsvéti napokat.

II.

Harminc határon át kellő gyorsasággal robogott velünk a katonai vonat; mire megérkeztünk Beszarábiába, hajmeresztő látvány tárult előnkbe.

A vasúti töltéstől kezdve, mind a két oldalt állóvíz, fölszakadozó jégtáblák borították a láthatárt. Lassú tempóban haladt át a vonatunk, mivel ingadozott az egész vasútvonal. A telefonpóznasor vaslábakon állott.

Önkénytelenül adatott, hogy belepillantsunk a katonák imakönyvébe.

Pár óra múlva megérkeztünk az utolsó állomásra. Innen gyalogoltunk 3 km-t. Az út mellett símult el a hadszíntéri védővonal, melynek munkálatjában ott láttuk sok-sok fajtestvérünket. Didergő testtel, csákány, vagy lapát a kezükben. Délutánra megérkeztünk Petrestre, itt pihentünk két napot, innen elindultunk egy 20 km. útra, sok helyt térdig sárban, hóban. A kishitűek elkeseredésükben így szóltak: nincs Isten ... De van Isten! és itt van velünk! megsegít, hogy átmehetünk, ezen a roskadozó hídon, amely egy 4—5 km.-es, körméretű tó vizének a kifolyására volt építve. A nagy tó tükrét, apró csillagok gyenge fénye világította meg. Éjfél után megérkeztünk Stolnicsén nevű községbe, ahol véglegesen elszállásoltak.

Innen jártunk 14 km-re dolgozni.

Szülőföldünktől távol, itt ezen a gyenge hullámos fensíkon, számtalanszor megszáltt a honvágy; otthon maradt édeseinkre gondoltunk... Vajjon látjuk-e még őket?!... Elővettük a katonák imakönyvét és imádkoztunk.

Kifejezhetetlen nagy érték ez a könyv: ennek hiányában hitünk, reményünk egy része felörlődött volna itt az elhagyatottságban.

De ami kedves főpásztorunk ez által minden katonának a lelkébe egy templomot épített! Szívének atyafiságos szeretetéből bibliát és papot helyezett szívünk templomába.

Ezt a sok-sok apró szétszórt templomot, lelkének aranyszálaival összefűzte; és a kiapadhatatlan krisztusi szeretetből hidat épített föl az égbe! Hogy minden katona találja meg összekulcsolt kézzel az egy igaz Istenhez vezető legrövidebb útat.

Ezért a kedves ajándékért, a katonák, mélyre hajtott fejjel köszönetet küldünk a méltóságos, főtisztelendő unitárius Püspök úrnak. Áldjon meg az Isten és segítsen minden lelket, aki az Isten országának fölépítésén önzetlen munkát végez. *Deák Albert.*

Az Isten nevében

kopogtatunk unitárius atyánkfiai szívének ajtaján. *Kalákába* hívjuk két *dunapataji házikó* felépítéséhez. A két *kis lak a nagy Duna mentében* pár héttel ezelőtt két szegény unitárius családunk egyetlen vagyonkája volt. Ma csak romok vannak ott, ahol nem régen 11 apró gyermek húzódott meg szülőik szerető oltalmában.

A Kiskúnság mezeje, hol az Úr *értünk nektárt csepeptetett, véges-végig* egy nagy temető. A Petőfi járta földön mindenütt síralom és gyász honol. A szörnyű pusztulásban csak az emberi segítő szeretet mécsesei világítanak. Ez az oltalmazó szeretet terjesztette ki szárnyát a mi két unitárius családunk fölé is. Hajlékában fogadta az ártatlan 11 apró gyermeket. De mindig nem élhetnek mások irgalmából.

Építsük föl hát a két kis családi házat. Olyan módon, mint ahogy a Székelyföldön szokták. Közös erővel. Csak filléreket kérünk. De mindenik unitárius családtól kérünk, valahová soraink eljutnak. Jöjjenek a szent Hargita székelyei és szűkebb Magyarország unitáriusai. Hadd érezze a hajléktalanná vált 2 unitárius szegény család, hogy az unitárius összetartás nemcsak szólásmondás, hanem élő valóság is.

Ezelőtt 4 évvel Dunapatajon egy kedves székely templomot emeltünk az egy igaz Isten tiszteletére. A templom árnyékában most 2 székely házikót óhajtunk építeni a 2 sorssújtott család számára.

Az első téglákat már el is küldte az atyafiságos szeretet a szent oltárra. Kohárv-utcai templomunkban március 2-án az unitárius Konferenciás Tábor 48 pengőt adott egybe perselypénzként. A Perczelné Kozma Flóra Unitárius Leányegyesület tagjai 5 pengő 32 fillért adtak. Havas József és neje 10 pengővel jöttek segítségünkre. A budapesti egyházközség presbiteriuma pedig 50 pengőt szavazott meg leányegyházközsége 2 családjának támogatására.

Az adományokat a budapesti unitárius egyházközség pénztára címére

kérjük, V., Koháry-u. 4. sz. Az egyházközség 30.400 sz. csekklapján is lehet küldeni adományt „Dunapataj" jelzéssel.

Atyafiságos szeretettel: *Barabás István* és *Kereki Gábor* Dunapatajra beszolgáló lelkipásztorok.

Unitárius konferenciás tábor.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Az Unitárius Konferenciás Tábor téli konferenciáját tartotta február 22.-én, 23.-án és március elsején. Mind a három napon délután 5 órakor megtelt a Koháry-u. lelkészi iroda érdeklődő közönséggel és hűségesen hallgatták Perédi György szerkesztő, Szabóné Weress Jolán írónő és vitéz Gidó Béla sajtóügyi előadó és lapszerkesztő előadásait. Mind a hárman arról beszéltek: „Hogy védem hitemet más vallásúak között." Ugyanaz a téma, de más szemszögből tekintve. Perédi György érvekkel győzi meg a vele harcba állókat, Szabóné Weres Jolán írónő érzésükre akar hatni, elébük tárva nagyjaink keresztény szellemi munkásságát, vitéz Gidó Béla sajtóügyi előadó vallásunk puritán tisztaságú egyszerű tanításával akar hatni a vitatkozóra. Mind a három előadáson észrevették a hallgatók, hogy kíváló előadó testvéreink saját tapasztalatukat adták elő.

Az előadásokat vita követte, amely vitában mindenki résztvett a csoportrendszer alapján. Utolsó nap tea-estet rendeztek vitéz Gidó Béláné és a Nőszövetség áldozatkészségéből a Nőszövetség és Leányegyesület tagjainak közreműködésével. Másnap vasárnap délelőtt 9 órakor konferenciát záró istentiszteletet tartott Szent-Iványi Sándor a Tábor lelkész elnöke. Az ez alkalommal összegyűlt s az egyházközség által nagylelkűen átengedett perselypénzt az Unitárius Konferenciás Tábor a dunapataji unitárius egyházközség árvizsújtotta szegényeinek adta át.

Nem volna tudosításom teljes, ha meg nem emlékezném a konferencián elhangzott javaslatokról. Ezek közül egy helyi vonatkozású, tudniillik a gyülekezeti terem kérdése; mert ennek szükségét a szépszámú közönség jelenléte alkalmából örvendetesen tapasztaltuk. A többi, ha részben itt is valósul meg, az egész unitárius társadalmat érdekli. Szükségesnek tartja a Konferenciás Tábor hitvédelmi füzetek kiadását és a gyermekek részére egy unitárius meséskönyv kiadását, amelybe az egész kisgyermekek lelkéhez legközelebb álló mesékbe ismertetnék vele meg Istent, az imádkozást, vallásunkat, egyházunk történetét, nagyjainkat.

Mi, akik résztvettünk a konferencián, úgy érezzük, nem hiába gyűltünk egybe. Újra bizonyságot tett az Unitárius Konferenciás Tábor arról, hogy a mai nehéz és küzdelmes időbe is érdekli híveinket, is ha egyelőre csak 60-80 embert, egyházunk ügye. Mindig kevesen voltak azok, akik a legnagyobb eszmét is diadalra vitték. Nem a lélekszám a fontos, hanem a kitartás és összetartás. Ha úgy érzik a megjelentek, hogy kevesen vagyunk, akkor se csüggedjünk el, hanem tartsunk össze s az Isten diadalra viszi ügyünket.

Budapest, 1941. évi március hó 6-án.

Hitrokoni szeretettel: *Ujvári László.*

Fekete József.

Született Szabéd községben 1865 szeptember 24-én, meghalt Iszlón 1941 február 25-én.

Veszteségeink évről-évre szaporodnak. Újból vesztettünk. Fekete József ny. lelkész afia hagyta itt működésének színterét s megtért a mennyei Atyához, kinek olyan buzgó, alázatos, hűséges szolgája volt. Már mint diák és theologus kiváló képességének adta tanújelét a szónoklás és szavalás terén, szavalataival több versenydíjat nyert. Erős drámai érzékkel szavalt, lelkesített, magával ragadva hallgatóságát, mint prédikátor pedig kiváló, lelkes pap volt. A lelkészi képesítő vizsgáit elvégezvén, Ferencz József püspök Szőkefalvára nevezte ki lelkésznek 1877-ben, 1888-ban Csókfalva egyházközség hívta meg rendes lelkésznek. 1897-ben Iszlóba ment és 1903-ban Nagysolymosra; szolgálatát az Úrtól nyert tehetségével mindenütt megelégedéssel végezte. Némi megszakítással közel 46 évig — 1888—1934— volt munkása az Úr mezejének. Nyugdíjba 1934-ben ment, hova híveinek meleg szeretete kísérte és vette körül a tisztességes nyugalomban töltött idején. Halála mélységes gyászba borította közelebbről drága jó feleségét: Somai Ilonát, kivel Haranglábon 1889 jún. 24-én történt esküvője után haláláig példás, boldog egyetértésben élt és azt az Istentől megáldott kilenc gyermeket, akiket papi, egyházi nevelésben készített elő a magyar életre. Utolsó levele e sorok írójához nagy és fájdalmas betegségéről szólott, de vigasztalásul írta, hogy: „hálát adok a jó Istennek, hogy magyar földben pihenhetek." Nyugodjék békében!

Hadházy Sándor.

Németh István
1857—1941.

Az unitárius Egyháznak ismét halottja van. Folyó évi március hó 7-én a kolozsvári templom egyetlen harangja búsan adta tudtul, hogy Németh István nyugalmazott unitárius lelkész elköltözött a szenvedések világából ama jobb hazába, ahol nincs több szenvedés. Már évek óta betegeskedett. A végelgyengülés határozott tünetei jelentkeztek rajta s hogy csak most ragadhatta el a halál, szívós szervezetén kívül a gondos ápolásnak köszönhette, melyben sógornője Özv. Hantz Jánosné és leánya: Hantz Piroska igazi önfeláldozó szeretettel részesítették az egyedül maradt öreg urat.

Németh István egyike volt a legtehetségesebb unitárius lelkészeknek. Papi pályára nem a kenyérkereset gondja, hanem a hivatásérzet vezette. 1882-ben lett Siménfalvának rendes lelkésze s ebben az egyházközségben csaknem két évtizeden keresztül hirdette szent lelkesedéssel az unitárius vallás lelket építő igéit. A fiatal korában megalakult Dávid Ferenc Egyletnek és a Lelkészkörnek egyik leglelkesebb munkása, a lelkészi érdekeknek bátor szószólója volt.

Siménfalvi 17 évi termékeny működése után a toroczkói regényes és egyúttal egyik legfontosabb lelkészi állást nyerte el (1894). Itt a Székelykő alatt, ahol a nap kétszer jön fel, szolgálta 1929-ben történt nyugalomba vonulásáig az unitáriusok egy igaz Istenét a kiforrott férfiú, a kiválóan képzett lelkész odaadó munkásságával. Rendkívül sokat olvasott és sokat tudott. Olvasottságának és tudásának egyházi irodalmunkban csak kicsiny részét dolgozta fel. Egyházi beszédei tudásról és rendkívüli vallásos buzgóságról tesznek tanúbizonyságot; imái pedig páratlanul szépek, valóban remekei egyházi irodalmunknak. Különösen megragadóan szépek voltak az ő ajakáról, mert előadásában benne volt egész szíve, azonban mint olvasmányok is valóban igazi értéket jelentenek. Az Unitárius Szószékben megjelent beszédei és imái nevét, emlékezetét fönn fogják tartani, mert különösen az imái oly mélyek, oly szépek, mint a boldog emlékű Péterfi Dénesei. Élete alkonyán 1929-ben nyugalomba vonult s Kolozsvárt töltötte el életének utolsó éveit mindig olvasva a jó könyveket és mindig élénk figyelemmel kísérve az egyházi ügyeket.

Március hó 9-én volt a temetése Vári Albert teológiai tanár szolgálata mellett és Dr. Fikker János dékán búcsúbeszéde mellett kolozsvári ismerőseinek és tisztelőinek nagy részvétével.

Emlékét kedvesei, hívei és munkássága tiszteletben fönntartja.

ad: Szám: 27—1941.

E. K. T.

Pályázati hirdetés,

az egyházi titkári állás betöltésére.

Az E. K. Tanács fenntí számú határozata alapján pályázatot hírdetek a lemondás folytán megüresedett egyházi titkári állásra. Pályázhatnak lelkészi, tanári és jogi végzettséggel rendelkező egyének, akiknek egyházi közigazgatási téren megfelelő jártasságuk és gyakorlatuk van.

Az állással járó kötelezettségeket és teendőket az Unitárius Egyház Szervezeti Szabályzatának vonatkozó szakaszai írják elő, valamint az ezzel járó kötelezettségek és javadalmazások kérdése egyházközségekhez kiküldendő körlevélben közöltetni fog. A pályázati határidő 1941. április 15. Pályázatok írásban adandók be az E. K. Tanácshoz.

Kolozsvár, 1941. március 25.

Dr. Kiss Elek s. k., püspökhelyettes.

Lapunk engedélye. A nagyméltóságú m. kir. miniszterelnök 14012—1941. szám alatt kegyeskedett megadni az Unitárius Közlöny megjelenési engedélyét Benczédi Pál szerkesztői és kiadói tisztének elismerése mellett. A papírkorlátozásra vonatkozó rendelet fennálltáig lapunk a régi ismert alakban 24 oldalon jelenhetik meg és április hónaptól kezdve mindig a hó 15-én postára készen kell legyen. Ezután lapzárta a hónap 5-ik napja. Addig kérjük minden, arra a hónapra szánt közleményt beküldeni, mert a magyar sajtótörvény szerint a lapnak pontosan, a mi esetünkben 15-én kell megjelennie. Ettől eltérni nem szabad.

Özv. losonczi báró Bánffy Kázmérné temetése.

Kolozsvárt, március 24, hétfőn délután fél 4 órakor kísérték utolsó útjára az életének 73-ik évében elhunyt özvegy losonczi báró Bánffy Kázmérnét, szül. tarcsavalvi Pállfy Máriát, losonczi báró Bánffy Dániel földmívelésügyi miniszter édesanyját. A nagyasszony holttestét a házsongárdi temető halottas kápolnájában ravatalozták fel. Az aranyozással díszített, nehéz fekete koporsót rengeteg élővirág-koszorú és virágcsokor borította. Közvetlenül a ravatal mellett állott az elhunyt fia, báró Bánffy Dániel és felesége, szül. zichi és vásonkeöi gróf Zichy Mária és huga báró Bánffy Marianne, férjezett Biró Józsfnével, de itt láttuk Erdély főúri társadalmának számos más tagját is. És Kolozsmegye s Kolozsvár város vezetőségéből sokat. A gyászszertartást Kiss Elek dr. unitárius egyházi főjegyző, püspökhelyettes végezte. Az unitárius egyház keresetlen szavakkal búcsúzott el megboldogult nagy patronájától, akinek végtisztességén megjelent az unitárius kollégium tanári kara Gálffy Zsigmond igazgató vezetésével és a kollégium ifjúsága is. Az ifjúsági énekkar Péterffy István vezetésével a temetési szertartás alatt gyászdalokat énekelt. *Kiss* Elek dr. gyászbeszédében meleg szavakkal emlékezett meg arról, hogy az elhunyt nagyanyjától, báró *Wesselényi* Józéfától örökölte jótékony szellemét, majd így folytatta: „Néhai kedves testvérünk; aki egy volt velünk a Jézus szerinti Istenországa munkálásában, a magyar nemzeti élet közösségében, a nagyértékű családi életben hűséges és szerető szívű, igaz hitvese volt kiváló élettársának s amióta az elköltözött a világi életből, valahányszor a sírontúli életre gondolt, mindig az volt leghőbb vágya, hogy a fugadi fenyők alatt aludhassa örök álmát kedves férje mellett." Végezetül a püspökhelyettes megemlékezett arról, hogy az elhunyt nagyasszony milyen jó anya volt s hangoztatta, hogy gyámolítottjai sohasem fogják elfelejteni emberbaráti munkáját. Hangsúlyozta, hogy bár az elhunyt unitárius volt, de minden ténykedését felekezeti különbség nélkül áldott egyszerűséggel és tiszta jóakarattal hajtotta végre. Emlékét örökre megőrizzük szerettei és gyámoltjai! *Kiss* Elek dr. püspökhelyettes gyászbeszéde után a gödemesterházi uradalom díszruhás erdészei vették vállukra a koporsót és a gyászkocsira helyezték. Ezután megindult a gyászmenet a gróf Bethlen család kriptája felé, ahova ideiglenesen helyezték el a koporsót. Közvetlenül a gyászkocsi után báró Bánffy Dániel földmívelésügyi miniszter, a megboldogult fia, felesége és leánya haladtak. A gróf Bethlen-kripta ajtajában, ahova a nagyasszony koporsóját ideiglenesen helyezték, a gyászszertartás végéig két díszruhás rendőr állott őrt. *Kiss* Elek dr. búcsúszavai után a kripta ajtajának bezárulásáig az unitárius kollégium dalárdája gyászdalokat énekelt.

Mit asszonyszív kigondolt és az Isten nem fordít el, az ellen védelem nincs.

IRODALOM.

Szám: 221—1941.

E. K. T. **Körlevél**

valamennyi lelkész atyánkfiának az egyházközségek történetének megírása tárgyában.

Értesítem lelkész atyánkfiait, hogy az Unitárius Irodalmi Társaság egy *Unitárius Lexikon* kiadását határozta el. Ennek azonban első feltétele az, hogy minden unitárius egyházközségünk története meglegyen írva. Ezért E. K. Tanács a fennti szám alatt elrendelte, hogy az összes egyházközségek lelkészei hivassanak fel, hogy 1941. november 30-ig minden lelkész írja meg és küldje be E. K. Tanácshoz egyházhözségének történetét. A fennti redelkezés alapján felhivom tehát összes lelkész atyánkfiait, hogy a felhívásnak az írt időig tegyenek eleget.

Kolozsvár, 1941. március 25.

Dr. Kiss Elek s. k., püspökhelyettes.

Hazatérés. Az 1941. január 12-én tartott egyházi Főtanácson elhangzott beszédek. Kiadja: Az unitárius Egyház Misszió Bizottsága. Az értékes füzet Dr. Kiss Elek püspökhelyettes Előszavával kezdődik, azután magában foglalja Dr. Elekes Domokos főgondnok megnyitó beszédét, Dr. Kiss Elek püspökhelyettes Üdvözlő beszédét (a hazatértekhez), Józan Miklós püspöki vikáriusnak Válaszát, Dr. Fikker János dékán Egyházi beszédét, Dr. Vitéz Kozma György felügyelő gondnoknak felköszöntőjét a Berde-serleggel, végül pedig Halmágyi János esperes-közügyigazgatóh.-nek bezáró imáját. A fennt jelzett beszédek a nagyszerű alkalom méltó kifejezései. Érdemes azokat olvasni.

„Tanítóírók és költők bokrétája" Gyűjtötték: Kiss József és Könnyü László. Ezzel a találó címmel jelent meg 67 tanítóíró gyűjteménye, íráskoszorúja. Helyesen adtak „Bokréta" címet a 116 oldalas kötetnek, mert valóban csokorba, bokrétába kötötték egy részét annak, ami magyar tanítók lelkéből fakadt, virágzott ki. Érdekes, vagy inkább természetes, hogy ebben a bokrétában megtaláljuk a bogárhátú falusi kunyhók ablakdiszét: a muskátlit, ép úgy mint a kényesebb üvegházi virágkülönlegességeket. De a virágfajokon-színeken túl, maga a bokréta illata figyelmetkeltő, követelő valami. Olvasás közben kecsesen ellejtnek, előttünk, átpompáznak rajtunk a hóvirágtól, az őszirózsáig, az esztendő mindenrendű és rangú virágai. A „Bokréta" kimondottan irodalmi jellegén túl, valóban szimbólum, amint Könnyü László írja az Előszóban, még pedig nemcsak a befutottak és a kezdők, hanem az író és az olvasó összefogásának a szimbóluma. Ha arra gondolunk, hogy 30,000 magyar tanító s így legalább ötannyi olvasó összefogásáról van szó, akkor nem nehéz megjósolni, hogy a könyv ritka, hallatlan példányszámot, kiadást fog megérdemelten elérni. Erősen bízom és hiszem, hogy úgy lesz. Megrendelhető: Könnyü László áll. tan. Jászberény, Kossuth Lajos-utca 51 sz. *Kovács Péter.*

A bölöni várhegyen — országzászló. A román uralom alól történt felszabadulás lelki öröme — az ősz és tél elé menő zordon Erdélyt tavaszi mámorban tartotta hónapokon át. Az ország — a különböző események hátrányos hatása dacára — az Erdély iránt érzett rokonszenvét nem veszítette el. Kívánatos is volna, hogy az irodalomban kiváltódott erdélyi szellem hatása alatt azt az országrészt a többi részek lakói minél behatóbban megismerjék. Ezzel az egész ország lakossága adósa szép Erdélyországnak, mert a világháború előtt vajmi kevesen látogatták és a legfurcsább és legbizarabb felfogásokkal találkoztunk. Az Erdély iránti szeretet és rokonszenv nyilvánult meg Pestszenterzsébet megyei város ama nemes és szép cselekedetében, hogy Bölön községnek országzászlót ajánlott föl. Vég-várnak nyújtja, mert Bölön a Barcasággal határos lelki végvár. Az az országzászló — a bölöniek által nagy költséggel épített templom — vár előtt épített talapzatra kerül, ahonnan büszkén integet át az Olt túlsó partján elhaladó Brassó-Segesvár vasútvonalon útazóknak, hírdetvén, hogy: él magyar, áll Buda még. Szeretettel köszöntjük Pestszenterzsébetet és üdvözöljük bölöni székely testvéreinket.

Ezüstkalászos gazdaavatás Homoródszentpálon. Homoródszentpálon a Földmívelésügyi Miniszter úr két hónapos téli gazdaképző tanfolyamot rendezett, melyet ünnepélyes keretek közt nyitott meg és zárt be Udvarhely megye köztiszteletben álló munkás főispánja Mikó László. A felszabadulás után, az első magyar főispánt, mindkét alkalommal, kitörő örömmel és lelkesedéssel fogadta a felszabadult székely lakosság. A tanfolyam záróvizsgája folyó évi március hó 2-án volt, melyen a főispán elnökölt, kinek szabatos kérdései a gazdasági tudományokban való jártasságára vallottak. A székely gazdák értelmes feleleteikkel a tanfolyam szorgalmas látogatásáról s gazdasági tudásuk bővüléséről tettek tanúságot, A Földmívelésügyi Miniszter nevében 53 székely gazdát avatott ezüstkalászos gazdává a megyei Gazdasági Felügyelőség. A záróvizsga után népes közebéd volt, melyen a Főispán is megjelent kíséretével s a tanfolyam vezetőivel. A közebéden sok lelkes pohárköszöntő hangzott el. Homoródszentpál a múltban kezdeményező, irányjelző, világító fáklya volt a Nagyhomoród vidékének. Amint látszik, ezt a szerepét tartani akarja a jövőben is.

A munka megbecsülése. Homoródszentpál közönsége a Földmívelésügyi Miniszter által rendezett gazdaképző tanfolyam záróvizsgája alkalmából, folyó évi március hó 2-án, volt lelkipásztorának: Ürmösi József unitárius püspöki titkárnak, aki a homoródszentpáli népjóléti intézményeket szervezte volt, a következő hálairatot intézte: „A lélek virágának: a hálaérzésnek indításából írjuk sorainkat, melyekben régi tartozásunkat kívánjuk kiegyenlíteni. Ön Nagytiszteletű urunk, községünknek egy negyedszázadon át nemcsak lelkipásztora s ékesen szóló apostola, hanem népjóléti intézményeinknek, egyházi és társadalmi egyleteinknek megalapítója és kitartó, lelkes munkása volt. Ezekben az egyletekben sok tiszta, nemes magot vetett lelkünk barázdájába, melyekből több kikelt s termett százannyit. Ezek közé a kikelt magvak közé tartozik az a kéthónapos, mezőgazdasági tanfolyam is, amely folyó év január és február havában községünkben tartatott, melynek eredményes vizsgája alkalmából szeretettel gondolunk Nagytiszteletű úrra, az első maghintőre, volt lelkivezérünkre s amikor községünkben végzett, sokirányú, útjelző munkásságáról hálásan megemlékezünk, további életére Istennek szent áldását kérjük" (Ötvenkét aláírás).

Lelkészi konferencia. Pál Dénes az Egyetemes Lelkészkör elnöke ezúton értesíti a lelkészkör tagjait és az érdeklődőket, hogy a marosvásárhelyi zsinatot megelőzően 3 napos konferencia lesz. A tárgysorozatot majd a Zsinati Főtanács meghívójával kapcsolatosan fogja szétküldeni.

Aranylakadalom. Id. Tóth István és neje Botos Zsuzsánna, Tóth István jeles tanár és festőművész szülői, f. évi március hó 15-én tartották aranylakadalmukat. A megható szép családi ünnepélyen jelen volt Dr. Kiss Elek püspökhelyettes, aki szeretetteljes beszéddel és imával áldotta meg az 50 éves házasságot s kérte Isten áldását, hogy még sokáig élhessenek e földi életben egészségben és jó erőben. Mi is csatlakozunk az imában kifejezett kéréshez.

A Kolozsvári Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet ezúton is kifejezésre akarja juttatni folyó hó 21-én tartott gyűlésének határozatát, melyben köszönetét és elismerését fejezi ki Tana Ferenc iránt szíves adományáért. Tana Ferenc az ifjúsággal szemben tanúsított megértéséről áldozatkészségével tett tanúságot, úgyanis 200 pengős adományával lehetővé tette egy rádió megvételét, mellyel az egyleti élet sokkal melegebb és hangulatosabb lett. Isten áldása legyen a szíves adományozón!

A kolozsvári Unitárius Nőegylet jótékonycélú teadélutánt rendezett március hó 24-én Csató Pálné, Csifó Salamonné, Dr. Gyergyay Árpádné, Dr. Haynod Gáborné, Dr. Kauntz Józsefné, Dr. Mikó Lőrincné, Vajna Lajosné házi-asszonyok vezetésével a Nőegylet Kossuth Lajos-utcai nagytermében, mely alkalommal az egész terem megtelt a jelenvolt nagyszámú hölgyközönséggel. A teadélutánt igazán értékessé tette Kelemen Lajos levéltári főigazgató nagyszabású előadása, hazánkat ezelőtt 700 évvel ért nagy veszedelemről: a tatárjárásról. A nagy történettudós a tőle megszokott előadó művészettel nagyon tartalmassá tette a teadélutánt.

Lelkészbeiktató Kolozson. A nyugdíjbizottság javaslata alapján az E. K. Tanács Bölöni Vilmost saját kérelmére 40 évi lelkészi szolgálat után nyugdíjazta. A főtisztelendő püspökhelyettes úr, az így megüresedett ősi kolozsi unitárius egyházközségbe Komjátszeghi Géza bihari lelkészt nevezte ki. A kinevezés alapján az új lelkész március 16-án foglalta el állomáshelyét ünnepélyes keretek között. A beiktatáson részt vett a kolozsdobokai egyházkör részéről Fülöp Elemér esperes helyettes, kidei lelkész. Ez alkalomra feldíszített templom zsúfolásig megtelt. Ott volt Kolozs népe felekezeti és faji különbség nélkül. Az esperes helyettes bemutatta az új lelkészt híveinek, majd a helybeli dalárda éneke után az új lelkész megtartotta beköszöntő beszédét, amely gondolatokban gazdag programot adott az egyházközségnek. Az üdvözlések során Dr. Fikker János teol. dékán gyönyörű beszédben búcsúzott el a nyugalomba vonult Bölöni Vilmos volt lelkésztől és köszöntötte az új lelkészt, a márciusi gondolatok tükrében, akitől új egyházi és új nemzeti élet megteremtését várja itt ezen az ősi földön, ezen ősi eklézsiában. Az egyházközség részéről Kún Sándor gondnok üdvözölte az új lelkészt s a hívek szeretetét tolmácsolta. Az ifjúság részéről egy kis leányka alkalmi verset szavalt igen nagy hozzáértésel. A református egyházközség nevében Máthé Sándor kolozsi esperes lelkész, gör. kath. egyházközségek nevében pedig Suciu lelkész fejezték ki jókívánságaikat az új lelkésznek, akit együttműködésükről biztosítottak. A politikai község nevében Dobai Elemér fő egyző mondott lelkes beszédet. Komjátszeghi lelkész minden üdvözlésre és jókívánságra külön-külön felelt. A beiktató ünnepélyt közebéd zárta be. Az ebéd keretében Rázmán Mór kolozsvári hitoktató felolvasta a bihari egyházközség hiveitől kapott távíratokat, s mint a lelkész volt osztálytársa, arra kérte az új lelkészt, hogy mlútjához híven ezen az új helyen is legyen őrtálló, törhetetlen unitárius. A jeenvoltak azzal a megnyugtató meggyőződással távozhattak a beiktató ünnepélyről, hogy Kolozson új, pezsgő élet indult meg az egyházközség kebelében.

Kérelem. Bízalommal fordulok e sorokkal mindazokhoz, akiknek módjukban van segíteni egy új egyházközségen. E kérelemmel nem akarok megterhelni senkit, mert csak azt kérem, amit nélkülözhetnek a segiteni akarók. Új egyházközség vagyunk s így az egyházközség birtokában nem lehetnek évtízedek alatt beszerzett hasznos könyvek. Hiányukat pedig nagyon érezzük. Kérem azokat, akiknek olyan nélkülözhető, fölösleges könyvük van, melyet az egyházi élet valamilyen vonatkozásában használni lehet, (lehet liturgiális, történelmi, novellás, verses énekkari pártiturás stb.) ajándékozzák a kocsordi Unitárius Egyházközségnek. Ezáltal nemcsak egyházközségünket, hanem unitárius vallásunk ügyét is támogatják. Cím: Unitárius Lelkészi Hivatal, Kocsord, Szatmár m. *Nagy Sándor,* lelkész.

Az Unitárius Naptár árát kérjük minnél előbb beküldeni.

Az Unitárius Közlöny előfizetési árát és hátrálékait szintén kérjük minél előbb beküldeni, hogy lapunk megkaphassa a szükséges anyagi fedezetet a további fennmaradásra és fejlődésre. Minden pénz

Gálfi Lőrinc pénztárnokhoz, minden más, a lapot érdeklő közlemény, cikk vagy a lap küldésére vonatkozó értesítés Benczédi Pál szerkesztő és kiadó címére, Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 12, II. em., 23 ajtó küldendő. Ugyanitt tartja szerkesztő a szerkesztői órákat d. u. 1—2 és 4—5 óráig.

Szép példaadás. Dr. Fazakas Miklós székelykeresztúrköri egyh. felügyelő gondnok 10 db könyvet rendelt Dr. Gelei József egyetemi tanár: „*Merre haladjunk*" című nagyszerű művéből s azokat fiatfalvi afiainak elküldötte ezzel a felírással:

Ezt a nemzeti ajándékot tanuld meg, tartsd meg és hírdesed. Küldi: Dr. Fazakas Miklós köri felügyelő gondnok.

Íme, a jó példa, kövessük.

Csifó Nagy László helyettes egyházi titkár március hó 23-án a budapesti rádióban istentiszteletet tartott.

Katona Ferenc tb. esperes, utóbb székelyszentmiklósi lelkész nyugalomba bocsátását kérte 38 évi hűséges szolgálat után s nyugdíjbizottság javaslatára E. K. Tanács a kérést teljesítette is. E. K. Tanács egyúttal Katona Ferenc tb. esperes sokoldalú, áldozatos munkája fölött elismerésének adott kifejezést. Katona Ferenc a lelkészkar legkiválóbb munkásai közé tartozott. Az egyházkörben a Dávid Ferenc Egyletnek hosszú időn keresztül volt fáradhatatlan titkára, az egyházkör jegyzője és több cikluson át esperese. Mint lelkész az építő munkának volt egyik állandó apostola, mint köri jegyző és esperes szeretettel és igazsággal kormányozta az egyházkört. Mindig nagy gondot fordított arra, hogy egyházkörében a különböző testületek között a béke fönnállhasson s ezen munkája sikerrel is járt. Mint egyházi vezető ember mindig gavallér volt, társadalmi érintkezést tartott fenn nemcsak egyházunk tagjaival, hanem széles körben másokkal is és ebben is egyházunk érdekeinek előmozdítója volt. Egy igazi érdemes munkás vonul vissza az egyházi élet teréről. Nem közönséges munkásságának méltatására visszatérünk. Mostani sorainkkal a nyugalom éveire erőt, egészséget és hosszú életet kívánunk.

Nagy Zoltán volt temesvári lelkészt a honvédelmi miniszter úr kinevezte tábori s.-lelkésznek. Az ifjú lelkésznek sok szerencsét kívánunk.

Gyallay-Pap Domokos a „Magyar Nép" főszerkesztője, újabb teret nyert megbecsülhetlen irodalmi munkásságának, népnevelői hivatásának további folytatására, amennyiben a „Szebb Jövőt" című levente újság főszerkesztőjévé kérték fel. A kitűnő ifjúsági lapot a vallás-, közoktatásügyi és honvédelmi minisztériumok közösen adják ki 150.000 példányban. Hisszük, hogy ez a nemzetnevelő ifjúsági lap nemsokára eljut minden erdélyi magyar ifjú kezéhez. Gyallay-Pap Domokosnak, aki a mi lapunknak és egyleti életünknek állandó támogatója volt, az új és nagyfontosságú munkamezőn jó szerencsét és sikert kívánunk.

A Pálfi Márton alapra a budapesti unitárius egyházközség útján Dimény Mózes ny. postafőigazgató kezdeményezésére a következő adományok folytak be: Dr. Tóth György 10 P., Lőrincz Dénes 1 P., Dimény Mózes 15 P., Dr. Dr. Gothrád Sándor 10 P., Gyu-

lay Zoltán 25 P., Péterffy Gyula 3 P., Dr. Péterffy Gyula 1 P. Ezenkívül Dr. Gyulay Zoltán egyetemi tanár a kollégium igazgatójához még 25 P. fizetett be. A nemes szívből jövő adományok az unitárius nevelésügyet szolgálják. Köszönet érettük.

Az Unitárius Közlöny előfizetése egy évre 2 pengő, D. F. Egyleti tagsági díj 3 pengő; örökös alapítói díj 40 pengő, egyes szám ára 12 fillér. Idegen valutában ennek megfelelő összeg. Előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít, tagsági és alapító tagsági díj pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira. — A díjakat az áremelkedés miatt kellett fölemelnünk. Arra kérjük kedves olvasóinkat és tagtársainkat, hogy díjaikat minél előbb rendezzék. Akinek nehézségbe kerül a pénz elküldése, a lelkészi hivatal szívesen elküldi. Kérjük tehát oda fizetni be.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába február 22-től március 24-ig *tagsági díjat* fizettek: Bíró Domokosné Felsősófalva, Dr. Zsakó Andor Budapest 1941-re, Özv. Balázs Jánosné Kolozsvár 1937—1940-re, Ajtay József 1939—1940-re, András Albertné Vargyas 1940—1941-re. — *Előfizetői díjat* fizettek: K. Szabó István Bihar 1940-re, Id. Szabó József 1940—1941-re (2.20 P.), Id. Szücs Mihály 1940-re, Biró Elek Parajd, Marosán Györgyné Kolozsvár 1941-re, Török Lajos Énlaka 1939—1940-re (2.39 P.), Dr. Kendecsy Pálné Dunapataj 5 P., András Albertné Vargyas 1940—1941-re.

Kolozsvár, 1941. március 24-én. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Szerkesztői üzenetek.

K. P. A cikkeket köszönjük. Az egyiket közöljük, a másikat e kellett hagyjuk, mert márc. 15-iki cikk megíratásáról már előzőleg gondoskodtunk volt. Írásait köszönettel vesszük ezután is.

Sz. T. Cikke igen tartalmas és szépen van megírva. Nem tudom azonban, hogy mikor lesz hely a közlésre, mert igen általános, ahogy ma mondani szokás, elméleti síkban mozog. Inkább alkalmi kérdésről kérek írást. Úgy sejtem, hogy neve írói vagy álnév. Arra kérem, a szerkesztő előtt ismertesse igazi nevét, mert a mai sajtótörvény szerint a szerkesztőnek ismernie kell minden cikk íróját.

Többeknek. Sok régi cikk várja a megjelenést, azonban helyszűke miatt még nem jelenhetett meg. Apránként sor kerül mindenikre.

Sok helyről halljuk a panaszt, hogy a lap nem érkezett meg. Kérjük egy levelezőlapon minket erről értesíteni, hogy a megfelelő intézkedést megtehessük.

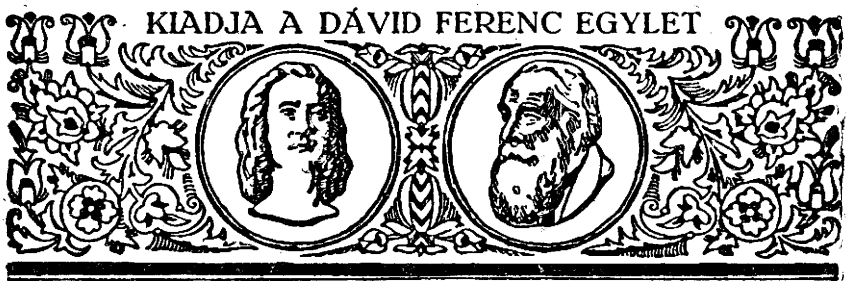
A tudósításokat, közleményeket kérjük a lehető röviden írni meg.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 12.
„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-utca 3. Telefon 11-58.
Felelős vezető: Kahlfürst Imre.

LI. évfolyam. Kolozsvár, 1941. április. 4. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

A húsvéti felismerés.

A nagypénteki történelmi események után a fájdalmakban meggyötört emberi lelkek csodálatos módon megtermékenyültek. Jézusnak, az eszményi embernek hősi harca a kereszt kínjaiban ezerszeresen megszépült s a jobb és áldottabb életet sóvárgók a halál hideg árnyékában örökre megszerették őt. Ez a belső, lelki elkötelezés elmélyítette gondolataikat és befelé hulló könnyeket indított el azoknál, akik épen akkor veszítették el legdrágább kincsüket, amikor azt legigazabban szerették volna magukhoz ölelni.

A nagy veszteség, az elhagyatottság, az egyedülvalóságra döbbent árva lélek, egy összeomló szomorú világot, megsemmisült álmot síratő nép olyanná lett, mint a feltört ugar, melynek elmunkált göröngyei termékeny talajjá válnak.

Ebből a lélek-talajból fakadtak ki az első húsvét legendás történései s született meg a teremtő hit ereje, mely összetört, széthullott életemlékekből is feltudta építeni a diadalmas és reményteljes jövendő szent vígasztalását. A bizonytalanság sötét mélységeibe, kilobbant a lelkekből a halál keresztje tövében a megmaradás és élni akarás tiszta ösztöne, az örökélet megelevenítő tüze.

Nem csoda történt akkor s nem hihetetlen események láncolata indult el, hanem a fájdalmas tusákban megkínzott és mélységbe szakadt lélek végtelen erőfeszítéssel arra töre-

335.Nagyt.Simon Dániel tanár ur
Unit.Koll.

kedett, hogy önmagára találjon. Ebben a lázas vajudó küzdelemben örök emberi tapasztalással megismerte az élet törvényét s meglátta abban Isten gondviselő intézkedését. Ebben a felismerésben válik ünneppé húsvét s ebből áradt évszázadokon át millióknak vígasztalás és remény. Ha ezekben az időkben írtózatos nagy küzdelmek örlő erőit érezzük, ha virradásainkban és alkonyainkban keresztrefeszített reményeket és hét szeggel leszegzett igazságokat látunk, ha belereszket életünk a nagy tragédia véres jajgatásába, ha lelkünk a félelemtől halálra sápad, ha aggodalmaink olykor megmaradt kevés erőnket felemésztik s szomorodott lelkünk elcsüggedve önmagába hull, ha megrendül a föld s elemi erővel felajzott villámok cikáznak — egy hősi, elszánt utolsó emberi vállalkozással a lehetetlent is megpróbálva — segítsük életre önmagunkból a lehervadt, az eltemetett hitet. Ennek a hitnek fáradt léleklángját alázatos ünnepi áhítattal, reménykedő bízalommal vigyük el a történelmi húsvétban diadalmasan fellángolt örökélet tüzéhez s ott fénylő, melegítő, világító és eligazító ereje megújul.

Mi unitáriusok úgy tudjuk, hogy ez a teljesen soha el nem pusztítható hit *Isten ajándéka* s ezért kimondhatatlanul ragaszkodunk ahoz. Ennek megújuló ereje és lendülete alakította történelmünk ragyogó napjait, ez adott nekünk őszinte, tiszta lelkű, áldozatos életű egyházi férfiakat és nőket s táplálta szüntelen intézményeinken át a magyar unitárius szellem társadalmat formáló igaz valóságát. Ezt a hitet, unitárius hitünket sok meleg emberi kebelben, a nép szívében itt a bércek ölében és rónák partjainál táplálta Isten szüntelen, a Kárpátok ölében formálódott és ezért maradék nélkül és mélyen magyar.

Ezt a hitet, ha megtermékenyítitek, a húsvéti emlékek visszajáró áldásában rendületlenül és bízakodva várhatjátok az új és boldogabb magyar élet eljövetelét.

Dr. Fikker János, dékán.

Öntöző vers.

Örömet hírdetek, kedves kis leányok : Hogy e szent ünnepet el ne felejtsétek
Eljött a szép húsvét, melyet ti úgy vártok, Megjelenünk mi is, mint kertészlegények
Feltámadott Jézus, a szeretett Mester Lelocsolni e ház kedves kisleányát,
Ezt hírdeti mindenütt sok-sok ezer ember. Hogy nevelje Isten, mint szerény ibolyát.
Szabad megöntözni?

Marosvásárhely.

Nevezetes hely hazánk és különösen a székely nép történetében. Most újból egyházunk élete szempontjából nagy eseménynek lesz színhelye április hó 27-én és következő napjain, mert a 22 éves keserves szenvedések után ez lesz az első szabad Zsinati Főtanács és e Főtanácson nevezetes, egyházi életünkre mélyen kiható események lesznek, amennyiben sok más fontos ügy mellett püspököt és főgondnokot választanak. A bécsi döntés után keletkezett helyzet mélyrehatóváltozást jelent Erdély és a visszacsatolt magyarországi területeken. E mélyrehatóváltozásoknak adja meg a lendületet a marozvásárhelyi Zsinat, amelyre minden oldalról nagy az érdeklődés és a rendezés munkája már megkezdődött. Nemcsak a Zsinati Főtanács tagjai, hanem a nem tagok is lázasan készülődnek a Zsinatra és a Zsinattal kapcsolatos ünnepélyekre.

Marosvásárhely régi nevezetes város. A Széchenyi-tértől keletre van a dombtetőn épült vár, melyben a Domokosrendnek már a XV. században templomuk és kolostoruk volt. A négyszögletű várban van a reformátusoknak régi gótstilű templomuk, melyet még 1446 körül építettek volt s a hitjavítás alkalmával lett a reformátusok tulajdona. Ebben a templomban mondották volt ki 1571-ben a vallásszabadságot János Zsigmond fejedelemsége utolsó negyed évében s az unitárius vallást is kifejezetten, minden félreértést kizáró módon az erdélyi bevett vallásfelekezetek sorába iktatták. E városban van a Teleki-könyvtár, mely egyike Magyarországon a legértékesebb és legnagyobb könyvtáraknak; van ref. kollégiuma és róm. katólikus főgimnáziuma, több középfokú más fiú- és leányiskolája, fejlett ipartestületei és más intézményei. Gyönyörű értékes kultúrpalotája van, amely a világháború előtt való boldog időkben épült. Ugyan ebben az időben a város szép fejlődésnek indult; főtere a legszebb városok főterével vetekedik.

Történelmi nevezetessége sok van. Ez a város volt színhelye az ú. n. ökörsütésnek, vagyis a királyi adóba adott ökröket itt bélyegezték meg s e művelet alkalmával vásárt is szoktak tartani.

E város mellett a Postaréten választották erdélyi fejedelemmé II. Rákóczy Ferenczet, korábban 1659-ben II. Rákóczy Györgyöt, 1561-ben pedig Ali basa támogatásával itt választották fejedelemmé Apafi Mihályt. Török, tatár harcokat valamint Básta kegyetlenségeit átszenvedte e város és az 1848—49 évi szabadságharcban is nagy szerepe volt.

A városnak csaknem fele unitárius volt a János Zsigmond halála idejében és szép nagy temploma és gimnázium is volt. Péchy Simonnal együtt többen szombatosok lettek; ezek a szombatosságból református hitre tértek s ezzel az unitáriusok száma úgy megfogyott, hogy midőn Básta feldúlta az unitáriusok templomát, iskoláját, többé nem tudták azokat felépíteni.

Tisztán unitárius szempontból való nevezetessége e városnak az 1571. évi január 1—12 tartott országgyűlés, melyről fönnebb is szóltunk. E gyűlésen az 1568. évi tordai országgyűlés végzését megerősítve, minden félreértést kizárva törvénybe iktatták az unitárius

vallást is. 1854 március 10-én az osztrák elnyomás alatt kivégezett három vértanú, ú. m. Török János hittantanár a ref. kollégiumban, Horváth Károly földbirtokos és Gálfi Sándor ügyvéd, volt szolgabíró között, utóbbi unitárius volt. A kedvezőtlen idők hosszú korszaka alatt az unitáriusok száma leapadván, sokáig társegyházközség volt korábban Szentgericével, azután Sepsiszentkirállyal. Kelemen Albert kíváló esperes idejében fejlődött önálló egyházközséggé. Egy szép imaházat 1929-ben építettek és 1930. évben szentelték fel nagy ünnepség keretében.

Most ismét nagy unitárius ünnepségek lesznek Marosvásárhelyen. Adja a jó Isten, hogy az ott megnyilatkozó szellem legyen kezdete egy boldog, sikeres, Istentől megáldott magyar unitárius egyetértő munkának.

Halhatatlan Balázs Ferenc.

Haydn, a világhírű német muzsikus, mikor egyik művét a Párizsi Operaház aranyéremmel tüntette ki, a következő szerény szavakkal mondott köszönetet: „Gyakran kételkedtem abban; túlél-e engem a nevem. Az önök jósága bizakodóvá tett. S az emlék, amellyel megtiszteltek, talán arra is jogosít, hogy higyjem: ha meghalok, sem halok meg egészen". Ezek a szavak *Balázs Ferencre* is illenek. Még négy éve sincs, hogy porait két embernek kijáró sírgödörbe tettük s fejéhez Erdély legszebb kopjafáját állítottuk, szelleme az egyetemes magyar lélekbe máris csirába pattant. Könyvei új kiadásokban látnak napvilágot s harcos munkássága örök ihletője, példaadása lesz az ifjúságnak. És ez a tény több, forróbb valami, mint az idő puszta igazolása. Ez az igazi Balázs Ferenc hazatérése, énünké válása, életének bennük való kivirágzása. S hogy ez nem puszta képzelgés, közhely, vagy langyos érzelem, hanem örömteljes valóság, arról a nem régen megjelent őszinte vallomások győznek meg. Kettőt ide iktatunk belőlük, hogy necsak a világ, hanem a népünk is lássa és olvassa. Az ídézett részek több sajtószervben megjelentek s ezért úgy jönnek, szállanak felénk, mint távoli nagy hegyek kiszínezett, meggazdagodott visszhangjai. Balázs Ferenc megkiáltotta a magyar elindulást s az erdélyi hegyek és lelkek minduntalan felelnek reá. Íme az egyik felelet. *Biró Sándor* ref. lelkésztanár adta Budapesten „a protestáns napok" alkalmával. „Felmerül az emlékezetünkben az aranyosszéki magyar falvak sápadt hőse, *Balázs Ferenc*, mondja ő „Az erdélyi falvak népe az elmúlt 22 év alatt" című előadásában, akinél többet senki sem tett és senki sem áldozott népéért. Bejárta a kerek világot. Volt Észak-Amerikában és Indiában s hosszú bolyongás után visszatért az aranyosszéki Mészkő falu parokiájára, ahol egész életét a falvak népének szentelte. Mindent odaadott a népének, szabad idejét, kis vagyonkáját s a végén az életét is, melyet azért nem lehetett megmenteni, mert nem volt hajlandó idejében szanatóriumba menni. Amerikai felesége a végén kieszközölte

számára egy amerikai szanatórium biztos és ingyenes gyógyulási lehetőségét. Már megjött a levél is, hogy mehet a boldog Amerikába, ahol sokkal jobban megértették és megbecsülték, mint itthon. De ekkor tüdeje súlyosan meg volt támadva. Az útlevelet sem kaphatta meg s így kellett elpusztulnia, élete virágjában, a magyar falvak legnagyobb hősének. Emléke különösképpen kötelez minket. Isten adta őt az erdélyi magyar falvaknak, aminthogy Isten különös kegyelme tette lehetővé visszatérését". Eddig az első vallomás...

A másodikat egy fiatal író, *Kovács Aladár* a „Téli zsoltár" című nagy erdélyi dráma szerzője adta. Darabjában tudvalévőleg *Apácai Cseri Jánosnak* a XVII. század tudós és népnevelő apostolának életét viszi színpadra. Amikor megkérdezték tőle, hogy miért választotta *Apácait* színpadi témául, *Kovács* a következőkben felelt: „Nem naptári alkalom, vagy valami meghírdetett időszerűség vitt feléje... Azt mondhatnám, hogy találkoztam ennek a harcos magyar embernek a tragédiájával a nehány éve meghalt erdélyi *unitárius pap, Balázs Ferenc* sorsában. *A mészkői fiatal pap koporsója mögött századok messzi sorában tünt fel előttem a Bólyaiak, a Körösi Csomák, a Tóthfalusy Kiss Miklósok és a nyugatjáró Cseri János emléke.* Ezek a kiváló férfiak nem voltak politikai, vagy történelmi tényezők, csak a nemzet lelkét építették, ők voltak az áldozati vér a magyar művelődés magas Déva várában."

A fentiekhez magam vallomását szeretném fűzni, amely inkább az olvasóhoz szól. Szeretném lángoló betükkel a magyar égre és unitárius szívekbe írni, hogy szenvedéseiben is boldog és ezerszer áldott az a nép, ki haladásáért a Balázs Ferencek áldozatával, a legnagyobb fiúi értékkel fizet. És boldog az az unitárius lelkész, ki balázsferenci küzdelmek árán szerez magának halhatatlan érdemet.

Simén Dániel.

Budapesti levél.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Március 21-én a budapesti unitárius misszióház temploma lelkes székely ünnepélynek volt a színhelye. A szép számban összegyűlt közönség bizonyságot tett arról, hogy Erdély története Budapest közönségének szív-ügye. Az ünnepély a „Hatalmas Isten" énekkel kezdődött, utána hazafias imába emelte fel lelkünket Józan Miklós püspöki vikárius. Az elfoglaltsága miatt távollevő báró Daniel Gábor dr. elnök helyett a vikárius úr üdvözölte a megjelenteket, különösen az illusztris előadót. Tiszay Magda művésznő orgonakiséret mellett énekelte Mozart „Ave verum corpus" című művét mély érzéssel. „A család nemzetvédelmi szolgálata Erdélyben" címen ismertette teljes közvetlenséggel Gyallay Domokos író, a Kisfaludy-társaság tagja, a 22 év minden küzdelmét, meghajtva az elismerés zászlaját a székely családok kitartó küzdelme felett. Meggyőzte a hallgatóság lelkét arról a régi, de eléggé nem hangsúlyozható igazságáról, hogy a családon

épül fel a társadalom s a család összetartó, együtt munkálkodó szeretetszövetségén lehet a társadalmat és azon keresztül az országot s az egész nemzetet megerősíteni, újjáépíteni. Előadását nagy élvezettel hallgatta mindenki, aki részt vett ezen a szépen sikerült estélyen. Az a néma csend, a mi végig vonult előadás alatt, többet mondott, mint az előadás után felhangzott taps, melyet gyengített az a tudat, hogy templomban vagyunk. Utánna Tóth Lajos hegedűművész *Händel* „Largó" és Csajkovszki „Chanson triste" című műveket adta elő művészi ihlettel. Torday Tiborné három Erdélyről szóló nemesveretű költeményét szavalta el. Dr. Csiki Gábor missziói lelkész zárószava után „Hymnus" énekével végződött a Dávid Ferenc Egylet márciusi nagysikerű felolvasó estje.

Ez a száraz tudósítás a március hó kiemelkedő eseményéről, amelyen valóban felekezeti különbség nélkül mindenki részt vett, aki Erdélynek az idegen megszállás alatti története iránt érdeklődött.

Budapest, 1941. március hó 31-én.

Hitrokoni mély tisztelettel: *Ujvári László.*

A Nagy Magyar Alföld felé.

A Teológiai Akadémának hallgatói két ifjú, lelkes tanáruk, Dr. Fikker János dékán és Simén Dániel vezetésével folyó év március 20—26 között nagyszerűen sikerült missziós kirándulást rendeztek. Ez alkalommal meglátogatták az unitárizmusnak a Nagy Magyar Alföld felé kialakuló és megerősödésnek induló új helyeit, egyházközségeit: *Nagybányát, Kocsordot* (Mátészalka mellett) és *Nagyváradot.* (Természetesen az útjukba esett városokat: Szatmárnémetit, Nyiregyházát, Mátészalkát, Debrecent és Bihart is megtekintették a honi ismeretek gyarapítása szempontjából). Bizony volt mit látni és meglehetett győződni erdélyi szemmel arról, hogy még sok tennivalót vár a magyar élet újjáépítése és sok felfrissülést, új erőt, — mindenek felett még több öntudatosságot a magyar gondolkozás. A nagybányai unitáriusság a közelmúltban odatelepedett unitáriusokból tevődik össze, akik nagy szeretettel és ragaszkodással vannak vallásuk iránt. — A kocsordiak 1937-ben tértek ki a református egyházból. Azóta szép magyar templomot építettek, amire büszkék lehetnek. Hitünknek komoly átérzése és mély vallásosság jellemzi őket. — A nagyváradi egyházközség is mind jobban és jobban erősödő egyházközség. Mind a három helyen ünnepély volt: istentisztelettel, magas színvonalú előadásokkal, szavalatokkal, énekekkel. A missziós kirándulás főhelyeként Kocsord állott, ahol három részben zajlott le az ünnepség.

Az egész missziós kirándulásnak a célja az volt, hogy új bíztatást, lelki felfrissülést, a tiszta jézusi evangéliumnak megújító erejét vigyék azoknak, — hogy erős unitárius öntudatot, a jobb jövőért harcolni tudó lelkületet öntsenek azokba, akik mint tenger közepén parányi sziget, — sok vihar közt, örökös küzdelemben őrt állanak az unitárius eszme élén.

Ezt a szándékukat bizonyára elérték: erre ígéret a nagybányaiak tüzes lelkesedése, — a kocsordiak törhetetlen akaratuk igazságot szomjúhozó lelkük s a boldog tudatuk, hogy a nemzeti lélek megújhodásához a legmegfelelőbb eszközt találták meg az unitárius vallásban; — és ígéret a nagyváradiak hitbuzgósága s élni akarása.

Az ifjaknak és tanároknak nagyszerű missziói munkájuknak kitűnő sikerét tükrözi vissza a napi sajtóban megjelent cikkek és a Teológiai Akadémiához érkezett köszönő levelek. Így pl. A „Nagybánya és környéke" című lap ezt írja: „Vendégeink voltak... illusztris vendégeink, kik eljöttek meglátogatni a városunkban megtelepedett unitáriusokat. Felekezeti különbség nélkül töltötte meg a templomot a hívek serege, élén a város képviselőivel... a gyönyörű ünnepélyről a hívek serege lelki táplálékkal, felejthetetlen élménnyel távozott." — A „Nagyvárad" című lap meg így ír: „Az erdélyi szellem, mely a húszonkétéves tisztító tűzben megtisztult, itt kopogtatott Erdély kapujában, a csonkaország felé. Itt fogtak kezet, kötöttek új vérzerződést az Egy Isten nevében... az ifjú apostolok Dávid Ferenc szellemét, Kriza János vadrózsáinak illatát, a székely nép üzenetét hozták ide, hogy itt Erdély kapujában figyelmeztessenek minket".

Egy nagyváradi levélből: „Büszkeséggel telik meg a mi szívünk abban a tudatban, hogy az ünnepélyhez hasonló élményben csak egyszer, vagy kétszer lehet része az embernek egy hosszú életen át."

Kocsordi levélből: „Örökké emlékezetes marad ez az ünnepély. Most minden kis házban, az utcákon és mindenütt a hallottakról és tapasztaltakról beszélnek a legnagyobb megelégedéssel. Még sokáig fognak táplálkozni az emlékekből küzdelmes unitárius életünk őrállói, egyszerű emberek, akik újabb keletű unitáriusok, még sok-sok régi gyülekezet tagjainál jobb unitáriusok: van lelkesedésük, van bátorságuk... Hisszük, hogy magvetés volt a Ti ittlétetek, amelynek kalászai előbb vagy utóbb megérnek és mi azokat boldogan aratjuk le".

A kolozsvári „Ellenzék" is hosszú cikkben számolt be a nagyváradi ünnepélyről.

Ennek a missziós kirándulásnak óriási jelentőségét csak akkor tudjuk felmérni, ha arra gondolunk, hogy az olyan történelmi időkben történt meg, amikor az egész világ s ezzel kapcsolatosan a magyar lélek is átalakulóban van és lázasan keresi a jobb élet útját. Ilyen körülmények között nemzeti hivatást teljesítünk, ha vallásunk tiszta, reményteljes, szebb jövőt bevilágítani tudó fényével új útat mutatunk a magyar léleknek.

Végül közöljük az ünnepségek műsorát:

Nagybányán: Ima: Imreh Lajos IV. é. t., egyházi beszéd: Dr. Fikker János dékán, szavalat: Bencze Márton: II. é. t. és egy helybeli fiú, előadás: Simén Dániel tanár, a helybeli kis unitárius egyház nevében beszélt: Suka Sándor, a lelkes gondnok. A műsort szépítette egy helybelinek énekszáma. Az egyházi énekeket Erdős Mihály a kitűnő tordai kántornak fia vezette. Az ünnepély a himnusszal végződött.

Kocsordon: I. március 22-én szombaton este: Ima: Izsák

Vilmos IV. é. t., előadás: Dr. Fikker János dékán; ének: a leányok kétszólamú énekkara. Szavalat: Szász Dénes III. é. t., helyből: Varga Ilona, ének: a kocsordi unitárius férfikar, felolvasás: Simó Attila III. é. t., ének: Varga László, szavalat: Jakab Zzuzsika, Zséder Ilonka, bezáró: lelkész. II. március 23-án d. e. istentisztelet: ima: Dimén András IV. é. t., egyházi beszéd: Imreh Lajos IV. é. t. Délben közebéd. III. d. u. ima: Bencze Márton II. é. t., egyházi beszéd: Simén Dániel tanár, szavalat: Gellért Imre II. é. t., ének: a helybeli unitárius férfikar, felolvasás: Szász Dénes III. é. t., ének; Kiss Zsigmond, szavalat: Jakab Olga, ének: az unitárius iskolás gyermekek, bezáró Dr. Fikker János dékán; himnusz.

Nagyváradon: március 26-án: ima: Simó Attila III. é. t., egyházi beszéd: Simén Dániel tanár, ének: Köntés Béláné-Szücs Ilona, kísérte harmóniumon: Hermann Ilus, szavalat: Gellért Imre II. é. t., előadás Dr. Fikker János dékán, szavalat: Sarkady Marika, Váry Magda és Izsák Vilmos IV. é. t., bezáró: Köntés Béla helybeli lelkész. Himnusz.

Az ünnepélyeket mindenütt bankett követte. Különösen ki kell hangsúlyoznunk a nagybányai bankettet, amelyen a városnak vezetői és előkelőségei felekezeti különbség nélkül részt vettek. Mindenik banketten hatásos pohárköszöntők hangzottak el. *h. s.*

Dr. Ferenczy Sándor: Kolozsvári Útmutató (földtani, őslénytani, történelmi és természetrajzi vonatkozással). Hiányt pótló munka, mert habár eddig is jelentek meg, sőt éppen a közelmúltban is napvilágot látott egy hasonló célú munka, erre mégis szükség van, mert a régiek egész természetesen a mai kívánalmunknak nem felelhetnek meg, egy közelebbről megjelent *Kalauz* pedig sok hibával vezeti félre a benne bízó olvasót. Ez a szép kiállítású könyv pontos adatokat tartalmaz a mai Kolozsvárról s főképpen a kultúrális helyekről ad részletesebb képet. Bevezető részben foglalkozik Kolozsvár földjének földtani, őslénytani és történelmi vonatkozásaival. A közművelődési intézmények felsorolásánál az unitáriusok is megfelelő helyet nyertek. A könyvet sok kép díszíti. Térképet is ad, melyen az új utca nevek helyesen vannak feltüntetve. Szép és hasznos könyv. Ára 1 P.

Ormai Kálmán.

Élt 80 évet. Meghalt 1941 január 23. Hát olyan sokan vagyunk, hogy lapunkban, minden számban egy szomorú, gyászos emlékezéssel áldozzunk elhunyt kedves afiai drága emlékének? Röviden, lapunk zártakor értesültünk, hogy *Ormai Kálmán*, ez a munkás, szorgalmas, becsületes puritánságú áldozatkész afia is örökre eltávozott. Ormai Kálmánnak a keze azért volt nyitva, hogy mindég csak adjon, sohasem kért. A jótékonyság terén úgy Kolozsvár társadalmában, mint a kolozsvári unitárius egyházközségben mindig első volt, soha egyetlen társadalmi megmozdulás nem volt, amiben neki része ne lett volna. Mindent azzal az ő szeretetreméltó egyéniségével szerényen teljesített, ami jellemezte egész lényét. Dolgozott és mindig csak dolgozott. Az ő mérnöki nagy tudása, gazdag tapasztalatai, egyéni megbízhatósága messze kiemelte őt az átlag emberek közül, aki ismerte, azonnal megszerette és tisztelettel adózott iránta, mert Ormai Kálmán megérdemelte. Egész sorozata van kolozsvári munkásságának, melyek közül kiválik a kolozsvári Nemzeti Szinház, az egyetem klinikáinak műszaki berendezése. A kolozsvári unitárius egyházközségnek fűtési berendezéseket adott és ezenkívül is minden egyházi és egyházközségi téren első munkás volt. Az egyházközség érdemei elismeréséül örökös tiszteletbeli presbiteri címmel tüntette ki. Az Unitárius Egyház Nyugdíjintézeténél, Jószágfelügyelőségénél — és mint egyházi tanácsos a legnagyobb készséggel nyitotta meg szívét és erszényét. Sajnos, az élet mostohasága nem kímélte meg Ormai Kálmán afiát sem, tisztes öreg korára — betegsége miatt is — visszavonult s ő akinek emeletes palotája volt, kénytelen volt szanatoriumba vonulni, honnan Budapestre ment forrón szeretett leányához Szemerjai Szász Róbertné — Ormai Margithoz, kinek aggódó, féltő szeretete gyöngédségével aranyozta be utolsó napjait. Áldott porait a rákoskeresztúri temetőbe helyezték el, Barabás István budapesti lelkész afia megható gyászbeszéde után. Ormai Kálmán, akihez engem is és sokunkat meleg barátság, határtalan tisztelet fűzött, pihenj békében az édes anyai földben, halhatatlan lelked éljen örök dicsőségben a mennyei Atyánál, akinek alázatos, hűséges fia voltál! *Hadházy Sándor.*

A te lelked.

Lelked fehér templom,
Nincs sohase zárva.
Mehet e templomba,
Gazdag, szegény, árva.

Leborúl, könyörög
S mint aranykürt zendül,
Keresi és kéri
Az Istent egyedül.

Lelked templomába,
Abba a fehérbe,
Imádságom tisztán,
Angyalszárnyon tér be.

Hogy asszonyi lelked
Templomi fehéren,
Tartsa meg sokáig
S bánat sohse érjen!

Vári Domokos.

A kékhegyek honában.

Mesejáték 5 képben.[1]

Személyek: Nagyapó, Erzsi néni, Pisti, Ildikó, Béla, Laci, Zsuzsi, Sári, Juci, I. boszorkány, II. boszorkány, Tündérkirálynő, Óriáskirály, Törpekirály, Nagy Varázsló, Riccs, Roccs, Mesék Tündére, Boszorkányok kara, Gyerekek, Honvédek.

Mesejáték.

I. kép.

Történik 1940 szeptemberében egy székely kisfaluban a Hargita tövében.

Szín: Egy székely ház faragott tornáca, alkonyatkor, a nap sugarai egészen bíborba vonják. Mikor a függöny felmegy Nagyapó mesél egy sereg gyermeknek.

Pisti: (13 éves, szép fejlett fiúcska, tele tudásszomjjal és kíváncsisággal) Miért nem folytatja Nagyapó? Mi történt a zászlóval, mikor betörtek a románok?

Nagyapó: (jóságos öreg székely, egy kicsit hajlik a természetfeletti dolgok felé, éppen ezért csodálatos meséit nagy kíváncsisággal hallgatják az unokák) Folytatom fiam, csak az emlékeken egy kissé elszomorodtam, hej, mert szomorú napok voltak azok...

Juci: (2 éves cseppség) Ne búsuljon Nagyapó.

Nagyapó: Nem búsulok én szentem. Egyem meg azt a csöpp szádat, hogyan búsulnék, mikor angyalokkal vagyok körülvéve...

Béla: (10 éves, vézna, türelmetlen, ideges gyermek). A zászló, Nagyapó... Mi történt a zászlóval?

Nagyapó: Kíváncsi vagy ugyebár? (többiekhez). Hát ti? mondjam-e tovább?

Mind: Mondja Nagyapó. Meséljen tovább.

Nagyapó: Jól van, nó. Hát az bíz' úgy volt, hogy a kék hegyek Honából menekülni kellett...

Ildikó: (12 éves, szép okos kisleány). De Nagyapó nem menekült?

Béla: (idegesen). Ne mind szóljatok közbe, mert semmit sem lehet érteni.

Laci: (pufók, nagyszájú fiúcska, 8 éves). Nyisd ki a füledet. Ha mi megértjük, te is megérted...

Nagyapó: Nó, nó, csendesebben az agarakkal... Azt kérded Ildikó, hogy menekültem-e? Bizony én is menekültem...

Pisti: (izgatottan). S a zászló. Nagyapó mi történt a zászlóval?

Nagyapó: A zászlót magammal vittem a Hargitára. De

[1] Pályadíjat nyert munka.

a románok megtudták, hogy hová menekültem és elindultak kutatásomra.

Zsuzsi: (7 éves, túlérzékeny, rajongó lélek, szepegve) Szegény Nagyapó...

Nagyapó: (jóságosan) Ne sírj szentem, az ember nagyon sok mindent el tud viselni... s egy székely ember még többet, mint más emberek... Én is kibírtam. A nyolcadik nap reggelén találkoztam a Hargita szellemeivel.

Pisti: Tréfál Nagyapó. Szellemek nincsenek.

Nagyapó: Mán hogyne lennének, mikor mondom, hogy találkoztam velük.

Sári: (6 éves tudálékos, fecsegő) Biz' a vannak, nanyó is találkozott az Óriás királlyal.

Nagyapó: Én is találkoztam vele, a tündérkirálynővel és a törpe királlyal. Mikor elmondtam neki nagy szomorúságomat, azt mondták, hogy segítenek rajtam, ha zászlót háromfelé bontom, megőrzik nekem mindáddig, míg Erdélyország felett ismét kisüt a nap. Én elbontottam a zászlót, a pirosat odaadtam Óriás királynak, a fehéret a Tündérkirálynőnek, a zöldet pedig a Törpe királynak. Mikor átvették a színeket, mindenik egy-egy varázsigét mondott és azt mondták, a zászlót csak az kaphatja vissza, aki mind a három varázsigét vissza tudja nekik mondani.

Pisti: És mik voltak a varázsigék, Nagyapó?

Nagyapó: Régen volt az fiacskám, már nem emlékszem rá. De van nekem egy varázsigés-könyvem, majd megkeresem.

Ildikó: De hamar keresse meg Nagyapó, mert holnapután itt vannak a honvédek és csak a mi falunknak nincsen zászlaja.

Nagyapó: Este nem szabad a varázsigés-könyvhöz nyúlni, de holnap reggel megkeresem.

Pisti: Nagyapó, én nem félek a varázsigéktől, engedje meg, hogy most mindjárt megkeressem.

Nagyapó: Nem lehet fiacskám, aki este a varázsigés-könyvhöz nyúl, azt hatalmukba kerítik a rosszszellemek.

Pisti: Én nem hiszek abban nagyapó.

Béla: (nyafogva) Nagyapó, még nem fejezte be a mesét. Mi történt Nagyapóval, azután, hogy a zászlót elrejtette?

Nagyapó: Az már nem gyermekeknek való mese. A románok elfogtak, nagyon megkínoztak, de mikor látták, hogy a zászló nincs nálam, elengedtek, mert nem tehettek mást. Így volt. Igaz volt.

Pisti: Nagyapó, hol tartja a varázsigés könyvet?

Nagyapó: Ejnye, Pisti, milyen kíváncsi vagy... Nem mondhatom meg se neked, se másnak, mert akkor a varázsigék elveszítik a hatalmukat.

Pisti: (félre) Micsoda babona. Most már csak azért is megszerzem azt az ördöngős könyvet.

Erzsi néni: (idősebb székelyasszony jön balról). Jóestét adjon Isten.

Nagyapó: Adjon Isten.

Erzsi néni: Kigyelmed úgy tartja szóval porontyainkat, hogy a vacsoráról is megfeledkeznek...

Nagyapó: Hát igen mesélgettem nekik, mióta egyetlen drága unokám meghalt, azóta minden gyermeket unokámnak fogadtam.

Erzsi néni: Azt elég rosszul teszi kigyelmed, mert nem minden gyermek fogja meghálálni kigyelmednek azt a sok szívbéli jóságát.

Nagyapó: Nem háláért teszem én azt Erzsi asszony, hanem, csak úgy saját lelkem gyönyörűségére.

Erzsi néni: De vacsorára mégis csak haza küldhetné őket.

Nagyapó: Na szentem, éhesek vagytok-e, mentek-e vacsorálni?

Mind: Nem vagyunk éhesek... Meséljen még Nagyapó.

Erzsi néni: Ejnye nó, kigyelmed egészen elvarázsolta őket, pedig Róza asszony megkért, hogy az ő porontyait is küldjem haza, mert túrós puliszkát csinált vacsorára.

Laci: (örömmel) Turós puliszkát? Nó, erre már mégis hazamegyünk.

Sári: Hogy félted a hasadat.

Ildikó: (enyhe gúnnyal) Meg is látszik rajta.

Laci: Nem is vagyok olyan bőregér, mint te.

Nagyapó: Te, te, csendesebben az agarakkal. Ma vége a mesének, hanem gyertek el holnap reggel korán, mert megkeressük a varázsigét és elhozzuk a zászlót.

Pisti kivételével mind: Éljen.

Pisti: (félre) Abból semmi sem lesz, mert a varázskönyvet még ma este ellopom. (Nagyapához) Nagyapó kérem, maradhatok én még egy kicsit? A ház kulcsa nincsen nálam és édesanyámék még nem jöttek haza a mezőről.

Nagyapó: (feláll, a gyerekek is mind fellálnak) Maradhatsz szentem. Még beszélgetünk egy keveset (indulnak jobbfelé). Hej Erzsi aszony, ne vágjon olyan szigorú képet, inkább mosolyogjon, mert húszonkét esztendő után újra kisütött a nap Erdélyországban... Új élet kezdődik a kékhegyek alatt.

Erzsi néni: Kigyelmed azt hiszi, hogy ez a horda olyan könnyen átengedi ezt a drága földet, mit húszonkét éven át bitorolt?... En ebben nem tudok hinni. Olvastam az újságban, hogy a román csendőrök ellenállásra szítanak. Több helyen lerombolták a diadalkaput.

Nagyapó: Egyet se búsuljon azért Erzsi asszony. Utoljára garázdálkodnak ezen a drága földön.

Gyerekek mind: Utoljára.

Erzsi néni: Kigyelmed jól kioktatta unokáit. Jertek porontyok vacsorálni. Jóéjszakát adjon Isten.

Gyerekek mind: Jóéjszakát Nagyapó.

Nagyapó: Adjon Isten. Várjatok szentem, kinyitom a kaput, mert csak varázsigére nyilik.

Ildikó: Mi a varázsíge Nagyapó? (jobbra mind el.)

Pisti: (Egy pillanatig utánuk néz, azután felugrik, mint a labdaj Rajta. Itt az alkalom. A zászlót egyedül fogom megszerezni (sietve nyit ki egy ajtót, mi a tornácról a lakásba vezet, eltűnik, néhány pillanat múlva visszajön, kezében egy fekete könyvet szorongat diadalmasan) Megvan. Megszereztem (felnyitja a könyvet, belenéz). Milyen érdekes... ezzel kezdődik: „Hipp, hopp, ott legyek ahol akarok" (alig mondja ki, erős szélzúgást hallunk, riadtan néz körül, ijedtében felkiált: Jaj, Istenem... (azután magához szorítja a könyvet és futni kezd balfelé.)

Nagyapó: (sietve jön jobbról, utánakiált) Pisti... Pisti... állj meg, (mikor látja, hogy hiába, megáll a szín közepén, kissé szomorúan, kissé mosolyogva, igazi bölcsességgel). Minden engedetlen gyermeket elragadnak a rossz szellemek.

(Lassú függöny).

II. kép.

Szín: Erdőrészlet estefelé, csaknem egészen sötét van. Mikor a függöny felmegy, szélzúgás és bagolyhuhogás hallatszik.

Pisti: (berohanva a színre, utána két nagy, vörösorrú boszorkány lovagol seprűnyélen, mire a szín közepére ér, zilálva megáll) Nem birom tovább. Csináljatok velem amit akartok, de nem futok tovább.

I. boszorkány:

Add nekünk a varázskönyvet,
Mert sorsod, csak úgy lesz könnyebb.

Pisti: (szorítja magához a könyvet) Nem adom. Hát nem értitek meg, hogy én haza kell vigyem a zászlót a falumnak. Jönnek a magyar honvédek, húszonkét évi rabság után szabadságot hoznak nekünk... Oh, engedjetek ki hatalmatokból...

II. boszorkány:

A hatalmunk fel nem adjuk,
A hajunkat le nem vágjuk,
Seprűnyelünk el nem hagyjuk,
És csak átkot szól az ajkunk.

Nemes Nagy Márta.

(Folytatjuk.)

A Zsinati Főtanács idejének elhalasztása. Lapunk kinyomtatásának utolsó percében értesültünk az E. K. Tanács azon határozatáról, hogy az ápr. 27 és következő napjaira kitűzött határidőt elhalasztotta a mostani nehéz közlekedési viszonyok miatt. Az E. K. T. amint lehetséges, azonnal, a legrövidebb idő alatt összehívja a Zsinati Főtanácsot.

János Zsigmond emlékünnepély. Az idéni Zsinati Főtanács helyét azért tették Marosvásárhelyre a város központi fekvésein kívül, mert János Zsigmond, első erdélyi fejedelem halálának és az unitárius vallás törvényesítésének ebben az évben van 370-ik évfordulója, János Zsigmond születésének pedig a múlt évben volt 400-ik évfordujója. Az egyház vezetősége a múlt év őszén akarta megünnepelni János Zsigmond születésének 400-ik évfordulóját, de a bekövetkezett történelmi nagy sorsfordulás miatt az ünnepély a jelen évre maradt. Az ünnepély ideje a Zsinat előtti szombat (ápr. 26. estéje). Az ünnepélyt az egyházban működő egyletek: Dávid Ferenc Egylet, Nőkszövetsége, Unitárius Irodalmi Társaság és Missziói Bizottság rendezik közösen. Meghívókat a Főtanács tárgysorozatával együtt fogják szétküldeni. Erre a nagyszabásúnak igérkező ünnepélyre ez úton is felhívjuk olvasóink szíves figyelmét.

Bölönből elszármazottakhoz. A felszabadulási Emlékalap Bizottságának pénztárnoka: Kisgyörgy Elek Budapest, VII., Hutira-utca 11 sz.; jegyzője: Rédiger Károly Budapest, VII., Izabella-utca 4 sz. Az Emlékalapra a felajánlásokat és küldeményeket a fenti címre kérjük. A felszabadult területen lakó elszármazottakat is fölkérjük a csatlakozásra. Az országzászló felszentelési ünnepe a nyár felé fog megtörténni. Eziránt a kölcsönös megbeszélések folyamatban vannak. A bizottság a közleményeken kívül szívesen szolgál további felvilágosítással.

Missziói tevékenységek húsvétkor. Dr. Fikker János dékán és Simén Dániel teol. tanár a húsvéti ünnepek alkalmával részt vesznek Sepsiszentgyörgyön első napján d. u. 5 órakor egy vallásos ünnepélyen, mikor Simén Dániel bevezető, megnyitó beszédet mond. Dr. Fikker János pedig az unitárius vallás lelkéről tart előadást. Azonkívül Dr. Fikker János Kálnokon úrvacsorát oszt, Simén Dániel pedig Kökösön tart elsőnapján egyházi beszédet. Ünnep harmadnapján pedig Dr. Fikker Városfalván, Simén Dániel pedig Korondon tart istentiszteletet. Továbbá Nagybányán Ferencz József titkár ünnep elsőnapján, Csifó Nagy László titkár Besztercén ünnep második napján, Rázmán Mór pedig Egeresen ünnep elsőnapján tartanak úrvacsoraosztással egybekötött istentiszteletet.

Vitézzé avatás. A kormányzó úr Őfőméltósága, mint a vitézek főkapitánya Gvidó Béla ujságírót, a Magyar Katona Ujság h. szerkesztőjét vitézzé nyilvánította. Gvidó Béla egyidejűleg családi nevét belügyminiszteri engedéllyel „Gidó"-ra változtatta. Gidó Béla afia, Gvidó Béla volt esperes, közügyigazgató, ny. lelkésznek fia, régi unitárius papi családból származott apai és anyai ágon is, vitézzé avatása a világháborúban történt vitéz magatartásának következménye. Gratulálunk. *H. L.*

Egy érdemes presbiter halála. 1941. március 4-én halt el Homoródoklándon idős Egyed Albert 86 éves korában. Csaknem egy fél évszázadon keresztül volt presbitere az egyházközségnek, aki ebben a megtisztelő szerepben példás módon tett eleget kötelességének. Nagyon szerette egyházát, melynek minden időben, de különösen az elmúlt 22 év alatt lelkes, öntudatos, áldozatkész tagja volt. A felekezeti iskoláinak bátor harcosa, az egyházi adózás lelkes támogatója, a hősök emlékművének, a harang beszerzésének és a templom újraépítésének áldozatkész mozgatója volt. Ő ajándékozta az Úrasztalát, a templomi gyászterítőket s az aranykönyv lapjai sűrűn találkozunk az ő nevével. Mindenütt ott volt, ahol tenni és áldozni kellett. Ezek mellett a templomnak buzgó látogatója s a belső emberek nagy tisztelője és támogatója volt. A polgári község, a birtokosság ügyeinek intézésében is már fiatalon vezető szerepet kapott, amelyben mindig nagy lelkiismeretességgel járt el. A községben minden rétegű társadalom nagy tisztelettel vette körül s amikor elhalt, a helyi és vidéki társadalom nagy részvéte kísérte örök nyugvó helyére. Az öntudatos székelynek, e lelkes unitáriusnak, e példás embernek adjon a jó Isten csendes nyugodalmat, lelkének méltó jutalmat, hozzátartozóinak vigasztalást s egyházunknak és fajunknak sok hasonló unitáriust és székelyembert.

Egyleti élet Homoródoklándon. A boldog és várva-várt felszabadulás után egyleteink, amelyek a román uralom alatt annyi sokszor megvoltak akadályozva működésükben, ismét megkezdették áldásos működésüket. Egyleteink zavartalan működésének máris szép eredményét láthatjuk. Ifjúságunk hetenként kétszer tart összejövetelt, melyeken hasznos előadásokkal és szereplésekkel terelik a helyes útra a jövendő letéteményeseit. Ez az egylet a karácsonyi ünnepeken nagy anyagi és erkölcsi sikerrel adta elő a Turi Borcsa című népszínművet, melyet Vajda Károly énekvezér tanító tanított be és rendezett dicséretre méltóan. A Nőegylet hetenként egyszer gyűlésezik, amikor a helyi orvos és a járási körorvos előadásokkal oktatják a Nőegylet tagjait a nő teendőire, a gyermekvédelemre és a szükséges dolgokra. A Nőegylet is rendezett egy nagyszabású estélyt is március hó elsején, amikor nagy anyagi és erkölcsi sikerrel adta elő Bokros Uram című népszínművet. A betanítást és rendezést Kelemenné Bedő Boriska végezte. Úgy a rendezésről, mint a szereplőkről és az egész estélyről minden jelenlévő a legnagyobb elismeréssel beszélt. Egyleteink tovább folytatják munkájukat s hisszük, hogy ezeknek az életben is meg lesz a kellő hatásuk.

Buzaházán az unitárius iskola tanítói a Nőszövetséggel karöltve március 15-én 34 pontból álló emlékünnepélyt tartott P. Szentmártoni Bálint kisegítő tanító vezetése alatt. Az ünnepély délelőtt 9 órakor templomozással vette kezdetét s a kellemetlen idő miatt az iskolában folytatódott nagyszámú közönség jelenlétében. A műsoros ünnepély a magyar „Hiszekegy"-gyel vette kezdetét s a „Szózat" eléneklése után a tanító úr tartott tartalmas és örömkönnyeket fakasztó emlékbeszédet; Siklódi Miklós gondnok Kossuth Lajos-ról emlékezett meg; a „Nemzeti dalt" Nagy László legény szavalta, ezt énekek és szavalatok követték; Nagy Samú legény és Kilyén M. János tanuló „Az öreg honvéd" című jelenetet adták elő. A Nőszövetség énekkara a „Székely hymnusz"-t adta elő. A tagok közül többen szavaltak, így Siklódi Miklósné, Pap Miklósné, Dillumet Ilonka (elnöknő), Kilyén Zsuzsánna, Csiszár Anna, Balla Katalin, Kilyén Mihály, felolvasott Kilyén Lajosné Incze Teréz. Az ünnepélyt az „Erdélyi induló", a tanító zárószavai és a „Hymnusz" fejezte be d. u. 1 órakor.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába március 25-től április 7-ig *tagsági díjat fizettek:* Weress Béla Kolozsvár 1940—1941-re, Balogh Gábor Szamosfalva, Czikra András, Hantz Piroska Kolozsvár, Zsakó Gyula, Dr. Kozma Jenő, Dr. báró Daniel Gábor, Dr. Zsakó István, Dimény Lajos, Dr. V. Szinte János, Perczelné Kozma, H. Leány-egylet, Fekete Imre, Fodor Domokos, Dr. V. Lazár János, Rédiger Károly, Schmidt Gusztávné Budapest 1941-re, Szőke Mária 1940—1941-re, Józan Miklós 1941—1945-re; Dr. Májay Dezső Kaposvár, Peagits Jenőné Baja 1941-re; Unitárius Egyházközség 1935-re, Ifj. Kiss Áron 1939-re, Kiss Sándorné 1938-ra, Vajna Sámuel 1941-re, Kiss Tamás 1940-re, Sükösd Endre 1941-re, Székely György, Sükösd Benedekné, Özv. Kiss Lajosné, Nagy Sándor 1940-re, Özv. Vida Gézáné 1939—1940-re, Gyöngyösi Károly 1940-re Sepsiszentkirály; Petke Sándorné, Benkő Gyuláné Ilyefalva 1940-re; Csiszér Viktorné 1938—1939-re, Gyárfás Lászlóné 1936—1937-re Szotyor, Gál Mózes Sepsiszentkirály 1941-re; Mircse Dénes Kobátfalva 1940—1941-re, Lőrinczy Zsigmond 1940—1941-re, Marosi János 1940-re Marosvásárhely. — *Előfizetői díjat fizettek:* Osváth János, Deák Domokos Kobátfalva 1940-re.

Kolozsvár, 1941 április 7-én. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Szerkesztői üzenetek.

K. J. Okland. Valami érthetetlen okból a két tudósítás csak most érkezett a szerkesztőhöz, azért nem közölhettem előbb.

Többeknek. Akik nem kapják rendesen a lapot, kérjük szíveskedjenek arról értesíteni, hogy a hiba okát kikutathassuk.

A naptárokról kérjük az elszámolást minél hamarabb megejteni, a pénzt beküldeni.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.

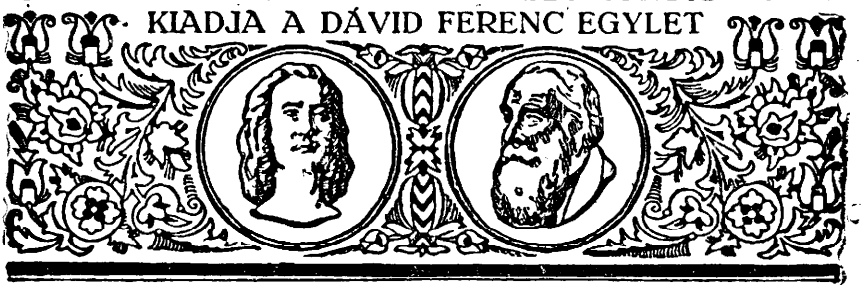
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 12.

„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-utca 3. Telefon 11-58.
Felelős vezető: Kahlfürst Imre.

LI. évfolyam. Kolozsvár, 1941. május. 5. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Anyák napjára.

Az első magyar erdélyi május nem tud megszólalni, mint a névnapi köszöntőbe belevétő gyermek. Pedig színben, dalban és fohászban a legtöbbet szerette volna mondani. Mintha zavarná valami örömrontó hatalom, egyre láthatóbban küzködik önmagával és sápadt-hidegen verejtékezik.

Májusban állva, májussal köszöntjük az édesanyákat s magunk is osztozunk az idei május sorsában. Ha róluk emlékezünk, minden ékes szólásunk csak zavart dadogása a sok köszönésnek, emléknek, áldásnak és imádságnak, amit Istennek elrebegni szeretnénk érettük. Tört akkordjai egy-egy gonddal, hittel és szeretettel kitervelt szimfóniának, amelyet öntudatunk pillanatától az örök édesanyának dedikáltunk. Tépett foszlánya egy virág-felhőnek, amit forró ölébe akartunk hullatni, halvány sugara egy ragyogó csillagnak, melyet álmainkért cserébe akartunk lehozni az égből. Valami nagy, elöntő jóságból és megindultságból egy egész világot szeretnénk lábaihoz rakni, mert egy egész világgal ajándékozott meg minket, de csak egyetlen szál virág jut a sírjára, vagy egy hála könnycsepp hull áldott, kérges kezére. Tengernyi sokból egy csöppnyi kevés, de ebből is megérti, mint annyiszor, életünkben, hogy ez is az őszinte gyermeki szeretet, hála és ragaszkodás jelképe. Egy világot csak ő tudott átölelni és boldog tékozlással ránk pazarolni érdemünk szerint vagy érdemtelenül. Ezt a világot, az ő világát ídézzük most, hátha visszanyerjük, bár egy pillanatra, király-ember méltóságunkat, életszépítő tekintetünket és Istent kereső nagy hitünket, mert ezt adta ő nekünk.

Sokunknak nem volt gyermek-szobája, amelyre gyakran oktalanul büszkék a mai emberek. Nem volt süppedő szőnyeggel kibélelt világunk, hol elesnünk sem lehetett s ahol a mese játék-kockák álomvárait építettük. Ösztönös vágyainkat nem lesték vagy ápolták suhogó fehér

ruhás kisasszonyok, — nekünk csak édesanyánk volt, aki ha nappali robotjából vagy éjszakai álmából kiszakíthatott egy röpke pillanatot, lelkének egész játékos kedvét nekünk adta s robogott képzeletünkkel heted-hét országon át.

Sokunk lázas testét nem hőmérőzték körül-álló orvosok, csak az édesanyánk két kezének hűsítő simogatása, vergődésünket nem mutatták mértani pontossággal rajzolt lázgörbék, csak az ő szív-verése, dobogása, orvosságunk sem volt más, mint az ő aggódó szeretete és titkon ejtett, könnyes imája.

Sokan jártunk foltos ruhában, de vállunkon éreztük az égszín-kék palástot, mit az ő áldott mosolygása terített reánk és föl nem cseréltük volna semmivel, mert számunkra, mint minden szeretett gyermek számára, ez jelentette a boldogság varázsát.

Sokszor tértünk haza kifosztottan, koldus-szegényen és ő fel-ruházott s mint valami keleti király, kinek kezében minden arannyá változik, kincsekkel halmozott el. Nemcsak a régi ház kamarája, de édesanyánk szíve is mindig tartalékolt számunkra valamit. Csak nekünk, mintha egyedül mi jelentettük volna neki az egész világot.

Sokszor csalt tőrbe az élet, némított el, szánkra és szívünkre lakatot verve, de az ő bölcsődala és „monika-könnye" jó útra vezetett, feltépte lezárt énünk, dallal, életkedvvel és zsoltárral töltött el bennünket.

Sokan nem harcoltunk csatatereken, szemébe nézve a „nagy-szerű halálnak", de a legszebb és legmeghatóbb hősiességet édes-anyánk élete tárta elénk.

Sokan nem jártunk magas iskolába, de a legbölcsebb tudást, a legszentebb élethivatását, mely a honszeretetben áldozatban és hit-hűségben nyilatkozik meg, az édesanyánktól tanultuk, attól az asszonytól, aki magyar volt és anya.

Az első magyar májust neki ajánljuk, aki pajtás, orvos, király, hős tudott lenni, az édesanyánknak. Uristen! halott poraiban, élő forró szeretetében ezerszer áldd meg őt! *Simén Dániel.*

Anyák napján.

Messze távol, nagyon messze
harang kondul,
Kis falunkból édesanyám
bizonyosan reám gondol.
A sorskereke elsodorhat
messze, messze,
Édesanyám imádsága
elér hozzám minden este.

Édesanyám, nekem is van
imádságom,
Távolból jött harangszóra
kis falumba haza vágyom,
Haza vágyom rég elhagyott
kis falunkba,
Veled együtt imádkozni,
ami kedves templomunkban.

Báró József.

A királyfi három bánata.

Amikor születtem, nem jeleztek nagyot
Messiást-mutató különös csillagok,
Csak az anyám tudta, hogy királyfi vagyok.

A többiek láttak egy síró porontyot,
de anyám úgy rakta rám a pólyarongyot,
mintha babusgatná a szép napkorongot.

Maga adta nékem édessége teljét,
úgy ajándékozta anyasága tejét,
hogy egyszer a földnek bennem kedve teljék.

Isten tudja honnan, palástot kerített,
aranyos palástot vállamra terített,
fejem fölé égszín mosolygást derített.

Ma is úgy foltozza ingemet, ruhámat,
ma is úgy szolgál ki, főzi vacsorámat,
mint királyi ember királyi urának.

Amerre én jártam, kövek énekeltek,
mert az édes anyám izent a köveknek,
szíve ment előttem előre követnek.

Amíg ő van, vígan élném a világom,
nem hiányzik nekem semmi a világon,
három bánat teszi boldogtalanságom.

Az egyik bánatom: mért nem tudja látni
egymást a sok ember, a sok-sok királyfi
úgy, ahogy az anyjuk tudja őket látni?

A másik bánatom: hogyha ő majd holtan
fekszik a föld alatt virággá foszoltan,
senki se tudja majd, hogy királyfi voltam.

Hogyha minden csillag csupa gyémánt volna,
minden tavasszal rügy legtisztább gyöngy volna:
kamatnak is kevés, nagyon kevés volna.

Hogyha minden folyó lelkemen átfolyna,
s ezer hála-malom csak zsoltárt mormolna,
az én köszönetem így is kevés volna.

Hogyha a föld minden színmézét átadom,
az ő édességét meg nem hálálhatom,
ez az én bánatom, harmadik bánatom. **Mécs László.**

Ablak alatt...
(Anyák napján.)

Ablak alatt kis kertünkben,
kinyiltak a szép virágok.
Hol vagy anyám, ki ápoltad?
hogy köszöntsön fiad s lányod.
Nincs a földön sehol oly szív,
aki engem úgy szeressen,
Nem volt soha szebb imádság,
mint a Tiéd én felettem.

Anyák napján az Istenhez
száll fel az én imádságom.
El nem múló szeretettel
Téged a jó Isten áldjon.
Teljesüljön forró vágyad:
gyermekeid boldogsága.
Ez szívemnek Érted mondott
égbe szálló imádsága.

Báró József.

Budapesti levél.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

A budapesti egyházi énekkar a nagypénteki gyászünnepélyt emlékezetessé tette a passió előadásával. A passió éneklése Koháry u. és Misszióházi templomainkban 1924 év óta van szokásba. Ez a 17 év a passió éneklésbe mindig felfelé ívelt. Az idei különösen szépen sikerült. A levitát énekelte, orgonált s a passió éneket betanította és vezette: Nagy Sándor énekvezér. Jézust: Szent-Iványi Sándor, Judást: Nagy Árpád, Pétert: Márkos Jenő, a papi fejedelmet és Pilátust: Gálna Sándor erdélyi lelkész, mint vendég és a leányzót: Berei Mária énekelte. Imádkozott Koháry-u. templomunkban Józan Miklós püspöki vikárius, a Misszióházban Dr. Csiki Gábor.

A Heltai Gáspár biblia-kör biblia magyarázatait és lélektani előadásait április hóban fejezte be Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár, hitoktató-lelkész. A november—áprilisi évek tárgya: Hogyan fordítjuk szenvedésünket javunkra? ezt magyarázza meg lelkes előadásokba mély hittel és nagy tudással a bibliából a modern lélektan alapján Szent-Iványi Sándor.

A téli konferencia hatása oly nagy volt a Brassai ifjúságra, hogy a Leányegyesülettel karöltve külön ifjúsági konferencia tartására vágyott. Egyelőre egy napra terveztük ezt a konferenciát és mint egy kiinduló témával foglalkoztunk április 19-én délután az Unitárius Misszióház ifjúsági tanácstermében ezzel a kérdéssel: „Van-e szükség vallásra?" A termet zsufolásig megtöltő ifjúságot a közösen elmondott Magyar hiszekegy után üdvözölte Gombos Sámuel a Brassai unitárius ifjúsági egyesület elnöke. Azután Szent-Iványi Sándor teológai magántanár tartotta meg a fenti címen érdekes szabad előadását. Az emberi életből, az ember vágyából s a nagy emberek életéből indult ki és bebizonyította azt, hogy vallásosságra magának az embernek szüksége van, ha élni, munkálkodni, haladni és emekedni akar. És csak azután beszélt az erkölcsi lelki haszonról, ami az Istenhez való közeledésünkkel jár. Mély hittel és szerető tapintattal vezette rá a jelenlevőket, hívőket és hinni akarókat egyaránt, hogy a vallás épp úgy tápláléka és edzése a léleknek, mint a testnek az étel és mozgás. A figyelmet

az első szótól az utolsóig lekötő érdekes előadást élénk vita követte, melybe legérdekesebb volt Gombos Sámuel önvallomása és ez a megnyilatkozás a vitát még élénkebbé tette úgy, hogy a délután megindult előadás az előadó zárószavával az elsötétítés dacára is az esti órákba nyúlt s késő este a „Hatalmas Isten" énekével és Gombos Sámuel zárószavaival ért véget. Mindannyiunkra, — kik résztvettünk benne — azt a benyomást keltette, hogy most volt az első ifjúsági konferencia azóta, amióta általánossá tette a szükség a téli és nyári konferenciát, de nem az utolsó. Az 1933 évben megindult, azóta megtartott téli konferenciák mellett egy napos ifjúsági konferenciát több alkalommal kell tartanunk, mert azt nem felülről rendezte egy jámbor szándékú vezetőség, hanem maguk a résztvevők szomjúhozták az ígét. Ők kérték a vezetőséget az ifjúsági konferencia rendezésére is. Adja a mi egy igaz élő Istenünk, hogy a mi óhajunk valóra válljon s az új megindulás gyökeret verjen az unitárius társadalmi életbe és gyümölcsöt teremjen.

Hitrokoni tiszteletteljes szeretettel: *Ujvári László.*

Osváth Árpád.
(1886—1941.)

A halál túlsokszor látogatja meg egyházunkat. Egymásután viszi el azokat is, akik még benne vannak a kötelességteljesítés, az egyéni, családi és társadalmi munka nagy feladatában. Legújabban Osváth Árpád, oklándi főszolgabíró, a székelykeresztúri egyházkör felügyelőgondnoka, a székelykeresztúri D. F. Egyletének elnöke, egyházi Főtanácsunknak régóta kiváló tagja hagyta itt váratlanul, rövid szenvedés után a földi életet. Férfi korának teljes erejében tört le, mint a villámsújtotta erős tölgy. A hely, amely eltávozásával megüresedett, sokáig beszélni fog az ő munkás életéről. Hiányát sokáig fogja érezni az a munkatér, amelyen oly lelkesedéssel, hittel, eréllyel, a bátor férfi szókimondásával dolgozott.

Osváth Árpád élete a magyar unitárius ember küzdelmes életének a példája. Fiatal korában, éppen abban az időben, midőn pályáján el kellett volna indulnia, a világháború magával sodorta. A nagy háborút végigharcolta s mikor a leszerelés ideje eljött, a magyar ember előtt a munkatér s ezzel együtt az élettér nagyon kis helyre zsugorodott. A magyar ember számára a haladás, sőt sok esetben a megélhetés útja is el volt zárva.

Osváth Árpád azok közé az emberek közé tartozott, akik kishitűen nem mondottak le a munkáról sohasem. Az elnyomatás legsúlyosabb napjaiban is állandóan dolgozott. A munka volt egyik életető eleme. Emlékszem, egy alkalommal azt mondotta volt nekem: Nem baj, ha az embernek nincsen is jövedelme, csak munkája legyen.

A munka minden kínzó gondolatot elfeledtet. Állandó munkájával kivívta azt, hogy a román elnyomatás napjaiban is nemcsak fönn tudta tartani szeretett családját, hanem minden magyar ügyben s egyházunk ügyében áldozatos munkájával mindenkor részt vett. A Dávid Ferenc Egylet különösen hálás azért a kiváló munkásságáért, amit, mint köri elnök az egylet érdekében kifejtett.

Szeretetének melegét legfőképen azok érezték, akik szívéhez közel állottak. Azok közé tartozott, akik komolyan vették a Szentírás ama mondását: ne tudja a te balkezed, hogy mit tesz a jobb.

Osváth Árpád akkor hagyta itt a földi munkakört, midőn megnyilt a pálya előtte a szíve szerinti munkára. Az ígéret földjére eljutott, de az ígéret földének áldott adományait csak rövid ideig élvezhette, férfias munkásságát az eljött magyar életben csak rövid ideig folytathatta.

Az ő nagy munkásságának elismerése volt az április hó 21-én, Székelykeresztúron véghezment temetés alkalmából az a nagy részvét, amely az ő közéleti munkájának, az ő méltán megbecsült személyiségének szólott.

Nemcsak a családjának, hanem egyetemes egyházunknak és a magyar közéletnek is veszteség az Osváth Árpád korai halála. A Gondviselés végzésével azonban nem szállhatunk szembe. Hálát adunk az Istennek, hogy e munkás, értékes életből egyházunk is sokat, nagyon sokat nyerhetett. Emléke áldott szerettei körében és azok előtt, akik az önzetlen, kitartó, hűséges munkát méltányolni tudják.

Kolosi Murvay Sámuel.

Élt 67 évet. Meghalt 1941 április 12.

Az újszékelyi unitárius temető gazdagabb lett és mi szegényebbek lettünk egy kiválóan derék, jó emberrel. Murvay Samut mindenki szerette, becsülte, tisztelte. Családjának oszlopa, jó feleségének, gyermekeinek önfeláldozó erőssége, egyházának, mint egyházi főtanácsos buzgó, lelkes tagja s székely nemzetségének harcos, munkában megerősödött előljáró támasza volt. Az a 67 év szakadatlan munkásságban tölt el, hiszen már gyermekkorában megszerette az édes anyai földet, melyhez egész étetét fáradhatatlanul hozzákapcsolta. Ősi birtokát nagy szorgalommal gyarapította, fejlesztette és olyan nivóra emelte, hogy akik nála megfordultak, tanulhatták szeretni a földet, az eszközöket, melyekkel karcolta a föld minden rétegét, gépeit, melyeket ő maga szerkesztett s minden cselekedete a föld, a család és az Egyház jó előremenetelét szolgálta. Most, amikor tisztességet teszünk Neked Murvay Samu atyánkfia, kedves gyermekkori barátunk, mély meghatottsággal gondolunk drága poraidra, melyek még várják a magyar Hiszekegy feltámadását.

Várjuk, hogy ki fog lépni nyomdokaidba, hogy igyekezzék be-

tölteni azt az űrt, melyet eltávozásoddal hagytál. A családban: hitvesed, gyermekeid, rokonaid, dr. Elekesek mélységes bánattal és velünk együtt, akik szerettek, hintünk áldást Reád és kérünk Istentől, a mi mennyei Atyánktól békességet drága poraidra.

Emléked legyen áldott! *Hadházy Sándor.*

Albert Zsuzsánna

a D. F. Egylet örökös alapító tagja, életének 96.-ik évében, Bölönben, folyó évi április hó 2.-án csendesen elhunyt.

Az elhunyt Egyházunknak számos jeles embert nevelt bölöni Mikó-családnak sarja, néhai Albert Denes, hosszú időn át volt jószágigazgató nővére volt.

Egyházához és családi hagyományához való ragaszkodás, hithűség, áldozatkészség és a tehetsége szerint mindenekkel való jótevés gyakorlása voltak lelkének éltető elemei.

Hosszú évtizedeken át magánosan munkás életet élvén, önmagát megnyugtató hittel vallotta: „nem vagyok egyedül, mert az Atya velem van." Istennek drága adományait: késő aggkorig nyúló jó egészségét szeretett rokonai és más embertársai iránt gyakorolt jótéteményeivel igyekezett meghálálni.

A menekült tanulók sorsa a nyáron.

Kérelem a menekült fiúk érdekében.

A bécsi döntéssel az unitárius híveknek jó nagy része román kormányzat alatt maradt. A kolozsvári gimnáziumunkban 60 tanulónak a szülői élnek a fel nem szabadult területeken. Ezek a tanulók a mostani román magatartás miatt nem mehetnek haza szülőikhez, a nyári szűnidőn a gimnázium internátusában nem maradhatnak. Egy részük a rokonoknál elhelyezkedhetik, de vannak olyan fiúk, akiknek nincs hova menjenek a nyáron. Ezek a fiúk szívesen vállalnak munkát is, csakhogy a nyári megélhetésük és elhelyezésük biztosítva legyen. A gimnázium vezetősége ez úton is felkéri azokat a nemes szívű emberbarátokat, akik a menekült tanulók ügyein segíteni kívánnak, hogy jelentsék be az igazgatóságnak, hogy hajlandók-e menekült tanulót a nyári szűnidőre magukhoz fogadni s milyen korú és milyen feltételekkel? A fiúk azon igyekeznek, hogy megszolgálják a rájok fordított gondot; szívesen vállalnak munkát, magántanítást, irodait vagy pedig gazdasági munkát is.

Kérjük azokat, akiknek módjukban áll ilyen menekült fiúkat magukhoz fogadni a nyári szűnidőre, fogadjanak magukhoz azokból, akiknek nincsen hová menjenek, akik nélkülözni kénytelenek a szülői hajlék áldott boldogságát. Ezeket a menekült fiúkat a magyar haza szeretete hozta át a lezárt határokon. Ne hagyjuk magukra őket.

A kékhegyek honában.

Mesejáték 5 képben.

Kulisszák mögött boszorkányok kara:

A hatalmunk fel nem adjuk, stb.

Pisti: Nagyon csúnyák és kegyetlenek vagytok, csak azt nem értem, miért bántok engem, mikor én jót akarok.

I. boszorkány:

Engedetlenség ára,
Nem hallgattál agg szavára,
Már pedig a bölcsességet
Cseppenként adják az évek.
Jó hatalma minket gátol,
Legyőz bennünk legyünk bárhol,
Ezért könyved elraboljuk,
Boszorkányi tűzbe dobjuk.
Végezvén ekép a jóval,
Ezt hírdetjük hangos szóval.

Boszorkányok kara:

A hatalmunk fel nem adjuk, stb.

Pisti: Rajtam nem fog hatalmatok, mert jót akarok és jó vagyok.

II. boszorkány:

Hatalmunkat te nem érted,
Egy szavunk megköti lépted,
Egy szavunk meglopja álmod,
S elraboljuk a jóságod.

Pisti: (elgyötörten) Én már nem bánom, csináljatok velem amit akartok. (elsírja magát) Édesanyám...

I. boszorkány: (félre)

E szónak erős varázsa,
Hatalmunkat is kijátsza.

II. boszorkány: (társához)

Mondd hamar a varázsigét,
Mert e szó elviszi innét.

I. boszorkány: (a síró kisfiú fejére teszi a kezét, erősen hadar)

Ákom, bákom,
Szállj rá álom,
Orcájára, pillájára,
Mert én ezt most így kívánom.

II. boszorkány: (vonalat húz a földön, hadarva)

Guruzsa, guruzsa, fakereszt,
Ennél tovább ne ereszd.
Fakereszt, ne ereszd.

Pisti: (elnyúlik egy fa alatt, nagy erőlködve felül, kábultan, összefüggéstelenül) Édesanyám ... a zászló ... (visszahanyatlik és álomba merül).

I. boszorkány: (lehajol, hogy kitépje a kezéből a könyvet, de ebben a pillanatban újra megszólal a kuvik, erre hármat fordul magakörül, a könyvet visszaejti, erősen hadarva)

Éjfél van már, szól a kuvik,
Rossznak varázsa megtörik,
De mielőtt hármat szólna:
Megátkozlak föld lakója;
Addig nyomjon lidérc álma
Míg nem jön egy barna lányka ...
Hókusz, pókusz igém váljon,
Átkom a fejedre szálljon. (Hármat fordul).

II. boszorkány: (hármat fordul, mire a kuvik újra megszólal)

Vár a társak nagytanácsa,
Íme jel az indulásra
Megátkozlak föld lakója,
Sorsod sohse váljék jóra,
Mert beláttál hatalmunkba,
Varázskönyv a birtokodba, ...
Úgy nyomjon lidérces álom,
Varázsige ne használjon,
Orcádra hullt kislány könnye
Legyen megváltásod gyöngye, ...
Hókusz, pókusz, igém álljon,
Átkom a fejedre szálljon.

(A kuvik harmadszor is megszólal, szélzúgás kerekedik, mindketten megragadják seprűnyeleiket egyszerre):

Menni kell a nagytanácsba,
Vár a boszorkányok tánca,
Minden napnak éjféltájban
A székelyek Hargitában
Zúgó szélben, Nemerében
Valóságban és mesében
Eljárjuk a régi táncot.

(Párszor körülnyargalják a színpadot, egyszerre):

A hatalmunk fel nem adjuk,
A hajunkat le nem vágjuk,
Seprűnyelünk el nem hagyjuk,
És csak átkot szór az ajkunk.

(Lenyargalnak a színpadról, távolról, mint valami zúgás visszaverődik a kórus):

A hatalmunk fel nem adjuk, stb.

(Mikor a vers elhallt, a színen eloszlik a sötétség, bíboros hajnali derengés van.)

Tündérkirálynő: (jön két apródjával, 13—14 év körüli kislány és két 8—10 éves fiúcska, a királynő fehér ruhát visel).

Tündérkirálynő: (körülnéz) Itt megint a boszorkányok garázdálkodtak. Úgy látszik hiába küldött Tündérország ultimátumot Boszorkányországnak, minduntalan megsértik a felségterületeket. Úgy látom nem kerülhetjük el a háborút. Még ma beszélek a szövetséges országok vezéreivel, mert ezt már igazán nem lehet tűrni. (előbbre jön, megpillantja Pistit a fa alatt?)

Riccs: (apród lehajol, nézi) Felséges királynőm, egy alvó kisfiú.

Királynő: (csodálkozva jön közelebb) Egy kisfiú? Hogyan kerül ember a tündérek birodalmába? Nézz csak oda Roccs egy könyvet szorongat... Add csak ide egy kicsit.

Roccs: (apród, felveszi a könyvet odanyújtja) Parancsoljon felség.

Királynő: (felnyitja a könyvet) Ni, ni, hisz ez Nagyapó varázsigés könyve... Hogyan kerül ehhez a kisfiúhoz? Itt valami nincs rendben. Ébresszétek fel a gyereket.

(A két apród költögeti Pistit, de ő meg sem mozdul.

Roccs: Felséges királynőm nem lehet felébreszteni.

Királynő: Akkor hagyjátok, ez megint a boszorkányok műve... Ezt az ügyet már nem lehet símán lebonyolítani, ebből háború lessz... (más hang) Ki volt a napos tegnap Nagyapó házánál?

Riccs: A Mesék Tündére.

Királynő: (belefúj a nyakán lógó széphangú sípba).

Mesék Tündére: (4 éves fehérruhás kislány jön a háttérből, majd meghajol a királynő előtt) Felség...

Királynő: Mondd csak Tündérke, miről mesélt tegnap Nagyapó?

Mesék Tündére: Az elrejtett magyar zászlóról, felség.

Királynő: (bölcsen) Most már értem. Az engedetlenség megbosszulta magát. Aki nem elég bölcs ahhoz, hogy a varázsigék hatalmával éljen, az ne nyúljon a varázskönyvhöz. Minden rossz cselekedet magában hordja büntetését.

Riccs: Mit csinálunk a kisfiúval felség?

Királynő: Az én varázsigéimnek nincs hatalmuk felette... De lenn a faluban van egy kislány, ki felszabadíthatja a boszorkányok átka alól.

Rocss: (csodálkozva) Egy kis lány...?

Királynő: Igen. Szép magyar neve van. Hogy hívják Tündérke?

Mesék Tündére: (kis örömteli páthosszal) Ildikó.

(Betét: Tündérek kara bevonul és tündértáncot lejt.)

(Függöny.)

III. KÉP.

Szín: Nagyapó tornáca másnap reggel. Mikor a függöny felmegy, Nagyapó a ház ajtajában áll s tömi a pipáját.

Ildikó: (jön jobbról) Jóreggelt Nagyapó.

Nagyapó: Adj' Isten, szentem. Hát ilyen jókor felkeltél?

Ildikó: Jaj, Nagyapó...

Nagyapó: Nó, nó, mi bajod? Rádnézett a kakas?

Ildikó: (Sírással küzködve) Nagyapó, mi történt Pistivel?

Nagyapó: (tettetett csodálkozással) Pistivel? Hát én honnan tudjam?... Biztosan otthon most issza a tejeskávét.

Ildikó: Ne tréfáljon Nagyapó, Pisti nincs otthon. Az édesanyja már mindenfelé keresi. Jaj Nagyapó, én olyan furcsa álmot láttam...

Nagyapó: Miféle álmot, szentem?

Ildikó: Azt álmodtam Nagyapó, hogy Pistit elrabolták a boszorkányok. (szepeg).

Nagyapó: (nyugalommal) Hát szentem, ha azt álmodtad, akkor biztosan úgy van. A kíváncsiság és az engedetlenség mindig megbosszulja magát...

Ildikó: Én ezt nem értem Nagyapó.

Nagyapó: Pedig egyszerű. Pisti ellopta a varázskönyvet, nem volt elég bölcs ahhoz, hogy bánni tudjon vele s így a rossz szellemek hatalmukba kerítették.

Ildikó: (elképedve dadog) Ellopta?... Borzasztó...

Nagyapó: Bizony borzasztó. A falunk el fog süllyedni szégyenében, mert nem tudja zászlóval fogadni a honvédeket...

Ildikó: Gondolkozzék Nagyapó... Hátha eszébe jut a varázsige.

Nagyapó: Hej szentem, egész éjjel azon gondolkodtam, de hiába, megöregedtem, s az emlékezőtehetségem kihagy.

Ildikó: Bántották Pistit a boszorkányok?

Nagyapó: Minden bizonnyal megátkozták.

Ildikó: (szepeg) Szegény Pisti... És fel lehet szabadítani az átok alól?

Nagyapó: Csak az szabadíthatja fel, kinek hatalma van a lelke felett.

Ildikó: Nagyapó, én a legjobb barátja vagyok... Mit gondol, van hatalmam a lelke felett?

Nagyapó: (hunyorgat) Biztosan van, szentem, azután mit akarsz csinálni?

Ildikó: El akarom hozni a zászlót és fel akarom szabaditani Pistit.

Nagyapó: Nó, te, nó... Nem leánynak való az efféle vállalkozás.

Ildikó: Miért nem? Nagyapó mondta, hogy a székely ember sokkal többet kibír, mint más emberek... És én székely leány vagyok.

(Folytatjuk.) **Nemes Nagy Márta.**

Április.

Hajh szeszélyes április ez,
Nincs állandó semmi benne.
Tavaszfénnyel arcul legyint.
Elborul s majd kacag megint
S már havat szór bolond kedve.

S újra, mintha fölkacagna.
S aztán, mintha sírna itt. —
Dégelgeti, megcsókolja,
S mint őrült lerombolja,
Álmok, vágyak szírmait. —

Ablakomban állva nézem:
Szeszélyein csodálkozom:
Zűrzavarban havat szárnyal
Milyen könnyen esik által
Különféle fogásokban. —

De hírtelen észbe kapok:
Tanítnak-e vad szeszélyek. —
A bús percünk víg órát hoz
Az április hűhójához
Hasonlít az ember élet!... *Izsák Domokos.*

Pályázati hírdetmény.

Az *abrudbányai Rédiger*-családi történetének megírására az alábbi feltételek mellett pályázatot hírdetek:

1. Megírandó a család származása-története a családnak Erdélyben való megjelenésétől 1905. június hó 5-ig, (Id. Rédiger Géza halála) különös tekintettel a család magával hozott és Erdélyben szerzett nemességére, a család tagjainak egyházi kultúrális és esetleges más természetű alapítványaira.

2. Pályázati határidő: 1941. szeptember hó 30.

3. Pályadíj: 200 pengő, azaz kettőszáz pengő, amely összeg a „Dávid Ferenc Ifjúsági Egyesület" elnöksége által választandó, illetve e célra felkérendő bíráló bizottság bírálása és döntése után a legjobbnak ítélt pályamű szerzőjének az értesítés közlésétől számított 48 órán belül szabályszerű nyugta ellenében azonnal készpénzben kifizetendő.

4. A pályadíj a pályamű beérkezte után az Egyesület pénztárába általam azonnal befizetendő. Erről azonban az Egyesület elnöksége Dr. Abrudbányait értesíteni tartozik.

5. Miután a *Rédiger*-család története altorjai Mike Sándor „Kolozsvár ősnemesei és megnemesített polgárai" című mű ismerete nélkül a történeti hűségnek megfelelően meg sem írható, a pályadíjra csak az tarthat igényt, aki pályaművéhez a „Kolozsvár ősnemesei és megnemesített polgárai" című műből a *Rédiger*-család akkori történetét hitelesítési záradékkal ellátott fotokopiában, vagy kézírásban is csatolja és egyéb más használt forrásokra a szokásos módon hivatkozik.

6. Ha a pályázók bármelyike a „Kolozsvár ősnemesei és megnemesített polgárai" című geneologiai munkából az abrudbányai Rédiger-családra vonatkozó családtörténeti közleményt hitelesítési záradékkal ellátott fotokopiában elsőnek szerzi be, illetve kutatja fel és mutatja be a Dávid Ferenc Ifjúsági Egyesület Elnökségének, úgy a pályadíj összegének fele őt akkor is megilleti, ha a család későbbi történetét meg sem írná.

Használható forrásműveket a kutatás megkönnyebbítése végett az alábbiak szerint sorolom fel:

1. Altorjai Mike Sándor „Kolozsvár ősnemesei és megnemesített polgárai".

2. Papp Mózsi unitárius pap: „Boldogok a halottak" című emlékbeszéde 1860-ból id. Rédiger Károly emlékére.

3. Albert János tordai unitárius pap emlékbeszéde „Erény, család, haza és vallás életköréből" címmel id. Rédiger Károly emlékére 1860-ból.

4. Gyöngyössy István unitárius pap: A Rédiger-család története. Megjelent a Keresztény Magvetőben.

5. A Figyelő 1878 évi V. füzete 323. oldala, Rédiger-család tagjáról.

6. Id. Rédiger György és felesége Papp Anna végrendelete 1718. április hó 8-áról. (kolozsvári Unitárius ecclézsia Fasc. II. nro. 48.)

7. Ifj. Rédiger György és neje Komjáthszeghy Sophia hagyománya 1735 június 28-áról (Kolozsvári Unitárius ecclézsia levéltára Fasc. II. No. 58.)

8. Báró Orbán Balázs: Torda város monographiája.

9. Kövendi Veres: Torda város őscsaládai.

10. Id. Rédiger Károly alapító levele, végrendelete (A kolozsvári unitárius egyház levéltárában, Hadházy pénztáros őrizete alatt.)

11. Különböző erdélyi vonatkozású geneologiai munkák.

12. Szinnyei: Magyar írók élete és munkái, Rédiger Géza szabédi unitárius lelkész egyházi és kultúrális alapítványai.

13. Dr. Abrudbányai Zoltán m. kir. rendőrtanácsosnak, Dr. Varga Béla unitárius püspökhöz intézett memoranduma *1940.* február 10-éről. (Püspöki irattárban.)

Stb. stb. és Jakab Elek: „Kolozsvár város története."

Budapest, 1941. évi április hó 20-án.

Dr. Abrudbányai Zoltán s. k.
m. kir. rendőrtanácsos.
Lakás: Bp. XIV. Álmos-vezér útja 90.

A miniszterelnök úr Dr. Kiss Elek püspökhelyettes úrhoz a következő levelet intézte:

Méltóságos Úr!

Magyar királyi miniszterelnökké történt kinevezésem alkalmából a Magyarországi Unitárius Egyház nevében kifejezésre juttatott jókívánságokért őszinte köszönetet mondok.

Fogadja Méltóságod igaz tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1941. évi április hó 24-én. *Bárdosy*, s. k.

Dr. Kiss Elek püspökhelyettes úr május hó 5-én Budapestre útazott, hogy részt vegyen a Br. Baldácsy Antal protestáns-alap ügyében összehívott bizottság tárgyalásain. A püspökhelyettes úr több napig maradt Budapesten, mely idő alatt egyházunk ügyeit előtárta illetékes helyen. Fáradságának sikere is van, mert ügyeink jó mederben haladnak előre.

Kelemen Béla főkapitány-helyettes, aki Erdély visszatérte után a kolozsvári rendőrség vezetésével volt megbízva, megbízatása teljesítése után a napokban visszatért régi állomáshelyére: Budapestre. Kelemen Béla főkapitány-helyettes rendkívül nehéz feladatot vállalt és vállalt feladatát kitűnően oldotta meg. Vezetése alatt a magyar rendőrség Kolozsváron teljes közbiztonságot teremtett az újra kezdődő magyar életben; szeretetreméltóságával és segítő készségével Kolozsvár közönségét hálára kötelezte. Az erdélyi unitáriusság méltán fájlalja eltávozását. Csak abban talál vígasztalást, hogy Budapesten közéleti tevékenységében a magyar és unitárius ügy erős támaszt, igazi munkást nyer.

Dr. Ferenczy Sándort, a kolozsvári unitárius gimnázium tanárát a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr Máramarossziget re, az ottani állami leánygimnáziumhoz igazgatónak nevezte ki. Ez a kinevezés kétségkívül kitüntetés, a kiváló tanári munkának elismerése. Mint ilyennek, tiszta szívből örvendünk, csak azt sajnáljuk, hogy egyházunknak kellett megválnia egyik buzgó tudós kiváló tanárától. Az Unitárius Közlönynek és az Unitárius Naptárnak mindig önzetlen munkatársa volt s arra kérjük, maradjon továbbra is az. Sok természettudományi alapon álló közleménnyel gazdagította egyházi népies irodalmunkat. Jellemző sajátsága, hogy a felkérésünkre vállalt munkát

mindig a pontos időre elkészitette. Új munkamezején sikert, jó szerencsét és boldogságot kívánunk.

Pap Sámuel felügyelő tanár, aki már négy évvel ezelőtt megszerezte, még pedig *jeles* eredménnyel a tanári oklevelet, megbízást nyert, a kolozsvári gimnáziumunkban a Dr. Ferenczy Sándor tárgyainak tanítására. Dr. Ferenczy Sándor helyébe kiváló szakember lépett s ezért eltávozását megnyugvással vesszük tudomásul.

Lőrinczy Zoltán a kolozsvári gimnázium testnevelés kiváló tanára megbízást nyert arra, hogy Erdély legszebb multú napilapjában: az *Ellenzékben* a sport rovatot vezesse. Irányító munkatér, amelyen a sport ügyét tovább szolgálja. Sok szerencsét kívánunk e munkatéren is!

Lelkészbeiktatás. A polgárdii egyházközség várakozása végre beteljesedést nyert. Erdélyből megérkezett kinevezett, új lelkésze *Nagy* Sámuel. Szeretettel várták s március 30-án ünnepélyes keretek között iktatta be *Józan* Miklós esperes hivatalába. A templom ez alkalommal egészen megtelt s a gyülekezet egész lélekkel, harsogón énekelte: „Tebenned bíztunk eleitől fogva“ ... kezdetű énekünket. A beiktatásra leutazott Budapestről Nagy Sándor énekvezér is, hogy harmonium játékával emelje az ünnepély áhitatát. Józan Miklós esperes bemutatta a gyülekezetnek új lelkészét, ki felkérésére megtartotta beköszöntő beszédét s abban ifjú hite és akarata adott biztosítékot arról, hogy a választás nem esett méltatlanra. Egy kis helybeli leányka sok szeretettel köszöntötte az új lelkészt kedves mondókájában. Majd Józan Miklós esperes látta el tanácsokkal — beiktató beszéde közben s a hivatás magasztosságára mutatott rá, melynek igen nagy tere nyilik az új állomás helyen. Az új lelkész elődje Bartók Géza, ki oly váratlanul hagyott itt bennünket, a szeretet papja volt, minden bizalmunkat bírja *Nagy* Sámuel is, hogy hasonlóan tesz bizonyságot vallásáról. A múltban igen szép munkát végzett egy szórvány központban, itt is hasonló munka vár rá s elé hittel tekintünk, kérve arra Isten áldását. A beiktatás után közebéden vettek részt, a politikai község nevében a főjegyző, a római katolikus és református egyházközség nevében pedig lelkészeik üdvözölték az új munkatársat. Az unitárius egyházközség szeretetét igaz és őszinte szavakkal tolmácsolta Császár László gazdasági iskolai tanár, ki minden időben egész erejével állott az egyházi munkások sorában.

Új teológiai magántanár. *Ekárt Andor* csehétfalvi lelkész április hó elején letette a teológai tanári vizsgát az egyháztörténelem és egyházjogi szakcsoportból. Az előzően benyújtott dolgozattal és a vizsgáló-bizottság előtt bemutatott tudásával kiváló készültségről tett tanúbizonyságot s ami talán még ezeknél is nagyobb értéket jelent, — egyházközségében is sikeres lelkipásztori munkát teljesit. Kiváló lelkésztársunknak még sok sikeres munkát és jó szerencsét kívánunk.

Benczédi Sándor szobrászművész Erdély visszatérése emlékére hirdetett pályázaton 300 P díjat nyert és az emlékmű elkészítésére megbízást kapott. Erről a jó hírről éppen akkor értesült szobárszművész afia, midőn, mint ejtőernyős a délmagyarországi harctérről dicsőségesen hazatért.

A kolozsvári unitárius Nőegylet biblia óráinak naptári mutatója 1941 hátralevő részére: május 20; június 3, 17; szeptember 9, 23; október 7, 21; november 4, 18; december 2, 16, 30.

Hiterősítő nap. A püspökhelyettes úr az illetékes egyházi férfiakkal történt megbeszélés után május 12 és 13-ra hiterősítő nap tartását rendelte el azokban a városokban, ahol nagyobbszámú középiskolai tanulók vannak. A hiterősítő nap tárgyai: 1. Hiszek egy Istenben. 2. Az unitárizmus jelentősége Erdély történetében. Utóbbiakban azt a szolgálatot tekintjük át, amit az unitárizmus tett Erdélyben.

Keresem nagyanyám, Becző Mária keresztlevelét. Apja neve Becző Károly, anyja neve Orbán Mária, vallása református, vagy unitárius, született 1853 körül. Kivonatot 10 pengővel jutalmazom. Címem: Csiky lelkészné, Marosvásárhely, Református parochia.

Eljegyzés. Sepsiszentgyörgyi Kiss Hajnalka, Kiss Jenő h.-keményfalvi lelkész leánya és Encsei Tüskés Tivadar Pál húsvét másodnapján tartották eljegyzésüket. Isten áldása legyen ezen komoly lépésükön.

A h.-jánosfalvi egyleti élet. Az Udvarhelyköri Nőegyletek elnöke Kissné Papp Erzsébet, ki a megszállás évei alatt gyermekdélutánok rendezésével, gyermekszíndarabok előadásával ápolta a magyar szót és művészetet, most a felszabadult magyar életben még szebb eredménnyel folytatja közművelődési tevékenységét. Április hó 27-én este adták elő Homoródjánosfalván a D. F. Nőegylet működvelői Csite K.: „Csere leány, csere legény" c. 3 felvonásos vídám humoros falusi történetét. A darab cselekménye az Erdélybe való bevonulást közvetlenül megelőző időben történik. A főszereplők gyakorlott előadóinak nyugodt játéka kellemes estét szerzett a helybeli és szomszéd községekből összegyült közönség számára. Az estély sikeréhez a jánosfalvi Nőegylet választmányi tagjai is hozzájárultak, szünetekben saját készítményű frissítőkben részesítvén az estély közönségét. Az anyagilag és erkölcsileg sikerült estélyről kedves hangulat emlékét vitték magukkal a jelenvoltak.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába április 8-tól május 7-ig tagsági díjakat fizettek: Gál Vilmos Sepsiszentgyörgy, Gidáli Béla Ojtoz, Kisgyörgy Sámuelné Bölön, Iszlai Albert Bedecs, Székely János, Erdősi Szilveszter Sándorné Kolozsvár 1941-re, Palatka Lőrincné 1940—41-re, Zsakó Gyula Énlaka 1930—40-re.

Előfizetői díjban fizettek: Bartalis Mihály Medesér 1940-re 1 P 20 f; K. Kiss Károly Budapest 1941-re 50 f.

Kolozsvár, 1941. május 7-én. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.

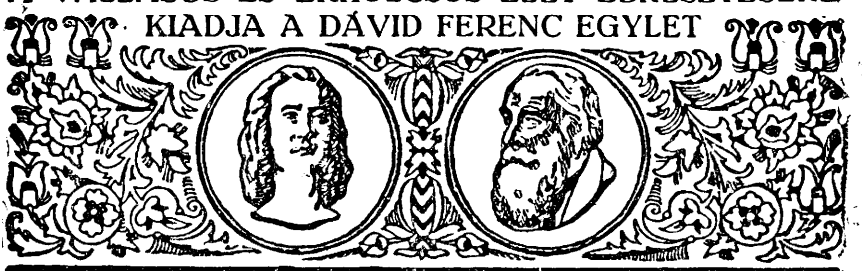
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 12.

„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-utca 3. Telefon 11-58.
Felelős vezető: Kahlfürst Imre.

LI. évfolyam. Kolozsvár, 1941. június. 6. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Hóman Bálint.

A felelős magyar minisztérium megalakulása óta a vallás- és közoktatásügyi tárca nehéz és küzdelmes vezetését csak kevesen töltötték be hosszú esztendőkön keresztül. Dr. Hóman Bálint m. kir. titkos tanácsos, jelenlegi miniszter immáron nyolc esztendeje vezeti a vallás- és közoktatásügyi minisztériumot közmegelégedésre. A nyolc esztendő alkotásait a napilapok hasábos cikkekben méltatták, rámutatva azokra a kiemelkedő alkotásokra, melyekkel Hóman Bálint miniszter a népoktatás-, a középiskola- és a felsőoktatás reformálása, kiterjesztése és eredményesebbé tétele terén végzett.

Hóman Bálint a tudós szerénységével kitért mindenféle ünnepeltetés elől. E sorok is csak erdélyi vonatkozásban nehány gondolatot óhajtanak megrögzíteni, méltatva azt a nehéz munkát, melyet Magyarország vallás- és közoktatásügyének őre az elmúlt esztendő alatt szemünk láttára végzett el.

A bécsi döntés után a magyar iskoláztatás az egész vonalon azonnal megindult. A miniszter személyesen tárgyalja meg Kolozsváron az érdekeltekkel az egyházak és az iskoláztatás legsürgősebb kérdéseit, tanácsosai pedig gondolatait bürokratikus formaságok nélkül hajtják végre. Ismét felállítja a kolozsvári Ferenc József tudományegyetemet, gondoskodik az állami oktatás megindításáról, és elismerésének kifejezése mellett gondot fordít arra, hogy a felekezeti oktatás, mely a kisebbségi életben a magyar élet erdélyi végvára volt, megtalálja azt a támogatást, melyet a magyar haza részéről méltán megérdemelt.

Az egyház és az állam függő kérdéseit a legnagyobb jóindulattal kezeli, s arra törekszik, hogy a történelmi egyházak jogos és méltányos kérdései elintézést nyerjenek.

Hóman Bálint magyar kultúrpolitikust, ezekben a törekvésekben Hóman Bálint történettudós támogatja a legértékesebben, s miniszteri munkásságának erdélyi vonatkozásban épen ez egyik legnagyobb érdeme.

Székelyföldi körútja során végiglátogatta az állami és felekezeti intézményeket, hogy a szükségletről a helyszínen szerezzen tudomást. Az esztendő végén a gondos gazda szorgalmával számba vesz mindent, s arra törekszik, hogy a jövő esztendő termése az ideinél is gazdagabb lehessen.

Erdély szeretettel emlékszik meg nyolcesztendős miniszteri munkássága évfordulóján gazdag és ígéretes törekvéseiről. A magyarországi unitárius egyház pedig Isten gazdag áldását kéri életére és jövendő munkásságára.

Ferencz József.

Unitárius pünkösd Nagybányán.

Belmissziónk életében Nagybánya lassan-lassan túlnő a szokványos helyi kereteken. Jelképe lesz annak a zajtalan, de kitartó unitárius törekvésnek, mely a kárpátmedencei új magyar honfoglalást nyomon követve, sőt azt segítve, szerte e hazában hírdeti a még kevésbé ismert unitárius hit szépségeit és igazságait.

Nagybányára először az odahúzódó délerdélyi híveink felkutatásának nyomán jutottunk, bár a városhoz magához ősi jogot formáltunk, hiszen a XVI. században ott virágzó unitárius élet folyt. Sőt a krónika azt is följegyzi, hogy az akkori bányai lelkész volt az egyetlen, ki az elítélt Dávid Ferenc mellett Gyulafehérváron nyiltan kiállott és hitet tett. De a Tőrös-Máté bátor szellemét megemésztette az idő kegyetlensége s a magyar nemtörődömség s vele együtt az unitáriusok életét is, kik közül, a havasokból leszűrődő nemzetiségek térfoglalása után, alig maradt egy-kettő hírmondónak.

A menekült unitáriusok egyházi életlehetőségeket vittek magukkal s egyúttal talajt nyújtottak arra, hogy rajtok keresztül magot hinthessünk a gondolkozó magyar tömegek lelkébe.

Pünkösdkor Simén Dániel teol. akad. tanár neje társaságában látogatta meg a nagybányaiakat. Első napján d. u. a helyi lutheránus templomban mintegy 150 főnyi hallgatóságnak istentiszteletet tartott, prédikálván a lélek erejéről, mely életünket teleszórta pünkösti csodákkal. 50 hívő élt úrvacsorával. Ez egyszerű szertartásról egy jelenlevő katolikus meghatottan vallotta be, hogy életének legfönségesebb vallásos élményét nyújtotta. Úrvacsoraosztás előtt Simén Dániel két úrvacsorai ezüst kelyhet avatott fel, melyet a város legmelegebb szívű embere, az egyházközség legelső jóltevője, a lélekben unitárius „Sándor-bácsi" adományozott mintegy *112 Pengő* értékben. Míg e kelyhekbe belegyöngyözik a magyar hegyek minden mámora, a lélek kelyhéből

ím kicsordul a jézusi jóság és áldozatkészség, melyet az unitárius hitigazság tüze érintett meg. Úrvacsoraosztás után *két* növendékünk megkonfirmáltatott, *három* gyermekünk hittanból vizsgázott. A növendékeket Suka Sándor e. k. gondnok és Gagyi Istvánné nőtestvérünk oktatta és készítette elő szeretetteljes odaadással, kiknek e helyről is kijár a legforróbb emberi köszönet. Vizsga után Suka Sándor gondnok megható és intő szavak kíséretében ajándék Bibliát és értékes jutalomkönyveket osztott ki az ifjaknak és gyermekeknek. Este 7 órakor Pál Anna és Simándi András mérnök híveink fogadtak örök hűséget egymásnak, kiket Isten szerető áldása s a zsúfolt templom magyar közönségének jó kívánsága indított el életútjukra. Az esküvői vacsorán elhangzott nívós felszólalások közül, mint közérdekűt, ideiktatjuk az Erdős Mihályét, amely komolyságában és tömörségében szinte egyetlen mondatba sűríti az unitárius misszió lényegét. „Mennél több alkalmam nyílik lelkészeinket hallani s mennél többet gondolkozom s öntudatosan figyelem egyházunk munkáját — mondotta ő — annál erősebb a meggyőződésem, hogy a magyar sorskérdés ezer problémáját: az új magyar életet a leghathatósabban az unitárius misszión keresztül oldhatjuk meg. Így a mi missziónk egyszerre szól a hitünknek és nemzetünknek, helyesebben hitünkön keresztül a nemzetünknek. Ez a misszió vallásos és nemzeti kötelesség, amelyet mindanynyiunknak papi lelkülettel kell vállalnunk."

Másodnapján d. u. Simén Dániel és neje, Suka Sándor, Erdős Mihály, Székely Ferenc és családjaik társaságában meglátogatta a Láposbányán dolgozó mészkői menekülteket s alkalmat talált arra, hogy a láposbányai magyar munkásság vezető rétegének mintegy 70 főnyi csoportjához hitünk igazságairól szóljon nehány egyszerű szót. Isten szabad ege alatt a mészkői és láposi vendéglátók minden jóval elhalmozták a kiránduló társaságot, egyben tájékoztató, népszerű írásokat kértek az unitárizmusról. Ez a kirándulás sokáig élménye marad a résztvevőknek. S hogy a láposiak lelkében se halványuljon el, füzetek indultak el felvilágosító szándékkal egy olyan hitről, amelyről eddig nem hallottak, de amelyet a maguk nagy magyar harcában bizonyára sokszor megálmodtak vagy meg is éltek.

Bányán pedig az unitárius egyházközség lassan-lassan megalapozódik, mert amint az egyik helyi lap pünkösti időszerűséggel megjegyzi „a nagybányai unitáriusokban egységes a hit és akarat." A templom kérdésének ügye is már jó úton halad s a hívek száma is egyre szaporodik. Az érdem mindenesetre a bányai élenjáró unitáriusoké, kiknek minden tagja maga a megtestesült magyar unitárius evangélium. *(S. D.)*

Az emberi természetben fekszik s fekszik még inkább a nép természetében, hogy minél inkább küzd a sors terhével és csapásaival s minél kevésbbé fölvilágosodott értelmű, annál inkább ragaszkodik a vallásossághoz és ugyan inkább annak külformáihoz mint lényegéhez. E külformákat megsérteni a népre nézve annyi, mint azzal vallásos érzelmeit sérteni.

Rövid emlékeztető.

— Nőszövetségeink vezetőinek szíves figyelmébe. —

Már alig másfél hónap választ el, attól a történelmi eseménytől, amikor 1940 augusztus 30-án Bécsben „elhangzott a szó" és mi erdélyiek visszatérhettünk édes anyaországunk, minket oly szeretettel fogadó ölelő karjai közé.

Rövid idő egy év a történelmi események szemszögéből nézve. Ámde az ember életében meglehetős határkövet jelent. Mert miként Kölcsey is írja „Parainézis"-ében: „rövid az emberi élet annak, ki azt boldogságban éli át, de hosszú az olyanoknak, kiknek gondterhes aggodalmakkal telített napokkal kell azt átélniök!"

Hát mi erdélyiek is így voltunk ezzel, most rövid esztendeje. Vártuk, lestük, bújtuk a rádióhíreket, hogy vajjon „ránk virrad-e még valaha", s azután 1940 augusztus 30-án megtörtént a „bécsi döntés", mely bennünket visszatérített, 22 év óta nélkülözött drága Magyarországnak, — immár elszakíthatatlanul — szerető ölébe.

Tehát ebből a szempontból, az aggódás, a megfeszített várakozás, a reménykedés telített vágyakozás szempontjából, hosszú volt nekünk ez a most eltelt időszak. Azonban — a jó Isten kegyelméből — várakozásunk, reménykedéseink, vágyakozásaink beteljesülve, s íme — ide s tova egy éve lesz nemsokára, — hogy 22 évi rabság után — nyiltan és fölemelt fővel vallhatjuk magunkat újra szabad magyaroknak!

Igen ámde amikor mi, visszatért erdélyiek ezt a mi rendíthetetlen magyarságunkat „valljuk" ugyanakkor ezzel kapcsolatban „vállalnunk" is kell! „Vallani és vállalni" — ma már egy oly, két egymástól elválaszthatatlan fogalom, amelyet nemcsak hangoztatni, nemcsak közhelyként kell kihasználni, hanem azt a „vallást és vállalást" a gyakorlati életben is, annak minden megnyilvánulásában, minden jelentkezésében, demonstrálnunk, bebizonyítanunk és megvalósítanunk elvitázhatatlan magyar kötelességünk is!..

Ennek a magyar kötelességnek, ennek a magyar kötelességérzetnek, ránk magyar nőkre is hazafias kedves tudatában, írom e „memento"-mat. Mert nekünk magyar nőknek, magyar asszonyoknak és anyáknak szintén nemcsak „vallanunk", hanem „vállalnunk" is kell!

Vallottuk mindig és valljuk törhetetlen magyarságunkat, azzal a lélekemelő tudattal, hogy bennünket magyar, visszatért erdélyi nőket is a 22 évi keserves „távollét" még jobban, még inkább magyarokká edzett és *vállaljuk* most azt a ránk váró, reánk — éppen magyarságunkra való tekintettel kellemesen nehezedő feladatok megoldását, s azok megoldásában való odaadó segédkezést is, amelyeket egy szebb, jobb, boldogabb magyar jövendő megalapozása rónak mi reánk visszatért erdélyi magyar nőkre is.

És ebben a munkában, ebben — hogy úgy mondjam — új honalapításban a munkából elsősorban, a nőszövetségeknek kell kivenniök az oroszlánrészt!

Mert bár kétségbe nem vonható tényként állapíthatjuk meg,

hogy az erdélyi nőszövetségek, s ezek között az unitárius nőszövetségek is — a 22 éves elnyomatásunk alatt mindig és minden téren kivették részüket, a társadalmi, a sociális, s főleg a hitvallásos téren való áldásos munkából, — azonban nem szabad elfelednünk, hogy ezt az önzetlen, lelkes odaadó munkát hányszor és hányszor és milyen kicsinyes indokból gáncsolták el a minden megmozdulásunkban irredentizmust látó kegyetlen elnyomóink.

És ezért nemes munkánk, odaadó fáradozásunk, jobb ügyhöz méltó igyekezetünk, hogy nem mutathattak föl oly eredményeket, amelyeket a kifejtett tevékenység után remélni lehetett volna, az nem az egyes nőszövetségi alakulatokon, hanem kizárólag elnyomóink rövidlátásán, a minden megmozdulásunkban „kákán csomót kereső balkáni mentalitásán múlott".

Most azonban — hála a Gonviselés láthatatlan nagy hatalmának — ezek — a mi nemes intenciójú munkánk gátlását lépten-nyomon előidéző, „kerékkötő"-ink megszüntek garázdálkodni, s mi — immár szabadon, akadálytalanul teljesíthetjük azon nemes elhivatásunkat, a melynek betöltését, — „*valóra*" törhetetlen magyar honleányi mivoltunkat, most már továbbra is „*vállalni*" magyar fajunk iránti elvitathatatlan kötelességünk is!

A nőszövetségeknek a 22 évi elnyomatás alatti működési köre kétségtelenül nagyon szűkkeretű volt, mert az akkori hatóságok, még az esetenkénti összejöveteleket is engedélyhez kötötték, amelyeket ötletszerűleg adtak, vagy pedig tagadtak meg, úgy hogy nőszövetségeink abban az időben csupán csak hitvallásos téren fejtették ki áldásos működésüket, míg ellenben sociális, társadalmi téren merőben tétlenségre voltak rákényszerítve.

Most már azonban a nőszövetségeknek „szabaddá lett az út", tárva-nyitva áll a működési lehetőségnek és adottságnak minden ajtaja-kapúja, sőt éppen az egyes magyar hatóságok azok, akik — belátva a nőszövetségek, nőegyletek s más hasontermészetű női alakulatoknak a társadalmi és sociális munkába való bevonása szükségességét, gyakran intéznek megkereséseket az ilyen női egyesületek vezetőihez, felkérvén őket a társadalmi és sociális, majd pedig jóléti bizottságokban való részvételre, s az e téreni aktiv működésre.

Így kapcsolódott be aztán sok, főleg emporiálisabb helyen működő nőszövetség a hatóságok által beindított társadalmi és jóléti, sociális és filantropikus mozgalmakba, amely téren a nőszövetségek, s így az unitárius nőszövetségek is nem egy elismerést vívtak ki maguknak az egyes magyar hatóságok vezetői részéről.

Nőszövetségeink, egyleteink résztvettek a budapesti sociális misszió helyi kirendeltségeinek áldásos munkájában már a visszatérés első napjaitól kezdve. Majd a menekültügyi bizottságokba behívottak, s ott fejtettek ki értékes munkát, segítségére jőve a hatóságoknak a menekültek elhelyezése, élelmezése s ügyeik rendezése kérdésében.

Az Országos Egészségvédelmi Szövetség egyes vármegyék fiókjainak megalakításánál a nőszövetségi vezetők bevonásával a helyi egészségügyi szervek figyelemreméltó támogatást nyertek a nőszövetsé-

gek erkölcsi támogatásában, s nem egy helyütt, mint Sepsiszentgyörgyön is, éppen a nőszövetségek és egyletek vezetői voltak azok, akik a legintenzivebb munkakör betöltésével lettek a hatóságok részéről megbízva, azon kétségtelen tapasztalaton alapuló meggyőződéstől vezettetve, hogy nőszövetségeink s ezek között az unitárius nőszövetségek munkája és tevékenysége nélkülözhetetlen feltételt képez a sikeres és eredményes sociális tevékenység megvalósításához.

Újabban a marosvásárhelyi kir. ítélőtábla érdemes elnöke Dr. Bobonya Béla intézett hivatalos megkeresést az egyes, emporiálisabb helységben működő nőszövetségek és nőegyletek vezetőségéhez, amelyben a nőszövetségeket és nőegyleteket az úgynevezett: „*Fiatalkorúak felügyelő hatósága*" szervezetében való együttműködésre kéri föl, amely működési terénum ugyancsak tág teret nyit a nőszövetségeknek nemes és áldásos célkitűzései megvalósítására és elhivatásuk betöltésére, s főleg annak demonstrálására, hogy igenis, mi magyar nők, magyar asszonyok és anyák nemcsak *valljuk* rendíthetetlen magyar mivoltunkat, hanem egyszersmind *vállaljuk* is az ezen „vallás"-unkat bizonyító munkát, tevékenységet, ügyködést, amelynek lelkiismeretes betöltésére magunkat nemcsak kötelezetteknek, de elhivatottaknak — mint nők — joggal hajthatjuk!

Tovább menve: csecsemő- és gyermekvédelem terén megindított socialis-akcióban nőszövetségeink szintén quasi hivatott működési kört töltenek be úgy, hogy ma már — mondhatni — nem létezik társadalmi, vagy socialis jellegű jóléti megmozdulás, amelyben nőszövetségeink részt ne vennének, s amelyben való részvételre az arra hivatott szervek fölne kérnék ezen szövetségek és egyletek vezetőségeit.

Ezekre való tekintettel e rövid mementóm keretében véltem felhívni erdélyi unitárius nőszövetségeink vezetőinek nagybecsű figyelmét arra a megszámlálhatatlan sok-sok feladatokra, amelyeknek sikeres megoldása sok tekintetben a nőszövetségek tagjainak odaadó lelkes munkásságától és önzetlen fáradozásától függ.

Hogy azonban ez a kifejtendő társadalmi sociális- és jólétintézményi munka épp oly sikeres és áldásos legyen, mint a hitvallásos terén eleddig kifejtett munkája az egyes nőszövetségeknek, nem tartanám szükségtelennek és céltalannak, ha speciál az Unitárius Nőszövetség erdélyi vezetői alkalmat keresnének és találnának arra, hogy egy esetleges alkalmi összejövetelen megbeszélhessék, megtárgyalhassák, és megvitassák mindazon irányelveket, amelyeket a nőszövetségeknek, azok vezetőinek és minden egyes tagjainak követniök kell avégből, hogy munkájuk egyöntetűségével az ezen socialis megmozdulásokat vezető hatóságok, szerveknek és intézményeknek minél intenzivebb támogatására lehessenek.

Nekünk unitáriusoknak ez év június 29-én, — Péter Pál napján — lesz — mint értesültem — a püspökválasztó Zsinat Marosvásárhelyen.

Fölvetem e mementómban a kérdést: vajjon nem lehetne-e, hogy ennek a Zsinatnak az alkalmából az erdélyi unitárius nőszövetségek vezetői szintén összegyüljenek Marosvásárhelyen s — miként

mondani szokás — „a kellemest a hasznossal összekötve“ ezen az alkalmi összejövetelen megbeszéljék, megtárgyalják, megvitassák mindazon principiumokat, irányelveket és főleg módozatokat, tevékenységüket sokkal intenzivebben és nagyobb tervszerűséggel állíthatják a magyar szebb, jobb és boldogabb jövő szolgálatába, iparkodván ezzel és:

„Vallottuk és valljuk, vállaltuk és vállaljuk“, kijelentésünkhez való rendíthetetlen ragaszkodásunkat s annak százszázalékos megvalósítására irányuló hazafias törekvésünket.

Ha e mementóban róttakat nőszövetségi vezetőtársaim is magukévá tenni hajlandók, úgy ezirányú megkeresésükre az említett alkalmi összejövetelt még idejében be lehetne szervezni, amiben készséggel állok rendelkezésükre.

Dr. Szánthóné Sükösd Vilma.

Ima a hazáért.

Amely népet eszmény vezet
Ármány nem tesz reá kezet.
Csaták dühén ha porba hull,
Idővel újra fölvirul.
Más népekért szegény hazám
Véred hullott ezer csatán.
Higyj, remélj, fel a szívekkel!
E földön neked élned kell!

Mióta rabság véget ért,
Hitünk, reményünk visszatért.
Újra miénk ez ősi rög,
Mit annyi vérünk öntözött.
Atyánk, leborulva kérünk:
Tartsd meg ezt a földet nékünk.
Bércek, rónák ezt kiáltják,
Éljen a szép Magyarország.

Báró József.

Édesanyámnak.

Édes jó Anyácskám, drága Édesanyám!
Te, ki minden percen, tudom, hogy gondolsz rám,
Mintha most is látnám gondterhelt arcodat,
Bánatos szemedet, melyből könny is fakad.

Te aki felnevelsz áldott két kezeddel,
És szívből fakadó igaz szeretettel
Mi érettünk sokszor könnyeket hullattál,
Beteg ágyunk mellett hányszor vírrasztottál.

Most kezedbe tartod kisebb gyermekedet,
Ki csengő dalodtól már elszenderedett,
S hogyha reá gondolsz többi gyermekedre,
Felsóhajtasz mélyen s könny gyűl a szemedbe.

Ne sírj Édesanyám, az Isten velünk van,
S megsegít Ő minket, minden kicsi bajban,
Mert így végezzük Hozzá, mindig fohászunkat,
Áldja meg az Isten az Édesanyánkat.

Kedves III. g. o. t.

A székely szombatosok.

Bözödi György a kiváló fiatal író meghatóan írja le „Egyedül vagyunk" című folyóiratban a székelyföldi szombatosság keletkezését, zivataros múltját, szenvedéseit is 1867 év óta, mikor a zsidóvallást egyenjogúsították, a zsidóvallásra való áttérését azoknak a kevéseknek, akik semmiképpen sem akartak valamelyik bevett keresztény felekezetre áttérni. Megható olvasni azoknak a rajongóknak sorsát, akik meggyőződésükhöz annyira ragaszkodtak, hogy alávetették telnőtt korukban is magukat azoknak az ősi zsidó vallási szokásoknak, melyeknek a mai világban már nincsen semmi értékük.

A reformáció forgószelében a zsidózás nemcsak Erdélyben, hanem a világ más tájain is felütötte a fejét. Az igazság keresésében az ember igen gyakran eltéved. A tévtanok azonban idővel összeomlanak, megsemmisülnek. Az olyan vallásos tanításoknak és egyesületeknek, amelyek nem tudnak a tudomány, az élet haladásával együtt tartani, nem tudnak igazi nemes emberi közösséget tartani fenn, amelyek nem tudnak beleilleszkedni egy fejlett nemzeti közösségbe: előbb vagy utóbb össze kell omlaniok. Ez következett be a bözödújfalvi székely-zsidó vallási alakulatban is. A zsidóságnak itt nálunk nem lehet, nincsen missziója, vallási küldetése semmiesetre sincsen. A politikai szabadelvűségnek csaknem megbocsáthatatlan hibája az, hogy Erdélyben, a székelyek között ilyen halászat lehetséges volt és egy idegen vallás képviselői lelki hatalmat nyerhettek a mi székely testvéreink egy csoportján. Mert jól jegyezzük meg, azok a zsidó „térítők", akik Bözödújfaluban megjelentek, az ottani testvéreinknek semmit sem vittek; ők csak kerestek rajtuk. Zsidóságuk miatt mintegy kikapcsolódtak a székely nemzet szívéből és másoknak, élelmes embereknek áldozatai, adófizetői lettek.

Istennek hála, bözödújfalvi székely testvéreink a felszabadulás áldott pillanatában világosan felismerték helyzetük lehetetlen voltát s meggyőződésüknek engedelmeskedve, áttértek egyik keresztény felekezetbe: az unitárius egyházba. Mi szeretettel köszöntjük véreinket, mint hazatért testvéreinket. Örvendünk, hogy annak a vallásnak áldásaiban részesülhetnek, amely a szív vallása, a szeretet vallása, az egymásért való felelősség vallása s mely vallás a mi magyar-székely nemzeti érzésünkkel teljesen összhangban van. Azzal, hogy a bözödújfalvi zsidó vallásra tért székely testvéreink unitáriusok lettek, a történelem egy tévedése igazítódott helyre. Meg vagyunk győződve, hogy ez az út hozza meg a számukra azt a jövendőt, amely boldoggá teszi őket és utódaikat s a székely unitárius népet pedig gazdagítja egy komoly vallásos faluval.

Apám.

Húszonkilenc éve nyugszik hant alatt,
Világháborút éltében nem ért,
Sem más nép uralmát nem szenvedé,
Békés időben nyugalomra tért.

Míg élt, Főtanácsban törvények őre volt,
Hibákra gyakran reámutatott.
Gerinces voltáért sokan nem szívelék,
Ám hajlongani sohasem tudott.

Nemes családjában szigorú apa volt,
De mindig éreztük jó szíve melegét.
Kilenc gyermekét bár sok gonddal nevelé,
Panasz nem kelt ajkán, öröm tölté lelkét.

Áldott édesapám! Pihenj békességben;
Magyar föld takarja drága hamvaidat.
Szabad székely népünk szavában, tettében
Szabadon énekli áldó Himnuszunkat.

Kelemen Árpád.

A kékhegyek honában.

Mesejáték 5 képben.

Nagyapó: Nagy dolog az Ildikó.

Ildikó: Nem félek én senkitől, Nagyapó. A Jóisten velem lesz, mert jót akarok... Csak azt mondja meg Nagyapó, hogy hol lehet találkozni a Hargita szellemeivel?

Nagyapó: Én biz' azt nem tudom, mert mindenfelé elkóborolnak, hogy segítségére lehessenek a rájukszoruló embereknek. Hanem idenézz. Adok neked egy sípot, ha belefújsz a szellemuralkodók alázatos szolgáid lesznek. Ha egyet fújsz belé, megjelenik előtted Ó az riások királya. Ha kettőt fújsz, megjelenik előtted a Tündérkirálynő. Ha hármat fújsz bele, a Törpékirálya is előtted terem. Ha négyet fújsz bele, minden kívánságodat teljesíti a Nagyvarázsló, ki tud minden varázsigét... az ő segítségével megszerezheted a zászlót. Itt a síp. (odaadja.)

Ildikó: Köszönöm, Nagyapó. Most mindjárt elindulok.

Nagyapó: Várj csak, várj. Itt van egy csipet só, ezzel süsél hamúbasült pogácsát, mertez meg fog védeni a boszorkányok hatalmától.

(Jobbról gyereklárma.)

Sári: (lelkesen magyaráz a többieknek) Bizonyisten mondom, szarva is volt.

Laci: (teleszájjal) Hiába esküdözöl, a boszorkánynak nincs szarva, csak az ördögnek és a tehénnek.

Béla: (idegesen) Te ne szólj bele, te ehhez nem értesz, mert még nem láttál boszorkányt.

Laci: Boszorkányt nem, de ördögöt láttam.

Béla: Na és milyen volt?

Laci: (kacagva) Milyen? Hm. Hát olyan, mint te.

Béla: (felfortyan) Nem igaz. Hazugság. Kérdezzük meg Nagyapót.

Ildikó: Isten áldja Nagyapó, én elindulok.

Nagyapó: Isten áldjon, szentem.

Ildikó: (balra el).

Sári: (Zsuzsihoz) Holnap jönnek a honvédek. Nekem van új magyar ruhám.

Zsuzsi: Nekem is van.

Sári: De az enyém szebb.

Zsuzsi: Nem igaz. (mind közelebb jönnek a pipázó Nagyapóhoz).

Sári: De igaz. Kérdezzük meg Nagyapót.

Zsuzsi: Kérdezzük.

Sári: Nagyapó, kinek van szebb magyar ruhája, Zsuzsinak vagy nekem?

Nagyapó: (egy pillanatig elgondolkozva nézi őket, azután sok bölcsességgel) Annak van szebb magyar ruhája, aki a lelkében viseli.

(A két kislány felnyilt csodálkozó szemekkelnéz fel rá.)

(Lassú függöny).

IV. KÉP.

Szín: Előbbi erdőrészlet, korán reggel.

Ildikó: (magyar ruhában jön jobbról, elragadtatással) Oh, drága gyönyörű Hargita... Te titkokat rejtő titokzatos bérc. Törd fel bilincseidet, melyek húszonkét esztendőn keresztül rabságban tartottak. Rab volt a szellő, az illatok tovaillanó árja, a madarak éneke a rabság fájdalmából fakadt. Rab volt az érzés, rab a gondolat, távolról kéklő bérceid alatt... Nyisd ki éjszemed, mert most virradat van... Távolról kürtök harsonája zeng... Testvéri sorsban magárahagyatva felsír hozzád a rabul maradt Cenk. Feljöttem hozzád kicsiny falumból, mit holnap már köszönt büszke honvédcsákó... Eljöttem Hozzád, mert itt van elrejtve a hősi vértől foltos Magyar Zászló. Titkos hatalmak, kiket csak székely ember ért meg, tündérek, törpék, óriások... adjátok vissza féltveőrzött kincsünk a háromszínű magyar zászlót. (Előbbre jön s a fa alatt megpillantja Pistit. Más hang). Ni, ni Pisti. (Lehajol hozzá, szólítgatja) Pisti... Pistikém... Ébredj fel... én vagyok itt... Ildikó (kétségbeesve) Miért nem ébredsz...? Pistikém... érted jöttem... hogy együtt vigyük haza a zászlót (kétségbeesve). Hát nem hallod? Nem ébredsz fel...? Istenem, mit csináljak? Jaj, szinte elfelejtem, van nekem egy sípom... (előveszi a sípot s négyszer egymásután belefúj).

Nagy Varázsló: (10—12 éves fiúcska, egy lehetetlenül takra öltözetben, nagy szakállal, kezében varázspálcával jön balról, mikor a kislányhoz ér, mélyen meghajol előtte)

Hatalmam, ím felajánlom,
Varázsigém jóra szánom,
Hogy segítségre lehessek
Mindazoknak, kik szeretnek.

Ildikó: Milyen kedves vagy Nagy Varázsló... kérlek szépen szabadítsd meg Pistit a boszorkányok átkától.

Nagy Varázsló:

Egy könnycsepp a megváltása,
Miként harmat hull virágra,
Hulljon könnyed orcájára.
Még mi úrnőm kívánsága?

Ildikó: Kedves Nagy Varázsló, mondd el nékem azt a három varázsigét, mivel megszerezhetem a falum zászlaját.

Nagy Varázsló:

Első íge eképp hangzik,
Csak az óriások zengik,
A világot rég bejártam,
De hasonlót nem találtam.

Tehát ez az első íge,
Elmondom, csak figyelj ide.

Ildikó: Figyelek.

Nagy Varázsló:

Dundum kátum, butum kátum,
Legszebb hon az óriás hon,
Csámcsiriszki, fia, lánya
Csak a jóságot szolgálja.

Ildikó: Jaj de érdekes...

Nagy Varázsló:

Mihelyt ez ígét kiejted,
Visszakapod piros selymed.
A fehérnek sora nagyobb,
Jó, ha ezt is meghallgatod.

Ildikó: Hallgatom.

Nagy varázsló:

Am, tam térusz,
Fehér mirtusz,
Fehér rózsa,
Fehér lélek,
Int a jóra,
Amíg élek...
S ha meghalok
Fehér angyal
Áll mellettem
Tüzes karddal
A lelkemről bűnt leéget,
Nem hagy mást, csak fehérséget...

Ildikó: Ez szép ige. A Tündérkirálynőnek kell mondanom?

Nagy Varázsló:

Igen ezt már neki zenged,
S visszakapod fehér selymed,
És a törpék királyához
Ilyenféle szavakkal szólsz:
Moreke tikitaka
Törpe, mind szerencse fia,
Lelke tele van reménnyel,
Tarisznyája gyémántkővel,
Jelszava ez: Szerencse fel.

Ildikó: (tapsol) Milyen nagyszerű.

Nagy Varázsló:

Ha az ígét jól elmondod,
Zöld selymedet visszakapod

(Folytatjuk.) **Nemes Nagy Márta.**

Irodalom.

Dr. Kiss Elek: Örök reformáció. A rádióban a reformáció ünnepén elhangzott beszéd.

Most nemrég jelent meg Dr. Kiss Elek püspökhelyettesnek a magyar rádióban a reformáció ünnepén elhangzott beszéde. Ez erőteljes és lelkes beszéd a hitjavítást úgy fogja fel, mint a fejlődésnek soha meg nem szűnő folyamatát. Végigvonul előttünk Luther, Kálvin, Zwingli... s Servét és Dávid Ferenc szellemi alakja... a történelmi távlatból lelkesülten s megilletődve sóhajtunk feléjük: „íme a történetcsináló óriások, íme a századok prófétái". A reformációban nem azt keresi, ami elválaszt, hanem azt, ami egyesít s különösen kihangsúlyozza a vallási és nemzeti érzés egyesült fenkölt voltát a mi szellemi életünk és elhivatásunk átélésében. A tartalmas mélyen járó beszéd olvasmánynak is értékes munka.

Nemes Nagy Márta: Kékhegyek honában című kis színjátéka, melyet az Unitárius Közlöny utóbbi és jelenlegi számában is közreadunk, különlenyomatban is megjelent. Az élénk képzelettel megírt mesejáték kedvelt darabja lesz a műkedvelő fiúknak és leányoknak. A kis színdarab megkapóan rajzolja meg azt a boldog várakozást és igazi szent örömöt, mellyel a magyar honvédek megérkezését mindnyájan vártuk. A kis füzet ára 20 fillér. Kapható a D. F. Egylet irodájában Kolozsvárt, Unitárius Kollégium. Ha olvasóink kellően támogatják vállalatunkat, még több ily játékot is adunk ki.

Gyulai Zoltán: Hangulatok a fogságból (Szibéria 1915—1922. Orenburg, Barnaul, Novonikolajevszk).

Jobb címet nem is választhatott volna a szerző! — Hangulatok. — Olyan halk, egyszerű, természetes, szívből jövő, szívhez szóló minden egyes szava. Valahogy úgy érezzük olvasás közben, hogy egy kedves régi barátunk élő szóval mondja el a valóban érdekes élményeit. Az ember sok mindent olvasott már háborúról, fogságról (Remarque, Kuncz Aladár) ezek jutnak hamarjában eszünkben olvasás közben, de ez valahogy más, mélyebb, közvetlenebb. Amit Gyula bácsiról, az „öreg sánta dienerek szolgájáról" ír, „mi sem kacagtunk". Mire a látvány komikus volta a torkunkig ért, egy fojtogatásfélét éreztünk itt, oly fojtogatásfélét, amit éreznek férfiak, amikor sírniok kellene, „ilyesmit csak egészen kiváló emberek írhatnak emberekről embereknek." Az egész könyvön valahogy ez a „fojtogatásféle" vonul végig, „amit éreznek férfiak, amikor sírniok kellene".

A „Hó", „Egyedül", „Karácsony", „Szolovjova", a „Kis doktornő" mind, mind olyan el nem sírt férfikönnyek, amelyek jobban égetik a lelkünket, mint a hangos zokogás, jajveszékelés. Mind azt kérdezik, hogy miért volt mindez és miért van ma is háború? Miért ez a sok szenvedés a földön? A legszebb, legigazibb békehymnusz ez a kis könyv! Olyan gazdag témákban, hogy szinte minden mondatából prédikációt lehetni írni. (Kapható szentgericei Jakab Jenő könyvesboltjában, Kolozsvár, Mátyás király tér 7.) Bolti ára 2 Pengő.

„Lector."

Az Országos Magyar Sajtókamara közlése. „Az Országos Magyar Sajtókamara", hogy a háborús viszonyok folytán a lapkiadásra háruló rendkívüli nehézségeket némileg enyhítse, kénytelen volt egyes megtakarítási rendelkezéseket életbe léptetni, amelyek minden lapkiadóra nézve egyaránt kötelezőek. Ezek szerint a budapesti és vidéki sajtónak egyaránt megtiltotta tiszteletpéldányok adását, valamint eltiltotta a lapkiadókat bárminemű ajándékozás, pályázat és rejtvénymegfejtési jutalom, kedvezmény nyújtásától. Ezen tilalom kiterjed minden előfizetésgyűjtéssel foglalkozó vállalkozásra is. Tudva, hogy az általános anyagdrágulás, a hiányzó vasútszállítás helyett beállított autó, sínautó és repülőgépszállítás hatalmas túlkiadásai alig elviselhető terheket rónak a lapkiadásra, az olvasóközönség bizonyára megértéssel fogadja az Országos Magyar Sajtókamara kényszerű intézkedéseit.

E. K. Tanács a bizonytalan időre elhalasztott *Zsinati Főtanács* idejét június hó 29-re tüzte ki Marosvásárhelyre. A Zsinati Főtanács legfontosabb tárgyai a püspök és főgondnok megválasztása. Az E. K. Tanács lapunk zártakor küldte szét a meghívókat. A Zsinatot megelőző estén János Zsigmond emlékünnepély, a megelőző napokon pedig lelkészi konferencia lesz.

Unitárius nagy férfiak emléke az utca nevekben. Kolozsvár városában eddig három utca volt unitárius kiválóság után elnevezve: a Brassai Sámuel, Berde Mózsa és Dávid Ferenc-utca. Most a városi tanács a tisztviselőtelepen egy szép utcát Ferencz Józsefről, az 1928-ban meghalt boldog emlékű nagy püspökről nevezett el. Most tíz utca van Kolozsváron unitárius névről elnevezve: Heltai-, Jakab E.-, János Zs.-, Kővári L.-, Kriza J.-, Orbán B.- és Székely M.-utca. Ha számba vesszük azt a szolgálatot, melyet az unitárius egyház tett a közművelődés terén, semmi esetre sem sok ez az elismerés. De azért ez utóbbit jóleső érzéssel vesszük tudomásul, mert a tisztviselőtelepen, ahol a Ferencz József püspök-út van, egyik tért a Három püspök-terének nevezték el s egyik utca Majláth Gusztáv gr. róm. kath., a másik Nagy Károly ref. püspök nevét viseli. Örvendünk ennek azért, mert a többek között e határozat elismeri a jelentőségét a három magyar püspök (Gróf Majláth G. Károly róm. kath., Nagy Károly ref. és Ferencz József unitárius) együttműködésének. Úgy szeretnők, ha ez a nemes és okos cselekvés ne csak a múltra nézve, hanem a jövőre is jelentőségteljes lenne.

Az Unitárius Irodalmi Társaság f. év május hó 18-án fölolvasó gyűlést tartott igen szép műsorral a nagyközönség érdeklődése mellett. Elnöki megnyitót Dr. Gál Kelemen alelnök tartott, aki keresetlen, egyszerű szavakkal üvözölte a nagyközönséget és nyitotta meg az ülést. „Az optimismus valláserkölcsi jelentőségéről" Dr. Gelei József egyetemi tanár, választmányi tag tartott mélyreható s mégis mindenki által könnyen megérthető székfoglaló értekezést. Dr. Gelei előadóművészete az előadásban is magával ragadta a hallgatóságot. Végh József szerkesztő pedig „A sinfalvi rombolások és a magyar sajtó" címen tartotta meg székfoglaló értekezését, amelyben újra felidézte emlékezetünkbe azt a hátborzongató eseményt, amely a magyar sajtót és a magyar közvéleményt oly sokáig foglalkoztatta. Az érdekes székfoglalót a közönség nagy tetszéssel fogadta. A magas színvonalon álló felolvasások után P. Szentmártoni Éva művészi éneke következett, Wolf Elrejtezés és Gounod Faustjából az ékszer áriát adván elő, gyönyörű, iskolázott hangjával P. Szentmártoni Kálmánné méltó zongorakísérete mellett. E művészi szám jól megérdemelt, hatalmas tapsot vívott ki. Végül Dr. Gál Kelemen elnök megköszönve a szereplők értékes közreműködését, az ülést bezárta.

Dr. Gál Kelemen kitüntetése. Örömmel értesültünk, hogy a kormányzó úr Őfőméltósága Dr. Gál Kelemen igazgatót, a jeles erdélyi pedagógust és nagy unitárius egyházi férfiút tb. igazgatóvá és tanügyi főtanácsossá nevezte ki. Ez a kitüntetés oly férfiút ért, aki arra teljes mértékben rászolgált. 35 esztendeig volt a kolozsvári unitárius kollégium jeles tanára, ebből 25 esztendőn át igazgatója. Mint tanár és igazgató nagy elfoglaltsága mellett is széleskörű és maradandó értékű irodalmi munkásságot fejtett ki. Különösen fontosak a nagy egyetemes tudós Brassai Sámuel sokoldalú munkásságát méltató és ismertető munkái, valamint pedagógiai dolgozatai. 1910-től az 1918. évi szomorú kormányzat változásáig a „Keresztény Magvető" című tudományos egyházi folyóiratnak a társszerkesztője volt. A román kormányzat szomorú korszakában a magyar nevelésügy szolgálatában hatalmas munkát végzett. A magyar közművelődés munkásainak egyik legkiválóbb és legmegingathatlan férfiai közé tartozott. Nyugdíjba vonulása után nem közönséges erejét főképpen az egyházi életnek szentelte. Nyugdíjba vonulása után egy évtized alatt oly munkát végzett, amely egy egész életre is számottevő volna. Megírta a kolozsvári Unitárius Kollégium történetét 2 hatalmas kötetben, Ferencz József püspök életét s korát, valamint Jabak Elek életét és munkásságát 1—1 hatalmas kötetben; most Kaáli Nagy Elek életét írja. E nagy munkássága mellett az egyház minden munkájában részt vesz, élete ma is a közé. A magas kitüntetés mindenképpen méltó helyre jutott.

Doktorrá avatás. Május hó 31-én unitárius ifjúkat avattak doktorrá a Ferenc József tud. egyetem jogi karán, ú. m. Kovács József és Fazekas Miklós afiait. A két ifjú doktornak szerencsét és kitartást kívánunk ezutáni munkásságukra.

Anyák napja Kolozsvárt. A kolozsvári egyházközségünkben anyák napját május hó 18-án tartották meg a szokott bensőséges

ünnepéllyel. Délelőtti istentisztelet alkalmával Dr. Fikker János teol. akad. dékán teljesítette a szószéki szolgálatot megható szép imával és magával ragadó nagyhatású tartalmas beszéddel.

Gróf Horváth Tholdy István igazgatósági tanácsadó. Örömmel értesültünk arról, hogy a vitéz báró szurmai Szurmay Sándor v. b. t. t. ny. m. kir. honvédelmi miniszter nyug. gyalogsági tábornok elnöklete alatt működő keresztény magyar biztosító intézetünk: a Turul-Magyar Országos Biztosító Intézet R. T. atyánkfiát *Gróf Horváth Tholdy Istvánt* erdélyrészi igazgatósági tanácsadójává nyerte meg. A kinevezéshez sok szerencsét kívánunk és biztosak vagyunk abban, hogy a Turul Biztosító ez intézkedésével egész Erdély magyarsága egyetért és támogatni fogja gróf Horváth Tholdy István afiát közgazdasági missziójának sikerében.

A 328-as „Berde Mózsa" cserkészcsapat 65 cserkésszel vett részt a Borsa-i cserkészkiránduláson, hol a nagyszabású hadijátékon kitüntette magát és ezért a vezetőségtől dicséretet kapott.

Kolozsváron a jelen évben a középiskolások együttesen az egyetemi Sporttelepen fognak évzáró vizsga helyett együttes sportünnepséget tartani június 15-én délután 4 órakor, amely előreláthatóan nagyszabású lesz s erre a szülőket és érdeklődőket a vezetőség ez úton is meghívja.

A kolozsvári középiskolai atlétikai versenyen iskolánk csapata az előkelő második helyet biztosította magának. A növendékeink a sportfelkészültségük mellett fegyelmezettségükkel és rendszeretetükkel tüntek ki. Részletes eredményeket a következő számunkban hozzuk.

Alapítvány. Deák Mózes és Deák Anna elhalt fiuk Deák Mózes emlékére 40 P alapítványt tettek a Kobátfalván létesítendő orgona-alapra. Isten áldása legyen az alapítókon.

Adomány. Guráth Béláné a D. F. Egylet választmányi tagja 20 P-őt adományozott egy kis színjáték megírására. A nemes célra juttatott adományért az egylet hálás köszönetét fejezte ki s a pályázatot ki is hírdette.

Pályázat kis színjáték írásra. A D. F. Egylet pályázatot hírdet kis színjáték írásra. A kis színjáték lehet vagy kifejezetten iskolás gyermekek, vagy pedig az iskolából kikerült ifjak igényeihez mérve. Tárgya valláserkölcsi vagy nemzeti. Pályadíj Guráth Béláné választmányi tag adományából 20 P. Az idegen kézzel vagy gépírással írt, jeligével és jeligés levéllel ellátott pályázatok a D. F. Egylet elnökségéhez Kolozsvár, Unitárius Kollégium adandók be 1941 évi október hó 1 napjáig.

Esküvő. B. Pátay Ilona és Szent-Gerliczei Dr. Gál Miklós honvéd ezredorvos f. évi június hó 7-én, délután fél 7 órakor tartották esküvőjüket a kolozsvári unitárius templomban. Az egyházi áldást Vári Albert teol. akad. tanár adta az ifjú párra. Az ifjú párnak szerencsét és boldogságot kívánunk.

Nyári női gazdasági és háztartási tanfolyam Székelykeresztúron. Egyházunk székelykeresztúri Gazdasági Iskolájában a

szokásos nyári női gazdasági és háztartási tanfolyamot az idén is megrendezi, 1941 július hó 20—aug. 24-ig terjedő időben. Részletesebb felvilágosításokkal a Gazdasági Iskola Igazgatósága szolgál.

Az Unitárius Közlöny előfizetése egy évre 2 pengő, D. F. Egyleti tagsági díj 3 pengő; örökös alapítói díj 40 pengő, egyes szám ára 12 fillér. Idegen valutában ennek megfelelő összeg. Előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít, tagsági és alapító tagsági díj pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira. — A díjakat az áremelkedés miatt kellett fölemelnünk. Arra kérjük kedves olvasóinkat és tagtársainkat, hogy díjaikat minél előbb rendezzék. Akinek nehézségbe kerül a pénz elküldése, a lelkészi hivatal szívesen elküldi. Kérjük tehát oda fizetni be.

A dunapataji árvízkárosultak részére. Deák Mózes kobátfalvi presbiter afia az alábbi összegeket gyűjtötte: Marosi Márton lelkész 5 P, Hurubás János tanító 3 P, Deák Mózes 5 P, Nagy Lajos 5 P, Osváth Márton 5 P, Pap Miklós 5 P, Kovács Miklós 5 P. Szász András 4 P, id. Pap József 4 P, Osváth Mózes 2 P, Mircse Dénes 2 P, Deák Dénes 2 P, Deák Domokos 2 P, Osváth János 2 P, Pap János 2 P, Hangya Szövetkezet 10 P, Kobátfalvi unitárius egyházközség 5 P, ifj. Osváth Domokos 1 P, Mircse Sándor 1 P, Péterfi Sámuel 1 P, Pap Domokos 1 P, Pap Ferenc 50 fillér, István Zsigmond 50 fillér, Farkas Lajos 50 fillér, Pap Tamás 50 fillér, Molnár Sándor (alsó) 26 fillér, Ölvedy Miklós 20 fillér, Pap Dénes (felső) 20 fillér, Márton Mózes 20 fillér, Péterfy András 20 fillér, Szász Péter 20 fillér, Szász Elek 20 fillér, Szász Ferenc 2 P, Szederjessy József 2 P 54 f, összesen 80 P, azaz Nyolcvan Pengő. A megértő afiak szíves adományát szeretettel köszönjük s e helyen is nyugtázzuk.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába május hó 9-től június hó 5-ig tagsági díjat fizetett Nagy Lajos Székelykeresztúr 1941-re, Biró Lajosné, Benczédi Ferenc és Unitárius Egyházközség Gagy 1940-re, Kovács Gábor Gyimesbükk 1939-41-re (0 P), Szathmáry Gábor, Péter László Kolozsvár 1941-re.

Előfizetői díjat fizettek: Pálfi József Marosvásárhely, Benczédi Ferenc Gagy, Kovács Istvánné Kolozsvár, Incze Jánosné Kálnok 1941-re; Biró József, Boros Elek, Fazakas Domokos, Fazakas Ferenc, Katona József, Kolozsvári József, Pál Kálmán Gagy 1940-re; Nagyváradi előfizetők: Albert Mihály 1939—41-re, Balázs Gergely 1940-re, Friedmann Lajos 1940—41-re, Knotek Józsefné 1940—41-re, Simándi István 1939-re, Tallodi Dániel 1940—41-re, Dr. Weiszman Andor 1940—41-re, Dimén Gyula 1940-re, Koza Ferencné 1940-re, Dankuj Dénes 1040—41-re, Istvándy Béláné, Nagy János 1941-re, Szücs Jánosné 1940-re; ozv. Kádár Józsefné Dés 1941-re, Katona Márton Kolozsvár 1939—1940-re.

Alapítói díjban fizettek: Péter Rózsa Kolozsvár 30 P, özv. Richter Rudolfné Gvidó Juliska 2 P.

Kolozsvár, 1941 június 5. Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Szerkesztői üzenetek. *L. S. Nagyvárad.* Szíves közleményét azért nem közölhettem, mert ez a tárgy már a korábbi számban le volt írva.

Többeknek. Több cikk és költemény tárgyhalmaz miatt nem volt még közölhető. Akik először írnak, ha a szerkesztőnek nem ismerősei, írják meg állásukat és lakhelyüket. Álnévvel, írói névvel aláírt közlemény csak abban az esetben jelenhetik meg, ha a szerkesztő ismeri a szerző valódi nevét. Kérjük tehát ezt a szerkesztővel közölni.

Az előfizetési, tagsági és hátralékos, valamint a még be nem küldött naptár árakat kérjük minél előbb beküldeni.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 12.

„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-utca 3. Telefon 11-58.

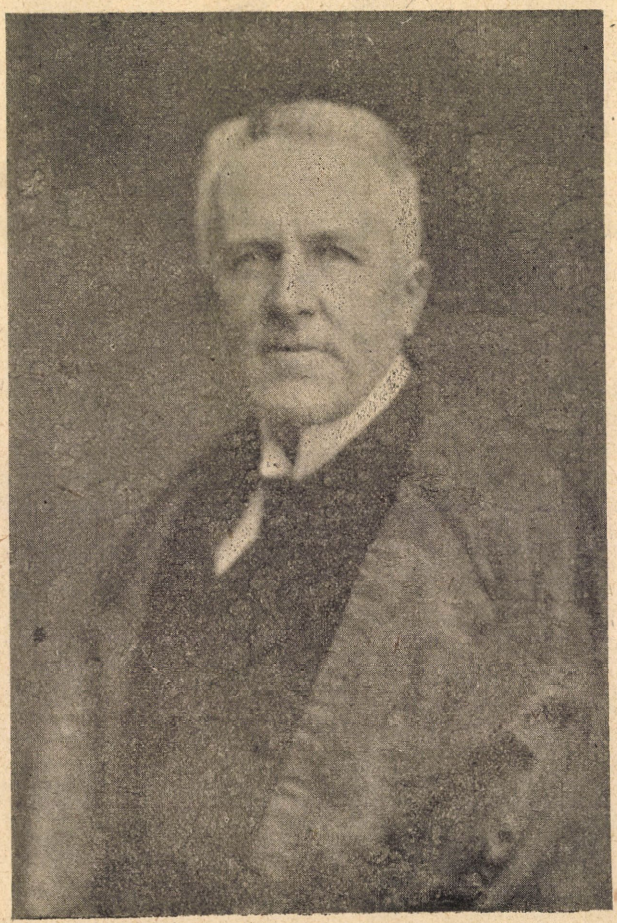
Felelős vezető: Kahlfürst Imre.

LI. évfolyam. Kolozsvár, 1941. július. 7. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Józan Miklós unitárius püspök.

325. Nagyt. Simén Dániel tanár úr
Unit. Kolozsvár

Józan Miklós püspök.

Az unitárius egyháznak egy félesztendei várakozás után újra püspöke van. Dr. Varga Béla püspök egyetemi tanárrá történt kinevezése folytán lemondott a püspöki székről s az egyház csak június hó 29-én jutott abba a helyzetbe, hogy örökét betölthesse. A püspökválasztó Zsinati Főtanácsot a téli főtanács határozata alapján az E. K. Tanács a Székelyföld fővárosába: Marosvásárhelyre hívta össze, mely város az unitárius történelemben is oly fontos szerepet tölt be. A nehéz idők dacára is a Zsinati Főtanácsnak csaknem 200 tagja jelent meg a történelmileg nevezetes helyen és alkalommal és a választók nagy többséggel *Józan Miklós* budapesti esperest, volt püspöki vikáriust választották az unitárius egyház fejévé.

E választással az unitárius közvélemény az újabb unitárius korszak egyik legnagyobb papjának juttatta Dávid Ferenc örökét. Józan Miklósban az unitárius egyház tagjai és mások is mindig a magasszárnyalású nagy szónokot, a fenkölt gondolkodású, ihletett ajkú költőt, a fáradhatatlan lelkipásztort, a mindig munkában lévő szervezőerőt ismerték, tisztelték és bámulták. Nem csoda, ha most az unitárius lélek a püspöki állás gyönyörűségével és terhével jutalmazta meg.

Józan Miklós püspöknek a bölcsője az aranyosszéki Sinfalván ringott. A nevezetes tordai algimnáziumban és a kolozsvári főgimnáziumban végezte tanulmányait jeles eredménnyel. A teológiai intézet elvégzése után a boldogemlékű Ferencz József püspök a Dunántúl lévő Polgárdi egyházközségbe küldte ki s. lelkésznek (1890). Rövid idei ottani működése után az egyház kiküldötte az oxfordi Manchester New Collegebe, hol az angol nagymesterek: Martineau, Drumond és Carpenter vezetése mellett három termékeny esztendőt töltött. (1892—95). Ezalatt kitűnően megtanult angolul s kíváló képességeivel, megnyerő modorával önmagának, egyházunknak és hazánknak sok kíváló barátot szerzett.

Angliából hazatérve a torockói híres egyházközségünk nyerte meg lelkészének. (1896). Itteni hasznos és értékes működése után négy év mulva a budapesti lelkészi állás fontos feladatát bizta rá a budapesti egyházközség és Ferencz József püspök bizalma. Az 1899-ik évben foglalta el ezt a fontos missziói állomást s azóta a magyarországi unitárius missziónak állandóan az apostola, vezére, irányítója és szervezője. Sokáig csak egyedül volt lelkésze a budapesti unitáriusoknak. A reá háramlott sok munkát csak az ő hatalmas ereje és képességei teljesíthették; más összeroskadhatott volna a nagy teher alatt. Mint a Duna—Tisza-menti kör esperese bölcs vezetésével mindig megtalálta azt az útat, amellyel egyházunk érdekeit úgy tudta megvédeni, hogy más felekezetűekkel a békességet, sőt sok helyen az együttműködést is fenntartotta.

Minden lépésében emelkedett szellemű, fenkölt eszményiség vezette s ez nemcsak egyházunk kebelében, hanem egyházunk keretein túl is jól megérdemlett becsülést szerzett neki s az unitárius ügynek, amelynek szolgálatában állott.

Élete legnagyobb része a lelkipásztori munkában telt el. A Duna—Tisza-mentén több egyházközség alakult, de az nem tette fölöslegessé azt, hogy nagy Magyarország különböző helyeire, Pozsonyba, Dunántúlra, Felsőmagyarországra, a Bácskába, Temesvárra, stb. ünnepek alkalmával el ne látogasson. És látogatta s összetartotta a szétszórt híveket mindenfelé. Sőt egy alkalommal (1907-ben) a bostoni kongresszus alkalmával az Amerikába kivándorolt híveinket is meglátogatta. Erről a látogatásáról tett jelentése egyike a legmegrázóbb tapasztalatoknak. Kivándorolt véreinknek helyzetét, nyomorúságát festette le megrázó valósággal.

A világháború előtt és a háború után is az unitárius és szabadelvű vallásos gondolkodók a művelt nagy világvárosokban gyakran tartottak nagy gyüléseket, ahol rokongondolkozó kiválóságok egymás közt kicserélték eszméiket s a béke, testvériség, szabadság és együttműködés nemes gondolatát ápolták. Józan Miklós több ilyen összejövetelen részt vett s magas színvonalon álló előadásaival a magyar unitárius névnek becsületét öregbítette. A D. F. Egylet munkásainak egyik legkiválóbbika; úgyis mint szervező erő s úgyis mint előadó. A budapesti D. F. Egyletet ő indította el nemes hivatásán; a budapesti alakulatban és a központban gyakran ragadtatta tapsra a hallgatóságot; a budapesti D. F. Egylet évkönyvei pedig egy jól megszervezett és vezetett egylet nagyszerű munkásságáról tesznek tanúságot, ahol az unitárius gondolat mellett más egyházak képviselői is gyakran hallatták szavukat.

A triánoni embertelen békeparancs Magyarországot több részre osztotta; a magyarországi unitáriusok erőszakosan elszakíttattak az erdélyiektől. A magyarországi unitáriusoknak Józan Miklós lett a természetes vezére úgyis mint esperes s úgyis mint vezetésre hivatott személyiség. A magyar kormány hozzájárulásával püspöki vikáriusi címet és hivatáskört szervezett a csonka-magyarországi unitárius egyház s ennek a méltó viselője, valamint a főrendiház tagja az unitárius egyház részéről Józan Miklós volt. Ebben a főrendiházi tagságban a magyar kormány meghagyta akkor is, mikor Erdély egy részének visszatértekor a csonka-magyarországi szervezetet megszüntették és csatlakoztak az ősi unitárius egyházhoz.

A kegyetlen elszakítás 22 éve alatt mi Józan Miklós szellemi adományaiból a rádió útján részültünk. Ezek a rádióbeszédek állandóan a magyar hit törhetetlen erejéről tettek tanúbizonyságot s reményt ébresztettek az elnyomatás legszomorúbb korszakában is.

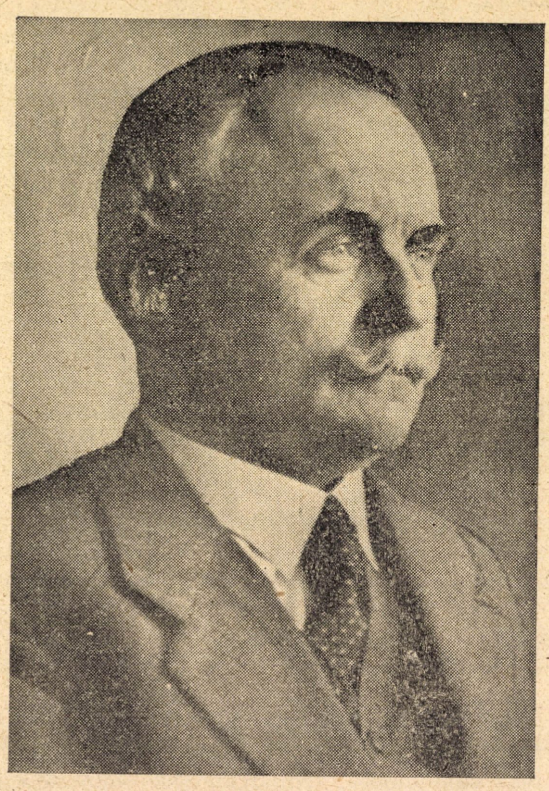
Józan Miklós, mint lelkipásztor, az emberi lélek és társadalom minden kérdésével sikeresen foglalkozott. Mint esperes és püspöki vikárius az egyházkormányzat minden kérdésében gyakorlatot szerzett; mint szónok, költő és író mindenütt közbecsülésnek örvend. Méltán tekinthet feléje bizalommal az unitáriusoknak serege, itthon és a határokon, valamint a tengereken túl is. Adja a jó Isten, hogy az unitárizmus lobogóját, melyet eddig oly dícsőséggel hordozott, még sok évig emelhesse magasra, mint az unitárius egyház püspöke, további sikerrel, boldogsággal és dícsőséggel.

Dr. Gelei József főgondnok.

Az unitárius egyháznak a dr. Elekes Domokos főgondnok lemondásával megüresedett állás betöltésénél nem az okozott gondot: vajjon van-e alkalmas ember ezen díszes állás elfoglalására, hanem az, hogy a sok kíváló, jeles, előkelő, fontos állásban élő nagy unitárius férfiú közül ki lesz a jelen helyzetben a legmegfelelőbb, ki tehet legtöbb jót az unitárius egyháznak a mostani helyzetben? Valóban az unitárius egyházban oly sok kíváló világi férfiú van, hogy a választás egyelőre ebből a szempontból volt nehéz. A Zsinati Főtanács tagjainak helyes megérzése és ítélete dr. *Gelei* József egyetemi tanárt, az európai hírű nagy természettudóst juttatta e fontos és felelősségteljes állásba.

Dr. Gelei József főgondnok azok közé az emberek közé tartozik, akik a maguk erején, Istenadta tehetségüknél fogva emelkedtek a tudomány és társadalmi szervezet magaslatára s akik ezt a fölemelkedést igazi nagy kötelességteljesítés alkalmának és lehetőségének tekintik. Dr. Gelei József a tudományos sikerek magaslatán sem feledkezett meg az ő népéről, a székely népről, magyar népről és az unitárizmusról. Nagy sikereit arra való eszköznek tekintette, hogy azzal népét, fajtáját emelje. Mint természettudósnak is olyan erős hit hatotta át lelkét mindenkor, hogy a legsötétebb időben is szenttől hitt fajának életerejében, Magyarország föltámadásában.

Ifjúsága olyan volt, mint a többi sokat küzdő, nagyrahivatott székely diákoké. Árkosról került egyszerű székely harisnyás ember fiaként a kolozsvári unitárius főgimnáziumba. Itt már korán jelentkeztek a természettudomány iránt való érdeklődésének és szeretetének jelei. Mint felsőbbosztályos tanuló már országos pályázaton pályadíjat nyer s mikor az egyetemre kerül, dr. Apáthy István professzor azonnal felismerte rendkívüli képességeit és alkalmat adott arra, hogy jól felszerelt intézetében dolgozhasson. Ettől kezdve élete a magyar tudományosságé lett. Haladását, munkásságát egyik tanítványa,

Dr. Gelei József, egyet. ny. r. tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, főgondnok.

dr. Ferenczy Sándor jelenleg máramarosszigeti gimn. igazgató így foglalja össze:

„Gelei professzor irodalmi munkásságát s a tudomány terén elért hatalmas sikerét csak úgy tudjuk megérteni, ha párhuzamot vonunk nagy tanítómestere, dr. Apáthy István, a világhírű mikrotechnikus és a magyar tudományos élet legkiválóbb biológusa, jelenlegi főgondnokunk között. Legelőször Apáthy professzor mellett dolgozott, mint tanársegéd, szövettani kutatások terén elért szép eredményei alapján állami ösztöndíjjal, 2 évet töltött Münchenben és Würzburgban. Világháborút megelőző években már mint az európaszerte híres, nápolyi mintára épült, kolozsvári Állattani Intézet adjunktusa működött 1919-ig. Magyar kultúrára hivatkozni nem igen szerető román egyetemi tanárok Apáthy és Gelei professzorok neveit minduntalan emlegették. Valljuk be őszintén, hogy a kolozsvári Állattani Intézet Közép- és Kelet-Európának egyik büszkesége. A sajnálatos főhatalomváltozás őt is el-

sodorta egyetemi őrhelyéről s 1924 szeptember 1-ig viselte az erdélyi kisebbségi sorsban is a hősiesen küzdő tanár súlyos helyzetét, amikor nem a fizetés volt a fontos, hanem az a munka, amit adhatott az aléltságából alig ébredező erdélyi magyarságnak. A „Magyar Nép"-ben megjelent cikkei útmutató gyanánt szerepeltek. Kíváló előadóképessége, ami nagyfokú tudományos képzettségével párosult, olyan eredményeket ért el, ami 22 éves kisebbségi életünkben hallatlan és egyedülálló. Vele történt meg 1924 kora tavaszán, hogy a Steinnach-féle megifjodási elméletről tartott előadását többször kellett Kolozsvárt és vidéken is megismételnie. Kolozsvári Unitárius Kollégiumi tanszékét 1924 szeptember 1-én meghívás folytán a szegedi Egyetemen Apáthy professzor tanszékével cseréli el, ahol kezedtben az örvényférgekkel, később az egysejtűek morfológiájával, életfo yamataival és főleg idegrendszerével foglalkozva olyan dolgokat fedezett fel, ami egész iskolaszámba ment s ezzel európaszerte nagy elismerést nyert. A kromozoniák hosszanti párosodásával az átöröklés terén szerzett hervadhatatlan érdemeket. Tudományos munkásságát a Magyar Tudományos Akadémia még fiatal korában két pályázaton pályadíj odaítélésével, később a Marcibányi-jutalommal tüntette ki. Még kisebbségi sorsban élt Erdélyben közöttünk, gimnáziumunk tanáraként a Magyar Tudományos Akadémia levelező, majd később rendes tagjának választotta.

1940 nyarán, Szent István napjától kezdve, alig egy hónap alatt írta „Merre haladjunk" című könyvét, amelyben a magyar sors útját sem előtte, sem utána szebben és tudományosabban senki meg nem írta. A magyar sors s az isteni gondviselés akkor hozta vissza székely testvérei közé, mikor reá a legnagyobb szükség volt. Az elnyomatás keserves évei alatt gondolkozni már alig tudó, de jobb sorsra érdemes unitáriusok egy olyan széles látókörű, a vallás mélységeit is megérteni tudó nevelőt nyertek dr. Gelei József főgondnok úrban, kinek az unitárius egyház rangot nem tud adni, de annál többet kaphat bölcs és mély szellemi irányításából".

Dr. Gelei József nem volt sohasem a világtól visszavonuló száraz tudós, hanem tudományát nemzetének, fajtájának szolgálatába állította. Felszínes, hangoskodó társadalmi lármának nem állott szolgálatába, sőt az ilyeneket mindig elkerülte. A triánoni szerencsétenség után a „Magyar Nép" című értékes lapban többször szólott a magyar néphez a tudomány fontos kérdéseit ismertetve. Mint szegedi egyetemi tanár sok diákjóléti munkát irányított, sok szegény tanulónak segítette elő a haladását és tette lehetővé azt, hogy pályáján boldogulhasson. Ma is számtalan embernek segíti elő boldogulását minden jó ügyön segítő készségével.

Zamatos magyarsággal megírt cikkeit a lapok mindig készséggel fogadják s fontos kérdések megvilágítására gyakran felkeresik s felkérték.

Amit legutoljára írunk róla, nem a legkevésbé fontos. Szeged vidékén árkosi birtokából tanyát szerzett, ezzel is igazolva a földhöz való szerető ragaszkodását. Minden munkájában egyetemes, társadalmi szempontok vezették. Szegeden az ottani unitárius leányegyházközségnek gondnoka volt. E látszólag kicsiny megbizatásban is oly hűséggel és odaadással működött, hogy búcsúzáskor könnyes szemmel váltak el tőle az egyházközség tagjai. A kevésen is hív volt, a magasabb megbizatást kiérdemelte az egyháztól. Kiérdemelte azzal a nagy társadalmi munkával, amelyet kifejtett az egyetemes magyarság és az unitárius szempont érdekében. Dr. Gelei József neve ma valóban szimbólum, jelkép. Jelképe annak a nagy kötelességérzetnek, hogy egymásért felelősek vagyunk s igazi vallási és nemzeti egységet kell létrehoznunk.

Ennek a nagy és szent eszménynek a megvalósítására az Úristen dr. Gelei József főgondnokot szívós székely akarattal áldotta meg, amely őt semmiféle munkában lankadni nem hagyja s amely minden teremtő tehetség sikereinek alaptétele. A példamutató élet minden ékesszólásnál szebben beszél. Egyházunk megtalálta azt a világi vezérférfiút, aki egyházunknak ügyét diadalra vezérli.

Petőfi sírjánál.

Segesvári síkon pirosabb a rózsa.
Hogyha arra járnál, szakíts egyet róla.
Tedd egy sírhalomra, ahol Turul rebben;
Sehol se lehetne imádkozni szebben,
mint ezen a helyen.

Kérditek, hol pihen nagy Petőfi pora?
Olyan költő, mint Ő, nem halhat meg soha.
Ne kérdjétek, hol van, csillag Ő már régen;
Ott ragyog felettünk szép nyári estéken
népünk énekében.

Porló hamvaidban tudjuk — kemény vád van.
Mért hagyjuk a sírod idegen országban?!
Nem marad sokáig, — azt mondják a nóták: —
Amint volt, miénk lesz a szép Erdélyország,
Egész Erdélyország.

Turulos sírodnál zendülnek még dalok,
Együtt imádkoznak székelyek s magyarok.
Erős esküvéssel szent fogadást teszünk:
Inkább mind meghalunk, de rabok nem leszünk,
többé soh se leszünk.

Báró József.

A marosvásárhelyi nagy Zsinat.

Régóta nem volt annyi unitárius lélek együtt, mint Marosvásárhelyen június hó 29-én a nagy Zsinat alkalmával. Az alkalom is nagyon fontos volt, mert hiszen püspököt és főgondnokot választott a Zsinat. Egyik egyházfőnek a megválasztása is fontos; a kettőé pedig kétszeres jelentőségű történelmi esemény. A nagy Zsinat valóban nagy érdeklődést ébresztett nemcsak az egyházi tanácsosok körében, hanem azokon kívül is. Az egyházi tanácsosok közül csaknem 200-an jelentek meg, érdeklődők is nagy számmal voltak. Az események folytán szétválasztott sok jó unitáriusnak egyúttal találkozója volt ez az alkalom.

A Zsinatot június 29-én a reggeli órákban dr. *Elekes Domokos* főgondnok gondolatokban gazdag beszéddel nyitotta meg. *Bálint Ödön* esperes, mint közügyigazgatóhelyettes buzgó imával kérte Isten áldását a Zsinati Főtanacs munkájára. A Zsinati Főtanács megalakulásakor az egyházi elnöki tisztet dr. *Kiss Elek* püspökhelyettes főjegyző, a világi elnöki tisztet dr. *Elekes Domokos* főgondnok, a jegyzői tisztet *Benczédi Pál,* a közügyigazgatói tisztet pedig *Bálint Ödön,* az előadói tisztet *Ürmösy József* és dr. *Szathmáry János* gazd. előadó, jogtanács töltötte be.

A Zsinati Főtanács kezdetén az új felügyelő-gondnokok dr. br. *Daniel Gábor,* v. dr. *Kozma György* és dr. *Gálffy Zoltán* és a még eskűt nem tett egyházi tanácsosok letették az eskűt. Azután pedig a Zsinati Főtanács az új határokkal beállott helyzetben a főtanácsi tagságokról hozott határozatot. E határozat szerint az eddigi igazolatlan mulasztókkal szemben nem alkalmazhatják a jogvesztést kimondó határozatot; jövőre azonban a meghívások, számbavételek és igazolások pontos alkalmazása után a Főtanács alkalmazni fogja. Kimondotta a Zsinati Főtanács, hogy azok, akik a bécsi döntéssel részben vagy egészben a határokon túl lévő területen kapták megbízatásukat és azok az élethossziglan választott egyházi tanácsosok, akik a bécsi döntés által vont határon túl laktak, de Magyarországra átköltöztek, vagy átjöttek a Zsinatra, ezen a Zsinati Főtanácson jogaikat gyakorolhatják. A IX. egyházkör területére 1940 augusztus 30-ig kiköltözött életfogytiglan választott egyházi tanácsosok, akik magyar állampolgárságot aug. 30-ig nem nyertek, egyházi tanácsosi jogaikat gyakorolhatják. A IX-ik egyházkör területén lakó, vagy oda 1940 aug. 30-ig kiköltözött életfogytiglan választott főtanácsi tagoknak, akik jogaikat a IX. egyházkör igazgatótanácsában gyakorolhatták: helyzetét az 1941 jan. 12-iki főtanácsi határozat elrendezte, midőn a IX. egyházkör területéről a 30 főtanácsi tagot megválasztotta. Ezzel a választással a többi jogok nem vitathatók.

A *püspökhelyettes* és E. K. Tanács általános összefoglaló

jelentése hatalmas munkáról tesz tanúbizonyságot. Kinyomtatva minden egyházi tanácsos megkapta és így felolvasás nélkül általánosságban a Zsinati Főtanács elfogadta. *Benedek Gábor* javaslatára felkéri a Zsinati Főtanács az elnökséget, hogy minden lehető lépést tegyen meg a kormánynál a felekezeti iskolák segélye és a papi kongrua méltányosabb rendezésére.

Dr. *Varga Béla* püspök lemondását sajnálattal vette tudomásul a Zsinati Főtanács. Emlékét jegyzőkönyvileg örökítette meg s kéziratban való hittanának kiadását elhatározta.

A püspöki állás betöltésénél a Zsinati Főtanács nagy többségének szavazata *Józan Miklós* esperes, volt püspöki vikárius, főrendiházi tagra esett. Lapunk vezető helyén méltatjuk a választást. A Zsinati Főtanács a megválasztott új püspöknek nyújtott önként megnyílvánult nagy és lelkes tiszteletadása után nem feledkezett meg a nemes versenyben lemaradt dr. *Kiss Elek* főjegyző püspökhelyettesi kíváló munkásságáról sem. Dr. *Kiss Elek* főjegyzőnek püspökhelyettesi munkásságáért köszönetét fejezi ki s kéri az egyház érdekében további építő munkásságát.

A *Zsinati Főtanács* elismerését és köszönetét fejezte ki dr. *Elekes Domokos* lemondott főgondnoknak az egyház érdekében kifejtett kíváló munkásságáért s új főgondnoknak dr. *Gelei József* egyetemi tanárt, a Magyar Tudományos Akadémia tagját választotta meg. E választást második cikkünkben méltatjuk.

Dr. *Mikó Lőrinc* egyházi titkár lemondását az igazi rokonszenvnek és megbecsülésnek őszinte megnyílvánulása követte. Történelmi nehéz időkben teljesített felelősségteljes, lelkismeretes munkásságáért a Zsinati Főtanács köszönetét fejezi ki s nagyjelentőségű munkásságát jegyzőkönyvileg megörökiti.

A titkári állást a Zsinati Főtanács a szavazatok nagy többsége alapján *Csifó Nagy László* központi szolgálatot teljesítő lelkésszel töltötte be. *Csifó Nagy László* a Teológia Akadémia elvégzése után egy évig Oxfordban, három évig Chicagóban folytatott tanulmányokat. Hazaérkezve három évig Kolozsvárt segédlelkész volt, azután pedig az egyház központi irodáján teljesített szolgálatot. Jövő, fontos munkássága jó reménységgel tekint az egyház eddigi működése alapján.

A székelykeresztúri gimnáziumhoz vallástanárnak *Lőrinczy László* kadácsi lelkészt, okl. vallástanárt, a kolozsvári unitárius kollégiumhoz igazgatónak továbbra is *Gálffy Zsigmond* eddigi kíváló igazgatót választotta meg a Zsinati Főtanács.

A Zsinati Főtanács az egyházi, főtanácsi fegyelmi és közigazgatási bíróságok megalakítása után, valamint a jövő évi főtanácsi bizottság kiküldése után, a szokásos üdvözlések, a közügyigazgató imája és a Himnusz eléneklése után bezárult.

A nagygyülés után a Berde-ebéd következett. A Berde-

serleggel a felköszöntőt dr. *Fekete Sándor* főorvos mondta igen tartalmas, tanulmányszámba menő beszéddel.Azután még sok értékes beszéd hangzott el. Ezekből és a kifejlődött hangulatból örömmel állapítottuk meg, hogy a megválasztott új vezéreket általános tisztelet és bízalom veszi körül s ez biztositéka a egyház jövő fejlődésének és haladásának. A fehér asztalnál kifejezésre jutott a köszönet és hála kifejezése az egyházközség és város vezetőségének a vendégszeretetéért és a rendezés nagy munkájáért. Méltán megilleti a hála és köszönet kifejezése *Halmágyi János* esperest és az egyházközség vezetőségét, valamint dr. *Májay Ferenc* polgármestert a sok és értékes szolgálatért, melyet a Zsinat sikere érdekében kifejtettek. Marosvásárelyre hálával gondol a rendezésért és a vendégszeretetért az unitáriusoknak ott járt serege.

Az unitárius egyház élete pedig elindult az új úton.

Móricz Zsigmond az unitáriusok között.

Erdélyi látogatási körútjában minket unitáriusokat is meglátogatott és megismert a mi kedves Zsiga bátyánk és testvérünk. Értékes és hálás találkozás volt ez részünkre, mert újabb bizonyságot tett arról, hogy mennyire nem ismernek és ha ismernek, mennyire nem helyesen ismernek minket unitáriusokat! Ez a neves író-történész testvérünk őszintén bevallotta, hogy hallott az unitáriusokról, de úgy tudta, hogy csak szórványokban élnek itt-ott egyes helyeken, de nem csoporttömegben!

Székelykeresztúron vezetőjével, Bözödi György székely író testvérünkkel — mint ő mondotta — elindult a Transilvánia vajgyárat megnézni, útközben egy szép díszes külsejű épület előtt mentek el, melyre rá volt írva: „Unitárius Főgimnázium". Hát ide megyünk be — mondotta — a vajgyár most marad. Bement, megtekintette az iskolát és a gimnázium nagy könyvtárát. Meglepte a könyvtár anyagának gazdagsága, csak sajnálta, hogy hiányzik a szakszerű lajstromozás. Meglepetéssel hallotta, hogy Udvarhelymegyében mintegy 30.000 unitárius van 50 egyházközségben. Csodálkozással hallgatta, hogy milyen nemes áldozatkészséggel tartották fenn a román uralom alatt a főgimnáziumot.

Kolozsvárra való visszatérés után meglátogatta egyházi központunkat, kollégiumunkat s ennek nagyterjedelmű gazdag könyvtárát. Örvendett a példás rendnek. *Márkos Albert* könyvtárnok bő tájékoztatást adott azon értékes művekről, melyek kollégiumi könyvtárunkban vannak. A *„szombatos"* vallás dolgai érdekelték s ilyen irányú munkákat tekintet meg. Meglátogatta egyházi irodánkat, hol a vezetőség — püspökhelyettes, teol. tanárok — fogadta. Igen érdekelte egyházunk múltja,

mert azt tudta, hogy ez az egyedüli magyar keresztény vallás, mely magyar földön született. Egyházunk történetéből meglepte az az akkor először hallott tény, hogy a főtéri római katolikus nagytemplom 1566-tól csaknem 150 évig az unitáriusok tulajdona volt. Meglepő volt reá nézve azért, mert ő — aki Bethlen Gábor korát megírta — ebben az irányban nem nyomozott. Pedig ha 150 évig birták, ez azt mutatja, hogy megfelelő tömeggel, befolyással rendelkeztek, kellett, hogy legyen megfelelő számú tekintélyes vezetőjük, kik ezt fenn tudták tartani! Nemsokára meg fogja írni Bethlen Gábor további élettörténetét s abban megírja az unitáriusokra vonatkozó részt.

Ezután az ifjúsághoz intézett jövőbeli magyarságuk magatartása, feladata tekintetében igen kedves közvetlen szavakat.

Azzal a jóleső barátságos érzéssel vettünk búcsút, hogy ez a találkozás a kölcsönös testvéries megértés, megismerés jegyében záloga lesz a mi igaz magyar barátságunknak.

Ürmösi József
püspöki titkár.

Népművelési vezető tanfolyam Balaton-Lellén.

„Egyesült erővel iparkodunk azon, hogy Magyarországon egy ember se legyen kenyér és ruházat nélkül, födél és szakismeret nélkül és az erkölcsi műveltséget senki se nélkülözze". Széchenyinek ez a rövid mondata, az előbb kifejezi mindazt a sok eszmét, magasztos célt és törekvést, amelyet f. év június 18—29. napja között Balaton-Lellén, a Novágh Gyula tan. főtanácsos és főv. népnevelés igazgatója által vezetett „népnevelési vezetőképző tanfolyam" halgatóinak örök ajándékul adott.

A tanfolyam, amelynek a célja nem volt más, mint népnevelőket képezni, akik népüket kultúrszínvonalra emelik, elméleti és gyakorlati oktatást nyújtott. Előadói egyetemi tanárok és más kíváló szakemberek, hallgatói pedig az ország minden részéből összegyűlt papok, tanárok, tanítók, jegyzők, akiket érdekelt nemzetünk jobb életlehetőségeinek a megismerése.

Az élményekben és ösztönzésekben gazdag előadásokon kivül a tanfolyam fénypontjait alkották a Balatonon tett tanulmányi és szórakoztató „hajókirándulások" és azok az „irodalmi esték", amelyeken nemcsak a tanfolyam rendezősége, írók, költők, művészek, hanem a tanfolyam hallgatói is szerepeltek.

A„ Magyar Tenger" (Balaton) partján eltöltött tíz nap áldásos eredménye, a tanfolyam végeztével már ott ragyogott az egymástól búcsúzó hallgatók szemében, akik testben, lélekben felfrissülve, tudásban és élményekben meggazdagodtan,

újabb célokkal és elhatározásokkal tértek vissza munkahelyeikre, hogy újonnan szerzett tapasztalataikat érvényesítsék a kialakulóban lévő, jobb magyar élet megvalósításában.

Simó Attila.

Budapesti levél.

A budapesti unitárius egyházközség, mint már több éven át, az idén is megtartotta június hó 12-én (csütörtökön) évi presbiteri konferenciáját. *„Az egyház szociális feladata a modern világban"* volt a konferencia tárgya.

Erről prédikált *Pethő István* pestszenlőrinci lelkész és erről tartott szabadelőadást *Szent-Iványi Sándor* teológiai magántanár. *Pethő István* meggyőző erővel és mély hittel tárta elénk azt a krisztusi magaslatot, mikor az egyáz megfelel igazi kötelességének és irgalmasságot cselekszik a szociális feladatok hűséges teljesítésével. *Szent-Iványi Sándor* meggyőző erővel bizonyította be, hogy az evangélium minden szavában a szociális feladatok teljesítésére búzdítja Jézus az ő hitvallóit és ha az egyházak felfogása el is tért erről az útról, de az evangélium kötelez bennünket a szociális feladatok sürgős és hűséges teljesítésére. Gyakorlatilag is ismertette ezeket a feladatokat: a Misióházban lévő fiúinternátus kifejlesztése, leányinternátus alkotása, aggok menháza, árvaház létesítése. Ezek volnának azok a feladatok, amelyek sürgős megalkotásra várnak itt a fővárosban. Ehhez a kérdéshez többen hozzászóltak, felvetve sok egészséges gondolatot, amik mind megvalósításra várnak. Ha tízedannyi erővel indulna meg a cselekvés ebben az irányban, mint amilyen erővel megindult a lelkesedés és jámbor szándék a prédikáció és az előadás nyomán, akkor egy-két év múlva tető alatt állanak ezek a jóléti intézmények.

Adja Isten, hogy úgy legyen.

Budapest, 1941. évi június hó 26.

Hitrokoni mély tisztelettel:
Ujvárosi László.

Az Unitárius Közlöny előfizetése egy évre 2 pengő, D. F. Egyleti tagsági díj 3 pengő; örökös alapítói díj 40 pengő, egyes szám ára 12 fillér. Idegen valutában ennek megfelelő összeg. Előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít, tagsági és alapító tagsági díj pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira. — A díjakat az áremelkedés miatt kellett fölemelnünk. Arra kérjük kedves olvasóinkat és tagtársainkat, hogy díjaikat minél előbb rendezzék. Akinek nehézségbe kerül a pénz elküldése, a lelkészi hivatal szívesen elküldi. Kérjük ehát oda fizetni be.

A havasokhoz.

Hegykoszorúzta lankás rónaságok,
Szikla óriások, cukor süvegek!
Huszonhat éve csak álmomban járok,
Bérces Erdélyem fenyvesid közepett.

Azóta bizony sokat öregedtünk,
De gyökerünk annál mélyebbre hatolt,
S a terhes idő súlyától a testünk
Egyenes tartása kissé meghajolt.

A vén Havas süvege oldalt billen
Ha feléjük intek „szervusz Öregem"!
Hát így vagyunk... köszvényes lett a lábad?
Vagy elzsibbadt csak, mert szüntelen pihen.

Vagytok ti sokan, mért nem álltok össze?
Egy kis táncra... pergő jazz zenére...
Mint ti fujtok.. úgy nem tud más, vegyétek
A szakszofont, a pipát felcserélve.

Retyezát, Gyergyó, Görgény, Radna! ha Ti
zenéltek felfigyel a világ rátok,
Százados-tölgyek gyökere fordul ki
Ha összefogtok jó öreg barátok.

A hangorkánból menekül a híuz,
Barlangja mélyén szoptat a vér medve,
Farkasok zöme a völgyek felé húz,
Ha a vén Negojnak fütyölni van kedve.

A vizesés halásos rémületben,
Dermedten áll meg jéggé merevülve,
Ha a Nemere a magas „c"-t kivágja,
A tengerszem szépségébe merülve.

Vén cimborák hát ez az összetartás?
A széthúzásnak ezer seb az ára!
A nem mozdulás átka kövült rátok
Ezer-esztendő tunya lomhasága.

Kiáltsatok hát a kultur-világra,
„Mi állunk őrt, a mozdulatlan szikla!
Belsőnk forrong s a kráter-szája nyitva
Felhördül olykor kitörő ásítása...

Rajtunk törik meg a vész, vizek hulláma,
Szikrát dobva a tűzet visszaverjük!
S ha így marad ez.. halálos szorítással,
A tunya földet magunkhoz öleljük!

Dull Lászlóné Szent-Iványi Anna.

A kékhegyek honában.

Mesejáték 5 képben.

Mehetsz vissza a faluba,
S boldog leszel, mint még soha,
Mert a román rongyok helyett,
Diadalmas zászlók lengnek...
S hírlik a világba széjjel,
Hogy e szent föld örök székely...

(meghajlik, távozni akar).

Ildikó: Jaj ne menj el... Pistiről egészen megfeledkeztem... Ébresszük fel, a jó hatalmával... Eleget megbűnhődött, engedetlensége és kíváncsisága miatt... Az édesanyja nagyon elszomorodna, talán a szíve is meghasadna, ha megtudná, hogy a boszorkányok hatalmába került... En is nagyon sajnálom... (sír.)

Nagy Varázsló:

Ellopom a könnyed gyöngyét, (csirálja)
Beharmatozom a szemét... (csinálja)
S visszatér belé az élet ..
Én már megyek. Időm sürget...
Az ég veled (eltűnik a fák között).

Pisti: (kinyitja a szemét) Hol vagyok).

Ildikó: (szepegve) az erdőben.

Pisti: (csodálkozva) Az erdőbe?... És te hogyan kerülsz ide?

Ildikó: Utánad jöttem. Édesanyád keresett.

Pisti: Miért sírsz?

Ildikó: Miattad,

Pisti: Miattam?

Ildikó: Igen, mert rossz voltál .. Elloptad Nagyapó varázskönyvét.

Pisti: (hirtelen feláll) Most már emlékszem. Én nem akartam ellopni, de valami mégis hajtott, hogy elvegyem... Tudod, roppant kíváncsi voltam és azt hittem, hogy csak Nagyapó képzeletében vannak szellemek... De most már tudom, hogy Nagyapónak igaza volt.

Ildikó: És hová lett a varázskönyv?

Pisti: Elvitték a boszorkányok.

Ildikó: És a zászló? Mi van a zászlóval? Megszerezted?

Pisti: (szégyenkezve) Nem. Nem tudtam megszerezni... Nem volt hatalmam a varázsigék fölött.

Ildikó: Hiába akarunk bölcsek lenni... csak tudatlan gyerekek vagyunk... De azért én megszerzem a zászlót.

Pisti: (hitetlenül (Te? Hisz te csak leány vagy.

Ildikó: (felfortyan) Hát aztán? Te fiú voltál és nem tudtad

megszerezni... Valkinek meg kell szerezni, hogy a falu szégyenbe ne maradjon. Figyelj csak ide (sípjába fúj egyszer).

Óriás király: (10—12 éves fiúcska, lehetőleg falábon, hogy magas legyen, bozontos fehér üstökkel és szakállal) lehetőleg dörmögő, mély hangon beszél) Földi halandó, mi a kívánságod?

Ildikó: Kedves Óriás király, a magyar zászló piros színéért jöttünk hozzád, amit Nagyapó rejtett el nálad húszonkét évvel ezelőtt.

Óriás király: Hmm (elgondolkodik). Igen. Most már emlékszem. Itt őrzöm a kaftánom jobb sarkában, de csak annak adhatom oda, aki tudja a varázsigét.

Ildikó: Én tudom.

Pisti: (csodálkozva) Te honnan tudod?

Ildikó: (kis fölénnyel) Megtanultam.

Óriás király: Mondjad.

Ildikó:

Dum-dum kátum, butum kátum,
Legszebb hon az óriás hon,
Csámcsiriszki, fia, lánya,
Csak a jóságot szolgálja.

Óriás király: Jól van földi halandó. Íme itt a zászló piros színe. Én beláthatok a jövőbe...

Ildikó: Mit látsz a jövőben Óriás király?

Óriás király: Látom, hogy ahol ez a piros szín lengeni fog, ott mind csak boldog s megelégedett emberek fognak élni. Többet nem mondok, mert vár a királyi tanács. Ha valamikor még a szolgálatodra lehetek, csak keress fel bizalommal. Ég veled földi halandó.

Ildikó, Pisti: (egyszerre) Ég áldjon Óriás király.

Óriás király: el.

Pisti: A fehér színt is meg tudod szerezni? Tudod a varázsigét?

Ildikó: Tudom (sípjába fúj kétszer).

Pisti: Csodálatos leány vagy te Ildikó.

Tündér királynő: (jön a mesék tündérével) Békesség.

Ildikó, Pisti: (egyszerre) Békesség.

Királynő:

Halljam óhajod, te kedves földi lányka,
Erőm, hatalmam messzire elér,
A szerető jóságot viszem diadalra,
Lelkem, miként ruhám, hófehér.

Ildikó: Kedves jó tündérkirálynő, kérlek szépen add vissza a magyar zászló fehér színét, mit húszonkét évvel ezelőtt nálad rejtett el Nagyapó.

Királynő:

Híven őriztem ezt a drága kincset,

Miért székelyek hullattak hősi vért,
Most, hogy lehulltak az átkos bilincsek,
Visszaadom a régi varázsszavakért.

Ildikó: Királynőm, halld a varázsszavakat.

Am, tam, térusz,
Fehér mirtusz,
Fehér rózsa,
Fehér lélek,
Int a jóra,
Amíg élek . . .
Ha meghalok
Fehér angyal
Áll mellettem
Tüzes karddal,
A lelkemről
Bűnt leéget,
Nem hagy mást csak
Fehérséget . . .
Am, tam térusz.

Királynő:

Ki a varázsigét tudja,
Fehér selymét visszakapja... (nyújtja)
Legyen az íge hatalma
A tisztaság diadalma.

Ildikó: Köszönöm.

Királynő: (Pistihez)

Büntetésed végigélted,
E kislány megváltott téged,
Lásd a varázskönyv hatalma
Szellemeknek birodalma,
Mit csak a bölcs esze ér fel.

Pisti: (szégyenkezve) Értelek.

Királynő:

A varázskönyv el nem veszett,
Nagyapónak visszaviszed,
S bocsánatért megköveted.

Pisti: Megteszem.

Mesék Tündére: Íme a varázskönyv (nyújtja). Minden ember elégedjen meg annyi bölcsességgel, amennyivel a Jóisten felruházta...

Királynő: Békesség veletek.

Pisti, Ildikó: Békesség. (Királynő, tündér el).

Pisti: Milyen jóságosak a tündérek... Sohasem hittem volna, hogy visszavihetem Nagyapónak a varázskönyvet s ezzel jóvátehetem hibámat.

Ildikó: Még a zöld színt meg kell szereznünk, de sietnünk kell, hogy még napszállta előtt visszaérhessünk a faluba (belefúj háromszor a sípba).

Törpe király: (2—3 éves fiúcska, nagy szakállal, pattogó, vékony hangon) Ki hívott? Mi hívott? Mi a kívánsága?

Ildikó: Kedves jó Törpe király. Én hívtalak. Arra kérlek, add vissza a magyar zászló zöld színét, mit húszonkét évvel ezelőtt Nagyapó elrejtett nálad.

Törpe király: Kukumpityerekum, hop. Hát te azt hiszed földi halandó, hogy én mindenféle nagyapóra emlékszem, ki hosszú életem alatt útamba akadt...?

Ildikó: (megszeppenve) Kedves jó Törpe király gondolkozz egy kicsit... a mesemondó Nagyapóról van szó...

Törpe király: Nyekriccs, nye ... Mesemondó nagyapó... huncut, aki nem emlékszik... Már tudom. Szóval a zászló selyme kellene, nénéd kontya... De tudod-e a varázsigét?

Ildikó: Tudom.

Törpe király: Szotyogó, totyogó, motyogó... Már ha elmondtad volna is késő lenne... Halljam, halljam mert sietek.

Ildikó:

Moreke tiki taka,
Törpe mind szerencse fia.
Lelke tele van reménnyel,
Tarisznyája gyémántkővel...
Jelszava ez: Szerencse fel.

Törpe király: Csiricsári, mirimári... Látom no, hogy ügyes földi lény vagy... Itt a zászló zöld selyme (zsebéből kihúzza és odaadja) Tudod, hogy a zöld minek a színe.

Ildikó: A reménynek.

Törpe király: Kukuriku, manguriku... Ha visszamész a kisfaludba, minden embernek mondd el, hogy a zöld a remény színe, s a jobb jövőben bízni minden székelynek szent kötelessége.

Pisti: (lelkesen) Elmondjuk Törpe király.

Törpe király:

Répa, retek, mogyoró...
Mindjárt fütyöl a rigó
És én lelkem, itt se voltam,
Fogadjátok meg mit szóltam...
Hip, hop, ott legyek, ahol akarok (el).

Ildikó: (boldogan szorítja magához a zászlót) Pisti, megvan a zászló, a drága magyar zászló... (hirtelen mozdulattal oda nyújtja) Nesze fogd meg... Te vagy a fiú... a faluban mindenkinek azt fogom mondani, hogy te szerezted meg...

Pisti: (meghatottan ragadja meg a kezét) Milyen aranyos kislány vagy te Ildikó, ha megnövök elveszlek feleségül.

(Függöny.)

V. KÉP.

Szín: Falu utcája, díszkapuval, kapu körül magyarruhás gyerekek. Mikor a függöny felmegy, Nagyapó rendezgeti a gyerekeket.

Nagyapó: Te ide állj Bözsi, te magasabb vagy. Te Jancsi oda (mutatja). Jucit engedjétek előre. Akicsiket mind előre. Ugy na. Most figyeljetek ide. Mikor hármat számoltam, mindenki egyszerre kiáltja: Éljen. Tehát figyelem. Egy... kettő... három...

Mind: Éljen.

Pisti és Ildikó: (szép nagy zászlóval jönnek jobbról.)

Juci: Né, Nagyapó, milyen szép... Piros, fehér, zöld...

Mind:

Piros, fehér, zöld,
Erdély magyar föld.

(Balról két fiúcska szalad, lelkesen.) Jönnek ... Nagyapó jönnek.

Trombitaszó, balról bevonul egy csapat fiúcska honvédcsákóval; mielőtt a színpadra lépnének, felcsendül az Erdélyi Induló. Énekelve vonulnak be, a gyermekek virágot szórnak és éljeneznek, majd mind énekelnek, az induló utolsó akkordjaira rágördül a *(függöny).* *Nemes Nagy Márta.*

Az építők.

Faluvégén épül egy ház.
Berekben egy madárfeszek.
Itt is, ott is szorgoskodnak
A kétféle építészek.
Az emberek hordják a fát.
A nagy, nehéz gerendákat.
Csiripelő kis madarak
Ágbogat és szalmaszálat.

Kétféle nép. Két világ ez. —
Egyik sem figyel a másra. —
Önkedvükben szorgoskodnak
Hiven Isten igazába'?
Csak én, — egy harmadik, — aki
Nézem és figyelem őket.
Két világból egy cél felé
Törekedő építőket.

S ez ünnepi tavaszfényben,
Ahogy ide, odanézek
Építeni, építeni
Valami szent vágyat érzek.

Gondolatom ég felé száll.
Ihlet tölti be lelkemet.
Vajjon a jó Isten előtt
Melyik lehet most kedvesebb?

Emberház, — vagy madárfészek?...

Valami szent vágyat érzek:
Itt egy néhány gerendával
Ott ágboggal, szalmaszállal
Napról-napra nagyobbra nő
Emberház és madárfészek.

Hogy fejezzem magamat ki? —
Azt a vágyat, amit érzek?
Össze-vissza gondolok most,
E világon minden szépet.
Kiáltani szeretnék, mert
Nincs már szavam: kiáltok hát
Hahó! — Élet, élet, élet!...[1])

Izsák Domokos.

[1] A székely gazdaköltő M.-vásárhelyen előadott egyik szép költeménye.

Főt. Józan Miklós püspök úr üdvözlése.

Július hó 1-én délelőtt 11 órakor az Unitárius Egyház Kolozsváron székelő szervezetei fölkeresték *Józan Miklós* püspök úrat, hogy kifejezzék jókívánságaikat hivatalbalépése kezdetén. A központi tisztviselők nevében *Dr. Kiss Elek* egyházi főjegyző, a teológia akadémia nevében *Dr. Fikker János* dékán, a Nőegylet nevében *Dr. Mikó Lőrincné,* a Dávid Ferenc Egylet nevében *Benczédi Pál,* az Unitárius Irodalmi Társaság nevében *Vári Albert,* a gimn. nevében a városról távollevő *Gálffy Zsigmond* igazgató helyett *Benczédi Pál* üdvözölte, a D. F. Ifj. Kör nevében *Erdő János,* a Leányegylet nevében pedig *Nagy Ilonka.* A kolozsvári egyházközség részéről pedig *Ürmösi Károly* tb. espres. A főpásztor mindenik üdvözletre szeretetteljes beszédben válaszolt s biztosította mindenik intézményt támogatásáról.

Dr. GELEI JÓZSEF FŐGONDNOK ÜDVÖZLÉSE. A főgondnok úr később érkezett haza a Zsinatról s ezért előtte július hó 3-án tisztelegtek az egyház szervezetei még pedig együttesen. Az üdvözlő beszédet *Vári Albert* teol. akad. tanár és *Ürmösi Károly* esperes mondták el az összes egyesületek nevében. Kifejezésre juttatták őszinte tiszteletüket, szeretetüket s kérték ügyünk támogatását. A főgondnok úr szeretettel viszonozta az üdvözlést. Az ő életcélja a közösségi munka s azt tartja élete egyik legnagyobb büszkeségének, hogy édesapja iratai között talált egy nyugtát, amely azt igazolja, hogy valamelyik elődje lerótta adóját az egyház iránt. Amit az elődök tettek, azt kell tegyük mi is: áldozni a vallási közösségért: *az egyházért.*

BUDAPESTEN a Kohári-utcai unitárius templomban augusztus hó 3-án *Józan Miklós* unitárius püspök úr tart istentiszteletet püspöki minőségében először. Augusztus 20-án pedig a kolozsvári templomban tart istentiszteletet. A hivők serege nagy várakozással tekint az áldott alkalmak elébe.

ÜDVÖZLETEK A FŐT. PÜSPÖK ÚR RÉSZÉRE. Ahogy a rádió hirül adta *Józan Miklós* püspök úrunk megválasztását, az ország különböző helyeiről egymásután érkeztek a jókívánságok kifejezései sürgönyben és levélben egyaránt, unitáriusoktól és másfelekezetüektől. Eddig 242 ilyen jókívánság kifejezése érkezett meg a családiakon kívül. Az üdvözlők sorában ott látjuk sok közéleti kiválóságnak a levelét és az unitárius hívek szeretetteljes, ragaszkodó, lelkipász-

tori munkásságát méltató levelet. Valóban a szeretet, hódoló tisztelet és ragaszkodás öröme veszi körül a főt. püspök urat.

JÁNOS ZSIGMOND EMLÉKÜNNEPÉLY. A marosvásárhelyi nagy Zsinat alkalmával tartotta az unitárius egyháztársadalmi szervezetek a menekült tanulók javára, tekintettel a János Zsigmond születésének és az 1571 évi nevezetes törvény évfordulójára. A szépen sikerült műsor a *Himnusszal* kezdődött, melyet a nyomáti unitárius dalárda adott elő összhangzó énekkel. Tartalmas és erőteljes megnyitó beszédet mondott a nevezetes alkalomról *Dr. Kiss Elek* püspökhelyettes *Izsák Domokos* benczédi székely gazda három szép költeményét adta elő igen nagy hatással. *Bedő Emma* énekművésznő szép énekekkel ragadta magával a nagy közönséget. *P. Szentmártoni Kálmán* az 1571. évi marosvásárhelyi országgyűlés címen tartott nagyértékű felolvasást. *Bencze Márton* teol. akad. hallgató kitűnő szavalattal, *Bede Emil* lelkész pedig művészi szép énekkel gyönyörködtette a nagyszámú hallgatóságot. *Dr. Gálfalvi György* pedig tartalmas beszéddel zárta be a mindenképpen szépen sikerült komoly estét. Végül a nyomáti unitárius dalárda szép, összhangzó énekkel a *Szózatot* adta elő s ezzel a szép János Zsigmond-estély befejeződött.

OSZTÁLYTÁRSI TALÁLKOZÓK. Kedves emlék időközönként évfordulók alkalmával visszatérni az ifjúkor drága, kedves helyeihez; beülni azokba a padokba, amelyekben valamikor ültünk, találkozni régi pajtásainkkal és tanárainkkal. Kedves, édes drága emlék a tanulótársakra nézve, de éppen ilyen kedves az intézetre és tanáraira is. A jelen év végén három osztálytalálkozó volt a kolozsvári gimnáziumokban. Egyik a tíz éves találkozó, másik a húsz, harmadik a huszonötéves találkozó. Mind a három osztály kedvesen emlékezett vissza a múltra, bejárta a régi termeket, a bennlakást, részt vett az Istentiszteleten, üdvözölte az igazgatót és tanári kart, az unitárius püspököt s barátságos ebéden, nagy vacsorán kicserélték ismét gondolataikat, érzéseiket, hogy a másnap már a különböző foglalkozások terén teljesítsék kötelességeiket. A 20 és 25 évesek alapítvánnyal is igyekeztek leróni az intézet iránt való hálájukat. A 20 évesek eddigi alapjukat 225.50 P-őt növelték, míg 220 P.-vel a következő adományok által: Kalmár Ferenc 40 P., Schuszter Viktor 20 P., Dr. Ferenczy Sándor 20 P., Pálfi Antal 20 P., Pusztay János 20 P., Dr. Kálnoki Kis Jenő 20 P., Czikéli Ernő 10 P., Somosdi Sztupjár Tibor 10 P., Gál Gyula 10 P., Schildkraut Andor 20 P., Havas Sándor 10 P., Kőszegi Béla 10 P., az alapítvány összege az újabb adományokkal 445.50 P. A huszonötévesek is 118 P. alapítványt tettek. Ez az összeg a következő adományokból folyt be: (H) Ajtay János 5 P., Retezár Menyhért 10 P., Tana Ferenc 10 P., Rozmann Jenő 20 P., Somosdi Károly 4 P., Hant Zoltán 4 P., Kocsis Dezső 10 P., Dr. Szász István 15 P., Brunner Jenő 10 P., Dr. Filep Ferenc 20 P., Gyulai Ferenc 10 P. Az intézet hálás köszönetet mond az adományokért.

NYILVÁNOS KÖSZÖNET. Ma már csaknem minden unitárius egyházközségnek f. évben konfirmált leányifjúsága keresztényi áhitattal olvasgatja Dr. Boros György: „Szivemet hozzád emelem" cí-

mű kedves imakönyvét, melyeket néhai boldogemlékű püspökünk Dr. Boros György leányai: Dr. Hintz Györgyné Boros Ella, Puksa Endréné Boros Irén és Weress Jenóné Boros Róza adományoztak édes apjuk emlékére. E nagy értékű becses adományért — 450 drb. á 2 pengő — Egyházi Képviselő Tanácsunk írásban kifejezte hálás köszönetét, de nem mulaszthatjuk el, hogy itt a nyilvánosság előtt is, az édes apa által alapított egyházi folyóiratunkba, ki ne fejezzük meleg köszönetünket az értékes és igazán helyes gyakorlati célt szolgáló adományért. Isten áldása legyen az adományokon! *i. j.*

ADOMÁNY. *Dr. Fazakas Miklós* a székelykeresztúri egyházkör felügyelő gondnok a Fiatfalvi egyházközség orgonaalapja javára 100 P.-őt ajándékozott. Isten áldása legyen a jókedvű adakozón s találjon sok követőre.

SZEMÉLYI HIREK. *Gálffy Zsigmond* kollégiumi igazgatót az a baleset érte, hogy egy véletlen következtében a jobb lába a felsőrészben eltörött. Gondos, szakszerű ápolás alatt van a kolozsvári sebészeti klinikán. Minden remény meg van arra, hogy aránylag rövid idő alatt felgyógyúl, mert semmi zavaró jelenség nem állott be. Szívből kívánjuk, hogy minél előbb nyerje vissza egészségét.

A hivatalos lapból értesültünk, hogy *ifj. Márkos Albert* és *Ütő Mancika* okl. zenetanárokat a kolozsvári Zenekonzervatórium tanáraivá nevezték ki. Sok szerencsét kívánunk.

UJ TEOL. MAGÁNTANÁROK. Június hó 24-én *Erdő János* kolozsvári s. lelkész egyháztörténelem és egyházjogi-, *Kővári Jakab* kénosi lelkész. okl. vallástanár, az Őszövetségi szakcsoportból teol akadémiai tanári vizsgát tettek. Mindketten kiváló készültségről tettek tanúbizonyságot.

ÉVZÁRÓ A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS GIMNÁZIUMBAN. Június 25-én volt az unitárius kollégium bezáró ünnepélye, melyen az igazgatón, tanári karon kívül jelen voltak Dr. Kiss Elek főjegyző, Dr. Gál Kelemen és Dr. Gyergyay Árpád felügyelő gondnokok, szülők és érdeklődők s a tanuló ifjúság. Az ünnepély egyházi énekkel kezdődött, majd Benczédi Pál vallástanár buzgó imával adott hálát Istennek az áldott gondviselésért. Gálffy Zsigmond igazgató pedig mély gondolatokkal vázolta a magyar kormányzat alatti nevelés és alkotás jelentőségét. Majd pedig az év történetét adta elő és a jutalmakat osztotta ki. Örömmel jelentette, hogy kevés létszámunk mellett is az országos diákversenyen két tanuló díjat nyert s a sportban intézetünk az első közé tartozik. Végül Dr. Kiss Elek főjegyző lelkes beszéddel méltatta az igazgató, a tanári kar és az ifjak munkáját. Az ifjúság énekkara Péterffy István zenetanár szakavatott vezetésével előadta a Himnuszt s azzal a 22 éves elnyomatás után az első magyar évzáró ünnepély befejeződött.

AZ ELSŐ MAGYAR érettségin a kolozsvári gimnáziumban a kormány kiküldötte Kovács Kálmán tanügyi főtanácsos fővárosi igazgató volt, az egyházi kiküldött pedig Dr. Gál Kelemen tanügyi főtanácsos, felügyelő gondnok. A székelykeresztúri gimnáziumnál pedig a kormány kiküldöttje Barabás Zoltán fővárosi tanár, az egyház kiküldöttje pedig Dr. Kiss Elek főjegyző.

A DÁVID FERENC EGYLET központi vezetősége szeretettel kéri a lelkészeket: 1. Szíveskedjenek a jelen évben választott új presbitereket bejelenteni, a tagsági és előfizetési díjakat beküldeni, hogy lapunk megfelelhessen küldetésének.

2. A naptár árakat augusztus hó 5-ig szíveskedjenek elszámolni, beküldeni, ahol ezt még nem tették meg.

3. A jövő évi naptárra az adatokat szíveskedjenek szeptember hó 1-ig beküldeni. A később érkező adatokat csak abban az esetben használhatjuk fel, ha nem lesz kinyomva addig a naptárnak a névtári része. Már pedig kb. szeptember 5-én ez a rész ki lesz nyomva.

4. Szept. 1-ig értesítést kérünk, hogy hány naptárt rendelnek.

A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS LEÁNYOTTHONBA az 1941-42. iskolai évre a felvétel iránti kérést augusztus 1-ig a Leányotthon Előljáróságához címezve (Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 7. szám) kell beküldeni. Válasz levelezőlap melléklendő.

TÁJÉKOZTATÓ AZ 1941—42. ISK. ÉVRE. 1. Az egyes kötelező tárgyból elégtelen osztályzatot nyert tanulók igazgatói engedellyel tehetnek javítóvizsgálatot. Ezért folyamodniok kell. A Rendtartás 98. §. 4 c) pontja értelmében az olyan tanuló, aki két egymást követő osztályt már javítóvizsgálattal végzett s ebben az iskolai évben egy tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, tanulmányait csak az osztály megismétlésével folytathatja. Ezek, valamint a két kötelező tárgyból elégtelen osztályzatot nyert tanulók, javítóvizsgálatért nem folyamodhatnak. 2. Az 1941—42. iskolai évre a beíratásokat szeptember hó 5—6—7-én tartja az igazgatóság d. e. 9—12 óra között. Beíratási díj 11 P. Sportkörök és oktató film díj 5 P. Tandíj 134 P. (14 P. havi részletben is fizethető); konviktusi díj havi 34 P., amely a drágaság emelkedésével 40 P-re emelkedhetik. Az I. osztályba az vehető fel, aki valamely hazai nyilvános jogú népiskola IV-ik osztályát elvégezte, élete tizedik évét betöltötte, de tizenharmadik évét szept. 15-énmég nem. Ezek a tanulók hozzák magukkal tanulmányi értesítőjüket, születési bizonyítványukat, szülőik és nagyszülőik keresztlevelét. Utóbbit csak bemutatás végett. A többi tanulók hozzák magukkal előző évi tanulmányi értesítőjüket. 3. A szeptemberi magánvizsgálatok szeptember 4—5 és 6-án lesznek. A kérvényt julius hó 30-ig kötelesek benyujtani az igazgatósághoz.

Tanítás szept. 9-én kezdődik.

ORSZÁGZÁSZLÓAVATÁS HOMORÓDVÁROSFALVÁN. Az újabban külső képében is figyelemreméltó haladást tett Városfalva község népe. Újabb zarándokló helyet létesített a hazafias érzés erősítésére. A község belterületének egyik tágasabb terét rendezte s azon művészi kivitelü keretek között helyezte el országzászlójának árbocát, melyen a felszabadulás örömére első ízben pünkösd másodnapján lengette meg a szél a nemzeti lobogót. A rendezett téren elhelyezett díszes országzászló a község közművelődési, egyházi és polgári vezetői egyetértő munkájának eredménye. Bartalis Márton isk. igazgató, Báró József lelkész, a katonailag többszörösen kitüntetett Gál Ferenc községi bíró és Máté Lajos ny. lelkész fáradozása szerezte azt a felemelő ünnepet, mely a szomszéd községekből is odasereglett

székely népnek feledhetetlenül kedves napjává lett. Az ünnepély a D. F. énekkar nemzeti imájával kezdodött, id. Máté Lajos megnyitója után Pap Ferenc imádkozott. Kiss Sándor homoródjánosfalvi lelkész ünnepi beszédében a székely nép hálájának adott kifejezést a felszabadulás örömeért. Ismertette a székely nép politikai vezetőinek célkitüzéseit s ezeknek megvalósításában rámutatott a székely anyák, apák, tanítók és lelkészek felelősségteljes feladataira, melyeknek megoldásában népnek és irányítóknak testvéries őszinteséggel kell összefogniok. Az országzászló Nagybizottságának kiküldöttét Kelemen István esperes helyettesítette, ki hatásosan mutatott rá az országzászló jelentésére. A felemelő ünnepélyt száz terítékes közebéd követte.

Sz. 431/1941.
U. P.

I. PÁLYÁZATI HIRDETÉS

a firtosmartonosi unitárius énekvezér-tanítói állásra. A firtosmartonosi unitárius egyházközség 1941. május 25-én tartott közgyülésének határozata alapján pályázatot hirdetek a lemondás folytán megüresedett unitárius énekvezér-tanítói állásra. Pályázhatnak unitárius énekvezéri oklevéllel és tanítói oklevéllel rendelkező egyének. Az egyházi szervezeti törvényben előírt kötelességeken és teendőkön kívül a dalárda vezetése is kötelessége lesz, tehát szükség, hogy megfelelő hozzáértéssel rendelkezzék. Javadalmazása: Énekvezéri teendőkért 64 kalangya búza, 64 kalangya zab, 60 szekér fa, 30 kézi napszám, 18 hold 08 négyszög öl szántó, kaszáló, legelő stb. természetbeni lakás három szoba, konyha, kamra, megfelelő gazdasági épületek 477 négyszög öl kert.

A tanítói javadalom az állam által utalandó államsegély összege.

A pályázati határidő 1941. augusztus 2.

A pályázatok Ütő Lajos unitárius esperes címére küldendők. (Székelykeresztúr, Udvarhely megye).

II. Ugyancsak a fenti közgyülési határozat alapján pályázatot hirdetek a firtosmartonosi unitárius elemi iskolai tanítónői állásra. Pályázhatnak tanítói oklevéllel rendelkező egyének. Javadalmazása az állam által kiutalandó államsegély, az egyházközségtől lakás vagy lakáspénz. A pályázati határidő 1941. augusztus 2. A pályázatok Ütő Lajos unitárius esperes címére küldendők (Székelykeresztúr, Udvarhely megye).

Kolozsvár, 1941. július 10.

Józan Miklós
püspök.

FELHÍVÁS LELKÉSZEINKHEZ. Egyházi főhatóságunk e helyen felhívja lelkészeink figyelmét a 890—1941 sz. körlevélre — az énekeskönyv kinyomatása tárgyában — adandó válaszra. Tekintettel arra, hogy a határidő lejárt s miután kevés válasz érkezett be, az ügy érdekében a válasz sürgősen beküldendő.

AZ UDVARHELYVIDÉKI UNITÁRIUS LELKÉSZKÖR 1941 július 10-én Oklándon tartotta immár 100-ik ülését. Időszerű kérdé-

sek tárgyalásán felül sor került a tisztikar 1942—44 évekre való megválasztására. A választások során elnök: Zoltán Sándor h. szentmártoni lelkész, theol. m. tanár, alelnök Bálint Albert gyepesi lelkész, jegyző Bede Emil recsenyédi lelkész és pénztáros Pap Ferenc h. szentpéteri lelkész lett.

A gyűlés meleg hangon emlékezett meg Dr. Varga Béla volt püspök, egyetemi tanár úr érdemeiről és megtisztelő szeretettel köszöntötte Főtisztelendő Józan Miklós püspök urat, Istennek áldását kérve munkájára.

ESKÜVŐ. Báró Hajnalka és Gál Béla lokodi énekvezértanító f. évi május 11-én délután 5 órakor tartották esküvőjüket a városfalvi unitárius templomban. Az egyházi áldást Kiss Sándor hjánosfalvi lelkész adta az ifjú párra. Zsigmond József lokodi lelkész imádságban kérte Isten áldását. — Gál Ida városfalvi tanítónő és Cseke Ferenc hjánosfalvi énekvezértanító június 22-én délután 5 órakor tartottak esküvőjüket a hjánosfalvi unitárius templomban. Az egyházi áldást Báró József városfalvi lelkész adta az ifjú párra. Kiss Sándor hjánosfalvi lelkész imádkozott az ifjú pár boldogságáért. — Mindkét esküvő népes templomi gyülekezet jelenlétében történt. Mindkét ifjú párnak sok szerencsét, boldogságot kívánunk.

HALÁLOZÁS. Id. Orbai Dénes Máv. nyugdíjas, a kolozsvári utnitárius egyházközség kebli tanácsának tagja, munkás életének 57, boldog házasságának 34-ik évében július hó 11-én d. u. fél 4 órakor, rövid szenvedés után az Úrban csendesen elhunyt. Szíve megölte, pedig ez a szív szeretett családjáért, egyházáért és nemzetéért dobogott. Élete a szorgalmas munkának, kitartásnak, a család és a közügy s szeretetének igazi mintaképe volt. Bölcsője a szépséges Nyárád mentén ringott, honnan annyi székely magyar élet indult el a magyar haza szent ügyének ápolására. A román kormányzat szomorú korszaka alatt nyugalomba vonult s Kolozsvárt, a vasúton kívül munkásságának gyümölcse — két házastelket vásárolt s ott várta a magyar föltámadást. Mint hűséges unitárius a hajléka az u. n. Irisz környéki unitárius mozgalomnak a középpontja lett. Nagy Ferenc s. lelkész sokat tud beszélni az ő egyházias munkásságáról, unitárius buzgóságáról.

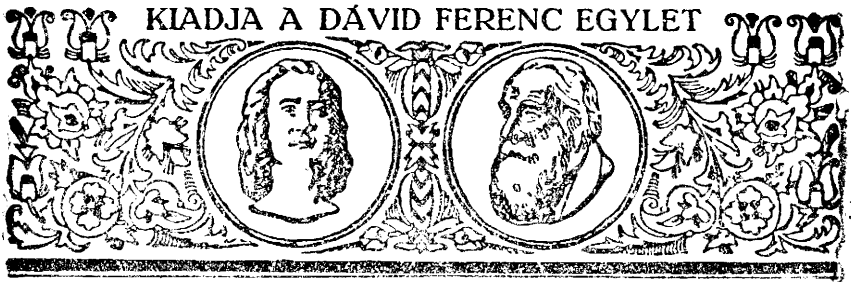
Temetése július hó 13-án d. u. 4 órai kezdettel volt a Kájoni János úti családi házból. A temetési szertartást Nagy Ferenc s. lelkész teljesítette igazi szívből jövő imával és beszéddel. Úgy beszélt a halottról, mint a gyermek az édes atyjáról. Az egyházközség vezetősége és a presbiterium képviseletén, a rokonokon kívül ritka nagyszámú közönség kisérte ki a korán elhalt kiváló közéleti férfiút. Nyugalma lgyen csendes. Emléke áldott. Adjon az Isten egyházunknak sok, hozzá hasonló buzgó lelket.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15 én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.
„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-u ca 3 Telefon 11-58.
Felelős vezető; Kahlfürst Imre.

LI. évfolyam. Kolozsvár, 1941. augusztus. 8. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Egyházépítés.

I.

Krisztus egyházába ne néma köveket;
hanem beszédes lelkedet építsd bele."

Egyházépítés címén az Unitárius Közlönyben új rovatot indítunk, melyben egyházunkért élni vágyó unitárius vezetőink, sőt, ha lehet a vezetettek is, elmondják és cselekvő áldozatkészségükkel megvalósuláshoz segítsék mindazt, ami egyázunk fejlődését biztosítja. A lap méretéhez képest ki-ki keveset beszéljen és a reánk váró feladatokhoz képest sokat cselekedjék!

Abból indulok ki, hogy emberekből alkotott, vagy alakult közületek, államok, nemzetek, népek, társadalmak, osztályok, felekezetek, társulatok nem állapotokat jelentenek, nem a megkövesült állandóság képviselői, hanem örökös változáson és a jóligazított változásban tökéletesedésen, fejlődésen esnek át. A változás a testi és a lelki világ elkerülhetetlen alaptörvénye, s ha annak életed odaáldozásával irányt nem szabsz, hanyatlásba, felbomlásba és a végén enyészetbe vezethet. A jó, a becsületes, a tiszta, az erkölcsös közállapot elkerülhetetlen szüksége a mának, a holnapot néző fennmaradásnak, föltétele és biztosítéka a jobb jövőnek is, de még nem maga a fejlődés, nem maga a tökéletesbülés, mert a száguldva fejlődő világban a csak a múltja szintjén maradó ember a körötte elevenen tornyosuló magasságok alján, végül is szakadékba kerül. Keresztény felekezettársaink pedig valamennyien nagy ügybuzgalommal törnek hatalmi és térszinti magasságok felé. Fejlődés útján kezünkben a jóból jobb lesz, fejlődés nélkül lassan minden jó elsilányul és kiesik kezünkből, vagy mi is elesünk vele.

Ne várjon senki tőlem, vagy ne akarjon nélkülem itt egeket ostromló kérdésekkel foglalkozni. Én az életet egészen alant, mezitláb, kezemben ostorral kezdtem, ezért az életet mindig teljes közelségből láttam s ha valamire vittem, annak köszönhettem, mert mindig magam előtt mentem és egyszerű magamra építettem. Akik velem jőnek, azok velem együtt mindig egyszerű unitárius mivoltunkra fognak építeni.

A mi unitárius jövendőnknek, mint minden fejlődésnek egyszerű kérdései a következők: 1. Számbeli gyarapodásunk: az unitárius tömeg s ha valaha lehet, az unitárius tömegek kérdése, 2. erőnk gyarapodása a) valláserkölcsi és b) jóléti téren, más szóval erkölcsi megerősödésünk a fölemelkedésre és gazdasági megerősödésünk, hogy lábunk alatt mindig legyen, mire állnunk, 3. belső életünkben az egyéni különbözőségek felismerése, tiszteletbentartása és a megáldottságok szerint való tovább fejlesztése, 4. éppúgy felismerése, elismerése annak, hogy egyházi életünkre nem egy és nem egyféle föladat, hanem sok és sokféle munka vár és az őrhelyekre mindig a legalkalmasabb és legtehetségesebb embert állítsuk, 5. az őrhelyek rétegzetes különbözőségének el- és felismerése és annak révén tisztelet a rang és fölöttesség iránt, becsülés az alantállók felé, 6. ugyanakkor azonban el- és felismerése a kölcsönösségnek, az egymásrautaltságnak s ezen át 7. támogatása a köznek, támogatása az embertársnak és szeretet, mély szeretet az embertársak és rajtuk keresztül az unitárius közösség iránt. Ezekből fakad: a közkötelesség és a közáldozat nagy kérdése is. 8. Mindeneknek fölötte ki kell építenünk anyaszentegyházunk lelki egységét, mert ez az egység belső erőnk titka és külső erőnk forrása, ezen fordul meg egyfelől a körénk gyülekező egyes unitáriusok lelki és jóléti támogatása, másfelől pedig egyházunk tekintélye. — Hogy az első 7 pont mily erővel és eredménnyel valósíttatik meg, ahhoz szükség van egyházunkban két további tényezőre, nevezetesen: 9. szervezőkre és 10. Istenben vetett erős hitre, ami Istenünk teljes közelségére.

Ime a Biblia 10 parancsolatának másaként a mi unitárius életünk és fejlődésünk 10 parancsoló alap föltétele.

Én ezekkel a kérdésekkel rendszeresen és részleteiben főgondnoki székfoglalómban szándékozom foglalkozni. Itt és most, az életnek ünnepélyességektől független parancsa, két kérdésnek a kiragadására késztet.

Első parancsunknak, a mi számbeli gyarapodásunknak, van egy szárnykérdése: a szórványokban élő unitáriusok útján bennünket érő vérveszteség kérdése. Itt porlad le testünkről a legtöbb ember. A vérveszteség csökkentésére fölhívást intézünk a lelkészek útján az unitárius vallásközösséghez, hogy az anyaeklézsiákban élő tehetősebb családok, különösen pedig a gye-

rektelenek, vállalják szórványban élő szülők elemi iskolás gyerekeinek iskoláztatását olyan anyaegyázközségekben, ahol van felekezeti iskolánk. Az átvállaló szülők aránylag keveset áldoznak az ágyacska és a betevő falat nyújtásaval és mégis mérhetetlen nagy jelentőségű és Istennek nagyon tetsző cselekedetet végez unitárius és talán nemzeti sorsközösségünk érdekében is.

A második időszerű pont érinti az egyházépítő munkaterv harmadik és negyedik pontját. A sors és a kötelesség egyházpolitikai feladatunkká teszi a legjobb ifjú erők felkeresését és azoknak tehetségük szerint való továbbképzését. Egyházi és immár szabaddá vált nemzeti életünk kötelez arra, hogy a szapora népből az egyház- és nemzetépítés szolgálatára kiemeljük azokat az őserőket, melyek nélkülünk elkallódnának s az elmúlt 22 esztendő alatt ezerszámra el is vesztek. Ezen a téren is megint lelkészeinkhez és tanítóinkhoz fordulunk, hogy a még előttünk álló augusztus hóban, végezzenek a 4-ik és 6-ik elemit végzett gyerekek között seregszemlét és igazítsák a kiválókat hajlamaik szerint ipari, kereskedelmi, vagy két gimnáziumunkon át felsőbb szellemi pályákra. Kolozsvári és keresztúri gimnáziumunk kapui különösen a népből jövők részére állnak támogatásaikkal nyitva, s megvannak útjaink és módjaink arra is, hogy iparos és kereskedői tanoncokat is elhelyezzünk. Sőt foglalkozunk azzal a gondolattal is, hogy megfelelő városi központjainkban mi is tanoncotthonokat rendezzünk be.

Ime, az életnek ebből a közelségéből elhatározásom az egyház vezetésében Istenben bízó lélekkel részt venni. Várom és elvárom, hogy jószándékomban jóravaló és jórahívatott unitárius lelkekből a sorsközösség erdeje nő körülöttem és hiszem, hogy jóakarásom hangja unitárius törzsekről csattan vissza a mi szebb jövőnk fohászaként.

Gelei József.

A Főméltóságú Kormányzó úr mondta a szabadkai Magyar Kenyér ünnepén:

— Az isteni Gondviselés ez évben is megengedte, hogy a dolgos kéz és a termékeny föld meghozza gyümölcsét! — az áldott kenyeret. Az újra magyarrá lett Délvidék napja érlelte s e föld hűséges népe verejtékes munkájának eredményeként most a nemzet asztalára teszi. Mondjunk érte hálát az egek Urának s mondjunk köszönetet a földmívelő népnek nehéz, buzgó munkájáért.

— Örömmel szegem meg ezt a kenyeret, jelképét a magyar kenyérnek, amelyből kicsinynek-nagynak, szegénynek-tehetősnek mindig egyformán jusson bőségesen.

— Az Isten áldása legyen a földművelő nép munkáján!

Nemes tett, mely a magyar jövőt munkálja.

Vajna Gábor ny. őrnagy, országgyülési képviselő elhatározta, hogy három tőzsgyökeres székely fiúnak Budapesten való tanulását elősegíti azáltal, hogy a *Turul* által alapított Bólyai-kollégiumban (Budapest IV., Királyi Pál-u. 12) a lakás, fűtés, világítás és reggeli költségeit fedezi, havonta 20 P-t fizet, hogy ebből a menzán ebédjét fedezhesse, megfizeti lakóhelyétől Budapestig és év végén Budapestről vissza való utazásához szükséges 1 drb. III. osztályú gyorsvonati jegyet.

Elhatározta, hogy a fiatalembereknek gondját fogja viselni Budapesten s reméli, hogy esetleg más jószívűemberek támogatásával még más segítségben is tudja részesíteni.

A Bólyai-kollégium közvetlenül a központi egyetem mellett fekszik s kimondottan magyar paraszt gyermek otthona. A kollégiumban köteles ingyenes nyelvoktatás folyik. Kötelező egy modern és egy nemzetiségi nyelvnek a tanulása.

Az áldozatot hozó *Vajna Gábor* képviselő afia a három ifjú közül 1-et a kolozsvári unitárius kollégiumból Budapestre menendők közül kiván segélyezni. A tanulók kijelölését az illető intézet igazgatóságára bízta.

Ez az egyszerű hír sokkal többet mond, minthogy arról sokat kellene beszélni. A nemes áldozatkészség önmagában hordja értékét. Mégis azonban lehetetlen, hogy meg ne érezzük és kifejezésre ne juttassuk azt az igazi magyar hazaszeretetből sugárzó nagy felelősségérztet, amely legjobbjaink szívét áthatja. Az ilyen tett a magyar jövőt munkálja s ezáltal az unitárius életet is előmozdítja, hivatása teljesítésére elősegíti.

*

A gimnáziumi tanulók segélyezése. A fönti kifejezett gondolatokkal kapcsolatosan hívjuk fel a figyelmet a gimnáziumi tanulók srosára is. A világháborút megelőző boldog béke években mindkét gimnáziumnál oly sok és nagy alapítvány volt, hogy a szegénysorsú jó tanulók csaknem teljesen az alapítványokra támaszkodtak gimnáziumi tanulásuk alatt. Amellett abban az időben Kolozsvárt egy jómódú magyar társadalom volt s a szorgalmas, jóravaló diákokat nagyban tudta segélyezni. Tanítványok után sokan megkeresték a tanuláshoz szükséges anyagiakat.

A világháború, a háború vége, a nagy pénzügyi összeomlás, a román kisajátítási eljárás alapítványaink javarészét megsemmisítette vagy pedig jelentéktelenné törpítette; a 22 éves megszállás pedig a magyarságot teljesen kiuzsorázta, lekolduśította, jómódú ember nagyon kevés akad Erdélyben. A szegény tanulók nagyon szerencsétlen helyzetben vannak. Étkezésük fogyatékos, ruháiuk hamar elszakad, egy része a könyveket s más taneszközöket is csak nagy nehézségek árán tudja

beszerezni. Sokan vannak, akik átjöttek a bécsi döntés által húzott határon és minden szülői támaszt nélkülözniök kénytelenek. Haza nem mehetnek, csak könnyes szemmel néznek Délerdély felé, amely ősi jogon a miénk, de amelyet a sors csapása miatt nélkülöznünk kell.

A magyar kormány és a magyar társadalom az elmult iskolai évben nagy segítségére volt a menekült tanulóknak s általában a segítségre szoruló szegény ifjaknak.

Az iskolai év közeledtével ezzel a felelősségteljes nagy kérdéssel szembe kell néznünk. A régiek is így tettek s azzal az egyháznak és a magyar nemzetnek embereket, hősöket neveltek. A mai idők szintén ezt követelik a magyar társadalomtól, mert csak így tudunk egy egészséges, öntudatos magyar értelmiséget, vezető elemeket nevelni egyházunknak és társadalmunknak.

Áldottak azok, akik megértik és követik a szív nemes szózatát, akik áldozatot hoznak a mostani küzdő, szenvedő magyar ifjúságért.

Országzászlónk.

Csak félárbócon lengsz te büszke zászló
S mégis boldog a nép, mely téged lát.
E székely falu apraja-nagyja
Úgy tekint téged, mint egy megváltó, szent csodát.

Húszonkét évnek kínzó gyötrelm'i közt
Nem láthattunk ilyen szép hármas színt,
Csak képzeletben, régi kép után
Sejthettük, mikép' loboghatsz s mily hívólag intsz.

Sírba tettek és eltemettek mélyen,
Hogy ne legyen soha ébredésed,
Hogy a Kárpátok bércei között
Ne ismerjen meg soha: síró magyar néped.

De „fölhangzott a szó" s „zengett induló"!
Eljöttek érted hős magyar fiúk...
Kiástak a sírból s megmentettek
Sok kínos szenvedésidnek nagy jutalmául.

Újra szabad vagy és büszkén loboghatsz,
Hirdetheted: Itt szabad a magyar!
Kéklő bércek közt, szent völgyek ölén
Elmúlt a vész, elmúlt a dühöngő vad vihar.

A bántó, fájó színek napja leszállt
És porba hullt a gaz ellen hada,
A székely népre — ki sírva ette
Kenyerét — fölvirradt a szabadság hajnala!

Vigyázz hát magyar! Még küldetésed van,
Hogy szent zászlód a rúd ormán lengjen.
Nem lehet addig boldog az álmod,
Míg ősi határod nem a Kárpát kereken!

Ez a parancsszó tőled drága zászlónk,
És mi e parancsod teljesítjük,
Mert míg hazánkat szeretni tudjuk,
Addig bátran fogjuk érte hullatni vérünk.

Mert hazáját szereti ám a magyar
Színed alatt: harcol, ha kell érte.
Most is ott küzd orosz-vizek táján:
Évezredes határát, hogy vérrel megvédje.

Ott merre a Dnyeszter-folyó vize zúg
Sok magyar szív biztatója te vagy.
Drága zászlónk alattad küzdnek ők:
Oh segítsd meg hát őket, harcukban el ne hagyd!

Lobogj, lobogj csak ott fenn az árbócon
S vezesd a magyart szebb jövő felé,
Hogy becsülni tudja mind örökké:
A mi volt, van és lesz még ezután az Övé!

Orbók Gyula.

Az Unitárius Közlöny előfizetése egy évre 2 pengő, D. F. Egyleti tagsági díj 3 pengő; örökös alapítói díj 40 pengő, egyes szám ára 12 fillér. Idegen valutában ennek megfelelő összeg. Előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít, tagsági és alapító tagsági díj pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira. — A díjakat az áremelkedés miatt kellett fölemelnünk. Arra kérjük kedves olvasóinkat és tagtársainkat, hogy díjaikat minél előbb rendezzék. Akinek nehézségbe kerül a pénz elküldése, a lelkészi hivatal szívesen elküldi. Kérjük tehát oda fizetni be.

Széchenyi emlékezete.

Gróf Széchenyi István, „a legnagyobb magyar" 1791 szeptember hó 21-én született. Születésének tehát az ősz elején lesz 150-ik évfordulója. Széchenyi István gróf Istentől nyert nagy lelkét a magyar honszeretet szent oltárán áldozta fel. A magyar sorskérdés minden ágával behatóan foglalkozott. Magyarország s a magyar nép szeretetét soha senki nem fejezte ki jobban, mint e hatalmas lángelme. Szíve telve volt csordultig szeretettel, de azért mégis az okos értelem vezette nemzete haladása érdekében kifejtett munkásságában. Tisztában volt nemzete múltjával, Európa akkori helyzetével és nemzete érdekében kifejendő tevékenységét az a gondolat irányította, hogy a reformokat minden zökkenő nélkül hajtsa végre. Kerülte a forradalmi lépéseket, mert fokozatos, óvatos haladásnak volt a híve.

Ma már minden magyar tudja, mit köszönhetünk Széchenyi hatalmas munkásságának. Széchenyi neve ma az igazi alkotó munkának, a nemzeti öntudatos fejlődésnek a kifejezője lett.

Magyarországon tehát hatalmas, bensőséges, komoly tartalmú ünnepélyek lesznek, melyek külsőségekben is méltóknak igérkeznek „a legnagyobb magyar" emlékéhez. A belső, lelki meggazdagodás, természetes, vele fog járni a nagy ünnepélyekkel. Budapesten Széchenyi Emlékbizottság alakult (V., Sas-u. 20—22. III. em.), amely rendezi és irányítja a Széchenyi-ünnepélyeket. A terv már nagy vázlatban a fővárosra és nagyobb városokra nézve megvan; megvan a faluhelyekre vonatkozóan is. Mi most a falusi ünnepségekre gondolunk. A Széchenyi Emlékbizottság úgy tervezi, hogy diákcsoportok fognak faluhelyekre kirándulni és ott ünnepélyeket rendeznek, előadásokat tartanak a tél folyamán. Ezek az ünnepélyek bizonyára nagyon kedvesek és értékesek lesznek. A mi falvainkba azonban valószínű, hogy nem mindenüvé jutnak el diákcsoportok, diák-előadók. S ha eljutnak is, nem teszik fölöslegessé a *Dávid Ferenc Egyletek* helyi munkáját. A *Dávid Ferenc Egyletek* egyházközségi tagozatai 1930-ig minden községben ki voltak építve. Most kiváló alkalom van ezeknek az egyleti tagozatoknak az életrekeltésére és a következő télen a közművelődési előadások *középpontjává gróf Széchenyi István életét, eszméit és sokoldalú munkásságát tenni.* A román keserű elnyomás az utóbbi tíz esztendőben csaknem mindenütt megakadályozta a magyar közművelődési munkát. A fölszabadulás áldott idejében a Széchenyi nagy magyar lelkének tanulmányozása valóban áldott alkalom lesz arra, hogy a Dávid Ferenc Egyletben az annyira óhajtott, de a legyőzhetetlen akadályok miatt félbemaradt munka újból lendülettel, most már szabad magyar hazában nekiindulhasson. Ezt a gondolatot az egylet egyházközségi

tagozatainak szíves figyelmébe ajánljuk. Különben a budapesti Széchenyi Emlékbizottság szívesen ad fölvilágosítást és utasítást azoknak, akik hozzáfordulnak. (Budapest V., Sas-u. 20—22., III. em.)

Rege István királyról.

Ezredik esztendő nagy változást hozott:
István a pápától szent koronát kapott.
Meg is koronázták... Új idők, új irány!
István lett az első, apostoli király.

A munka megindult apja: Géza alatt.
István idejében lendülettel haladt.
Pogany áldozatok tüzei gyérültek,
Városon és falun templomok épültek.

Ázsia síkjáról bejött magyar vérem!
Újjá kell születned a kereszténységben!
Fennebb kell jutnod a műveltségnek fokán,
Csak így maradhatsz meg e földrész homlokán!

Ne kalandozz! Ne lépj más népek nyakára!
Ha kincs kell, vess búzát a föld ugarába!
Külföldi várakban bármennyi kincs legyen!
Nem kell! — Magyaroknak elég mi itt terem.

El — ki kell irtanunk a szilaj vadságot.
Vallásban neveljük a magyar családot.
Keresztény vallásban. — Nehéz bár a kezdet, —
Századok múltával erős lesz a nemzet.

Így téríti népét a szó hatalmával,
Hol a szó nem használ éles kard vasával.
Rokon vagy nem rokon, — mindegy, hogyha pogány.
Keményen bűnhődik Gyula, Ajtony, Koppány.

A kereszt győzelmes, végre diadalmas.
A korona ékes. Magyar kard hatalmas.
Mindent szép rendbe vitt neje: Gizellával,
A keresztény papok művelt nagy hadával.

Csak a sírja szélén borong mély bánaton:
Imre herceg elhalt a nagy vadászaton.
A kedves királyfi nagy lelki szépsége
Sírba szállt, porba hullt a nép reménysége.

Azóta tovaszállt hazánk ezer éve;
Ma is fényben ragyog István dicsősége.
Nemzetünk még ma is az ő útján halad.
Vezet minket a „Szentistváni gondolat."

Báró József.

Országzászló-avatás Csókfalván.

A csókfalvi unitárius egyházközségnek s vele kapcsolatban az egész politikai községnek lélekemelő ünnepélyben volt része 1941 július hó 20-án. A község elszármazott — jelenleg Budapesten, környékén és az anyaország más területein lakó — szülöttei gyönyörű országzászlókat ajándékoztak szülőfalujuknak a felszabadulás örömére. Az országzászlók felavatása az unitárius templomban történt a fennti napon az ajándékozók nagy részének, az Országzászló Nagy Bizottság budapesti kiküldöttének, valamint a vármegye, járás közigazgatási és katonai képviselőinek jelenlétében. A felavatás ünnepének egyházi része az unitárius templomban, világi része a merész, karcsú tornyú templom előtti „Hősök" terén zajlott le gazdag programmal és a környékbeli falvak lakói által ezrekre szaporodott lakosság hatalmas lelkesedésével.

Orbók Gyula helybeli unitárius lelkész, Györke János székelyszentistváni református esperes, dr. Primor Veégh László járási főszolgabíró, dr Nagy János, az Országzászló Nagy Bizottság budapesti kiküldötte, Bálint Árpád körjegyző, valamint Kovács András, Varga Dénes az ajándékozók képviselői, Szoboszlai Dániel ifj., Oláh Kálmán és Szarka Zoltán a lakosság és különböző helyi testületek megbízottjai szívhezszóló, tartalmas felavató és hazafias beszédeket tartottak. Alkalmi verseket — melyek közül kettőt Orbók Gyula unitárius lelkész írt — hatásosan szavaltak: Nemes Editke, Dósa Sándor, Bálint Buba, Bálint Árpád, Udvary Sárika és Raffay Dániel. A fuvószenekar jól betanult nemzeti dalokat játszott, majd a helyi és a környékbeli falvak levente-csapatai tisztelgő felvonulással fejezték be a felejthetetlen ünnepélyt. A katonai hatóságokat az erdőszentgyörgyi katonai járásparancsnok képviselte.

Felejthetetlen lesz ez a magasztos ünnepély úgy Csókfalva községének, mint a csókfalvi unitárius egyházközségnek is, mert ez az ünnep egyszersmind az áldozatkészség ünnepe is volt, mely mindkét tekintetben hatalmasan nyilatkozott meg.

A községből elszármazottak 303 pengővel, Csókfalva község lakossága 105 pengővel, Szoboszlai Dániel ifj., Raffay A. Dániel, Udvary Lajos, Faluvégi P. András mintegy 100 pengő értékű munkával, özv. Barcha Péterné nagytiszteletű asszony

áll. tanítónő egy 16 pengő értékű zászlórúddal és az ünneplő közönség 23 pengő perselypénzzel járultak hozzá az országzászló és annak felállításával járó összes költségekhez. Ugyanakkor az egyházközség egy új szószéktakarót, egy új Úrasztalterítőt: özv. Szoboszlai Danielné id. csókfalvi lakostol 23 pengő — egy új Urvacsorai Uruasztalterítőt: özv. Benedekfi Elekné kispesti lakóstól 60 pengő — és egy csipke középasztaldíszt: Lőrinczi Kálmánné csókfalvi lakóstól 12 pengő értékben kapott ajándékul szintén a Székelyföld felszabadulásának emékére. A nemes áldozatok tehát mintegy 849 pengő értéket képviselnek.

Gyönyörű megnyilatkozások! Érdemesek a feljegyzésre, mert amíg hasonló hazafias és vallásos lelkű magyarok élnek e drága földön, addig itt élni fog a nemzet is fiaiban és leányaiban s virulni, erősödni fog az örök magyar élet hite, reménye a székely hegyek között!

Dr Fikker János: Az Unitárius Egyház teológiai akadémiájának Értesítője az 1940—41. iskolai évről. A 30 nyomtatott oldalra terjedő Értesítő Simén Dániel „Időszerű egyházi kérdések és feladatok" című tartalmas felolvasásával kezdődik, azután pedig előnkbe tárja az iskolai év történetét. Sajnálattal látjuk, hogy a teológiai tanulmányokat több ifjú félbeszakította és világi pályán keresett elhelyezkedést. Reméljük, hogy ez a nagy lélekfordulás csak átmeneti lesz és a tehetséges ifjak nem fognak idegenkedni a papi pályától, amelyre oly nagy szükség van s amelyen oly értékes munkásságot lehet kifejteni egyházunk és nemzetünk érdekében.

Kelemen Imre: „Őrhelyemen". Szerző e cím alatt 32 alkalmi beszédet adott ki egy kötetben. Beszédeinek tárgya felölel csaknem minden fontosabb alkalmat, amely az évet kitölti. Gondolata ilyenformán vezérfonalnak is számít. S bizonyos úttörő jelleggel is bír, hiszen az utóbbi évek új alkalmait, mint új gondolat-termő és kötelességet rovó lehetőségeket szintén kötetébe sorozza.

Beszédei a kisebbségi sorsban születtek s magukon hordják a

magyar léleknek sokat sejtető vallomását a magyar sorsról s azt a csodálatos „madárnyelvet", mely a sorok mögé rejti a mély értelmet, hogy a csendőrszurony vagy a cenzura gyilkos hatalmától megvédje. Kelemen Imre beszéde, mint mndannyiunké abból az időből, jelképes beszédek s ő mester abban, hogy ezek a jelképek minden homályosság nélkül, egyszerűen a szívhez és lélekhez szóljanak, úgy, hogy mindenki megértse s egyben gondolkozzék és töprengjen felette. Jól esik most egy bizonyos távolságból visszagondolni a szószéki munka hősies küzdelmeire s arra a megalkuvás nélküli bátor, de nem lármás hangra, mely a Kelemen Imre beszédeiből csendül ki.

A magyar küldetés eszméjével a tisztult, mondhatjuk mai unitárius hitfelfogás eszméje, meggyőződése párosul. Látszik, hogy Kelemen Imre tartalmilag gondosan kidolgozta beszédeit. (Az alaki kidolgozás hiánya valószínűleg az előadásban nyert szárnyat és lendületet). S az az őszinte érzésünk, hogy a beszédeknek meg volt a maguk öntudatosító hatásuk. Olvasásuk is sok gondolatot támaszt és lelki épülésre szolgál. Jó lelkiismerettel ajánljuk minden gondolkozó unitárius embernek.

Ez a kötet tanúbizonysága annak, hogy Kelemen Imre, mint lelkész egész munkát végzett s egyben egy olyan munkatervet fejezett be, amely őt a vezető unitárius lelkészek sorába emele. Terve a gyönyörű templomépítéssel kezdődött s ahogy megépült a templom alig két év alatt három munkát jelentetett meg; *megépítvén így a lélek templomát is.* Az első templom csupa művészet, a második, mely ezt kitölti értelmes, világos, meleg lélek. A kettőből példaadóan rajzolódik ki az unitárius lelkész az „őrhelyén", amint ott áll a „keresztény élet kapujában", vagy a „lélek asztalánál". *(S. D.)*

Nemes Nagy Márta: Kékhegyek honában című hangulatos mesejátéka külön kiadásban is megjelent. Ára 20 fillér. Kapható az U. K. szerkesztőségénél. Az őszre a központban fekvő lelkészi hivataloknak több példányt elküldünk, hogy könnyebben hozzá lehessen jutni.

Az anyanyelv tökéletesítése . . . kötelességeink egy legfőbbike; s midőn igazi nemességünk, értelmi súlyunk, s az által lelkünk esztendőről-esztendőre, napról-napra bővül s tágul, nyelvünknek is egyenlő idomzatban tágulni és haladni kell; s így ki magyar nyelvünk kifejlését, gyarapodását, gazdagulását hátráltatni akarja, egyenesen a hon legbecsesebb javát gátolja, s ekkép mint sértője s ellensége nemzetünknek nem dicséretre, hanem b ü n t e t é s r e, á t o k r a méltó. **Széchenyi István.**

Józan Miklós unitárius püspök Budapesten, a Koháry-utcai templomban aug. 3-án istentiszteletet tartott; az istentiszteletet a rádió közvetítette. Ilyenformán nemcsak a budapesti hallgatóság, hanem a rádió nagyobb közönsége részesévé lett annak a mélységes élménynek, melyet a püspök úr gyönyörű templomi szolgálata nyújtott.

Egyházunk vezetőinek tisztelgő látogatása a kormány tagjainál. Józan Miklós püspök és dr *Gelei József* egyházi főgondnok több napig Budapesten tartózkodtak, ahol látogatást tettek *Bárdossy László* miniszterelnöknél és a kormány többi tagjainál. Legutóbb a vallás- és közokatásügyi minisztériumba látogattak el, ahol a szabadságon lévő *Hóman Bálint* miniszter távollétében *Stolpa József* dr. államtitkárral tárgyaltak. Budapestre utazott még *Csifó Nagy László* egyházi titkár és *Ürmössy József* püspöki titkár, akik elkisérték a püspököt és *Gelei József* főgondnokot hivatalos látogatásaikban. Tárgyalásokat folytattak többek között az egyház állami támogatásának, illetőleg a lelkészek kongruájának érdekében és önálló hitoktatói állások létesítése ügyében.

A sárbogárdi birtok átvétele az unitárius egyház javára. A mult hónap utolsó hetén az egyház háromtagu bizottsága, melyben dr. *Abrudbányai Ede* felügyelő gondnok, dr *Szathmáry János* jogtanácsos és *Lőrinczi Zoltán* számvevő képviselték az egyházat, átvette a 200 holdas sárbogárdi uradalmat, melyet az állam az unitárius püspöki vikáriátusnak adományozott és amely az erdélyrészi egyház visszatérésével az egyetemes magyar unitárius egyház birtoka lett. Az egyházi méltóságok *Józan Miklós* püspök kivételével augusztus elején visszatértek Kolozsvárra. A püspök 8-án érkezett városunkba és első ünnepi beszédét augusztus 20-án, Szent István napján mondja.

Dr Gelei József főgondnok úr „Merre haladjunk" című műve még mindig található az Unitárius Kollégium igazgatóságánál. A nagyszerű mű ára csak 1 P. Annak is fele a gimn. szegénysorsú tanulóinak segélyezésére fordul. Aki megvásárolja e könyvet, nemcsak egy kitünű szellemi táplálékot szerez magának, hanem még jót is cselekszik. Az Unitárius Közlöny szerkesztőségében is megrendelhető. Vidékre 8 filiér portóköltség is szükséges az 1 P. ár mellé.

Válasz a Kormányzó úr üdvözlésére. Józan Miklós unitárius püspök úr és Gelei József főgondnok úr, a Kormányzó úr Őfőméltóságát üdvözölték 40 éves házassági évfordulója alkalmából. Erre Magyarország Kormányzójának Kabinetirodájától a következő válasz érkezett:

„Magyarország Kormányzójának Kabinetirodája. 4620—1041.

A Kormányzó Úr Őfőméltósága a 40. házassági évfordulója alkalmából a magyarországi unitárius egyház nevében Méltóságod és az egyház főgondnoka által távíratilag kifejezésre juttatott jóleső szerencsekívánatokért szíves köszönetét nyilvánítani méltóztatik.

Fogadja Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Úr őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1941. évi július hó 27. napján.

államtitkár, a kabinetiroda főnökhelyettese.

E. K. Tanács elismerése dr Gál Kelemennek. E. K. Tanács örömmel vette tudomásul a júniusi ülésén, hogy a Kormányzó úr Őfőméltósága dr Gál Kelemen, a kolozsvári unitárius kollégium 25 éven át volt igazgatójának s jelenleg felügyelő gondnokának „a közoktatás, a tudomány és a közélet szolgálatában szerzett érdemei elismeréséül a tanügyi főtanácsos, gimnáziumi igazgatói címet" adományozta. Egyúttal egyhangú határozattal kimondta, hogy a díszteremben egyházunk nagyjait ábrázoló dombormű képek közé a dr Gál Kelemen képét is elkészítteti. E határozat valóban oly embernek az arcképét állítja egyházunk halhatatlanjai közé, aki arra mindenképpen méltó.

Dr Tóth György kúriai bíró nyugalomba vonult. Az Unitárius Értesítő júliusi számából értesülünk, hogy dr *Tóth György* kúriai bíró nyugalomba vonult. Dr Szent-Iványi József ügyvéd rövid, de tömör, tartalmas cikkben méltatja azt a hatalmas munkásságot és azt a gyönyörű pályát, melyet nyugalomba vonult kúriai bíró afia megfutott s azt a jelentős irodalmi és társadalmi tevékenységet, melyet kifejtett. Örvendünk, hogy a nyugalombavonulás jó egészségben, teljes fizikai és szellemi erőben érte. Adja az Isten, hogy még sok jelentős munkával gazdagítsa az unitárius és magyar szellemi és társadalmi életet.

Szentkirályi Kálmán afiát, Udvarhely vármegye főjegyzőjét a Kormányzó úr Udvarhely vármegye alispánjává nevezte ki. Szentkirályi Kálmán a világháború előtt már Udvarhely vármegye szolgálatában állott, először mint a keresztúri járás szolgabírája, később mint árvaszéki ülnök. A román megszállás néhány évét még Udvarhelyen töltötte s azután kiment az anyaországba. A bécsi döntés után a vármegye főjegyzője lett. Most nagy öröm tölti el lelkünket, hogy Udvarhely vármegye alispáni székét ilyen kíváló közigazgatási ember tölti be. Sok szerencsét és sikert kívánunk Udvarhely vármegye alispánjának.

Az énekeskönyv kiadása. E. K. Tanács elhatározta, hogy az énekeskönyvet újból kiadja, de csak oly számban, ami két esztendő alatt elfogy. Ezalatt az idő alatt a szükséges javításokat, átalakításokat megteszi s úgy fogja kiadni.

Tudnivalók az iskolai év kezdetével kapcsolatosan. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr azoknak a tanároknak részére, akik nem magyar egyetemet végeztek, szept. 1—13-ig tanfolyamot rendez Budapesten. Ezért az év kezdetére vonatkozó rendelkezések úgy módosulnak, hogy javító, felvételi és magánvizsgák, valamint a beírások aug. 25—31-ig megtörténnek; az iskolai év szeptember 15-én nyilik meg. Az iskola székhelyétől távollevők beíratkozhatnak a megnyitás előtt való napon is, de előzőleg írásban jelentkezzenek.

Nemesség elismerése. A m. kir. belügyminiszter úr folyó évi június hó 11-én kelt 309.770—II-a-1940. számú határozatával kimondta:

Fazakas Lajos őrnagy és fia György ősi székely nemessége és a „kadácsi" előnév használatához való joga igazolt.

Jogosultak a „kadácsi" előnév használatára.

Fölhívás. Tisztelettel kérem mindazon kedves kartársaimat, akik megküldött könyvemet elfogadták és még nem számoltak el annak árával, hogy amennyiben tehetik, elszámolni szíveskedjenek, mivel magam is a nyomdánál lévő kötelezettségemnek eleget kell, hogy tegyek. A könyv ára egy drb. 6 pengő, 2 drb. 10 pengő. Kelemen Imre lelkész.

Előlépések a Máv.-nál. Örömmel olvassuk a *Hivatalos Lapból,* hogy a Máv. szolgálatában álló unitárius testvéreink közül többen munkásságuk és szakképzettségüknek megfelelően kinevezést nyertek. *Tamás Béla* és *Bartha Miklós* műszaki tanácsosokká, *Szentmártoni József* főmérnökké, *Simonfffy Tamás* felügyelővé, *Kovács Mózes* főintézővé, *Szabó Ödön, Balogh Miklós* intézővé léptek elő. Sok szerencsét kívánunk.

Délerdélyben a román kormányzat alatt maradt unitáriusok vizsgálóbizottsága gyakorlati éveket elvégzett lelkészjelöltektől a képesítő vizsgát bevette. Lelkészek tehát még vannak, de unitárius tanítóban nagy a hiány. — A magyarokkal szemben a légkör nagyon rossz. Több lelkész ellen eljárás van folyamatban. Amíg Magyarországon a románok teljes polgári jogokat és szabadságot élveznek, Délerdélyben a román türelmetlenség még csak azt sem engedi meg, hogy az utcán a magyarok magyarul beszéljenek... Imádkozzunk határon túl levő szenvedő testvéreinkért...

Felhívás a Naptár ügyében. A jövő évi Naptár számára minden közlemény beadásának legkésőbbi határideje *szeptember hó 6.* Szerkesztő kéri lelkésztársait, hogy a névtárban előforduló változásokat külön lapon írva s a szerkesztőnek címezve jelentsék be. A jelen évi naptár árak beküldését kérjük, ahol azt még nem tették meg. A naptármegrendelések határdeje szintén szept. 6. Akik semmit sem

jelentenek, úgy tekintjük, hogy a múlt évi mennyiségre van szükségük.

Értesítés. Tisztelettel értesítem lelkész és más egyházi atiait, hogy amikor az egyházi pénztárba bármi címen pénzt küldenek: 40 Pengőig 10 fillérrel és 40 Pengőn felül 14 fillérrel szíveskedjenek többet küldeni, postai kézbesítési díj címen, mert a postának ennyit kell fizetni és ezt az összeget a küldött pénzből le kell vonni s annyival kevesebbet számolhat el a pénztár. Hadházy Sándor, pénztárnok.

A felekezeti oktatás. Örömmel értesülünk arról, hogy *Hóman Bálint* kultuszminiszter úr a Felsőház július 19-én tartott ülésén ismételten kijelentette, hogy a „hitfelekezeti oktatás elve alapján áll s elismeri a hitfelekezeti tanítás jogosultságát és jelentőségét. Az iskolafenntartó keresztény egyházak jogait nem kívánja korlátozni". Bár a Kultuszminiszter Úr gondolkozásával ez irányban eddig is tisztában voltunk, ezt a nyilatkozatot ma különösen jelentősnek tartjuk s reméljük, hogy unitárius testvéreink mindenütt átérzik ezen nyilatkozat fontosságát és minden erejükkel és törekvésükkel azon lesznek, hogy a múlt szellemében, áldozatok árán is, felekezeti iskoláinkat tovább fejlesszük Egyházunk és drága magyar nemzetünk haladására.

Felhívás. A kolozsvári unitárus vasárnapi iskola Vezetősége augusztus hó 23 és 30. között Kolozsváron vasárnapi iskolai Vezetőtanfolyamot rendez az idén első alkalommal. Fölhívjuk különösen az ifjúság figyelmét, akik részt óhajtanak venni az elkövetkezendő iskolai esztendőben a magyar gyermek iskolán kívüli vezetésében, szíveskedjenek minél nagyobb számban megjelenni ezen az igen érdekesnek igérkező tanfolyamon. Lakásról gondoskodva lesz. Jelentkezéseket elfogad és bővebb felvilágosítást nyújt: Unitárius Lelkészi Hivatal Kolozsvár, Kossuth L.-utca 18. sz. A *Vezetőség.*

Kérés kolozsvári előfizetőinkhez. Kolozsvárt az új házszámtáblák kiosztásával a régi házszámok sok helyt megváltoztak. Felkéri az Unitárius Közlöny kiadóhivatala azokat az olvasókat, akiknek utca vagy házszámuk megváltozott, hogy az új utca és házszámokat szíveskedjenek bejelenteni a kiadóhivatal változott száma alá (Kossuth L.-utca 9. szám.)

HALÁLOZÁS. Ürmösi Kálmánné, sz. *Merza Rozália* életének 58-ik, boldog házasságának 39-ik évében f. hó 6-án, hosszas és nehéz betegség után visszaadta lelkét Teremtőjének. Családjáért élt, családjáért áldozta fel életét. Halálát bánatos férje, négy leánya, kis unokája, három testvére, a rokonok és barátok nagy serege gyászolja. A mennyei Atya vígasztalja meg a bánatos szíveket!

Özv. dr Gspann Károlyné szül. Horváth Anna életének 70-ik évében, 1941. július hó 15-én hosszas szenvedés után meghalt. Dr Gspann Károly, a tehetséges fiatal orvos afia édesanyját gyászolja az elhunytban. Az elhúnytnak csöndes pihenést, a gyászolóknak vígasztalást kivánunk.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába június 5-től augusztus 6-ig *előfizetői díjat* fizettek: Bokor Mihályné Besenyő, 1939—1940-re, Ferencz Gáborné, Sebestyén Gyula Uzon, Márkos Albert, Baba András, Unitárius Egyházközség, Dávid Ferenc Egylet Szentiványlaborfalva 1940-re, Barabás Béla 1941-re, Szabó Andrásné Maksa, Geréb Ádám Kolozsvár 1941-re, Ráduly Jánosné Kézdivásárhely 1940-re, Nemes Mihály Mezőbánd 1940—1941-re, Kiss Irénke Sepsiköröspatak 1941—1943-ra (5 p.), Vaska Mózes, Szabó László Kálnok 1941-re (1.20—1.20 p.), György Róza, Lőrinczy Zoltánné Ikland 1940-re, Ütő Béla Ördögkút (10 p.), Özv. Szász Istvánné, Pál Lajos 1941-re, Farkas Józsefné 1940—1941-re, Jakab Ferenc 1939—1940-re, Simonffy Tamás Nagyvárad 1937—1941-re, Özv. Macskási Lajosné, Boldis Jánosné Kolozsvár 1941-re, dr Benczédi László, Péterffy Gyula, Blaschnek Béla, dr Josipovich Istvánné, dr Gál Jenő, dr Barabássy István Budapest 1941-re, Ambrus Mihály, Ambrus Zsigmond, Albert János id., Bálint Albert, Bálint Dénes, Bálint Márton, Balázs Mihály, Gotthárd Simon, Györffy Domokos, Izsák Ferenc, Kálmán Ferenc, Kovács Márton, Kovács Simon, Sófalvi Ferenc, Szentpáli János Csehétfalva; Derzsi Béla, Fekete Domokos, Firtos Ferenc, Firtos Gergely, Firtos Károly, Firtos Lajos, Firtos Mózes, Fodor József, Fodor Miklós, Herczeg József, Jakab Dénes, Kálmán Elek, Kibédi Pál, Márkos Dénes, Lőrinczy Domokos, Nagy András, Nagy Gergely, Nagy László, Patakfalvi F. József, Patakfalvi Lajos, Sófalvi János Székelykeresztúr 1940-re, György János, Pitó Lajos 1940—1941-re, Kővári Jakab Kénos, Bálint Ödön H. Karácsonfalva 1941-re, Dávid Ferenc Egylet, Unitárius Egyházközség, Pap Dániel Csehélfalva 1940-re, dr Gálffy Miklós Szófia, Boldis Jánosné Kolozsvár 1941-re, dr V. Nyiredy Géza Budapest 1940—1941-re, Faluvégi S. József, Kovács D. András, Hadnagy Zsigmond, Szoboszlai Katalin Csókfalva 1940-re.

Alapítói díjban fizettek: Richterné Gvidó Juilska Siménfalva 10 p., Geréb Zsigmond Székelykeresztúr 8 p.

Kolozsvár, 1941 augusztus 6-án.

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

Lapunk következő száma szept. 15-én fog megjelenni. A közleményeket kérjük legkésőbb szept. 5-re beküldeni.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

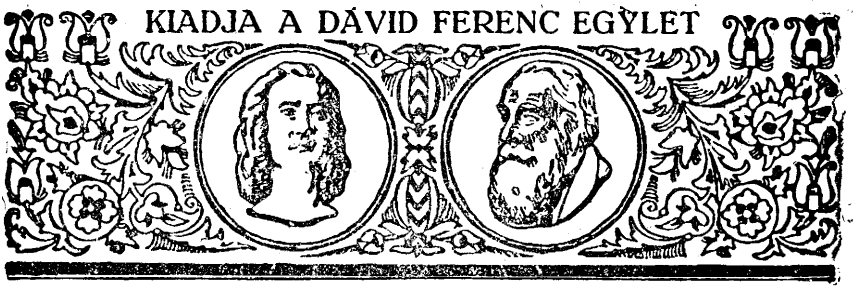
„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-u'ca 7 Telefon 11-58.

Felelős vezető: Kahlfürst Imre.

LI. évfolyam. Kolozsvár, 1941. szeptember. 9. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Sóhaj.

Elmondta: **Józan Miklós** unitárius püspök, Kolozsvár felszabadulásának első emlékünnepén (1941. évi szeptember hó 11-én) tartott istentiszteleten.

Uram, Tehozzád szárnyal esdeklésünk:
Könyörülj rajtunk, magyar népeden!
Hatalmas jobbod terjeszd ki fölöttünk:
Ha nem segítsz, sorsunk reménytelen.

Uram, bocsásd meg a mi vétkeinket;
Tekints le ránk, óh égi Irgalom!
Vezesd az úton gyönge lépteinket,
Hol Tégedet dicsőít völgy-halom.

Az ősi Címer szent keresztje csorba,
És glóriája köd-homályba vész:
Uram, ne sújts! Ne hagyj tovább a porba!
E nép azért még éli-halni kész.

A hármas bérc s a négy folyam vidéke,
A tejjel-mézzel folyó Kánaán
Szívünkben él . . . egy ezredév emléke . . .
És átragyog **a jobb kor** hajnalán.

Uram, Tehozzád száll fohászkodásunk:
Segíts mirajtunk! — Kérünk gyermekid —
Szánd meg didergő, rongyos árvaságunk:
Add vissza hát Hazánk határait.

Józan Miklós.

323.Nagyt.Benczédi Pál vallás tanár ur
Unit.Koll.

Fölhívás az unitárius Vallásközönséghez.

Unitárius testvéreimnek örömmel jelentem, hogy egyházunk súlyos anyagi gondjaitól vezetve, egyúttal féltett egyházi jövőnk ápolására, *Berde bizottságot alapítottunk.* A Berde-bizottság rendeltetése, nagynevű alapítónk szellemétől áthatva, egyházunk fejlődésének érdekeit szolgálni s az egyház számára a ma küzdő nemzedék méltó utánpótlásaként áldozatkész, vallásközönségünk érdekeiért törhetetlen munkára képes harcosokat nevelni. Ebben a törekvésünkben egyetértünk és összefogunk a nemzet sorsának irányítóival, akik szintén ráébredtek arra, hogy magyar jövendőt csak magyar vérünk értékeinek kiemelésével teremthetünk meg.

Ennek az egyházpolitikai törekvésünknek megoldásában teljesen magunkra vagyunk utalva. Anyaegyházunk az elmúlt 22 esztendő elszenvedett fosztogatásai közepette anyagiakban teljesen leszegényedett, az állam pedig szent magyar céljaink megvalósítása érdekében olyan erőfeszítéseket végez, melyek számára lehetetlenné teszik egyházunknak szükségparancsolta oly mérvű támogatását, ami most a szükségletet fedezi. Ez indított bennünket a Berde-bizottság megalapítására s ez indít most itt bennünket arra, hogy a nagy történelmi pillanatokat mindig megértő Vallásközönségünkhöz forduljunk áldozatkész támogatásért.

Tervünk, hogy egyházunk számára a városi központokban, különösen pedig Kolozsváron, szellemiekben és anyagiakban erős iparos- és kereskedő-társadalmat neveljünk, székely ifjaink számára az iparos- és kereskedői tanoncotthonokban való elhelyezkedést megkönnyítsük és egynéhány kíváló tehetségű ifjúnak a felsőipari és kereskedelmi kiképzést lehetővé tegyük. Tervünk ezenkívül, hogy két középiskolánkban, továbbá a tanító- és tanítóképzőkben olyan unitárius ifjúságot neveljünk föl, mely ifjúi életén át unitárius szellemben és erős nemzeti érzésben nevelkedjék. Evégett középiskoláinkban évente osztályonként 4—4, összesen tehát 32 fiú- és leány tanuló teljes segélyezésére szántuk el magunkat, olykép, hogy segélyünk megoszlik a kolozsvári és székelykeresztúri gimnáziumunk, illetve más középiskolák között.

Ifjainkat elszegényedett székely népünk sokgyermekes családjaiból választjuk ki, ahol élet ragyog az arcokon, ép szellem csendül ki a lélekből és erős akarat üli meg a gyermek egész lényét.

A 32 gyermek fölnevelésére a mai körülmények közepette évi 20 ezer pengőt kell előteremtenünk, mert ma már 600 pengőnél többet kell egy-egy gyermek középiskolai nevelésére áldozni. Nagy összeg ez, de érdemes érte küzködni, mert nagy célokat támogatunk vele!

Célja keresztülvitelére a Berde-bizottság egyházunk minden közületét, minden rétegét, minden tagját megkeresi. Evé-

gett különböző bizottságokat szervezett meg, melyeknek hivatása a különböző társadalmi csoportokat fölkeresni. Az egyik bizottság tehetősebb magánosokhoz, családokhoz, nagy nemzetségekhez (a Mikó-nemzetség már is önkéntesen tett egy ilyen alapítványt) fordul, hogy egy-egy szegény gyermeket neveljenek az egyházi életnek. A másik bizottság társadalmi intézményeket, pénzintézeteket, társulatokat mozgat meg. A harmadik felkeresi az egyes egyházközségek elszármazottait, a negyedik az egyházközségeket egyenként vagy csoportosan; sőt a nagy eklézsiákban gyámszülői szomszédságokat is létesítünk, ahol egy-egy százas szomszédság nevel egy-egy gyermeket. Külön csoportosulnak a két gimnáziumunk véndiákjai és külön a ma nevelődő gimnáziumi ifjúság, mely tanári karával összefogva, szintén felneveli az „iskola gyermekét". Egyházköreink felügyelő-gondnoki kara szintén külön vállal egy a „gondnokok által gondozott" gyermeket. — Egy-egy egyén a sokszálú bizottságok valamelyikétől ismételten kerestetik; ne lásson senki ebben meggondolatlan zaklatást, adakozzék szíve szerint egy helyen.

Mikor ezt a szervezkedésünket Istenben bízó lélekkel Vallásközönségünk tudomására hozom, kérek mindenkit, egyént és minden jótékonysági és nevelői egyesületet, fogadja szerető szívvel a nevemben és a Berde-bizottság nevében jelentkező gyűjtőt, viselkedjék nehéz időkben annyiszor oly nemes egyházépítő feladatot teljesített eleinkhez méltóan és adja támogatását jó lélekkel.

A Berde-bizottság nevében unitárius szeretettel köszöntöm minden atyámfiát.

Gelei József,
főgondnok.

A Dávid Ferenc Egylet munkaterve.

Az unitárius egyház egy része szabad hazában, az ezeréves dicsőséges Magyarországon van. Ugy érezzük, hogy a határon túl maradt testvéreinkért való fájdalom nem bénithatja meg a kezünket, a lelkünket, hanem a művelődési munkát minden oldalon meg kell ragadjuk. Az elnyomatás szomorú korszakában mennyit gondoltunk arra, hogyha eljön a szabadság, a magyar élet drága napja, mily boldogan, mily szorgalommal és kitartással fogjuk munkálni a magyar művelődés magasztos eszményét!

A Dávid Ferenc Egylet az unitárius egyházban az önkéntes közművelődési munka megszervezését vállalta magára. Örömmel látjuk, hogy falusi testvéreink valósággal áhítoznak a szellemi munkára. Minden jóravaló falu arra törekszik, hogy egyleti, közösségi életet éljen. A Dávid Ferenc egylet kiválóan alkalmas az ily munka megvalósítására. Az 1930-ig terjedő időben a román uralom alatt levő unitárius egyházközségek csaknem mindenikében meg volt szervezve a D. F. Egyletnek

egyházközségi alakulata s az idegen uralom alatt is szép munkát fejtett ki. Azonban a román kormányzat fokozatosan meggátolta a munkát, tétlenségre kárhoztatta a szervezeteket. Most tehát új életre kell ébreszteni ezeket a kényszernyugalomra szorított egyesületeket, hadd ismét legyenek hangosak a közművelődési házak, hadd találjanak ifjaink megfelelő teret, ahol szellemi erőiket, képességeiket kifejleszthetik.

A Dávid Ferenc Egylet a múltban munkaprogramról is gondoskodott volt. Több munkaterv érkezett be s ezek közül az akkori időkben, mint legalkalmasabbat a Kiss Károly igazgató tanítóét fogadta el a Dávid Ferenc Egylet. Ez a munkaprogram meg van az Unitárius Közlöny 1923-ik évfolyamában s ma is hasznos és értékes útmutató. Ma már a nemzeti szempontot minden gátlás nélkül ki lehet bővíteni a mostani önként kínálkozó kérdésekkel.

A Dávid Ferenc Egylet központi választmánya foglalkozott ezzel a kérdéssel. Arra kéri a lelkészeket, tanítókat és a népművelődés más buzgó, lelkes apostolát, hogy *hívják életre az egyházközségi D. F. Egyleteket s abban valósítsák meg unitárius vallásos szellemtől áthatott művelődési eszményeinket.*

Ha valhol nem volna meg az egyházközség könyvtárában, a központi D. F. egyleti irodában a Dávid Ferenc Egylet története, 80 fillérért megrendelhető. Ebben meg van a helyes érzékkel és tudással kidolgozott munkaterv.

A bölöni Mikó-család példaadó jótéteménye.

Iskoláink alapítványaiban az elmúlt 22 év alatt valósággal a tatárjárással egyenlő pusztulás ment végbe. Alapítványaink csaknem mind megsemmisültek, a földbirtokreform elvette alapítványainkat, híveink leszegényedtek s a jövő vezető elem megteremtése a legnagyobb nehézségekbe ütközik. Hogy az unitárius nevelésügynek szolgálatot tegyenek, a bölöni Mikó-család tagjai elhatározták, hogy egy, a kolozsvári unitárius gimnáziumban tanulónak, iskolai és étkezési díjait teljesen hordozzák, a tanuló szülői csak ruházatról, tankönyv- és más költségekről kell gondoskodjanak. A föltételek között van, hogy a tanuló bölöni székely családból származzék és hogy jó tanuló és magaviseletű legyen. A mostani körülmények között az a tanítási összeg évi 600 P. A bölöni tanuló javára ezt a tanítási költséget fedezik: Dr. Mikó Gábor kormányfőtanácsos, az O. K. H. ny. igazgatója, Budapest; 2. dr. Mikó Ferenc ny. államtitkár, volt főgondnokh., Budapest; 3. dr. Mikó Imre törvényszéki elnök, Kolozsvár; 4. Mikó Lőrinc kir. táblai tanácselnök, volt egyh. titkár, Kolozsvár; 5. dr. Mikó

Lajos p. ü. főtanácsos, a Missziói-ház gondnoka, Budapest; 6. dr. Mikó Gyula egyet. rendk.-tanár, egyetemi gyógyszertár vezetője, Debrecen; 7. Mikó Miklós százados, Ungvár; 8. dr. Mikó Miklós ig. főorvos, a szöv. kórházban, Budapest; 9. Mikó István gyógyszerész, az Otinál, Budapest; 10. dr. Mikó Imre orsz. képviselő, egyh. tanácsos; 11. dr. Mikó Tibor miniszterelnökségi s. titkár, Budapest.

A családi összetartás itt igazán nemes célt szolgál.

Özv. báró Petrichevich-Horváth Kálmánné sz. Csáky Katalin grófnő halála.

Kolozsvárt, augusztus hó 15-én, csöndesen elhunyt a kiváló, igazi nemes lelkű embernek, az unitárius egyház főgondnokának és a Dávid Ferenc Egylet elnökének: a boldog emlékű br. Petrichevich-Horváth Kálmánnak a neje. Hogy ki volt az unitárius egyháznak br. Horváth Kálmán, ezt csak az az idősebb nemzedék tudja, aki látta az egyház és a D. F. Egylet elnöki székében, aki hallotta nemes lelkéből fakadott aranyszavakat s aki tudja, hogy ez a nemes szív milyen áldozatokat hozott az egyházért és a nevelésügyért. Amint Józan Miklós püspök mondotta, abban, hogy br. Petrichevich-Horváth Kálmán ez az igazi nemes szív, örökösen magasan szárnyaló lélek lehetett, nem kicsiny része volt az őt megértő hitvesének, Csáky Katalin grófnőnek. A nagyasszony temetése aug. 17-én volt a kolozsvári Unió-utcai lakásukból. Az unitárius egyház a templomra és a Kollégiumra kitűzte a gyászlobogót, a ravatalra koszorút helyezett. Józan Miklós püspök az egyház koszorúját gyönyörű beszéd keretében helyezte a virágos ravatalra. A püspökkel ott volt dr. Gelei József főgondnok, Kovács Kálmán, stb. A temetési szertartást Vásárhelyi János református püspök végezte. Ezen jelen volt Kolozsvár előkelősége, a különböző testületek képviselői. A magas kort ért nagyasszonyt Alsózsukon, boldogult emlékű férje: br. Petrichevich-Horváth Kálmán mellé helyezték örök nyugalomba. A példamutató nagyasszony iránt való tiszteletet és hálát mutatja, hogy az egész falu, a románok is, meghatódott lélekkel vettek részt a temetésen. A zsuki sírboltba való helyezésen sok kiváló erdélyi előkelőség vett részt. Az unitárius egyházat a zsuki sírboltnál Kovács Kálmán tanügyi főtanácsos képviselte.

Adományok. Vannak nemes szívek, akik megértik, hogy a dákságon segíteni egyike a legnemesebb feladatoknak. Ilyen dr. Gálffy Miklós szófiai magyar követségi tisztviselő, aki 12 pengőt adományozott a szegény tanulók segélyezésére és Ürmösi Vidor budapesti gyógyszerész, aki 50 pengőt adományozott ugyancsak a szegény tanulók segélyezésére.

Egyházias iskolai hirek.

Első István király napja a kolozsvári unitárius templomban a felszabadulás után. Augusztus 20-án a szívből jövő nemzeti ünnepen a kolozsvári unitárius templomban a szolgálatot *Józan* Miklós unitárius püspök végezte. A nagy templom zsufolásig megtelt unitárius hívekkel és másokkal. Ott volt Vásárhelyi János református püspök, a hadsereg, a vármegye, Kolozsvár város, a magyar bíróságok, stb. képviselői. Józan Miklós püspök nagy szónoki lendülettel, szívből jövő gondolatokkal méltatta Szent István napját és a szentistváni gondolatot. A magas színvonalon álló beszéd nagy hatást tett az ünneplő nagy közönségre. A közéneket Nagyné-Ürmösi Magda művésznő szolgáltatta mély hatással, Kárpáthy Emil karnagy művészi orgonajátéka mellett.

Ugyancsak megható hálaadó Istentiszteletet tartott a kolozsvári unitárius egyházközség szeptember 5-én és 11-én is, a magyar honvédség bevonulása emlékére. Az első alkalommal Ürmösi Károly tb. esperes, második alkalommal pedig ismét Józan Miklós püspök tartott mélyen átérzett, lelkeket mélységesen megható hálaadó istentiszteletet. A templomban elmondott költeménybe foglalt imája lapunk vezető helyén olvasható.

Évmegnyitó a kolozsvári Unitárius Kollégiumban. Szeptember hó 15-én d. e. 10 órakor volt az Unitárius Kollégium dísztermében a tanulók és a nagyközönség, a főt. Püspök úr, dr. Gelei József főgondnok úr, dr. Gál Kelemen tanügyi főtanácsos úr, a teológiai és gimnáziumi tanári kar jelenlétében. Az ünnepély a „Tebenned bíztunk eleitől fogva" kezdetű énekkel, azután a Himnusszal kezdődött. Bodor András helyettes tanár imája után Benczédi Pál igazgatóhelyettes tartott megnyitó beszédet. Beszédében fájdalommal említette meg, hogy Gálffy Zsigmond igazgatónak munkásságát még mindig nélkülöznünk kell egy véletlen baleset miatt, s öt tanár katonai szolgálatot teljesít. Nehéz munka vár tehát a még itthon levő tanári karra. Dr. Gelei József főgondnok és főt. Józan Miklós püspök úr buzdító, kötelességre serkentő beszédet mondtak az ifjúsághoz.

Dr. *Szent-Iványi* Árpád afiát Kolozsmegye árvaszéki elnökévé nevezték ki. Sok szerencsét kívánunk ez új állásában.

Dr. *Szathmáry János* jogtanácsos afiát tb. vármegyei ügyésznek nevezték ki. Jogtanácsos afiának sok szerencsét kívánunk.

Ujabb rendelet a gimn. I. oszt. tanulók korhatárára nézve. A gimn. rendtartás 5. §. úgy rendelkezik, hogy az első osztályba fölvehető tanulók legmagasabb kora 13 év, melyet szeptember 15-én tölt be. Szeptember első napjaiban a vallás- és közoktatásügyi minisztériumból rendelkezés érkezett, hogy tekintettel arra, miszerint a román iskolai törvény szerint az elemi iskola a 7-ik évvel kezdődött, a felszabadult területen levő iskolákban a korhatár egy évvel eltolódott, vagyis fölvehetők

azok is, akik a 13 életévüket betöltötték, de 14 évesek nem multak el szept. 15-én. A beirások már befejeződtek, de indokolt esetben az igazgatónak joga van felvenni tanulókat okt. 1-ig.

Gálffy Zsigmond kollégiumi igazgató állapota napról-napra örvendetesen javul. Már nincs messze az az idő, hogy az ágyat elhagyhassa és felelősségteljes munkakörét átvehesse, amely valóban várja az ő szakavatott munkáját. A város, egyházi és tanügyi s más hivatások képviselői közül rendkivül sokan fölkerestek és kifejezték rokonérzésüket iránta.

A nagyváradi Unitárius Nőszövetség folyó hó 10-én tartotta meg évi rendkivüli gyülését, melyen az elnöknő távollétében a lelkész nyitott meg és vezetett. A lelkész megnyitó beszédében vázolta az elnöknőnek felolvasásra megirt beszédet, hogy milyen nagy szükség van különösen ma az egyház keretében a nőszövetségi munkára. Kiemelte a beszéde kapcsán a lelkész azt is, hogy az ő munkája mellett ez az egyetlen egyházközségi szerv, mely fáradhatatlanul tud dolgozni magasztos célokért. Ezt igazolja az a hatalmas munka, melynek eredményéül az erdélyi unitárius falvakban, mint a Nőszövetség végtelen fáradozásának megtestesült gyümölcséül ott díszelegnek a szebbnél-szebb kultúrházak. A gyűlés a Nőszövetség elnöknőjének indítványára szentesítette azt a törvényt, melynek értelmében minden egyes nőtestvérünk arra kötelezhető, hogy a közös munkából vállaljon. Nagy Kálmánné egyházi főtanácsosunk neje nemes indítványára lehetővé vált a Nőszövetség első nyári házi összejövetele, melyet az indítványozó a maga házánál kívánt megtartani, vendégül híván egyben az egyházközség lelkészét és gondnokát is. Nagy Kálmánnénak ezen szép és nemes indítványa az egyházunk iránti hűséges ragaszkodását bizonyítja, melyet a múltban is éreztetett sok nehézséggel küzdő egyházközségi életünkben. Áldozatkészsége példás volt a múltban is, mivel ilyen és ehhez hasonló áldozatkész támogatók nélkül lehetetlenné vált volna minden igyekezete a lelkésznek. Egyszóval olyan istápolóra talált nevezettben a nagyváradi unitárius egyházközség, akit méltán tisztel meg az egyházközség azzal a nagyasszonyi elnevezéssel, mely a múlt nagy jóltevőinek járt ki. A gyűlés majd egy helyettes elnöknőt választott Nagy Jánosné tanítónő, máv. mérnök neje személyében, aki ezt a tisztséget szeretettel vállalta, mintegy bebizonyítására annak, hogy az a munka, amelyet a Nőszövetségnek el kell végeznie, mindenek fölött való. A Nőszövetség végül hálásan mondott köszönetet Istvándi Bélánénak az ő fáradhatatlan munkásságáért, melyet a nagyváradi egyházközségben kifejtett, melylyel a szegénysorsú gyermekek megsegítésén eredménnyel fáradozott. A lelkész ilyen önzetlenül fáradozni kívánó nőszövetségi tagokat kíván gyűjteni, mert csak az ilyenek végezhetnek a jelen kornak megfelelő munkát. A gyűlés a legnagyobb szeretetnek megnyilvánulása volt, melynek végén, mint családtagok búcsuztak egymástól nőtestvéreink.

Az Udvarhelyköri D. F. Nőszövetség f. év július 27-én Homoródszentpálon tizenkét egyheti tagozat hetven képviselőjének jelenlétében tartotta évi közgyülését. A Magyar Hiszekegy után Kiss Sándorné Papp Erzsébet elnöki megnyitójában a Gondviselés iránti hálájának adott kifejezést, hogy szabad magyar földön, minden korlátozás nélkül tarthatja az egylet közgyülését. Az anyaországbeli nőegyletek fejlett szervezetére és előhaladott működésére rámutatva, követendő példaképpen állította a hallgatóság elé. Köszöntés (Vári Domokos) c. költeményt Vári Éva szavalta. A nőegyletek működésének módjairól a „Felszabadult Erdélyben" címen Báró Józsefné olvasott fel. Kissné Tóth Lenke: „Magyar ruhában" c. költeményét Bedő Ibolyka adta elő. Évi összefoglaló jelentésben Bálint Albertné titkár ismertette az egyes tagozatok munkáját. Közgyülés a nemzeti Himnusszal zárult. Gyülést ötven személyes szeretetvendégség követte.

A Homoródfürdői aratási hálaünnepély. A két Homoródmente székely népének lélekünnepe volt az augusztus 17-én Homoródfürdőn megtartott aratási hálaünnep. Felszabadulásunk óta az első. Imát és egyházi beszédet „A mi mindennapi kenyerünket add meg nékünk ma". Máté VI. 11. alapigére Bede Emil recsenyédi unitárius lelkész mondott. Beszédében e nap valóban a „Magyar kenyér" udvarhelyszéki ünnepévé magasztosult. Csak a szemekből felcsillanó könnyek és a többezres tömeg áhítatos csöndje igazolta, hogy megtalálta útját a lelkek felé e beszéd. Ez ünnepi istentiszteletet a Himnusz, Magyar Hiszekegy és Székely Himnusz tette még ünnepélyesebbé. Az énekvezéri tisztet igaz hozzáértéssel Dombi Mózes recsenyédi énekvezér ig. tanító látta el. Az unitárius misszionak jó szolgálatot tett ez az istentisztelet.

Az Unitárius Közlöny előfizetése egy évre 2 pengő, D. F. Egyleti tagsági díj 3 pengő; örökös alapítói díj 40 pengő, egyes szám ára 12 fillér. Idegen valutában ennek megfelelő összeg. Előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít, tagsági és alapító tagsági díj pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira. — A díjakat az áremelkedés miatt kellett fölemelnünk. Arra kérjük kedves olvasóinkat és tagtársainkat, hogy díjaikat minél előbb rendezzék. Akinek nehézségbe kerül a pénz elküldése, a lelkészi hivatal szívesen elküldi. Kérjük tehát oda fizetni be.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15 én.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

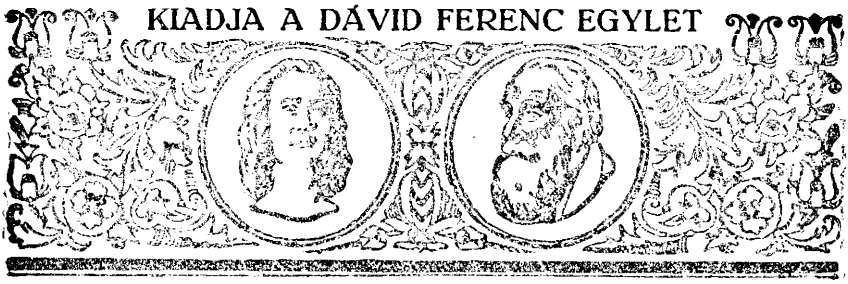
„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-utca 7. Telefon 11-58.

Felelős vezető; Kahlfürst Imre.

LI. évfolyam. Kolozsvár, 1941. október. 10. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Október 6.

A mai nap október hatodika, a magyar nemzet történetében sötét betűkkel van beírva. Ezen a napon a tízszeres ellenséggel is győzelmesen szembeszálló hősies magyar honvéd hadsereg felülmúlhatatlan bátor vezéreit, tábornokait gyalázatos módon főbelőtték, avagy felakasztották. Tizenhárman voltak ők a bátrak, a félistenek, kiknek meg kellett halniok, mert magas eszmékért, a magyar szabadságért, egyenlőségért és testvériségért éltek, küzdöttek és győzelemről-győzelemre vezették félelmet nem ismerő dícső honvédeinket.

Az 1848—49 évek az európai népek és nemzetek szabadságmozgalmának az évei voltak. A hosszú évszázadok alatt zsarnokaiktól elnyomott népek: a franciák, németek, osztrákok, magyarok fölkeltek és fegyvert fogtak kegyetlen zsarnok elnyomóik ellen.

A magyar nemzetnek a mohácsi vész óta nem voltak igazi vérbeli magyar királyai. Az osztrák Habsburg-család tagjai ültek a magyar királyi trónon. És ezek a királyok rossz osztrák tanácsosaikra hallgatva, a magyar népet elnyomták, jogos kívánságaikat nem teljesítették, sőt igen gyakran meg sem hallgatták.

A magyar nemzet nagyjait, Kossuth Lajost, Batthyány Lajost és másokat börtönbe dobták. És megtiltották a magyar hazafias munkák kiadását. A nemzetiségeket; a szerbeket-horvátokat-tótokat és románokat reánk úszították, ezért mondotta a magyar nemzet lánglelkű költője, Petőfi: *„Te rác, horvát, német, tót, oláhság, mit marjátok mindnyájan a magyart"*...

Oly szomorúvá és sötétté tették a magyar nép életét, mint az elmúlt kegyetlen 22 év alatt a miénk volt. Miképpen nekünk,

350. Unitárius Teol. Akad. Könyvtár

úgy nekik sem volt egyetlen nyugodt, biztos napjuk; poroszlók leskelődtek ablakaik alatt, nem tudták melyik pillanatban csap le rájuk Damokles kardja. De amidőn legnagyobb volt az elnyomatás, az üldöztetés, előállottak a Petőfik, a Jókaik, Vasvárik, Egresik, Irinyik, Nyárik és megannyian, felhangzott Petőfi ajkáról a Nemzeti dal: *Talpra magyar, hív a haza*... Megszerkesztették a 12. pontot, mely a magyar nemzet kívánságát foglalta magában: Legyen sajtó szabadság, felelős minisztérium, törvény előtti egyenlőség, magyar hadsereg Unió, vagyis egyesülés Erdéllyel. Végeláthatatlan tömegben zúgták az egyenlőség, szabadság és testvériség szent szavait. Kiszabadították a magyarságáért börtönben sínylődő Táncsics Mihályt és vállaikon hordozva örömmámorban égve ölelték és csókolták egymást a magyarok 1848 március idusán.

Igy indult el az 1848—49 magyar szabadságharc, melynél szebb, magasztosabb nem volt soha. Mint rohant a honvéd az őt százfelől mardosó szerbekre, horvátokra, tótokra, románokra és az őket reájuk úszító osztrák zsoldosokra! Miképpen verte szét a tízszeres ellenséget Vácnál, Nagysarlónál, Isaszegnél, Szenttamásnál, Szolnoknál és annyi, meg annyi más helyeken!

Hősök, oroszlánok voltak ők egyen-egyen. S már Bécset fenyegették, amikor a kétségbeesett bécsi kamarilla Miklós orosz cártól könyörgött segítséget. Kétszázezer emberrel és megszámlálhatatlan ágyúval tört be a muszka az amúgyis túlerővel küzdő magyar honvédekre és egyszerre három oldalról támadta meg őket.

Küzdött a maroknyi honvédcsapat minden egyes tagja. Úgy rohantak előre, mintha nem is emberek, de félistenek lettek volna. De ha tízet levágtak, száz állott helyettük s végül is 1849 augusztus 13-án Világosnál Görgey fővezér letette a fegyvert az oroszok előtt.

Ez a nap volt csaknem húsz éves magyar éjszakának szomorú kezdete, a magyar vérre hiéna módjára szomjúhozó osztrák táborszernagy elfogatta a tizenhárom magyar tábornokot. Arad várába záratta és annak dacára, hogy Rüdiger orosz fővezérnek megígérte, hogy szabadon bocsátja őket, mind a 13-at halálra ítéltette és október hatodikán kivégeztette. Hogy gaztettét még jobban befeketítse, csak négyet lövetett főbe, kilencet pedig felakasztatott.

Ma, amidőn kilencvenkét év múlva, szomorú, de büszke emlékünnepet ülünk, jertek elénk ti fényes alakok, hadd idézzük emlékezetünkbe és leborulva foglaljuk imába dícső neveiteket, s igyekezzünk lelki szemeink elé állítani hősi alakotokat.

Jertek először ti négyen: *Kis Ernő, Schweidel József, Dessewffy Aurél* és *Lázár Vilmos,* kik kegyelemből golyóáltali halált szenvedtetek és jőjjetek sorban ti kilencen: *Aulich Lajos, Damjanich János, Knézich Károly, Láner György, Nagy Sándor József, Lainінger János, Pöltenberg Ernő, Török Ignác* és *Vécsey Károly gróf.*

Jertek mindnyájan, mind a tizenhárman, *ti aradi vértanuk!* Ti vagytok a magyar nemzet igazi szentjei. Jertek és vésődjetek úgy a mi lelkünkbe, hogy onnan soha semmi ki ne moshasson!

És ha jönni fog olyan idő, amidőn a magyar karddal a kezében kell határt szabjon magának, jertek és vezessetek minket csatáról-csatára, diadalról-diadalra, míg a régi bércek ormain lengnek lobogóink.

Mi pedig boruljunk le csodálatos nagyságuk előtt, adjunk hálát a jóságos Istennek, hogy nekünk adta és gondolatban elzarándokolva, a még mindig idegen hatalom kezében lévő magyar földre, az aradi vesztőhelyre, hódolatunk babérkoszorúját helyezzük az aradi tizenhárom örökéletű sírhalmára.

Lőfi Béla.

Egyházépítés.

II.

Jelentés a Berde-Bizottság eddigi működéséről.

Amint az előbbi számunkban közzétett főgondnoki felhívásból kedves olvasóink tudomást szerezhettek egy nemes célt szolgáló egyháztámogató bizottságnak, a Berde-Bizottságnak megalakulásáról, most örömmel és megelégedéssel számolunk be e bizottságnak eddigi, minden szempontból sikeresnek mondható munkájáról. A kitűzött cél érdekében évenként mintegy 20 ezer pengőt kell összegyűjteni, ami magában véve is olyan nagy feladat, hogy azt egy ember, vagy néhány ember semmiképpen sem tudná sikeresen elvégezni. Ezért a bizottság albizottságokat alakított s mindegyik albizottság élére vezetőt választott, akik felelősök a rájuk háruló feladatok elvégzéséről.

I. Iparos és kereskedő nevelő-bizottság. Feladata az iparos- és kereskedőtanoncok toborzása, elhelyezésük, nevelésük felügyelete, anyagi támogatása és önállósításuk elősegítése. Vezetője Müller Géza.

II. Családok megszervező bizottsága. Egyeseknek, családoknak, nemzetiségeknek megnyerése oly irányban, hogy gimnáziumainkban egy-egy gyermek neveltetési költségét vállalják. Vezetője dr. Mikó Lőrincné.

III. Egyházközségek szülötteinek bizottsága. Feladata egyházközségenként megszervezni az illető egyházközségekből bárminő pályára tehetős elszármazottak tömegét, annak érdekében, hogy az illetők vállalják szülőotthonuk egy-egy ifjának neveltetési költségeit. Vezetői Márkos Albert és Gálffy Mózes tanárok.

IV. Egyházközségek bizottsága. Föladata egyházközségenként a lelkészek segítségével egy egyháztámogató bizottság

megszervezése az illető eklézsia valamely szegény negyed-, fél- vagy egész neveltetési költségének előteremtésére. Vezetője id. Hadházy Sándor.

V. Közületi segélyszerző bizottság. Feladata közületek, így város, bankok, jótékonysági egyesületek, stb. támogatásának megszerzése. Vezetője ifj. Hadházy Sándor.

VI. Tanárok és diákok bizottsága. Feladata a diákok és tanárok szervezése, annak érdekében, hogy egy gyermek évi neveltetési költségei előkerüljön. Vezetője a kolozsvári gimnáziumban Márton Sámuel, a kereszturi gimnáziumban pedig Árkosi László tanárok.

VII. Véndiákok bizottsága. Feladata a cél érdekében a kollégiumokból kikerült véndiákok megszervezése. Vezetői a mindenkori gimnáziumi igazgatók.

VII. Felügyelő gondnokok bizottsága. Vezetője Gelei József.

IX. Gondozó bizottság. Feladata a közpénzen neveltek erkölcsi, lelki gondozása s ezen át az egyházi életért lelkesedő áldozatkész fiatalságnak felnevelése. Vezetője Benczédi Pál vallás tanár.

A Berde-Bizottság elnöke pedig dr. Gelei József egyházi főgondnok, egyetemi tanár, alelnökei dr. Mikó Lőrinc kir. táblai tanácselnök, dr. Gál Zsigmond bőrgyári igazgató, titkára és jegyzője Bodor András gimnáziumi tanár.

Mindezen bizottságoknak az a feladata, hogy megmozgassák e szent cél érdekében egész unitárius közösségünket s áldozatos munkájukkal lehetővé tegyék egy erős, öntudatos, magyarul érző és gondolkozó unitárius középosztály kiépítését.

Az eddig elért eredmény a legszebb reménnyel kecsegtet: ugyanis a bölöni Mikó-család magára vállalta egy, a főtisztelendő Püspök úr egy, Árkosról elszármazottak egy dr. Veress Gábor kormányzó főtanácsos egy, a felügyelő-gondnoki kar egy, a Nőszövetség egy, a gimnáziumok tanárai és diákjai egy-egy, egy magát megnevezni nem akaró közület három, egy másik magát megnevezni nem akaró közület öt gyermek tanítási költségeit. Ezenkívül dr. Tóth György egy gyermek neveltetési költségének felét s Kelemen Lajos a felügyelő-gondnoki részén kívül egy gyermek konviktusi költségeit is magára vállalja. Ezek az adatok fényesen bizonyítják, hogy a Berde-Bizottság megmozdulásának meg volt a maga eredménye, mert már ebben az iskolai évben is 16 szegénysorsú unitárius gyermek tanítása magától megoldódott.

Ezuttal is kérjük az unitárius társadalmat, hogy kiki tehetségéhez képest járuljon hozzá ehhez a nagy célhoz s szíves adományát felajánlani mielőbb megtenni szíveskedjék. A felajánlásokat a megfelelő bizottság elnökének kérjük bejelenteni a felajánlott összeget pedig közvetlen az Egyházi Pénztárba szíveskedjenek küldeni. (B. A.)

JELESEINK.

Dr. Tóth György ny. kúriai bíró.

Dr. Tóth György egyházi tanácsos afiát a Kormányzó Úr Őfőméltósága a Magyar Érdemrend középkeresztjével tüntette ki abból az alkalomból, hogy a m. kir. Kúria bírói székéből nyugalomba vonult. Ez a kivételes kitüntetés méltó elismerése azoknak a nagy érdemeknek, melyeket dr. Tóth György atyánkfia a magyar igazságszolgáltatás és a jogtudomány terén hosszú éveken át fáradhatatlan munkásságával és kiváló szakismereteivel szerzett. Maga a legfelsőbb bíróságnak elnöke úgy emlékezett meg róla, mint a Kúria elméleti képzettségben és gyakorlati tapasztalatokban egyaránt kimagasló, bölcs ítéletbírájáról, akinek munkásságát áldozatkész odaadás, kivételes buzgalom és a bírói hivatásért való őszinte lelkesedés jellemezte s hosszú igazságügyi pályafutása során mindenkor méltányosságra és igazságra, egyben pedig a legmagasabb jogászi színvonalra törekedett s emelkedett szellemű és tudományos megalapozottságú munkásságával nemcsak hozzájárult a m. kir. Kúria ítélkezése színvonalának fönntartásához, hanem minden bizonnyal maradandót gyakorolt a magyar családi jog fejlődésére is.

Mindnyájunk örömére és az ifjú nemzedéknek például szolgálhat az, hogy dr. Tóth György afia, a bölöni egyházközségünk szülötte, saját erejéből, páratlan szorgalmával és istenadta képességeivel a közéletben ily magasra emelkedett s a köz javára tett szolgálataival a legfelsőbb körök teljes elismerését is kiérdemelte. Örömünk annál bensőbb, mert dr. Tóth György atyánkfia egyházának is kíváló munkása, aki az E. K. Tanácsban, jogügyi bizottságban, egyideig a püspöki titkári állásban, majd a budapesti egyházközség gondnoki tisztében, a IX. egyházkör Igazgató-Tanácsában és különösen az egyházjog művelése terén évek hosszú során át, maradandó értékű tevékenységet fejtett ki, s egyházszeretetének és áldozatkészségének ismételten bizonyságait adta és adja.

Isten tartsa őt meg jó erőben sokáig, unitárius egyházunk javára! *Dr.*

László Gyula ny. tanár, igazgatósági titkár.

Ki ne ismerné a kolozsvári unitárius gimnázium régi tornatanárát, aki az 1900-as évek elején tünt fel Kolozsvárt s aki az unitárius tanuló ifjúságot oly sok diadalhoz juttatta a világháborút megelőző boldog béke időkben? Ő hozta Kolozsvárra legelőször a labdarugás és füleslabda játékot. Ügyes módszerének köszönhető, hogy az unitárius diákok a versenyeken mindig az élen voltak és sok diadalt arattak. Mint vívó mester is a legkiválóbbak közé tartozott.

Az idők múltak és rosszra fordultak, az unitárius diákok száma megcsappant a világháború szomorú befejezésével s a régi dicsőségnek is csak emléke maradt meg. A tornaversenyek már ritkábbak lettek, az idő erősen keletnek fordult s a harmincas években László Gyulának is nyugalomba kellett vonulnia a román törvények rendelkezései miatt. László Gyula azonban az új időkben is kapott kiváló feladatot. A kolozsvári unitárius gimnáziumban az igazgatóság titkárnak választotta. Erre a nehéz és sokoldalú állásra képesítette őt gyönyörű szép kézírása, rend- és munkaszeretete s ehhez párosult végtelen türelme. 1925-ben választották titkárnak s csak most szeptember 1-ével, 77 éves korában mondott le erről az állásról.

Lehetetlen meghatottság nélkül gondolni László Gyula tanár és igazgatósági titkár nyugalomba vonulásakor. Benne most az utóbbi időkben a hűség, pontosság és szolgálatkészség emberét tiszteltük és szerettük. Úgy őrízte az unitárius kollégiumot, mint a középkorban a domokosrendi barát a rendházat. Ott volt mindenkor az intézetben és mindenkinek mindenkor szívesen rendelkezésére állott.

Nem mindenki tudja, hogy ebben a szerény emberben igazán kiváló műveltség lakózik. Az egyetemen klasszika filológiát és teológiát tanúlt, kiváló sport ember lévén, tanárainak a tanácsára választotta a testnevelést élete feladatául. Németország több egyetemén és Budapesten készült elő a pályájára, melyet oly lelkiismeretesen és sikeresen betöltött.

Terünk nem engedi, hogy kiváló munkásságáról és felkészültségéről bővebben szóljunk. Arra még találunk alkalmat. Most csak azt kívánjuk megjegyezni, hogy munkakörétől való megválásakor is kiviláglott lelki világának teljes gazdagsága. Nem tudott megválni az intézettől, a tanuló ifjúságtól üres kézzel. Először két fínom olasz vívó kardot és sisakot ajándékozott a tornaszertárnak. Aztán meg kb. 150 kötetet kitevő testnevelési szakkönyveit ajándékozta a kollégium nagy könyvtárának. Aztán meg dr. Gál Kelemen: A kolozsvári unitárius Kollégium története című kétkötetes művét ajánlotta fel jutalom könyvül a következő évvégi vizsgára egy jó tanulónak. Igen, ezt a szeretet művelte. Az a szeretet, amely László Gyula tanárt arra késztette, hogy nyugalomba vonulása után is gondoskodott a kiváló tornászok jutalmazásáról. Minden vizsgakor tekintélyes összegeket gyűjtött össze, hogy a versenyzők ne versenyezzenek hiába.

Meg vagyunk győződve, hogy az ő munkája sem volt hiábavaló. A szeretet által sugallt munka sohasem hiábavaló. László Gyula tanárt és titkárt, a hűségnek és szolgálatkészségnek igazi példányképét a tanítványok és barátok nagy seregének szeretete és megbecsülése veszi körül. Adja a jó Isten, hogy az őt körülvevő szeretetet még sokáig élvezhesse ebben a földi életben.

B. P.

Események egyházközségeinkben.

Országzászló-avatás Székelykeresztúron.

Rákoscsaba pestmegyei népes község a visszacsatolás után nemsokára testvérközséggé fogadta Székelykereszturt, jelentős járási székhelyét és egyidejüleg felajánlotta a saját költségén megépítendő Országzászlót. Az Országzászló, mely a testvérközség zászlójának a mintájára, székely motivumokkal áttűzdelve készült el, szeptember 14-én került felavatásra.

Megelőző nap délután érkezett Rákoscsaba 52 tagú küldöttsége, hogy személyes ittléttel és az élőszó erejével fejezze ki együttérzését és ölelje keblére a felszabadulás után lábadozó székely-magyar testvért. A küldöttségben képviselve volt Rákoscsaba minden társadalmi eleme: közigazgatás, egyházak, iskolák, iparosok, gazdák, kultúrális egyesületek, frontharcosok, leventék és a családok nevében a lelkes, szép, magyar asszonyok.

Érkezéskor a piactér minden házán lobogó lengett és a községi képviselőtestület, valamint a százakra menő közönség élén dr. Ferentzi Pál főszolgabíró meghatottan köszöntötte a vendégeket, akiknek a nevében Harsányi László gödöllői főszolgabíró válaszolt közvetlen szavakkal úgy, ahogy a testvér testvérrel szokott beszélgetni. Ennek az ölelkezésnek a jegyében folyt le a kaszinóban a tovább ismerkedés s mire a vendégek a kijelölt szállásokon pihenőre tértek, nem volt itt idegen senimi, mintha otthon lettek volna".

Másnap, vasárnap reggel a keresztúri fuvós zenekar ébresztette a várost ünneplésre, miközben szitáló esőben jöttek a közeli községek székelyei zenekarokkal, hogy lerójják a hódolatot a központi zászló előtt. Mire a három templomban végetért az Országzászló ünnepségbe belekapcsolódó vasárnapi istentisztelet, ezrekre menő tömeg hullámzott a tágas piacon. Ott láttuk vármegyénk előkelőségeit, közöttük dr. Sebesi Ákos főispánt. A felhős ég alatt, a csatakos útat megszínesítette a félezernyi székely leány ruháinak villogása és közöttük a testvérközségből érkezett asszonyok drága díszmagyar ruhái.

A Himnusz eléneklése után mély, áhítatos csendben áldották meg a kat., ref. és unit. lelkészek az Országzászlót, valamint a testvérközség által most hozott gyönyörű nehézselyem lobogót. Az ünnepélyt megnyitó beszédet dr. Ferentzi Pál főszolgabíró tartotta. Visszavitte az emlékezetet a forradalmi időkre, amikor a magyar eldobta a fegyvert és a rongyosan beözönlő idegen katonák magukra öltve őrizetlen hagyott katonai raktáraink ruháit, a magyarok gúnyjára táncot jártak itt a védtelen piacon. Atyai hangon figyelmeztette a székelyt, hogy az Isten kegyelméből visszakapott földön legyen egységes és áldozatkész. „Egy évvel ezelőtt is azt mondottuk: egyszer

eszünk egy nap, csak újból legyen magyar világ. Ha szükség, tudjunk lemondani a kenyér egyik feléről s ha a haza úgy fogja kívánni, az életről is". A beszéd hatását fokozta az iparos dalárda éneke. (Deák G.: A mi hitünk.) Ez, valamint a műsor pontjai közé illesztett többi ének: Székely himnusz (Ref. dalárda, vezette Szakál István), Hiszekegy (Kat. dalárda, vezette Farkas G.) szerves egységben tartották és művészi szépségekgel telitették az ünnepséget.

Az ünnepi beszédet nagy és mély hatással Péter Lajos, főgimnáziumi tanár tartotta. A beszédet naptárunkban egész terjedelmében közöljük.

Az Országzászlót, a lobogóval együtt Csorna Lajos rákoscsabai főjegyző adta át lelkes szavak kíséretében a testvér községnek. A nagy lendülettel előadott, a szív őszinte, alföldi magyaros érzésével átaranyozott beszéd egyenes útat talált a székely szívekhez és testvéri örömkönny ragyogott a szemekben. A meghatódásnak Demeter Andor keresztúri főjegyző adott kifejezést, tolmácsolva a község polgárainak háláját és köszönetét.

Ez előzmények után következett az Országzászló felavatása, melyet a központi kiküldött dr. Csiki Gábor, a község szülötte végzett. A temetőbe vitte az első útja, úgymond, hogy az újból szabaddá tett földön emlékezzék a pihenő ősökről. Aztán beszélt az élő székelyekről, akik rajokban szálltak ki innen, hogy a székely tehetség alkotásaival, munkájával elárasszák a magyar földet: a hivatalokat, a tudomány csarnokait, az akadémiát, az alkotó művészet tereit. Hiszi, hogyha már régebben az ipar és a kereskedelem útjára állították volna a székelyt, akkor ma nem volna zsidókérdés. Mert a székely rátermettség és szívósság magyar kezekbe szorította volna át a gazdasági életet.Legyen ez az Országzászló a székely alkotnitudás szimboluma és annak a kifejezője, hogy a politikailag, földrajzilag, gazdaságilag és tradiciójában az Isten által egységesnek alkotott Erdély földjét így kettéhasítottan, szétdarabolva, maga a jó Isten sem fogja eltürni. E szent meggyőződésünkhöz kapcsolt székely akarással húzzuk félárbócra a magyar lobogót.

E jeladó szavakra a Hiszekegy hangjai mellett megindult felfelé az árbócra a magyar zászló. Lelkesen tapadt rá a sokezernyi szem. Aztán hálás szemmel nézett a közönség a rákoscsabaiak csoportjára, akik az ajándékot hozták. A lobogó egyik oldalát az angyalos magyar címer, a másikat a testvérközségek címerei művészies hímzésű és rajzú girlanddal összekapcsolva díszitik. Mintha két országrész fogta volna meg egymás kezét, hogy el ne eressze.

A beszéd hatása Sára Jenőné főmérnökné nagyszerű szavalatában csattant ki. A csíki csepesz alatt parázsló szép székely arcról a lelkesedés pírja átömlött a hallgatóság arcára. Megható jelenet volt. A rákoscsabaiak gondoskodtak még arról

is, hogy a székely ifjúságot erősebb szálakkal fűzzék magukhoz. Ebből a célból is Tóth József egyetemi hallgató saját lendületes költeményének szavalása közben levente zászlót adott át a keresztúri leventéknek. Szakál István levente parancsnok hálás köszönettel vette át a zászlót azzal az ígérettel, hogy a zászlót az ifjúság mindhalálig megvédelmezi.

A zárójelenet következett ezután: az Országzászló megkoszorúzása. Egymásután lépett fel húsz egyesület kiküldötte a zászlótalapzat lépcsőin, hogy virágerdőbe borítsák a turul madár körül a hargitai trachitból készült emléket. Mikor az emlék virágpompában ragyogott, felhangzott a közönség ajkán a Szózat. Még egyszer ratapadtak a szemek a nemesen egyszerü emlékre, melynél szerényebb igényü helyeken nincsen szebb, ahogy mondják az országjárók.

A rákoscsabaiak másnap délután kedves emlékekkel, a keresztúriak meleg szeretetének kiséretével utaztak haza és Jakab János ny. járásbíró, községi bírónak előbb elmondott eme szavainak emlékével:

Vigyétek haza, az alföldi tájakra a hírt, hogy találtatok itt egy népre, mely szegény, de elszánt az élet iránt. Mondjátok meg otthon a gyermekeiteknek, hogy a székely gyermekek együtt nőnek velük a magyar zászló fényében. És ha felnéztek a csillagos égre, lássátok meg a Tejutban Csaba vezért, akinek a nevét a községetek viseli, a vezért, aki minket székelyeket 1500 év előtt idevezérelt a Hargita lejtőire. Isten éltesse Rákoscsaba községet!" *Hargita.*

Homoródalmás község népének és egyházközségének negyes ünnepe.

Homorodalmás község lakósai és unitárius hívei a felszabadulás ünnepét az első évfordulón azzal tették a maguk számára örökre emlékezetessé, hogy ezen a napon leleplezték a világháboruban elesett hősök emlékére két évvel ezelőtt emelt emléktáblát és ekkor avatták fel a méltóságos dr. kálnoki Bedő Sándor úr által adományozott díszes országzászlót s adták át a Magyar Asszonyok Nemzetvédő Szövetségének adományát egy sok gyerekes magyar unitárius anyának.

Az ünnepségen részt vettek Bíró István főrendiházi tag, Szentkirályi Kálmán alispán, Balla Miksa járási főszolgabíró, egy alezredes, Bálint Ödön köri esperes és még sokan a vidék érdeklődő értelmisége és gazdatársadalma részéről.

Az ünnepség első része az unitárius templomban folyt le, mely ez alkalommal zsufolásig megtelt a vidékről idesereglettekkel és a helyiekkel. Bálint Ödön köri esperes áhítatos imája után magas szárnyalású beszédében áldozott a hősök emlékének s buzdított a kötelesség olyan hűséges teljesítésére, mint tették azok, akiknek nevét ma csak áldva tudjuk emlegetni. A leleplező beszédet Szabó Áron volt tűzharcos, tart. törzsőrmes-

ter tartotta s idézte a hős bajtársak emlékét, majd Simén Domokos helyi lelkész ismertette a tábla felállításának történetét. Furcsa, kisebbségi ízű történet ez, mely rávilágít a román hatóságok szellemére. Megtudtuk az ismertetésből, hogy az egyházközség Nőegylete még 1933-ban tervbe vette volt, hogy egy szép és nagyszabású emlékoszlopot állít fel a községből hősi halált halt valamennyi [illegible] emlékére, felekezeti és nemzetiségi különbség nélkül, azonban a beindított gyűjtéseket a hírhedt Cionca főszolgabíró betiltotta s az építést megakadályozta. Amikor a községben a román templom épülni kezdett, a helyi lelkész félve attól, hogy az épülő román templom közelében fogják elhelyezni az emlékművet s azt is román nemzeti cél szolgálatába fogják állítani, a legnagyobb titokban tárgyalásokat kezdett kőfaragó mesterekkel s tervéhez megnyerve a köri esperes és a gondnokok támogatását, titokban lehívta Zsakó Kálmán marosvásárhelyi kőfaragó mestert és vele megkötötte a szerződést. A titkolózásnak tényleg volt is haszna, mivel az ügy nyilvánosságra jövetelével azonnal jelentkezett a községi jegyzői hivatal s arra akarta kényszeriteni, hogy az egyházközség nevében mondjon le az építésről és a község által építendő emlékoszlophoz járuljanak hozzá s csak a lelkész határozott fellépésén múlott, hogy a beindított tábla ügye kútba nem esett. A hősöknek közeli rokonai által elmondott versek tették az ünnepélyt még meghatóbbá.

A templomból a templom előtti téren felállított országzászlóhoz sorakozott fel a közönség, hol az adományozott képviselő helyi lelkész adta át s Bartha Zsigmond helyi jegyző vette át a zászlót, mely ezután Homoródalmás község népének is a magyar egységet, a magyar összetartást és az ezekből származó diadalmas magyar feltámadást fogja hírdetni.

Igen jellemző és érdekes az a tény, hogy amit a székely néptől tőle idegen célok szolgálatára erőszakoltak ki, ma abból az országzászló talapzata épült, hogy örök időkre a magyar kötelességekre, a Kárpátok ormán váró beteljesülésre figyelmeztessen.

Bíró István főrendiházi tag gyönyörű beszédben ismertette a zászló örök időkre szóló elkötelezését. Szavalatok és hazafias énekek eléneklése után sor került az ünnepség igen megható részére, amikor Bartha Zsigmond helybeli jegyző afia átadta Pálffi Dénesné 10 gyermekes családanyának a Magyar Anyák Nemzetvédő Szövetségének kitüntetését és 25 pengő adományát, melyet Szentkirályi Kálmán alispán úr 50 pengőre egészített ki. Nébel Sándor kisgazda beszéde igen hűen fejezte ki a lakosság igazi lelki örömét s az elhangzott szavalatok lelkes örömet öntöttek a jelenlevők lelkébe.

A felejthetetlen ünnep társas vacsorával ért véget s népünk azzal a boldog tudattal gazdagodott, hogy a felszabadulás egyúttal az építés, a köz előmenetelének régóta óhajtott lehetőségét is meghozta.

Őszi idő.

Őszi idő, hull a levél, ide-oda fúja a szél, kergeti,
Egészen a temetőig társaihoz pihenni.
Sárga az út s hol viszi, ölelgeti, le-leteszi, felveszi,
Úgy kiséri, mint egy anya, ki gyermekét temeti...
És csak gyülnek, gyülekeznek a lehullott falevelek szép rendben
S mindig több lesznek a fejfák a temető széleken.

Szigethi Zoltán.

Egyházi és iskolai hirek.

JÓZAN MIKLÓS PÜSPÖK ÚR választásának megerősítése. Magyarország Kormányzója a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére *Józan Miklós* budapesti esperesnek, volt püspöki vikáriusnak a Magyarországi Unitárius egyház püspökévé történt választását megerősíteni és az általa leteendő hűségi eskű átvételére dr. *Mikó Ferenc* ny. igazságügyminisztériumi államtitkárt megbízni méltóztatott. (Hivatalos Közlöny 19. sz.)

Meghívó.

A Dávid Ferenc-Egylet évi rendes közgyűlését november hó 15-én, délután 5 órai kezdettel, Kolozsvárt, az Unitárius Kollégium dísztermében fogja megtartani, melyre a tagokat és az érdeklődő közönséget ezennel meghívom.

MÜSOR:

I Ünnepies rész.

1. Gyülekezet éneke.
2. Ima. Máthé Zsigmond.
3. Elnöki megnyitó. Dr Kiss Elek.
4. Szavalat.
5. Felolvasás. Lőrinczy Mihály.
6. Szóló-ének.
7. Elnök bezáró szavai.
8. Himnusz.

II. Hivatalos rész.

1. Titkári jelentés.
2. Pénztári jelentés.
3. Alapszabály módosítása.
4. Választmány kiegészítése.

Kolozsvár, 1941 évi október hó 7-én.

Dr. Kiss Elek, ügyv. atelnök.

A BUDAPESTI D. F. EGYLET fennállásának 40-ik évét ünnepelte október hó 3-án magas színvonalú ünnepély keretében. Az anyaegyletet dr. Mikó Imre kiváló fiatal képviselő képviselte az emlékezetes gyülésen. Jövő számunkban részletesen beszámolunk erről a nevezetes jubileumról.

JÓZAN MIKLÓS PÜSPÖK ÚR október 5-én tartotta lelkészi kibúcsúzó beszédet a Koháry utcai templomban, mely ma-

gasszárnyalású beszédet a rádió is közvetített s melyről a napi lapok is megemlékeztek.

AZ IDEI FŐTANÁCS IDEJÉT az E. K. Tanács november hó 16 és következő napjaira tűzte ki. E Főtanácsnak legnevezetesebb pontja lesz Józan Miklós püspöknek ünnepélyes felavatása és a hűségeskű letétele, melynek átvételére a kormány dr. Mikó Ferenc ny. államtitkárt, volt főgondnokhelyettest bízta meg.

A DÁVID FERENC EGYLET ELNÖKSÉGÉT felkérjük, hogy a közgyűlés előtt idejében küldjék be jelentéseiket a központi elnökséghez abban az esetben is, ha nemleges jelentést kell tenniök.

A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUM GIMNÁZIUMÁBA beíratkozott 229 tanuló és 3 rendes korú magántanuló. A rendes tanulók között unitárius 155, a rendes korú magántanulók közül 1. I. osztályos van 32. A múlt évihez képest haladás állapítható meg.

TANÉVNYITÁS AZ UNITÁRIUS TEOLÓGIÁN. 1941 október 1-én d. e. 11 órakor tartotta az unitárius Teológia Akadémia évmegnyitó ünnepségét. Józan Miklós püspök, dr. Gelei József főgondnok, dr. Gál Kelemen tanügyi főtanácsos, dr. Fikker János dékán, az Akadémia és Főgimnázium tanári kara mellett részt vettek a megnyitón a teológia akadémia jóakarói és jóbarátai. „Tebenned bíztunk eleitől fogva" kezdetű egyházi ének eléneklése után Gálfi Lőrinc teológiai tanár mondott imát; hálát adott a mi mennyei atyánknak, hogy ebben a zajló világban újra találkozhattunk és Isten jóra való segítségét kérte ezévi munkánkra. Dr. Fikker János dékán megnyitó beszédében feltárta előttünk azt az egyetlen valóságot, hogy csak akkor állunk hivatásunk magaslatán, ha bátor és merész kiállásunkkal apostolai leszünk magyarságunknak és hitünknek. Vári Albert teológiai tanár mély vallásfilozófiai gondolatokkal teljes felolvasásban „Isteni akarat és emberi akarat" az ideális örök emberi arcot állítja elénkbe, mely egyúton jár a názáreti Mesterrel, Istennek tetsző életet élve ezáltal. Dr. Gelei József főgondnok búzdító és serkentő szavai szívünk mélyéig hatoltak, hogy még szentebb elhatározásként égjen bennünk a dolgozni akarás lobogó lángja. Végezetül Józan Miklós püspök főpásztori szavaival ajánlja kezünkbe a könyvek-könyvét: a Bibliát, mely a legjobb útjelző az emberiség számára és amely az első keresztények törhetetlen hitével ajándékoz meg minket. A magyar nemzeti Himnusz eléneklésével ért véget a mindnyájunkat mély lelkimegnyugvással eltöltő tanévnyitó ünnepség.

ÉVNYITÁS A SZÉKELYKERESZTÚRI GIMNÁZIUMBAN. A kolozsvári gimnázium évmegnyitójáról röviden múlt számunkban megemlékeztünk. Most a székelykeresztúri gimnáziumunkról is megemlékezünk röviden. Ott is az évnyitó szeptember hó 15-én volt. A Himnuszt az ifjúság és a nagyszá-

mú közönség énekelte. Imádkozott buzgó lélekkel az új vallástanár: *Lőrincz László*. Gazdag tartalmú megnyitóbeszédet mondott dr. *Gálffy Zoltán* felügyelő-gondnok. Beszámoló, tájékoztató és buzdító beszédet intézett az ifjúsághoz dr. *Szolga* Ferenc tb. igazgató, igazgató-helyettes. Kiemelte beszédében, hogy mily nehéz viszonyok között kezdjük az új iskolai évet, mivel a fiatalabb tanárok katonai átképzése miatt, csak hat tanár van itthon. Az E. K. T. nevében lelkes szavakkal üdvözölte az évmegnyitó alkalmából a székely almamatert id. *Hadházy* Sándor e. pénztárnok, a keresztúri gimnázium véndiákja. Végül *Péter* Lajos tanár köszöntötte dr. *Szolga* Ferenc tb. *igazgatót abból az alkalomból, hogy a 41-ik tanítási évét* jó erőben, egészségben kezdi meg a mostani isk. évvel, mint intézetünk tanára. A közönség lelkesen ünnepelte a közszeretetben álló, ma is fiatalos erővel tanító és nevelő tanárt. Az ünnepély a *Szózat* éneklésével ért véget. Beíratkozott 268 rendes tanuló. Ebből unitárius 167. Bennlakó 152. Örvendetesen gyarapodik az intézet létszáma, amely a román időszakban már 140—150-re apadt volt le.

A BERDE-BIZOTTSÁG felhívására eddig a szerkesztő tudomása szerint a következő adományok folytak be: dr. Tóth György ny. kúriai bíró 60 P. Benczédi Gergely emlékére, dr. Barabássy Albert felügyelő-gondnok 27 P.

HÁROM KERESZTELÉS ÉRDEKES TÖRTÉNETE. Ifj. Gergely Ferenc homoródkeményfalvi földművesnek és feleségének a megszállás ideje alatt három fiú gyermeke született. A család elhatározta, hogy a gyermekeket csak akkor keresztelí meg, ha a Székelyföld visszatér az anyaországhoz. Keresztapákul a Kormányzó Úr Őfőméltóságát, a miniszterelnököt és külügyminisztert kérték fel, akik elfogadták a keresztapaságot és a keresztelőn három törzstiszttel képviseltették magukat. A keresztapák címerükkel ellátott arany emlékéremmel ajándékozták meg a megkeresztelteket.

A BERDE-BIZOTTSÁG NEVE. Dr. Gelei József főgondnok úr kezdeményezésére egy bizottság alakult, mint lapunk más helyén látjuk, a szegény jó tanulók segélyezésére. Midőn a bizottság kereste a nevet, Bálint Domokos tanár javasolta a Berde nevet. A bizottság egyhangúan elfogadta. Ez azt mutatja, hogy a Berde név nagy varázserővel bír. Reméljük, hogy a gyakorlatban is e név nagy eredményeket ér el.

PAP ISTVÁN jeles ifjút a kolozsvári Gazdasági Akadémián helyettes tanárrá nevezték ki. Sok szerencsét kívánunk.

AJTAY MÁRIA középiskolai tanárnőt a dézsi polgári leányiskola igazgatójává nevezték ki. Sok szerencsét kívánunk az új munkakörhez.

KÖNYVAJÁNDÉKOZÁS. Özv. Hantz Jánosné és Hantz Piroska néhai Németh István hagyatékából több mint 70 művet, továbbá három kötet kéziratot és nagyszámú kötött és kötet-

len folyóiratot ajándékoztak Kollégiumi Könyvtárunknak. Németh István alapos készültségét és emelkedett szellemvilágát tükrözik vissza e nagyobbára egyházi és bölcseleti művek. A nemes adakozók egyházszeretetéről pedig az az elhatározásuk beszél ékesen, mellyel e nagybecsű műveket legméltóbb helyükre, kollégiumunk könyvtárába adták. Fogadják érte egyházunk hálás köszönetét. *Márkos Albert,* könyvtáros.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY. A lemondás folytán megüresedett *budapesti unitárius első lelkészi állásra* pályázatot hírdetek. A lelkészi állás javadalmazása az egyházközség által kiállított díj-levél szerint: *A) fizetés:*

szolgálati év	állami tisztv. fizetés
1—3	VII. osztály 3. fok.
4—6	VII. „ 2. „
7—10	VII. „ 1. „
11—13	VI. „ 3. „
14—16	VI. „ 2. „
17—20	VI. „ 1. „
21—25	V. „ 2. „
26— végig	V. „ 1. „

az egyházközség pénztára terhére szolgálati éveinek megfelelően a fenti beosztás szerint.

Közlekedési segély havonta, 10 P. VII. fiz. sorozott lelkészeknek.

Keresztelési, esketési és temetési díjak, — stóla — az érdekelt felek tetszése szerint.

Korpótlék és családi pótlék a vallás és közokt. minisztériumtól a fennálló törvényes intézkedések szerint.

B) Természetbeni négy szoba, konyha, stb. lakás az V., Koháry-u. 4. számú házban a Keblitanács kijelölése szerinti lakásban. A lakás karbantartása és közüzemi költségei az egyházközséget terhelik, fűtése és világítása a lelkészt, valamint a nem gondos használat következtében beállott költségei is.

A pályázati kéréshez csatolandó a szerv. törv. IV. 13. §. szerint: *a)* szakvizsgálati bizonyítvány; *b)* szolgálati bizonyítvány eddigi működéséről; *c)* esperesi bizonyítvány arról, hogy a pályázó nem áll fegyelmi vizsgálat vagy ítélet alatt.

A pályázati határidő: 1941 október 31.

A pályázati kérvény a Dunatiszamenti unitárius esperesi hivatalhoz küldendők be. (Budapest, Koháry-u. 4.)

Kelt: Kolozsvár, 1941. október hó. *Józan Miklós,* püspök.

LELKÉSZI JUBILEUM SIMÉNFALVÁN. Felemelő ünnepsége volt aug. 3-án d. e. istentisztelet keretében a siménfalvi unitárius egyházközségnek. Szeretett lelkipásztorának, Pál Dénes lelkésznek 25 éves pap jubileumát ünnepelte. Egyházi beszéd után az egyházközség nevében üdvözölte Bán Ferenc gondnok, ki beszédében érintette azt a munkásságot, melyet körültekintő gondossággal, józan ítélőképességgel közmegelégedésre ki-

fejtett az elmúlt 25 éven át. Isten segedelmét kéri a következő 25 évre is. Fazakas Dénes, mint szolgatárs és a helybeli tantestület nevében tolmácsolta jókívánságait. A nőszövetség nevében Jánosy Józsefné; a Leányszövetség nevében Vári Biri mondott alkalmi vers kiséretében nyújtotta át fehér virágcsokrát az ünnepeltnek s gyönyörű énekszólójával Szabó Giza köszöntötte. Az ifjúság nevében Marosi Domokos méltatta érdemeit hű lelkipásztorának, mint az ifjuság vezetőjének. — Az iskolások nevében Szabó Bözske kivánt Istentől mindenjót, míg legkedvesebb pontja az ünnepségnek a kis óvodista Barabás Erzsike bájos megjelenése volt, midőn a pöttömnyi kisleány virágcsokrát átadta, mely jelenet az egész közönséget meghatotta. Az ünnepelt meghatottan köszönte meg a nem várt megemlékezést, melyről nemis sejtett, mert, mint mondotta, nem engedte volna meg. A jó Isten a rendezővel volt s így a meglepetés sikerült. Válaszában visszatekintett a 25 éves lelkészi pályafutásának kiemelkedő eseményeire, az üdvözlő szavakra egyenként válaszolt, különösen reámutatott az ifjúság fontos hivatására egyházunk és magyar jövőnk szempontjából. Ezt a tanulságos visszapillantást a gyülekezet mindvégig érdeklődéssel hallgatta. A Himnusz eléneklésével ért véget a megható ünnepség, mely után az Ifjúsági Otthonban 100 teritékes közebéd volt, érdemekben gazdag lelkipásztorunk tiszteletére. Több értékes pohárköszöntő hangzott el. A legkellemesebb hangulatban a fiatalság táncmulatsága zárta be a felejthetetlen kedves napot. Kellett is már egy ilyen nap és alkalom, mely a hosszú elnyomatás után a falu népét még jobban összehozza és a testvériség, együvétartozás szellemét erősítse, továbbfejlessze az egyetértés békés együttműködés jegyében. Az ünnepeltnek még egyszer Istentől minden jót kivánunk. Jelen volt.

DULL LÁSZLÓNÉ, SZENTIVÁNYI ANNA úrnőt, aki annyi értékes költeménnyel gazdagította lapunkat és naptárunkat, „a magyar szövegírók, zeneszerzők és zeneműkiadók szövetkezetébe" beválasztották. A jeles költőnő, aki egyúttal zeneszerző is, most már nagyobb körben tudja kifejezni kiváló tehetségét, mert dalait a rádió is közvetíteni fogja.

ORSZÁGOS PROTESTÁNS NAPOK. A magyarországi protestánsok egyetlen átfogó egyháztársadalmi egyesülete, az Országos Bethlen Gábor Szövetség az idén is — immár harmadízben — október 26-tól november 2-ig megrendezi az Országos Protestáns Napokat Budapesten. Főünnepségek október 30-án és 31-én. Az előző esztendők Protestáns Napjai gazdag lelki ajándékait közel százezer protestáns hívő vitte szét az országban. Az idén is testvéri találkozóra hívják az Országos Protestáns Napok mindazokat, akik bizonyságot akarnak tenni evangéliumi hitükről és protestáns öntudatukról.

Minden protestáns magyart szeretettel hívnak és várnak a III. Országos Protestáns Napok. *Vidéki felutazók részére 50 százalékos vasuti kedvezmény.* Utazások október 24-től november 7-ig. Vidéki felutazók részére Budapestről kiindulva bármelyik állomásra oda és vissza további kedvezmény. Vasuti igazolványok vásárlása a lelkészi hivatalokban, az IBUSZ fiókirodáiban és bizományosainál, az állomási IBUSZ pavillonokban és a Hangya fiókintézeteinél. A MFTR-en 50 százalékos menetdíjkedvezmény. A HÉV-en II. osztályú jegy III. osztályon oda-vissza utazásra jogosít. Vidéki felutazók részére kedvezményes elszállásolás. Az Országos Protestáns Napokra vonatkozó minden felvilágosítást készségesen nyújt az Orsz. Bethlen Gábor Szövetség, Budapest, IV., Semmelweis-u. 17. I. 1.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK. Egyik kedves olvasónk azt hiszi, hogy az U. K. utolsó száma azért volt oly kevés oldalszámon megjelenve, mert nincs közlemény. Tévedés. Közlemény bőven van, de pénz van kevés. A papír ára ismét emelkedett. Arra kérjük tehát előfizetőinket, tagtársainkat, hátralékaikat küldjék be és előfizetéseiket újítsák meg, mert a lapot csak így lehet fönntartani.

NYUGTÁZÁS. *Az egylet pénztárába szeptember 25-től október 10-ig előfizetői díjat fizettek:* Hosszú Lajos, Jakabffy Erzsébet, Kolozsvár; Izsáky Antalné, Dés; Szathmári Miklós, Uj-Szeged; Nagy Endre, Kissolymos; Marosi Albert, Maroshévíz 1941-re; Bartalis Albert, Máté Lajos, Iobb Dénes, D. F. Ifjúsági Egylet, Nőegylet, Balog Elek, Demeter Mózes, Jakab Ferenc, László Dénes, László Zsigmond, Sándor Sándor, Szabó Lajos, Sándor Balázs, Vass Elek, Zoltán Dénes, Jakab Dénes Városfalva 1940-re; Fekete József Marosvásárhely 1939—42-re; Balázs Mózes, Balázs Ferenc, Balázsi Sándor, György József, Sata Lajos, Sata Mózes, Ifj. Sándor István, Id. Sándor Ferenc, Sándor János, Id. Sándor István, Sata János, Sóos Lajos, Id. Vass Sándor, Ifj. Vass Sándor Lókod 1940-re; Nagy Klára, Nagy Béla Marosvásárhely 1940-re; Bencze Gyula Maroshévíz 1940—41-re; D. F. Ifjúsági Kör Lókod 1937—41-re; Bányai Sándorné Dés, 1936-ra

Tagsági díjat fizettek: Gál József Nagykároly, 1941-re; Kelemen Árpád Székelykál, 1940—41-re; Nagy Zsigmond Mezőbergenye, Fazakas Piroska Marosvásárhely, Nagy József Kolozsvár, 1940-re; Unitárius EgyházközségLokod, 1937—41-re; dr. Gálfalvi István Szolnok, József Lajos, Özv. József Lajosné, Timár Lajosné Sepsiszentgyörgy, Pál István Kolozsvár 1941-re.

Alapítói díjban fizettek: Richter Rudolfné Siménfalva 5 P., Ádám Dániel Homoródszentpéter 10 P., Mesztek László Kolozsvár 20 P. Kolozsvár, 1941. október 10. *Gálfi Lőrinc.*

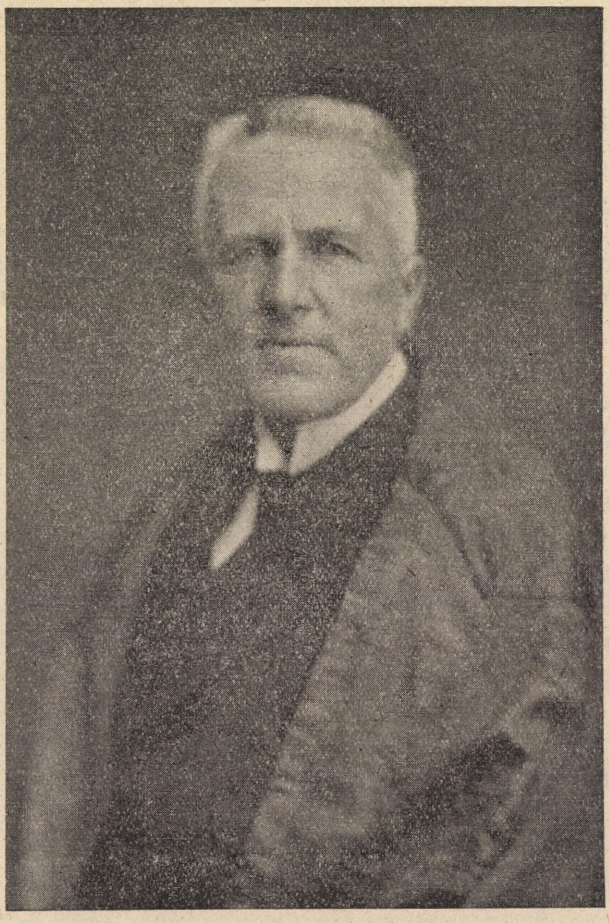
Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15 én
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.
„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár. Bólyai-utca 7. Telefon 11-58.
Felelős vezető: Kahlfürst Imre.

LI. évfolyam. Kolozsvár, 1941. november. 11. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Józan Miklós unitárius püspök.

525.Nagyt.Domokos Pál vallás tanár ur
Unit.Koll.

Az idei Főtanács.

Józan Miklós püspök úr beiktatása.

A jelen évi őszi főtanácsi ülés valóban nagyjelentőségű volt. A közlekedési nehézségek ellenére is nagy számban jelen voltak a Főtanács tagjai közelről és távolról egyaránt. A mai Főtanács nevezetes volt mindenképpen, mert ez volt az első, mikor a nagy változás után először foglalkozhattunk behatóan egyházi ügyeinkkel a maguk teljességében és számot vethettünk azokkal a súlyos nehézségekkel, melyekkel az egyháznak szembe kell néznie a román uralom kifosztó rendszere után. Másik nagyfontosságú esemény Főtisztelendő *Józan Miklós püspök* úrnak a beiktatása és a hódolati eskű ünnepies letétele. Az eseményeket csak röviden írhatjuk le, mert lapunk szűk tere nem engedi meg a részletes leírást; oly gazdag volt eseményekben a Főtanács és a Főtanáccsal kapcsolatos események, melyek oly nagy számban folytak le.

A főtanácsi ülést vasárnap reggel 9 órakor nyitotta meg *dr. Gelei József* főgondnok tartalmas beszéddel. E beszédben kifejezésre juttatta a kormányzó úr Őfőméltósága iránt való tiszteletünket, aki annak idején az országot megszabadította a bolsevizmus minden értéket elpusztító vandalizmusától s megindította az ország újraépítésének új korszakát. Tisztelettel hódolt a magyar katonai erénynek, melynek most messzi keleten kell megmutatnia vitézségét a bolsevizmussal szemben, hogy hazánk biztonságban maradhasson. Végül arra hívta fel a figyelmet, hogy a Főtisztelendő püspök úr által kijelölt úton haladjunk az egyházépítés munkájában. A megnyitó és a megalakulás után a Főtanács egy bizottság által meghívta a Kormányzó úr képviselőjét: *dr. Mikó Ferenc* ny. államtitkárt, aki az elnöki emelvénnyel szemben foglalt helyet s akit a főgondnok melegen üdvözölt az elnöki székből. A Főtanács rövid tárgyalás után az unitáriusok ősi templomába vonult a püspöki beiktató megtartására. A nagyszerű ünnepélyen a Kormányzó úr képviseletében jelen volt *dr. Mikó Ferenc* ny. igazságügyi államtitkár, a kultuszminiszter képviseletében *gróf Kún István* államtitkár, a különböző egyházak, a hadsereg, az egyetem, a bíróság, a közigazgatás, a tanügy és iskolák, stb. képviselői, a nagyközönség s természetesen az unitárius egyház Főtanácsa. A szokásos szertartás mellett *Taar Géza* nagy-

ajtai lelkész gyönyörű gondolatokkal teljes imája után a közének végeztével *Gelei József* dr. főgondnok ismerteti a püspökválasztás és megerősítés körülményeit s felkéri a püspököt az eskű letételére. Az eskűszöveget *Kiss Elek* dr. egyházi főjegyző olvassa fel, a püspök meggyőződést ébresztő hangon mondja utána. Azután pedig *Józan Miklós püspök* és *Mikó Ferenc* dr. ny. államtitkár, mint a Kormányzó úr kiküldöttje aláírják a jegyzőkönyvet. Ezután a püspök a szószékre lép és elmondja mélyenszántó beszédét, melyben a szeretet magasztos elvét hangsúlyozza ki s mely beszéd egyike a legtartalmasabb és legmeghatóbb egyházi beszédeknek. Templomozás után az üdvözlések következtek a püspöki lakáson, melyek rövid időre voltak tervezve, mert d. u. egy órára a Főtanács folytatása volt kitűzve. Az egyházi szervezetek nevében *Kiss Elek* dr., a Nőegylet nevében *Mikó Lőrinc dr.-né,* a többi egyesület nevében *Ekárt Andor* lelkészköri elnök, majd meg a különböző egyházak, tanügyi és más hatóságok fejei mondották el üdvözlő beszédeiket, melyekre a főpásztor mind meleg szeretettel válaszolt. A napilapok ezekről részletes tudósításokat hoztak, mi azért csak röviden említjük meg.

Az üdvözlések után a Főtanács folytatja megszakított ülését, melynek első pontja *Józan Miklós* püspök munkaterve, mely nagy tanulmányszámba menő dolgozat magában foglalja a püspök úr egyházkormányzási elveit. Bizonyára az egyház módot talál a nyomtatásban való megjelenésre és akkor mindenki olvashatja. A Berde-ebéden, mely a gyűlés felfüggesztése után következett, *Józan Miklós püspök* Kormányzó úrunkra mondott hazafias lelkesedéstől áthatott pohárköszöntőt. *Ütő Lajos* keresztúri esperes pedig a Berde-serleggel a nagy Berde adakozó szellemére hívta fel a figyelmet ékes beszéddel. A közebéd alatt *Mikó Ferenc* dr. ny. államtitkár, Kormányzó urunk képviselője a püspök jobbján, *gróf Kun István* államtitkár, a vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselője a püspök úr balján foglaltak helyet az asztalfőn.

A Berde-közebéd után folytatódtak a tárgyalások az egyház életbe vágó nagy kérdéseiről.

Kiemeljük a fontosabb határozatokat. A lelkészi kongrua, a szórványügyben és a felekezeti iskolák államsegélyének ügyében fontos határozatokat hozva, megbizza a Főtanács az el-

nökséget, hogy a magas kormánynál járjon el ezeknek a nagy fontosságú kérdéseknek a rendezése ügyében. Általában felhívta az egyházkormányzatot arra, hogy az államsegélyt az egyház szükségleteinek megfelelően kérje. Annyival is inkább, mivel az elmult 22 esztendő kifosztott minden vagyonunkból s közművelődési feladataink teljesítésére nincs semmi vagyonunk.

A választások során új főtanácsi tagokat választottak. Világi részről életfogytiglani időtartamra főtanácsi taggá választották *Pálffy László* igazgatót, a kolozsvári egyházközség gondnokát. Egyházi részről a Főtanács tagja lett *Rostás Dénes* espereshelyettes. A Teológia Akadémia dékánja továbbra is *Fikker János* dr. teológiai tanár marad.

A Főtanács még a tárgyalások elején tb. főgondnokokká választotta *dr. Mikó Ferenc* ny. államtitkárt, tb. előadókká *dr. Mikó Lőrinc* kir. táblai tanácselnököt és *Kovács Kálmán* tanügyi főtanácsost régi érdemeik elismeréséül.

A jövő évi főtanácsi bizottság tagjaivá választották *Kovács Kálmán* tanügyi főtanácsost, *dr. Abrudbányay Edét*, vitéz *Kozma Györgyöt, Pálffy Lászlót, Bálint Ödön* esperest, *Halmágyi János* esperest, *Benedek Gábort, Páter Lajost* és *Ekárt Andort.*

A számadások és költségvetések tárgyalása során érdekes viták fejlődtek ki, melyek után a Főtanács a főt. bizottság javaslata után úgy határozott, hogy a költségvetést ideiglenesen elfogadja, de a fizetések végleges megállapításáról csak az államsegély végleges megoldása után dönt.

A tanácskozások hétfőn este fejeződtek be. A magyarországi unitárius Egyház Főtanácsa kétnapi szakadatlan tárgyalás után megtárgyalta mindazokat a fontos kérdéseket, melyek az egyház életét érintik. *Gelei József* dr. egyetemi tanár főgondnok köszönetet mondott a főtanácsi bizottság munkájáért, *Ütő Lajos* esperes pedig az elnökség tapintatos, lelkiismeretes munkáját köszönte meg a Főtanács nevében a rendkívül fontos tanácskozások méltóságteljes levezetéséért. Végül *Bálint Ödön* esperes közügyigazgató mondott imát.

Isten megírta útját a csillagoknak. Embernek megengedte, hogy írja azt maga. Viharnak, tengernek, angyalnak van ura, az ember ura önmagának. *Jókai.*

Dávid Ferenc legnagyobb érdeme.

Az irodalomtörténész Dávid Ferencben a kiváló magyar írót becsüli, a teológus hittani éleslátását, nagy teológiai tudását bámulja, a lélekbúvár kiemelkedő lelki tulajdonságait méltatja, a történész Erdély 16-ik századbeli életére gyakorolt nagy hatását ismeri el. Dávid Ferenc sok vonatkozásban volt nagy, kiváló, de legnagyobb érdeme az a gondolat, amelyért a dévai várbörtön vértanú foglya lett. Ez a *Krisztus nem imádásának tana.*

Miért? Mert ezzel a tanításával, ezzel a gondolatával visszaadta Jézust az emberiségnek. A niceai zsinat, mely 325-ben Jézust az istenség trónusára emelte, Jézust, mint imádandó istent a gyarló, bűnös embertől végtelen messzeségbe vitte el. Mint ahogy a mennybemenetel legendája szerint *felhő takarta el* az oda felvitetett Jézust a tanítványok elől, úgy takarták el Jézust, az igazi Jézust a keresztény hívők tömegei elől az istenné avatás, az istenségének igazolására megalkotott hittételek, hitrendszerek átláthatatlan titokzatos felhői.

Jézus ezt soha sem akarta. Jézus sohasem akart követői számára az istenség fénykörében tetszelegni, Jézus sohasem akarta magát imádtatni. Jézus az emberi lelket akarta Istenhez közelebb emelni, Jézus azt akarta, hogy minden ember oly közel jusson Istenhez, hogy az ő fiává magasztosúljon e közelség által. Ő az az ember akart lenni, akiben az embernek ez a felmagasztalódása végbement; ő örök emberi példakép, aki mutatja, hogy milyen élet megélése által, milyen úton tud a gyarló, véges ember Istenhez, az ő atyjához jutni s mint Isten gyermeke, örökkévaló lelki értékek által örökéletüvé lenni. Ő nem azt akarta, hogy őt imádják, hanem hogy őt *kövessék.*

Ezt érezte meg, ezt az igazságot ismerte fel Dávid Ferenc, mikor állást foglalt a Krisztus imádásával szemben s hogy mennyire sorsdöntőnek érezte ezt a kereszténységre nézve, inkább Déva várának vértanú rabja lett, mintsem visszavonja, megtagadja e tanítását.

Milyen korban is alkotódott meg a Jézus istenségének tana? Abban a korban, amikor az óriási római birodalomnak császára, Nagy Konstantinus felismerve a kereszténységnek hatalmas benső erejét, császár-elődeinek üldözési politikáját megváltoztatva, kiterjesztette a császári kegyet a keresztény-

ségre, hogy ezáltal a kereszténységben rejlő erőt a császári hatalom erős támaszává, alappillérévé tegye. Ettől az időtől kezdve a kereszténység a világi, császári, mondhatnók, hogy állami hatalomnak lett készséges szolgájává, támogatójává azokért az anyagi morzsákért, miket a császári kegy juttatott neki. A császár címei között ott volt azonban a „divus" „isteni" cím is; ha a császári hatalom szolgálatába állt is a kereszténység, meg kellett őriznie tekintélyét, mi csak úgy volt lehetséges, ha az egyház lelki feje, Jézus többé nem csupán názáreti próféta, az istenfiúságot önmagában megvalósító emberi eszménykép, hanem átalakúl fiúistenné. A földi világ *isteni* címet viselő fejével szembe kellett állítani a hit, a lélek világának fejét, mint *istent.* Csak így lehetett megvédeni az egyház tekintélyét s megmenteni az egyházat attól, hogy teljesen a kiés felhasznált szolga állapotába sülyedjen a világi, állami, császári hatalommal szemben.

Ez bizonyos erkölcsi sülyedést is vont maga után az egyházban, mert a Jézus példaadása megszünt ható erőként működni. Jézus többé nem a hívő lelkek vezére, aki minden életúton vezet, hanem isten, aki előtt hódoló imádattal kell leborúlni: a földi császár mennyei képmása. A keresztény ember kötelessége többé nem az, hogy *kövesse* a *példaadó* názáreti prófétát, mint az igaz ember eszményképét, hanem hogy *higyje* a Jézus istenségét és *imádja* őt, mint istent. Az ő *követése* nagy önmegtagadást, sokszor önfeláldozást, vértanúságot követelt a keresztény embertől, az ő istenségében való hit és istenként való imádása üldözésektől mentes, nyugodt életet biztosított és a jövő életbeli üdvösséggel kecsegtetett. *Kényelmesebb* volt Jézust imádni, mint teljes erővel az ő példaadó életének követésére, megélésére törekedni. Emberi gyengeség, hogy az ember szereti a különböző utak-módok közül mindig a kényelmesebbet választani s szellemi óriásnak, a tömeg fölé emelkedni tudó történelmi nagyságnak kell lennie annak, aki az *igazság szolgálatában* rögös, meredek, nehezen járható utakat választ s feláldozza az édes, egyéni kényelmet. A tömeg mindig a kényelmesebb úton szeret járni, még erkölcsi tekintetben is. Ezért lett a keresztény emberiség olyan könnyen az isten-Jézus imádójává az ember-Jézus követője helyett.

Ez teszi érthetővé, hogy a kereszténység kebelében egyházi téren és egyházi segédlettel annyi minden történt, ami egyene-

sen ellenkezik Jézusnak az evangéliumokban található tanításaival s ellenkezik magával az erkölcsiséggel is. És fog még történni, ha nem lesz a kereszténység sarkalatos elvévé az isten-Jézus imádása helyett az ember-Jézus követése.

Dávid Ferenc óriási érdeme, hogy a Krisztus-imádása tanának elvetésével a Jézus követésére törekvést akarta keresztény életelvvé tenni. Forradalmi gondolat volt ez akkor, a 16-ik században, mert az egész élet- és világfelfogás gyökeres megváltoztatását jelentette. Mivel azonban a tömeg kényelmét nem szereti feláldozni, a tömeggondolkozást, tömegérzületet kifejezők ítélete következtében vértanú halált kellett szenvednie.

Az emberiséget, a kereszténységet azonban lelki életének válságos helyzetéből, forrongó állapotából kivezetni, a keresztény vallásnak igazi célját, rendeltetését, hivatását visszaadni, helyreállítani, a keresztény erkölcsiséget a társadalmi életben, az emberiség életében diadalra juttatni csak a Dávid Ferenc tanítása tudja: Jézus Krisztust nem imádni kell, mint istent, hanem követni, mint örök emberi eszményképet.

Ha ez megvalósul, az lesz Dávid Ferenc legnagyobb érdeme.

Zoltán Sándor

Budapesti levél.

— Józan Miklós búcsúja budapesti munkaterétől. —

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

A nyári pihenő után az egyházi életet búcsúzással kezdtük. Eltávozik egy magasabb szolgálatra a mi szerető lelkészünk, Józan Miklós püspök úr, Őt búcsúztattuk. Ez a búcsúvétel szomorúsággal tölti meg szívünket, mert az az ember távozik közülünk, aki 42 éven át velünk együtt dolgozott, mint példaadó vezetőnk az Úr szőllőjében. Neki köszönhetjük, hogy a boldog emlékű Derzsi Károlynak, egyházközségünk alapító lelkészének öröke, a világháború, kommün és a mai küzdelmes éveken átvészelt testi, lelki, szellemi örökségét minden időkben megvédve, sőt gyarapítva. Ő vezette át bölcs ítélettel, mint fiatal lelkész, azokon a nehéz időkön, mikor a Kohány-u. templom felépítői csődbe kerültek, hogy a templomház örökébe lépjünk. Ő alapította a IX. Duna-Tiszamenti esperes kört és Ő lett annak első esperese. Ő alapította a budapesti Dávid Ferenc egyletet ezelőtt 40 évvel. És mikor a világháború és a kommün anyagilag tönkre tette az egyházat s a hívekben megrendült a jobb jövő reménye:

akkor alapította az *Unitárius Értesítőt* és éveken át szerkesztette; s az ő poétai lelke adott mindannyiunknak erőt a további küzdelemre. Az ő pártfogása alatt épült fel a misszióház, a debreceni, pestszentlőrinci, dunapataji és kocsordi templom és a Dávid Ferenc egyletből, mint anyaegyletből, a Nőszövetség, a Perczelné-Kozma Flóra leányegylet, a Brassai Sámuel ifjúsági egyesület, a János Zsigmond cserkészcsapat, az Unitárius Konferenciás Tábor, a bölöni Farkas Sándor iparosok és kereskedők köre s a Heltai Gáspár bibliakör.

De örömmel és büszkeséggel búcsuzunk tőle, akit mindig tisztelettel és szeretettel vettünk körül, mert meg vagyunk győződve, hogy a marosvásárhelyi zsinat jól választott és hitteljes bízalommal tekintünk az ő püspöksége elé.

Pénteken (október 3-án) a Misszióház templomában a budapesti Dávid Ferenc egylet 40 esztendős évfordulója alkalmából tartott ünnepi díszközgyűlésen búcsúztattuk püspökünket. „Te benned bíztunk eleitől fogva" gyülekezeti ének után *dr. Csiki Gábor* főtitkár adott hálát Istennek ezért a negyven évért. Művészi orgonajáték után Józan Miklós, az egylet díszelnöke, megnyitójában beszélt a megindulás idejéről, leróva a kegyelet adóját az egylet nagy halottainak. Bajcsi Irén művészi éneke után *dr. báró Daniel Gábor,* az egylet elnöke ismertette az egylet 40 esztendejét s az egylet célját és hivatását, teljes képet nyújtva az egylet dicsőséges és küzdelemteljes éveiről. Utána *dr. Mikó Imre* országgyűlési képviselő, a kolozsvári központi Dávid Ferenc Egylet képviselője üdvözölte egyletünket; szellemi élvezettel hallgatott beszédében megemlékezett az anyaegylet küzdelemteljes és dicsőséges 22 évéről, amely időbe az egylet erején felüli szolgálatot teljesített a magyarságért, a székelységért. Újra volt alkalmunk végig könnyezni Józan Miklós „Déva vára" című ódáját, Féja Magdolna átérzett nemes előadásában. Ez a szívvel megírt óda mindig új és mindig felemelő marad bármikor és bárhányszor hallja az ember. *Dr. vitéz Nyiredy Géza* egyleti alelnök zárta be nemesveretű lelkes szavaival a díszközgyűlést, melyet a templomot zsufolásig megtöltő közönség együttérzése tett ünnepivé. A hymnusz hangjai után távoztunk családi csendes vacsorára s a késő esti órákban oszoltunk szét, készültünk vasárnapra, amikor az egyházközség búcsúztatja szeretve tisztelt vezető lelkészét.

Október 5-én, délelőtt 9 órára már a templom, a kormány, a főváros, a társegyházak, az unitárius egyház vezetői s a hívek részéről zsufolásig megtelt úgy, hogy a templom alatti tanácsterembe bevezetett helyi rádió segítségével hallgatták az odaszorult hívek az istentiszteletet és a díszközgyűlést. Ötven évi lelkipásztorkodásáért, budapesti 42 éves lelkészkedéséért és a magasabb elhívatásért hálatelt szívvel emelte fel lelkünket az Istenhez lelkipásztorunk és tartalmas, szárnyaló

beszédében tett tanúságot arról, hogy az a választás arra hivatott férfiúra jutott. Erről tettek bizonyságot *dr. Kozma Jenő* gondnok, aki az egyházközség s az unitárius társadalmi egyesületek nevében, *dr. vitéz Kozma György* köri felügyelőgondnok, aki a Duna-Tiszamenti egyházkör nevében, *Barabás István*, aki a lelkészi kar nevében búcsúztatta és erről tett bizonyságot a református és evangélikus egyház képviselője, *dr. Kovács Sándor* evangélikus püspök és a székesfőváros kiküldötte is. Kedves püspökünk közvetlen hangon válaszolt a gondolatokba gazdag felköszöntő beszédekre. Isten áldását kérve minden munkára, amely az evangélium szellemében a béke jegyében indul el és célját a krisztusi békében látja.

Most van egyházközségünk előtt a gondteljes munka, hogy *Józan Miklós* a volt püspöki vikárius, esperes budapesti első lelkészi állását betöltse. Mi a marosvásárhelyi zsinat után boldog érzettel sóhajtottunk fel:

Jól választottatok minden tekintetben kedves testvéreink, Isten áldása legyen munkájukon. Adja a mi egy igaz Istenünk, hogy a budapesti választás után is ez a boldog érzés öntse el lelkünket.

Budapest, 1941. évi október hó 9.

Hitrokoni szeretetteljes üdvözlettel:

Ujvári László.

A falusi gyermekek továbbtaníttatása.

Az unitárius egyház régi rendszabályai nagy súlyt helyeztek arra, hogy a jóramenendő, vagyis a kiválóbb tehetségű falusi gyermekek tovább tanuljanak. A régi jó időben nem a hivatalnoki pályára való menetel volt a kitüzött cél — mert akkor csak a nemes emberek juthattak hivatalba —, hanem az, hogy az egyháznak tanult, művelt hívei legyenek, akik a magánéletben is jobban boldogulhatnak és a gazdaságot szebb sikerrel, eredménnyel folytathatják.

Én ma is ezt a célt látom megvalósítandónak — a mai civilizációhoz, gépesített életformához igazodva. A tanult ember a mai gépesített korszakban könnyebben tud egyik vagy másik életformában magának jövőt teremteni és biztosítani.

Ez az átgondolt életfelfogás vezetett arra az elhatározásra, hogy még az 1941. év nyarán indítványt nyujtottam be az E. K. Tanácshoz abban az irányban, hogy a gimnázium I—IV. osztályában a „tömegnevelés" elveit valósítsák meg.

Ily módon a falusi unitárius hívek gyermekei közül minél többet lehet majd az ipari és kereskedelmi pályára irányítani s ezzel a szélesebb gazdasági életbe bekapcsolni. Ma ugyanis

az ipar és kereskedelem nagy mennyiségű embertömeget foglalkoztat. A városi szegény emberek óriási előnyben vannak a taníttatás tekintetében a falusi lakossággal szemben.

Az E. K. Tanács (1941. VIII. 22-én) a Nevelésügyi Bizottság meghallgatása után a maga részéről is helyesnek találta az elgondolást, csak a kérdés megvalósítását, — amint ez egy másik, taníttatásra vonatkozó felhívással kapcsolatban is kifejezésre jutott — igen nehézzé teszi az a körülmény, hogy egyházunk pénztára nem rendelkezik megfelelő segéllyel a tömegesen jelentkező szegénysorsú tanulók segítésére.

Dr. Gelei József főgondnokunk — ez a gondolkozásában, elhatározásaiban és cselekedeteiben kiváló egyházi vezetőemberünk — a segítés gyakorlati megoldását a Berde-bizottság megszervezése útján próbálja valóra váltani.

A magam részéről a gondolatot helyesnek, célirányosnak és gyakorlatilag eredménytígérőnek ítélem és ezt tettekkel is támogatom.

A „tömegtermelésre" irányuló gondolatom egyházi szempontból, egyházunk jövőjének megerősítése tekintetéből messzibbre néző s ezért szükségesnek tartom a nagyobb nyilvánosság elé tárni. A tömegtermelés a hívek gazdasági, vagyoni megerősödését és szellemi felemelését célozza. Ezen van a hangsúly!

Ebből a szempontból a Berde-bizottság működése jótékonyan fog hatni.

Én azonban a tömegtermelés megvalósítását a diák-élet leegyszerűsítése útján kívánom elérni. Az I—IV. osztályú tanulók részére az egészségügyi követelményeknek megfelelő egyszerű internátusokat és egyszerű étkezést kell biztosítani. Tisztában vagyok a mai tanügyi követelményekkel, de azzal is tisztában vagyok, hogy a megfelelő élettapasztalatokkal rendelkező tanárok és más világi embereink a követelményeket leegyszerűsített formában is meg tudják valósítani, ha komolyan foglalkoznak ezzel a kérdéssel és törődnek székely híveinkkel.

Mutatja a székelykeresztúri példa.

Székely fajunknak ily módon kell a taníttatást biztosítsuk, mert a mai költséges taníttatást a mi kisbirtokos híveink nem bírják el, — nagybirtokosaink pedig csak szórványosan vannak.

Ebben az irányban kérem a hozzászólásokat és ebben az irányban kérem a Főhatóságot a további munkásságra.

Idevág a IX. Egyházkör közgyűlésén tett és elfogadott az az indítványom, hogy az Egyházi Főhatóság szervezze meg a gimnáziumokban a tehetségkutató munkát is — a ma ismert rendszer szerint.

A nagy nyilvánosság ismeri azt a tehetségkutató munkát, amelyet a sárospataki református kollégiumban kezdemé-

nyeztek és ma már a miskolci, szeghalmi, nagykőrösi és hódmezővásárhelyi református iskolákban folytatják ezt a munkát.

Ismeretes, hogy a kultuszkormány is ily irányú munkásságra rendeletet adott ki.

A napi lapok híradása szerint a róm. kath. egyház is ezt a munkásságot az iskoláiban megvalósítandónak találja.

A mi kicsiny egyházunk ebben a munkában sem maradhat el. Sőt, nekünk fokozott kötelességünk, hogy híveink és tanulóink kicsiny számából is a megfelelő számú tehetséges tanulókat kiválogassuk és kineveljük.

Ez az út vezet el a magyar kultúra emelése szempontjából gróf Klebelsberg által megteremtett Kollegium Hungaricumokig. Az unitárius székelyek oly nagy intelligenciájú részei az erdélyi magyarságnak, hogy a tehetségek kitermelésének versenyében nagy eredményekre számíthatunk.

Mai közéleti embereink elindulásakor még nem volt oly nagy a verseny mint ma és az érvényesülés feltételéül tartották a tehetségest és az eredményt. Ma az Egyház a közösség érdekét hatékonyabban kell, hogy érvényesítse s ehhez kiválóságra van szükségünk.

A jövőben ezen az úton biztosíthatjuk azt, hogy egyházunknak a magyar közéletben meg lesznek az arra hívatott reprezentánsai. Ezt pedig történelmi egyházunk multja megköveteli!

Dr. Tóth György
ny. kúriai bíró.

Jelentés a Berde-Bizottság munkájáról.

A múlt számunkban beszámoltunk a Berde-Bizottság megalakulásáról és vezetőiről, most, röviden, az azóta kifejtett munkásságáról kívánunk jelentést tenni.

A Berde-Bizottság célja kettős: először, szegénysorsú, de jó magaviseletű, egyházias székely gyermekek gimnáziumi s később, ha a hozzájuk fűzött reményeknek megfelelnek, főiskolai taníttatása, másodszor pedig minél több tehetséges, tanulékony magyar gyermek elhelyezése az ipari pályán.

Örömmel jelentjük, hogy felhívásunkra kolozsvári kollégiumunkban a beíratkozások befejezése után 12 gyermek jelentkezett, kiket szüleik nélkülünk egyáltalán nem bírták volna taníttatni.

A különböző egyházközségekből a gimnáziumba felküldött tanulók itt tehetség-vizsgán estek át s ez a vizsga szépen sikerült. Némelyek kiváló tehetségről tettek tanúságot s e vizsgák alapján hihetjük, hogy unitárius társadalmunk áldo-

zatkészsége és fáradozása nem hiábavaló. Büszkeséggel tölthet el az a tudat, hogy Erdély szétszórt falvaiban népünk között annyi tehetség lappang, ezeknek csillogtatása s az egyetemes magyar és egyházi élet barázdáiba való beállítása mindannyiunknak nemzetünk és egyházunk iránt érzett szent kötelességünk kell, hogy legyen.

Ezért felkérjük már most lelkészeinket és tanítóinkat, hogy az elemi iskola első osztályától kezdve tartsák számon a tehetségeseknek mutatkozó gyermekeket, hogy alkalomadtán akár gimnáziumba, akár ipari pályára felküldhessék. Különben az egyházi központban éppen most készülnek azok a tehetség-lapok, melyek segítségével lelkészeink és tanítóink már az első osztály végeztével megtarthatják a tehetségvizsgálatokat.

Ipari pályán eddig nyolc gyermeket sikerült elhelyezni. Ezek közül 3 Budapesten, 5 pedig Kolozsváron inaskodik. Azonban ezzel kapcsolatban sajnálattal kell jelentenünk, hogy a Bizottság már ebben az évben is legalább harminc gyermeket tudott volna elhelyezni, de hiányzott a vidék kellő tájékozottsága s az ügy érdekében elvárható iparkodása. Ismételten azzal a kérelemmel fordulunk lelkészeinkhez és tanítóinkhoz, hogy e tekintetben semmiféle fáradságtól ne riadjanak vissza és hassanak oda, hogy minél több tehetséges székely gyermek kerülhessen az ipari pályára. Hiszen a jövendő ezen a téren mérhetetlen reménységgel kecsegtet. A mesterségeket különben is nagyon szerető ezermester székelyeink nemcsak maguknak teremthetnek biztos megélhetést, hanem nemzeti életünk szilárd talajra való építéséhez is nagy mértékben hozzájárulhatnak.

Az inaselszegődtetés ideje szeptember—október hava. Általában október 15-én szolgálatba kell lépnie. Az idén tehát többet nem helyezhetünk el. Jövőre azonban legalább 30 gyermeket megint a megélhetés útjára indíthatunk. Kérjük azért, hogy már most kezdjék kiválasztani az arra alkalmas gyermekeket. Okmányaikat augusztus végén, szeptember elején küldjék be. Addig az időpontig a kiválasztott gyermekek számára iskolai bizonyítványt és a megfelelő anyakönyvi kivonatokat kell beszerezni és benyújtani. Mivel az ipari pályán is csak az ép testű és lelkű emberek érhetnek el igazán eredményt, különösképpen fontos, hogy a kiválasztott gyermekek e két fontos követelménynek mindenben megfeleljenek. Ezért a testi épség igazolására afentebbi íratok mellett orvosi bizonyítvány bemutatása is elkerülhetetlen.

Végül felkérjük azokat, akik szívesek voltak anyagilag hozzájárulni a Berde-Bizottság munkájához, hogy megajánlásaikat a legrövidebb időn belül az Egyházi Pénztárba eljuttatni szíveskedjenek. Ugyanis az élelmezéshez szükséges dolgokat most az ősz folyamán kellene beszerezni, mert minden későbbi

beszerzés — az árak állandó növekedése miatt — a Berde-Bizottság szempontjából csaknem elviselhetetlen kiadást jelent. (Az eddig begyült megajánlásokat a következőkben kívánjuk nyugtázni: Józan Miklós püspök úr 150 P., Gelei József 59.86 P., Csifó Salamonné 10 P., Dr. Báró Daniel Gábor 53.86 P., Dr. Tóth György 149.86 P., Dr. Barabássy Albert 27 P., Kozma György 53.96 P., Dr. Szent-Iványi Gábor 54 P., vitéz Kozma Ferenc 99.86 P., Kolozsvár Város Házipénztára 650 P., Dr. Abrudbányay Ede 100 P., Valkó Gyula 50 P.)

Lapunk kinyomtatása utolsó percében értesültünk, hogy Dr. Gál Zsigmond, a Dermata-gyár igazgatója egy, a székely-keresztúrköri egyházkör szintén egy gyermek nevelési költségeit vállalta.

A budapesti unitárius egyházközség Kebli Tanácsa elhatározta, hogy egy székely fiú taníttatási költségeire évi 600 P.-őt fordít. Föltétel, hogy székely községben élő sokgyermekes család fia legyen s főiskolai tanulmányait is unitárius légkörben végezze. Tanulmányai befejeztével kísérelje meg lehetőleg budapesti elhelyezkedését. *B. A.*

Kénosi Sándor Gyula.

1873—1941.

Valahogy mindig ilyennek képzeltem el Benedek Elek meséiben Nagyapót, kinek mindig van egy-két mosolygó piros almája, zörgő diója, mókás tréfája az unokák számára. Nagyapót, aki mikor csendes téli estéken megszólal, szavaiból távoli nagy városok képe, népe, élete, templomai, furcsa szokásai rajzolódnak lelkünkbe, aki ismeri a határ minden bércét, halmát, vízmosását s tündérregéket tud róluk, elpihent korok drága üzenetét.

Ősi, történelmi székely családból származott, mely portai követeket s megyebírókat, presbitereket, hű egyháztagokat adott népünknek s anyaszentegyházunknak. Apja is ilyen volt, ő maga is ilyen sorba került. Szükebb családja mellett mindig volt ideje, szeretete, a nagyobb család, az eklézsia számára. Templomjáró volt a szó igazi, régi, nemes értelmében. Jelenléte mindig buzdító volt lelkészi szolgálatomra, mert tudtam, hogy komolyan várja és veszi az igét. Némely állításomat, ha tetszett, vagy ha annak ellentmondott, hetek múlva is megvitattuk, amikor arra alkalom adódott. Ilyenkor sokszor meleg, benső örömmel éreztem, hogy igaz az az állítás, hogy nem csak a pap neveli híveit, ennek fordítottja is lehetséges; s ez a lelkészi szolgálat igazi értékelése.

Régebbi papjaink beszédeit, alapigéit gyakran idézgette. Különösen kedvencének, Vári Albert, szeretett volt papunknak, beszédeiből szeretett idézni. Tudta, hogy a környék belső emberei milyen alapigével köszöntöttek be, vagy búcsúztak ki, mert soha sem sajnálta a fáradságot az olyan alkalmakra való elmenetelre. Mint határunkon levő földjeit, úgy ismerte a magyar történelmet s irodalmat egyszerű elemi iskolát végzett földműves létére. Különösen a kuruc-labanc idők s a 48-as szabadságharc eseményeit olvasta bő részletességgel. Ő maga is szeretett írni verses felköszöntőket, ünnepi alkalmakra. Ismerte a Bibliát, de nem csak betűit, lelkét is. Hosszas katonáskodása alatt sokat szolgált az akkori császárvárosban. Minden templomot, temetőt szeretett megnézni s mindig unitárius szívvel mondott véleményt felőlük.

Az egyházközségi életnek lelke volt. Róvatalát, tartozását mindig elsőnek fizette, hogy példát adjon másoknak. Kepézése több volt az egyszerű fizetésnél. Volt valami benne az áldozat nemes szertartásából. Dús, aranykalászú kévéi alatt recsegett szekere, amikor a bért hozta. Betegágyán, amikor már csak jelbeszéddel tudott értekezni, akkor is gondja volt reá, hogy a kepét a föld közepéből, a szépjéből hozzák. Amikor másfél évvel ezelőtt a betegség erőt vett rajta, ereje nagy megfeszítésével felvánszorgott a papilakba 1000 leit hozva azon célból, hogyha templomunk 1944-ben megéri fennállásának 100 éves évfordulóját, abból meszeltessük ki, mert ő úgy érzi, azon az ünnepségen már nem lesz ott.

Élete egyszerű székely élet volt, hosszas katonáskodással, világháborús szolgálattal, örökös munkával. Mégis úgy érzem, megérdemel egy ennyi megemlékezést, mert amikor olyan sokan vannak, akik a reánk, belső emberekre nehezedő Isten-igáját terhesebbé teszik; ő mindig az ellenkezőjét, a könnyítést szolgálta. Ha vannak egyházunknak világi papjai, úgy ő minden bizonnyal az volt: egyik a legjobbak közül.

Emléke legyen áldott, nyugalma csendes! *Kővári Jakab.*

Az őrszem haza gondol...

Ablakom, mely felétek néz,
Elzárják a magas hegyek.
Milyen jó, hogy lelkem is van,
Lélekben most haza megyek.

A hervadó őszbe szálldos,
Gondolatom, mely tiétek.
Álmotokat virrasztom én,
Mint a többi ős vitézek.

Ahol szükség oda állok:
Egyik percben puskám ropog,
Hogyha csendes az őrhelyem,
Másik percben tollat fogok.

Testem, lelkem a hazámé!
Puskám, tollam és lépteim
Minden küzdés édes nekem
Érettetek — szeretteim!...

Izsák Domokos.

A Dávid Ferenc Egylet évi közgyülése.

November hó 15-én volt a Dávid Ferenc Egylet ünnepies közgyülése nagy közönség jelenlétében az Unitárius Kollégium dísztermében. Az emlékezetes szép ünnepies gyűlés Tebenned biztunk eleitől fogva kezdetű egyházi énekkel kezdődött, azután *Máthé Zsigmond* nyárádszentmártoni lelkész tartalmas, megható imával vezette a lelkeket Istenhez. *Dr. Kiss Elek* egyh. főjegyző, ügyvezető-elnök tartalmas beszéddel nyitotta meg a gyűlést, visszaemlékezve Dávid Ferenc nagy munkájára. *Murvay Julia* mélyen átérzett és előadott szép szavalattal, *Kiss Károly* igazgató vezetésével a főiskolás dalárda kitűnő énekével emelte az ünnepély színvonalát. *Lőrinczi Mihály* hitoktató lelkész pedig amerikai tapasztalatairól tartott érdekes és tanulságos előadást. *Dr. Fikker János* dékán titkári jelentését terjesztett elő, bemutatva az egylet egy évi állapotát. A jelentés nem mutat megnyugtató képet az átalakulás első évéről, de reméljük, hogy a jövő évben megindul a munka minden irányban. A titkár jelentésével kapcsolatosan a közgyülés elfogadta a választmány javaslatát az alapszabály módosításra. Ugyancsak a titkár javaslatára *Józan Miklós* püspök úrat a közgyűlés egyhangúan tb. elnöknek választotta. A színjátékpályázaton ez alkalommal is *Nemes Nagy Mártuska* vitte el a pálmát. Ugyanis *Guráth Béláné* választmányi tag 20 P.-őt tűzött ki egy színjáték megjutalmazására. *Kiss Károly* és *Vörös István* tanár bírálata alapján a Nemes Nagy Márta által írt játék bizonyult győztesnek.

Az Unitárius Naptár a napokban készen lesz és azonnal szétküldjük. A magas papír, nyomdai és szállitási költségek miatt az eladási ár 70 fillér lesz.

A DÁVID FERENC EGYLET IDEI FELOLVASÓ ÜLÉSEI. A jelen évben a Dávid Ferenc Egylet nagyon érdekes felolvasó üléseket rendezett, amelyet a nagy közönség is teljes mértékben méltányolt megjelenésével. Az első előadó *dr. Gyulai Zoltán* egyetemi tanár, a mennyiségtan-természettani kar ezidei dékánja volt, aki előadássorozattal emelte a Dávid Ferenc egylet felolvasásainak színvonalát. Tárgya is rendkívül érdekes volt. Első előadása (okt. 20.) a hit eredetét, második a hit, vallás és egyház (okt. 24.), utolsó előadása (okt. 27.) az egyház és állam viszonyát tárgyalta mindig nagyon érdekesen és elmélyülő s mégis világos, érthető fejtegetéssel. A hallgatóságnak különösen jól esik, mikor a vallás valóságáról természettudósok beszélnek. Ez ma nem tartozik a ritkaságok közé. Különben még Vernlami Bacon, a XVI. századi angol bölcselő megmondta volt, hogy *kevés* természettudomány elvezet Istentől, alapos tudomány pedig Istenhez vezet. A komoly, alapos tudomány művelője szólt a vallás és vele szorosan kapcsolatban levő kérdésekről, melyek oly nagy mértékben benne vannak az emberi lélekben s melyeknek olyan kíváló jelentőségük van az emberiség élete szempontjából. A nagyértékű előadás részletes tárgyalásába most terünk hiánya miatt nem bocsátkozhatunk bele. Most köszönetünket fejezzük ki azokért. Méltatásukra azonban visszatérünk, mikor nyomtatásban megjelennek.

A másik kíváló előadásban *dr. Gelei József* főgondnok, egyetemi tanár részesítette az egybegyült közönséget (nov.3.). A szív a test és lélek tükrén érdekes kérdésről tartott vetítőképpel is magyarázott előadást az ő páratlanul lebilincselő előadásával. Bemutatta a szívet, mint testrészt, mint a test életére fontos szervet, a szívnek az egészségre és az ember tevékenységére vonatkozó befolyását, végül a szív és lélek viszonyát. A nagyértékű előadással valóban sokat nyert a nagy hallgatóság.

Az előadásokat rövid, de tartalmas bezáró beszédben az egylet tevékeny ügyvezető alelnöke: dr. Kiss Elek egyházi főjegyző köszönte meg.

Még egy előadás lesz december hó 1-én d. u. 6 órai kezdettel, mikor a kíváló fiatal képviselő: dr. Mikó Imre fog előadást tartani a bukovinai hazatelepített székelyekről.

ÚJ TEOL. MAGÁNTANÁR. *Dr. Kovács Lajos* sepsiszentgyörgyi lelkész teológiai tanári vizsgát tett az újszövetség szakcsoportból. A jól készült ifjú magántanárnak sok szerencsét és sikert kívánunk.

JÓZAN MIKLÓS PÜSPÖK úr javaslatot tett egy egyházfenntartó-alap létesítésére. Az alap címe: „Magunkért!" 1571. emlékére létesített egyházfenntartó alap.

Lapunk zártáig a következő megajánlások történtek:
Józan Miklós püspök 1000 P.
Dr. Gelei József főgondnok 500 P.
Dr. Kiss Elek főjegyző 200 P.
Törkössy Sámuel 100 P.
Kelemen Béla r. főkapitány 100 P.
Dr. Abrudbányay Ede felügyelő-gondnok 100 P.
Tamás Béla mérnök (egész életében) havi 2 P.
Péter Lajos tanár havi 7.20 P.
Taar Géza nagyajtai lelkész 100 P.
Ekárt Andor csehétfalvi lelkész 100 P.
Gyalai Béla volt énekvezér 50 P.
Bedő Árpád iszlói lelkész 50 P.
Gyulai Árpád korondi lelkész 100 P.
v. dr. Kozma György felügy.-gondnok 100 P.
Kovács Kálmán tan. főtanácsos 50 P.
Dr. Fazakas Miklós felügy.-gondnok (befizette) 100 P.
Ütő Lajos esperes 100 P.
Pál Dénes siménfalvi lelkész 50 P.

AZ UNITÁRIUS IRODALMI TÁRSASÁG október hó 26-án d. e. 11 órakor az Unitárius Kollégium dísztermében felolvasó ülést tartott Kelemen Lajos főigazgató elnöklete alatt. E gyűlésen tartotta meg székfoglaló beszédét *Simén Dániel* teol. akad. tanár gróf Széchenyi Istvánról. A kitünően sikerült előadásban Széchenyi Istvánnak főképpen azokat az eszméit adta elő, melyek ma is alkalomszerűek. Azután Gyallay Pap Domokosné néhány Lavotta és Kacsóh Pongrác dalt adott elő művészi színvonalon, nagy tetszés közepette P. Szentmártoni Kálmánné kitűnő zongorakisérete mellett. Végül Kelemen Lajos elnök az ülést rövid, tartalmas, keresetlen beszéddel bezárta.

SZÉCHENYI EMLÉKÜNNEPÉLY. A kolozsvári Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet, az Unitárius Kollégium dísztermében 1941 október 12-én Széchenyi István gróf születésének 150 éves évfordulója alkalmával emlékünnepélyt tartott, hogy így juttassa kifejezésre a „Legnagyobb magyar" halhatatlan szelleme iránti hódolatát. A megnyitót Székely Gyula lelkész mondotta s ezt követőleg Dr. Fikker János teológiai dékán „Akarjuk Széchenyi szellemét" címen tartotta meg gondolatokkal és mély átérzéssel teljes felolvasását. A tettnek, cselekvésnek, építésnek és alkotásnak az apostola volt Széchenyi István gróf — mondotta — s mi ennek a szellemnek félreérthetetlen és szent valóságát akarjuk. Széchenyi nehéz és súlyos időkben élt, de éppen ezek a nehéz idők ösztönözték őt nagy és gigantikus, korszakalkotó terveinek véghezvitelére. Mi is nehéz történelmi időknek vagyunk a részesei; értsük meg tehát Széchenyi szellemén keresztül a nagy idők szavát azért, hogy ne sülyedjünk tétlenségbe és az életünk nagy problémáinak elodázásába, hanem épp ma rakjuk le egy jobb és lüktetőbb magyar életnek az alapját — ezért akarjuk Széchenyi szellemét — ért véget a felolvasás. Ezután Gellérd Imre teológiai hallgató elszavalta Arany János „Széchenyi emlékezete" című költeményét. Nemes Nagy Judit felolvasott „A nő hivatása Széchenyi elgondolásában" címmel. Rámutatott arra, hogy életünk sokoldalúságában milyen óriási szerepet szánt Széchenyi a nőnek. *Sántha* Ferenc művészi színvonalon álló tárogató számaival hagyott mély nyomokat a hallgatóság lelkében. Széchenyi születésének 150 éves évfordulójára írt „A híd" című költeményt Bencze Márton teológiai hallgató szavalta el kíváló sikerrel, nagy tetszést aratva. Az ünnepély a Himnusz eléneklésével ért véget.

A KRIZA ÖNKÉPZŐKÖR nov. hó 2-án az Unitárius Kollégium dísztermében szépen sikerült nyilvános díszgyűlést rendezett a finn-ugor rokonság gondolatának szentelve. A szépen sikerült, ifjúi lelkesedéssel megrendezett műsoros ünnepélyt Major István önképzőköri elnök nyitotta meg tartalmas beszéddel. A finn himnusz eléneklése után Szabó Béla VII. gimn. tanuló Adj Isten magyar! című finn költemény magyar fordítását szavalta kíváló hozzáértéssel; Szamosi Soós Csaba VI. gimn. tanuló tartalmas felolvasással, azután Ütő Kálmán V. gimn. tanuló ügyes szavalattal, Major István elnök Bárd

Miklós egy alkalmi költeményének kítűnő előadásával, az általa vezetett regős-dalárda pedig több dal előadásával, Gálffy Zsigmond VIII. gimn. tanuló kítűnő hegedűjátékkal tették kedvessé és értékessé a gimn. tanulók újabban első nyilvános szereplését. Végül Benczédi Pál igazgatóhelyettes méltatta záróbeszédében a tanuló ifjúság szép munkáját s a Kriza önképzőkör alapítóinak és munkásainak követésére hívta fel a figyelmet.

FELHIVJUK lelkészeinknek, valamint unitárius híveinknek figyelmét, hogy Unitárius Énekeskönyv ismét kapható és megrendelhető az Irattérjesztőnél. Ára 2.— P. Kolozsvár, Kossuth Lajos utca 9.

PROTESTÁNS NAPOK — A REFORMÁCIÓ EMLÉKE. A jelen évben is nagy ünnepségek keretében tartották meg Budapesten a reformáció emlékét. Ebben a tekintetben a Bethlen Gábor szövetség kiválóan szép munkát végzett. A különböző protestáns egyesületek nagyszerű munkát fejtettek ki, melyről annak idején a nagy magyar lapok is megemlékeztek. Terünk nem engedi, hogy részletesen foglalkozzunk ezzel a nagy ünnepséggel, csak azt jegyezzük meg, hogy főt. *Józan Miklós* püspök úr is belekapcsolódott a nap ünnepségébe azáltal, hogy a koszoruzó cserkész csapatoknak lelkesítő beszédet mondott, azt a nagy gondolatot fejtve ki, „hogy a jelen mindig adósa a múltnak s ezért állandóan törleszteni kell a tartozást". Érdekes megemlíteni, hogy a János Zsigmond cserkészcsapat a Zrinyi sírját koszorúzta meg. A reformáció ünnepe alkalmával *Halmágyi János* esperes d. e. 11 órakor istentiszteletet tartott a Koháry-útcai templomban, melyet a rádió is közvetített; d. u. 6 órakor pedig a Misszióház templomában előadást is tartott; igen nagy hatást váltván ki mindkét alkalommal.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY. A m. kir. belügyminisztérium 368.944—1941. számu rendeletére az Unitárius Nők Országos Szövetsége pályázatot hirdet egy állami dijazásu kolozsvári óvónői állásra. Pályázhatnak diplomás unitárius vallásu óvónők. A szabályszerűen felszerelt kérvényeket Kolozsvár, Kossuth Lajos-u. 7. I. emeleti irodánkban kell beadni. Pályázati *határidő 1941. december 15-én.*

HÁZASSÁGKÖTÉS. *Kökösi Sigmond Éva* és *dr. Csiky Andor* székelyudvarhelyi ügyvéd október hó 19-én tartották eskűvőjüket. Az egyházi áldást Sigmond József székelyudvarhelyi lelkész, a menyasszony édesapja adta az ifjú párra. Sok szerencsét, állandó boldogságot kivánunk. — *Magdó Ilona* békéscsabai polgári iskolai tanárnő és *dr. Gelei Gábor* kolozsvári egyetemi tanársegéd október hó 23-án Békéscsabán házasságot kötöttek. Isten áldása legyen az ifjú páron!

NYUGTÁZÁS. Az egylet pénztárába október 10-től november 5-ig *előfizetési díjat fizettek:* Özv. Török Árpádné, Csekefalva, 1941-re; Balogh Árpádné, Szenkovics Béláné, Magyarlóna; Balogh Gyuláné, Szilágyi Béláné, Gyalú, 1942-re; Zoltán Árpád, Egeres, 1939—1941-re.

Tagsági díjat fizettek: Dr. Jancsó Ödönné és Murvay Julia, Kolozsvár, 1941-re; Varga Lajos, Zilah, 1941-re.

Alapitói díjban fizetett Szabó József, Kolozsvár, 33 P. 33 fillért.

Kolozsvár, 1941. november 5-én.

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

Az Unitárius Közlöny előfizetése egy évre 2 pengő, D. F. Egyleti tagsági díj 3 pengő; örökös alapitói díj 40 pengő, egyes szám ára 12 fillér. Idegen valutában ennek megfelelő összeg. Előfizetési díj csak a Közlönyre jogosit, tagsági és alapitó tagsági díj pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira. — A díjakat az áremelkedés miatt kellett fölemelnünk. Arra kérjük kedves olvasóinkat és tagtársainkat, hogy díjaikat minél előbb rendezzék. Akinek nehézségbe kerül a pénz elküldése, a lelkészi hivatal szívesen elküldi. Kérjük ehát oda fizetni be.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

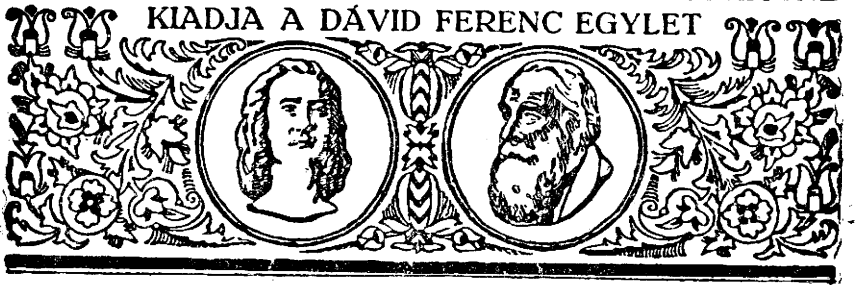
„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-utca 7. Telefon 11-58.

Felelős vezető: Kahlfürst Imre.

LI. évfolyam. Kolozsvár, 1941. december. 12. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Magyar karácsony.

Dicsőség Istennek.

A második magyar karácsony köszöntött be s mi, boldog örömmel adjuk át magunkat az ünnep áldott hangulatának. Köszönjük Istennek, hogy magyar földön, magyar színek lelket boldogító hatása alatt ünnepelhetünk és buzgó imádsággal fordulunk az egek Urához azokért a szenvedő testvéreinkért, akiket az irigy szerencse megfosztott attól a boldogságtól, amelyben minket részesített. Imádkozzunk azokért a szenvedő testvéreinkért, akik gyülölettel vannak körül véve, akik könnyeikkel sózzák kenyerüket s akik közül sokan a börtönök nyirkos óduiban gondolnak a szeretet ünnepének magasztos énekére: „Dicsőség a magasságos mennyben Istennek, e földön békesség és az emberekhez jóakarat."

Minden más gondolat közt ez az első: „Dicsőség Istennek". Hálát adunk Istennek, hogy kihozott szolgálatnak, nehéz rabságnak igájából. Ez a hálaadás nem lehet csak röpke szó, hanem a léleknek teljes odaadása; Isten nagy céljaihoz való teljes hódolat kell legyen. Olyan hódolat, amelynek indító oka a soha el nem muló rajongó szeretet. Mert Isten dolgait csak a szeretet, az igaz szeretet láthatja meg.

S ha Isten iránt való szeretetünk életünk kenyerévé vált, akkor embertásaink iránt való teendőink is világosan jelentkeznek. Ma egyetlen egy felszabadult magyar sem ismételheti azt a kaini mondást: „Avagy őrizője vagyok-e és az én atyámfiának?", hanem éreznie is tudnia kell, hogy igen is, őrizői vagyunk egymásnak, felelősek vagyunk egymásért, egymás terhét hordoznunk kell, mert csak így tölthetjük be Krisztus parancsolatját. Tudnunk kell azt, hogy Isten iránt való szerete-

tünk csak üres szó, tartalmatlan beszéd, ha hozzátartozóinkat nem szeretjük. Maga Jézus kérdezte: Hogyan szeretheted Istent, akit nem látsz, ha nem szereted embertársadat, akit látsz? Meg kell értsük az idők szavát. A szent ünnep arra kötelez, hogy tiszta lélekkel örvendezzünk és reménykedjünk ez eljövendő nagyobb örömnek és sikernek és hogy az ünnep óráiban elhatározásaink megerősödjenek s a szent ünnep hatása alatt egyesüljön minden unitárius lélek szeretetben, igazságban, a jó és nemes ügy igazi támogatásában.

Ez a lelki állapot hoz nekünk áldott, boldog karácsonyt. Adjon az Isten áldott, boldog magyar karácsonyt mindnyájunknak.

Új tantárgy gimnáziumainkban.

F. évi okt. 2-án dr. Gelei József egyet. tanár, egyházi Főgondnok urunk nemzetnevelési értekezletet tartott a kvári kollégium tanári karával. Ezen ülés eredményeképp az okt. hó 17-én tartott módszeres értekezlet egyhangú határozattal új rendkívüli tantárgyat iktatott be a gimnázium tantervébe *nemzetnevelés* címen. A Berde-bizottság Főtanácsot megelőző ülésén a székelykeresztúri gimnázium képviselője részéről is igéret hangzott el a nemzetnevelés bevezetésére. Kolozsvári gimnáziumunk nov. hó elején a bölcseleti tanszék keretében meg is kezdte a nemzetnevelés rendszeres előadását.

Ezzel a magyar művelődés és közoktatás terén nevezetes újítással megvalósult a nemzeti sorsközösség nagy szószólói részéről annyira követelt nemzetnevelés felkarolása önálló tantárgy formájában. Nemzetnevelés u. i. közoktatásunk egyes tantárgyain és a népművelés különböző szervein (rádió, sajtó, szabadegyetem, népfőiskola) keresztül eddig is folyt. Az ú. nev. nemzeti tantárgyak pedig közvetlenül e nagy cél szolgálatában állottak. Azonban ezek tanulásakor szerzett nemzetnevelési ismeretek és élmények nem foglalódtak egységes és tudatos rendszerbe, nem váltak természetszerűleg *nemzeti közösséget formáló* és felemelő összhangzatos *magyar világnézetté, magyar élettervé.* A középiskolai tudományos oktatás és szakműveltség egységes és tudatos betetőzésére szolgáló tantárgy a VIII. osztályos bölcselet. Ugyanilyen meggondolással és célzattal van szükség külön nemzetnevelési tantárgy bevezetésére, hogy a középiskola nemzeti vonatkozású ismeretei, élményei egységbe, rendszerbe foglalódjanak s ezenfelül nemzeti közösségtudattá izmosodjanak, végezetül pedig bölcseleti megalapozottságú magyar világnézetté és céltudatos magyar élettervvé kristályosodhassanak. Főgondnok urunk *„Merre haladjunk?"* c. nemzetnevelő és építő művének meghatározása szerint a nemzetnevelés az egyén lelkének tudatos és tervszerű telítése és alakítása

olyan irányban, hogy magát minden viselkedésével és cselekedetével a nemzet fiának érezze, közösségének szolgálatába állítsa és *egyéni boldogulását is a nemzet közösségi szolgálatán át keresse.* A nemzetnevelés megszervezése és megvalósítása égetően sürgős feladat, mert a nemzet szervezési és szervezkedési munkálatainak keresztülvitelére is ettől lehet várni elegendő és megfelelő értékű erőt. A nemzetnevelésnek tehát elsősorban arra kell törekednie, hogy az ifjúságot a közösség eszményében és a nemzeti közösség eszméjének nevelje. A *közösségtudat ápolása* is csak alaplerakás a nemzet teljesítményének fokozásához és sikeréhez. A nemzetnevelés fő- és végcélja a *közösségi cselekvés megvalósítása* és a cselekvő közösségek megszervezése. A nemzetnevelésnek tehát karöltve kell dolgoznia a nemzetépítő szervezettel, mert az igazi közösség csak mindnyájunk akaró és cselekvő összefogásával teremthető meg. Ime a nemzetnevelés jelentősége!

Unitárius magyar hitközösségünk csak büszke örömmel veheti tudomásul gimnáziumaink eme korszerű újítását, a nemzetnevelés tanításának bevezetését. Főgondnok urunk bátor kezdeményezése nyomán bizvást reméljük, hogy a nemzetnevelés és nemzetépítés sorsdöntő ügye hamarosan egyre szélesebb és erőteljesebb mederben nyer megvalósulást egész nemzeti közösségünk javára. *Vörös István.*

Karácsonyi szomorúság.

A kis Jézus emléke
Vérözönbe fürösztve...
Ilyen szörnyű karácsony
Jaj nem volt e világon.

Ennyi bánat, ennyi könny,
Ilyen fásult, nagy közöny,
Gyűlöltség, a szívekben
Nem lakott még sohasem.

A szeretet hírnökét
Mindenünnen száműzték.
Háborúzik sok ország.
Feledve van mennyország...

A bűntudat súlyával,
Egy jobb világ vágyával
Szomorún néz sok sok nép,
Első karácsonyi kép.

S a harcterek zajában
Egy bocsánatkérés van:
Óh szörnyű a végzetünk,
De másképp nem tehetünk.

Jaj másképp nem tehetünk.

SZÁSZ DÉNES,
teológus.

Jeleseink.

Kovács Kálmán tanügyi főtanácsos.

Pihenj tehát. De én alig hiszem,
Hogy szellemed, e nyugtalan erő,
Pihenni hagyjon.
Madách: Az ember tragédiája.

Nem hittünk a hírnek, kételkedtünk a nyomtatott betű igazságában, midőn arról értesültünk, hogy Kovács Kálmán tanügyi főtanácsos, fővárosi igazgató nyugalomba vonult. Hát lehetséges az, hogy az örök tevékenység, a soha nem pihenő lélek nyugalomba vonulhasson, nyugodtan maradhasson? Mégis el kellett hinnünk, mert ő maga erősített meg ebben. S ha már elhittük, nehány sorban meg kell emlékeznünk róla, mint általában megszoktunk emlékezni az egyház munkásairól ilyen alkalommal.

Kovács Kálmán az Unitárius Kollégium nagyhírű tanárának: Kovács Jánosnak a fia és a „Vadrózsák" gyüjtőjének, a halhatatlan emlékű Kriza Jánosnak az unokája. Apai és anyai ágon oly örökséget nyert, amely egyházunk legkiválóbb emberei közé emelte. Kora ifjúságától kezdve ott látjuk minden jó ügy mellett, mint igazi lelkes, munkás magyar embert. Az elnyomatás szomorú korszakában a legnagyobb feladatokkal megbizott emberek közé tartozott.

Pályafutását a kolozsvári Unitárius Kollégium gimnáziumában kezdte, mint történelem és latin szakos tanár. Eközben egyházát szerető emberhez méltón részt vett minden egyházi megmozdulásban. Az uralomváltozás alatt kénytelen volt áldásos tanári munkáját felcserélni más egyházi megbizatással, ahol született rátermettségével pótolhatatlan munkát végzett. Mint az erdélyi magyarság egyik kimagasló alakja, a Romániai Magyar Pártnak is nagy szolgáltot tett. Közéleti téren szerzett tapasztalatával hathatósan hozzájárult a Minerva könyvnyomda és kiadó r. t. megszervezéséhez. Egyházi és magyar-párti munkássága miatt azonban itt kellett hagynia szeretett erdélyi testvéreit és attól az időtől kezdve a Csonka-hazában szolgálta újra kezdett nevelői munkásságával nemzetét. A kultuszminisztérium kinevezte egyik budapesti leány minta-gimnázium igazgatójává. E téren végzett munkáságát ezzel méltóképpen honorálta fölöttes hatósága. Mint tanügyi főtanácsost, őt küldte ki a felszabadulás után a kolozsvári Unitárius Kollégiumhoz érettségi-biztosnak, ezzel is jelezve, hogy teljes mértékben megfelelt tanügyi feladatának.

Budapesti tartózkodása alatt is fáradságot nem ismerve intézte egyháza és ismerőseinek ügyeit a legnagyobb sikerrel. Ez csak egyéni rátermettségének, önfeláldozó szolgálatkészségének tudható be.

Most, amikor nyugalomba vonulásakor köszönetet mondunk fáradhatatlan munkásságáért, kérjük Isten áldását további munkájára. Adja Isten, hogy egyházunk, iskolánk s magyarságunk javára és előmenetelére szentelhesse még számos éven át életét! *G. M.*

Farkas Sándor-emléktábla.

A mult század 30-as éveinek nemzeti megmozdulásában Erdélyben b. Farkas Sándornak is tiszteletreméltó része volt. Életrajzi adatai nyilvánvalóvá teszik, hogy nagy tehetsége a vagyontalansága és társadalmi adottsága folytán szétforgácsolódott. Bölöni Farkas Sándort, mint székely nemest, az érvényesülésben az alkotmány nem akadályozta, de szerény vagyoni viszonyai nem nyújtottak lehetőséget a benne rejlő tehetségek kifejlesztésére. Már pedig a rendszeres nevelést csak a zsenik adománya pótolhatja. Lehet, hogy zseniálisnak is nevezhető, de viszont a társadalmi elhelyezkedése nem volt alkalmas arra, hogy szellemi képességei kirobbanjanak. Mai nyelven szólva: kezelő tisztviselő volt.

Csodával határos az a tevékenység, amelyet az akkori irodalmi és politikai vezérekkel való személyes kapcsolata folytán Kolozsvárt kifejtett. Ez teszi megérthetővé, hogy gróf Béldi Ferenc angliai és északamerikai utazására magával vitte.

Ez az út is bizonyítja, hogy a vagyonilag korlátozott lehetőségek között mozgó b. Farkas Sándor korának egyik legnagyobb szellemévé fejlődhetett volna, ha társadalmi adottsága ezt nem akadályozta volna. Hivatalában családi kapcsolatai nélkül nem tudott kellően haladni. Ez legyen figyelmeztető mindazoknak, akik tehetséggel, de megfelelő kapcsolatok nélkül indulnak a hivatali életnek.

A szabad pályákon más a helyzet. Itt a zseni érvényesülésének korlátlan lehetőségei vannak, ha a jó szerencse is vele van. B. Farkas Sándor életlehetőségei nem voltak olyanok, hogy a szerény megélhetést biztosító kis tisztviselői állást otthagyja, hanem önérzetének csorbításával is tovább könyökölt az íróasztalon. Ez a vagyontalan tehetségek szomorú sorsa — a mindíg akadó kivételekkel szemben. A zseni — hivatali korlátok között — mindíg nyugtalankodó és elégedetlenkedő ember marad. Ezért a hivatali vezetők szemében nem kívánatosak.

B. Farkas Sándor — akinek fiatalkori vagyoni helyzetéről az ismert adatok sem nyújtanak tiszta képet — szellemi nagysága által történelmi jelentőséget küzdött ki magának.

„Utazás Észak-Amerikában" c. munkája a kezdeményezők halhatatlanságát biztosította számára. Egy székely nemes, aki felfedezte a demokráciát, — mondja némi célzatossággal Hatvany Lajos.

A ma közgazdasági téren oly jelentős Szövetkezeti Eszmének b. Farkas Sándor egyik korai hírnöke és megvalósítója volt. A temetőn kívül a közéletben a kolozsvári Gondoskodó Társaság képviseli b. Farkas Sándor szellemét. A szövetkezetek erdélyi központja: a Szövetség, most emléktáblával jelölte meg e nagy férfiú bölöni szülőházát.

Az 1941. november 9-én lefolyt országzászló ünnepéllyel kapcsolatban megtartott ünnepség keretében dr. Elekes Béla igazgató mondott nagyszerű tanulságos emlékbeszédet Bölönben. A budapesti b. Farkas Sándor iparos és kereskedői egyesület nevében Nagy Áron asztalos beszélt a nagy eszmehordozóról. Az emléktábla felavatása nemes cselekedet volt. Méltó a példaadóhoz.

De jól figyeljük meg: halálának évszázados évfordulója 1942. évi február 3-án lesz. *t. gy*

Országzászló-avatás Bölönben.

Bölön határszéli község szép és megható ünnepség keretében avatta fel a Pestszenterzsébet megyei város hazafias közönségétől ajándékozott országzászlót november 9-én. Az ünnepély a „Te benned biztunk eleitől fogva" kezdetű zsoltárral kezdődött, azután imát mondott Nagyobb Péter ref. lelkész. Uzoni Imre biz. elnök tartalmas megnyitója után, melyben hódolatukat és hálájukat fejezte ki Kormányzó urunknak és nagy szövetségeinknek, Háromszék vármegye nevében dr. Domokos Károly árvaszéki elnök mélyen átérzett és áthatott szavakkal üdvözli a megjelent nagyrabecsült vendégeket. Csíkszentmihályi Balla Gyula pestszenterzsébeti városi főjegyző hazafias érzéstől fütött a székelység iránt nagy szeretetet sugárzó beszéddel adja át Bölön község főbírójának az ajándékozott országzászlót, mely csak jelképe a testvéri érzés további ápolásának. A magyar „Hiszek egy" éneklése közben a leventék felhúzták a gyönyörű magyar zászlót. Zászlószentelő beszédet mondott Imre Lajos unitárius s. lelkész, utánna a magyar anyák nevében szívhezszóló szép, lelkesítő beszédet mondott Tana Albertné, az ifjúság köréből szavalt Demeter András és Kisgyörgy Borbára; a Székely Himnusz éneklése után a Székely Hadosztály képviseletében Nagy Áron kiküldött beszélt nagy és állandó hatással. A bölöni elszármazottakat üdvözli Pál Tivadar és válaszolt rá Kisgyörgy Áron. A tanuló ifjúság nevében köszönti az országzászlót Boda József, Szóradi Anna, a frontharcosok nevében pedig Kisgyörgy Sámuel beszélt.

A „Szózat" éneklése után Uzoni Imre, a zászló-bizottság tevékeny elnöke, az ünneplő közönségnek tudomására adja, hogy Bölön község vezetősége, Pestszenterzsébet megyei város hazafias közönségének az országzászló ajándékozásáért, Bölön

testvérközséggé fogadásáért és két bölöni székely gyermek középfokú nevelésének vállalásáért, mély háláját és köszönetét díszjegyzőkönyvében fejezi ki: dr. Tóth György ny. kuriai bírót és vitéz dr. Endre László Pest-vármegye alispánját a község érdekében kifejtett társadalmi, közművelődési és gazdasági hazafias munkásságukért Bölön község díszpolgárává választja.

A zászlóavatási ünnepélyen megjelent székely és magyar ruhába öltözött leányok és asszonyok festőien szép díszfelvonulása után a bölöni fuvószenekar hangjai mellett bölöni Farkas Sándor szülőházához vonultak, hogy a „Szövetség" kolozsvári központja és a Gondoskodó (bölöni Farkas Sándor alapítása) által adományozott emléktáblát leleplezzék.

A leleplezés ünnepén magas szárnyalású emlékbeszédet Elekes Béla, a „Szövetség" vezérigazgatója, mondott, kiemelve bölöni Farkas Sándornak a hitelszövetkezetek létesítése körüli úttörő munkáját; Nagy Áron a budapesti bölöni Farkas Sándor egyesület nevében beszélt. Lőfi Béla a mostani ház tulajdonosainak nevében köszöni meg az emléktáblát; Bölön község nevében az emléktáblát átveszi László Ferenc. A magyar Himnusz hangjaival végződött a mély és nemes érzelmeket keltő igazi nagy ünnepély.

Dr. Mikó Imre előadása a D. F. Egyletben.

December hó 1-én az Unitárius Kollégium díszterme zsufolásig megtelt előkelő hallgatósággal, hogy meghallgassa dr. Mikó Imre képviselőt, akit a D. F. Egyletnek sikerült is megnyernie egy előadás tartására. A nagy közönség és a D. F. Egylet nagyon boldog volt, hogy a fiatal tehetséges, fáradhatatlan munkásságú képviselőt hallgathatta, mert oly kérdésről beszélt, mely mindnyájunkat legközelebbről érdekel: a Kárpátokon túli magyarok visszatelepítéséről és oly felkészültséggel és magával ragadó előadással beszélt, mely csak a legkiválóbb előadók sajátja. A jeles képviselő ismertette azokat a körülményeket, melyek miatt a székelység kivándorolt a Havasalföldre, Moldovába és Bukovinába s ismertette az ottani helyzetüket. Előadta, hogy csaknem száz esztendővel ezelőtt felvetődött éppen unitárius részről a hazatelepítés gondolata; Jakab Elek, a nagy történetíró foglalkozott a népcsere gondolatával, de ez a gondolat pusztába hangzó szóként hangzott el. Legujabban a bécsi döntés idején sokan hazajöttek a Havasalföldről, a bukovinaiakat pedig a Szerbiától visszafoglalt délmagyarországi területre telepítették vissza. Az előadás nemcsak tárgyánál fogva, de kidolgozásánál és művészi előadásánál fogva is rendkívüli hatást gyakorolt a nagyszámú hallgatóságra.

Az előadást az egylet ügyv. alelnöke: dr. Kiss Elek egyházi főjegyző köszönte meg s rövid, tartalmas beszéddel az előadássorozatot bezárta.

Csendes imádság.

Én Istenem, ki a virágok
törékeny testét is kezedben tartod,
erőtlenül a mély éjbe estem:
mutasd meg nekem ragyogó arcod.

Légy amint voltál kedves hozzám,
patak csobogás hozza a fülembe
szelíd, békítő, biztató hangod, —
jó jóságod üljön a szívembe.

Szólíts, mint anyám, ha este megjött
és elfáradtan az udvarunkra ért,
ölelj magadhoz, ne hagyj elesni,
ne szidj meg nagyon büszkeségemért.

Csillag bokrokra terítettem
ki vak, bizakodó, öntelt lelkemet,
de az éjt loptam csupán magamba
s most reszketek, hogy bünöm eltemet.

Sűrű az éj, — magamba húlltan
imádkoznék, de ajkam csak dadog
s a messze égről, mint hosszú ujjak
reám mutogatnak a csillagok.
Légy számomra ismét az erdő,
nehéz zugású, messze-messze hívó,
légy friss patak, mosd tisztára lelkem,
légy óh, Atyám, légy Vezér és Bíró.

SZÉKELY D. GYULA.

Veress Sándor gondnok.
(1869—1941).

Az árkosi unitárius egyházközséget váratlanul igen súlyos csapás érte. Veress Sándor ügybuzgó gondnokunkat elveszítettük. Halála előtt még három nap szorgalmasan végzi azt a munkát, mellyel a család boldogulását s a közügy előmenetelét odaadással szolgálja. S váratlanul olyan gyógyíthatatlan betegség éri, hogy orvosi műtéttel sem lehetett az erős munkabiró férfit a családnak és a köznek megmenteni.

Az a férfi volt községünkben, aki minden ügyet önzetlenül, jó lélekkel szolgált. Kis családjának igazi erőssége. Igazi jó férj, önfeláldozó édes apa, ki mindent elkövetett, hogy a csa-

lád erős legyen s a társadalomban az őt megillető helyet elfoglalhassa. Rajongásig szerette az édes anyaföldet s mint haladó gazda, lépést tartva a korszellemmel, igen értékes munkát végzett s így a család jövőjét szilárd és biztos alapra fektette. Tagadhatatlan, hogy a családnak legnagyobb a vesztesége, mert erőteljes, szellemi frisseségben levő férfi nem érezte és nem is mutatta, hogy 72 év súlyos terhét hordozza.

De nemcsak a család, hanem a köz is vesztes, mert egy derék harcost veszített benne. A község, a kétágkatona közbirtokosság, a Hangya fogyasztási szövetkezet, gazdakör mind fájlalják váratlanul bekövetkezett halálát, mert minden munkamezőn egy bátor munkással kevesebb van. Vesztes a magyarság, mert benne egy százszázalékig megbizható gerinces tagot veszített. A 22 éves megszállás ideje alatt soha meg nem tántorodott, sőt üldöztetést s durva bántalmakat szenvedett fajához való törhetetlen ragaszkodásáért. Mint az erős tölgy, töretlenül állotta az ütést.

Nagyon sokat veszített benne unitárius egyházközségünk is. 27 évig megszakítás nélkül kebli tanácsos, 7-ik éve ügybuzgó gondnokunk. Az egyházi életben semmiféle komoly megmozdulás nem történhetett, amelyben elől ne járt volna. A háborus romok eltakarításánál a vezér példáját mutatta a hivek előtt. Harangbeszerzésnél, orgona kijavításánál látjuk tevékenykedni s a kételkedőket az építőmunkába igyekszik bevonni. Mikor a felekezeti oktatást a bukástól meg kellett menteni, néhány egyházias ügybuzgó társával a most is virágzó felekezeti iskolának alapjait rakja le. Mikor a 22 éves nehéz időben a megsemmisülés fenyegetett minden társadalmi, faji, közgazdasági és egyházi komoly munkát, a legkérlelhetetlenebb harcosa, hogy egy modern kultúrház épüljön a falu szívében. Az ő elgondolása szerint fel is épült. Alkotásainak ez a koronája, mert maga és családja olyan lendülettel áll be az építőmunkába, hogy még a saját dolgát is elhagyja, csak a köz kárt ne szenvedjen. Minden vágya az volt, hogy a díszes hajlék felavatása az ő gondnokságában történjék meg. Nem érhette meg, mert országunk határánál beindult háború megakadályozta egyházközségünket abban, hogy e kedves ünnepséget megrendezhessük. Munkájának értékéből nem von le semmit, ha majd egyszer vágya valóra válik jobb és békésebb időben. Azt mindenesetre nemcsak övéi, hanem mindenki sajnálja, hogy nem lesz testileg az ünneplők között, de végzett munkájának értéke mindenki előtt tudva van. S mikor az ajkak elnémulnak s beszélni nem fognak, akkor szólal meg az egyházközségnek aranykönyve s a sárguló lapokon levő megfakult betük hirdetik, hogy Erdély legnehezebb idejében Árkos községben ki volt Veress Sándor egyházközségi gondnok.

Végh Benjámin.

Kedves munkatársainknak, olvasóinknak boldog karácsonyi ünnepeket és újévet kívánunk.

AZ EGYETEMES LELKÉSZKÖR ELNÖKÉHEZ

— 100 P.-ős pályatétel a lelkészek számára a nemzetnevelői gondolat ápolására. —

Mélyen tisztelt Elnök Ur!

Tiszteletes Elnök Úrnak örvendező lélekkel hozom tudomására, hogy oklevéllel rendelkező lelkészeink számára pályatételt tűzök ki „A lelkész a falu népének nemzetnevelője" címen. A pályatétel díja 100 pengő. A pályázat titkos, a szokásos jeligével és borítékba zárt névvel küldendő be; a pályamunkák benyújtási határideje 1942. szeptember 15. A pályamunkák benyújtandók Theológiai Akadémiánk igazgatóságához, elbirálja a dékán által a birálatra kijelölt bizottság. Az eredmény kihirdetésének ideje az 1942. évi főtanács, ugyanett részesül az illető a jutalomban is.

A pályatétel kitűzésének célja lelkészeinkben az unitárius és a nemzeti öntudat emelése és az apostoli hivatásérzet fokozása.

Erre való tekintettel a pályázónak a munkában részletesen foglalkoznia kell nagy nemzetnevelőinkkel, különösen a nemzetnevelő lelkész-apostolokkal. A pályamunka tagolódását úgy képzelem el, hogy az író szóljon mindazokról a lehetőségekről, fejezetekbe foglalva, melyek a lelkésznek alkalmat adnak a nemzetnevelés gyakorlására. Ilyen fejezetek lennének: a prédikátori szolgálat és a nemzetnevelés; a hitoktatószolgálat és a nemzetnevelés; a cura pastoralis és a nemzetnevelés; az egyházi közigazgatási szolgálat és a nemzetnevelés; a lelkész, mint a falu népe közösségi életének megszervezője, stb.

Tiszteletes Elnök Úram iránt, valamint az általa vezetett Lelkészkör iránt őszinte tisztelettel és unitárius szeretettel:

Gelei József,
főgondnok.

Budapesti hirek.

A 345. számú János Zsigmond cserkészcsapat november 23-án a Székely Egyetemi és Főiskolai hallgatók egyesülete helyiségeiben tartotta őszi műsoros csapatünnepélyét. Megnyitót dr. Veress Pál egyetemi tanár, a szervező testület elnöke tartott, utánna a csapat katona-dalokat adott elő, Fodor Béla Végvári: „Mindhalálig" című költeményét szavalta el. Ezután a cserkészcsapat tagjai cserkészszíndarabot adtak elő. Szünet után Nyiredy Géza ősi naplótöredéket olvasott fel, utánna az apródok énekeltek, végül egy tréfát adtak elő a csapat tagjai. Az egyes műsorszámokat v. Nyiredy Szabolcs konferálta. A műsoros estet az öreg cserkészek táncestélye követte, ami együtt tartotta fiatalságunkat a késő éjjeli órákig. Derék csapatunk a szórakozás óráiban is jó munkát végzett. Ebben a nehéz zord időben vidám hangulatot vitt a fővárosban megdermedt szívünkbe.

A Dávid Ferenc Egylet novemberi (28-iki) felolvasó estélyét Dávid Ferenc emlékének szentelte. A közének elhangzása után Ferenc József imája hangzott el, hálát adva a reformátor örökértékű javaiért. v. dr. Nyiredy Géza Széchenyi Istvánról emlékezett meg, szembeállítva őt Dávid Ferenccel, hiszen lélekben is sokban hasonlítottak egymáshoz a hazafiasan gondolkodó vallás-reformátor és vallásos lelkű nemzeti reformátor. Kelemen Lajos egyetemi tanár Dávid Ferenc idejéből származó épületekről és tárgyakról emlékezve, végigvezetett bennünket Dávid Ferenc dicsőséges multján sok közvetlenséggel, sok olyan gondos szeretettel, tárgyilagossággal és széles ismerettel, ami csak egyedül neki adatott meg.

A művészi részt Hajdu Anna éneke és Bíró Mária hegedűjátéka szolgáltatta nagy művészi érzéssel. A magas nivójú estet dr. Csíky Gábor köszönő szavai és a Himnusz hangjai zárták be. Egyedül a közönség gyér számával nem voltunk megelégedve. Zsufolt templomot érdemelt volna ez a gondos és művészi műsor.

November végén zajlott le Koháry uccai templomunkban a lelkész-választás. A választás Szentiványi Sándor teológiai magántanárnak szerzett abszolut többséget. Most már csak a püspöki jóváhagyás van hátra abban, hogy Budapesten újra lecsillapodjanak a felajzott idegek és megkezdődjék az egyházépítő csendes munka. *Ujvári László.*

ADVENTI ISTENTISZTELETEK. A kolozsvári teológia akadémia buzgó tanárai advent alkalmából istentiszteleteket tartottak még pedig a következő időben és kérdésekről: 1. November 30-án: Vári Albert theol. tanár: „Szükség nektek újon-

nan születnetek." — 2. December 7-én: Simén Dániel theol tanár: „Adventi útak és ösvények." — 3. December 14-én: Dr. Fikker János theol. tanár: „Adventi magatartás." — 4. December 21-én: Dr. Kiss Elek theol. tanár, e.-főjegyző: „Az ünnep küszöbén." — Minden istentisztelet a Kollégium dísztermében (Kossuth Lajos-utca 9. sz.) volt megtartva nagy közönség előtt.

„AKIK ONNAN HAZATÉRTEK", azok között van Kozma Ferenc vezérkari százados afia, akit magas kitüntetés ért. A nyiregyházi hazatéréskor a Kormányzó Ur Őfőméltósága, a szovjet elleni hadműveletekkel kapcsolatban, az ellenség előtt tanusított vitéz és sok esetben önfeláldozó magatartásának elismeréséül: „Dicsérő Elismerést a hadi szalag és a rendek egyidejű adományozása mellett" (Signum laudis) saját kezűleg nyújtott át Kozma Ferenc vk. százados afiának. A Kozma név Egyházunk történetében arany betükkel van beírva. Régi nemes székely család leszármazottja. Nagyapja: Kozma Ferenc, Egyházunk vezető alakja, a kolozsvári főgimn. isk. felügyelő gondnoka, az E. K. Tanácsnak nehéz időkben súlyos szavú munkása volt. Anyai nagyapja: Geréb Márton, a kolozsvári ref. főgimn. tanára, édes apja: dr. Kozma Endre, kir. közjegyző, édes anyja: sz. Geréb Ilona, a kolozsvári társaságnak ismert, kedves alakjai voltak. Nagyanyja: Kozma Ferencné sz. Imreh Juliánna és Geréb Mártonné sz. Kele Janka, a kolozsvári karácsonyi bazárnak és minden nőegylet rendezői, áldozatkész munkásai voltak. Ilyen környezetből csakis hős és nemeslelkű sitódok származtak. Amidőn ezen megérdemelt kitüntetéshez a magunk részéről is örömmel gratulálhatunk, megemlítjük, hogy Kozma Ferenc vk. százados afia 1942 január hó 28-án (szerda) este 7 órakor az Unitárius Kollégium dísztermében, Kossuth Lajos u. 9. sz., előadást tart: *„A magyar katona az orosz hadjáratban"* címmel, melyre érdeklődő afiáinak figyelmét felhivjuk. A belépés díjtalan. *H. S.*

BERDE-BIZOTTSÁGHOZ lapunk zártáig multkori nyugtázásunk óta a következő adományok folytak be: Józan Miklós püspök 100 P., dr. Simárdi Tamás 20 P., dr. Gál Zsigmond 400 P., Budapesti Unit. Nők Szövetsége 200 P., dr. Hethésy Jenő celdömölki r. kath. vallású főszolgabíró 100 P., vitéz Gyulai Tibor 761 P., Csifó Salamonné 20 P. Az első, októberi számunkban nyugtázottak közül tévedésből kimaradt dr. Fazakas Miklós felügyelő gondnok 60 P.

SZEMÉLYI HÍR. Gálffy Zsigmond kollégiumi igazgató, aki július 3-án egy véletlen baleset következtében combnyaktörést szenvedett, hosszas, megpróbáló szenvedés után a teljes felgyógyulás útján van. Minden reményünk meg van arra, hogy 1942 január 1-én átveheti felelősségteljes hivatását: a kolozsvári főgimnázium igazgatását.

„REMÉNYIK EMLÉKÜNNEPÉLY" AZ UNITÁRIUS TEOLÓGIÁN. Az Unitárius Teológiai Akadémia ifjúsága november 23-án a kollégium dísztermében nagysikerü „Reményik emlékünnepélyt" rendezett. Az ünnepséget Szász Dénes önképzőköri elnök nyitotta meg. Utána Bencze Márton III. éves teológus elszavalta a nagy költő: „Mikor ünnepet ül" és „Akarom" c. költeményét. A műsor kiemelkedő száma volt Simén Dániel teológiai tanár felolvasása ezen a címen: „Reményik költészete és az erdélyiség kérdése". Ezután Gellérd Imre III. éves teológus szavalta el az „Ahogy lehet" c. költeményt, majd Sántha Ferenc kurucnóta tárogatószámai következtek. Bezárót dr. Fikker János teol. dékán mondott. Az ünnepséget a Himnusz zárta be.

Az idők jele.

Ha a figyelmes olvasó végignézi azoknak a névsorát, akik a szegény gyermekek tanulására áldozatot hoztak, egy előttünk eddig ismeretlen név ötlik szemébe. Az adakozók közt ott szerepel Celdömölk nemeslelkű főszolgabírája: *Hethésy Jenő* dr. Ez a róm. kath. vallású nemes lélek a sokat szenvedett, kiuzsorázott Erdélynek sietett a segítségére s olyan példát mutat ezzel, ami a legnagyobb elismerésre és követésre méltó. Ha az unitárius tehetős, vezető emberek jönnek a szegény tanulók és az elnyomatás szomorú két évtizedében megrongálódott intézményeink segítségére, szép és hálára méltó cselekedet. Midőn azonban más vallású kiválóságok is áldoznak a mi ügyünkért: abban a magyar együttérzésnek, a kialakult tiszta magyar öntudatnak nemes megnyilatkozását kell fölismernünk. Köszönjük a jelentős adományt Hethésy Jenő dr. főszolgabíró urnak, de még inkább köszönjük Istennek azt, hogy ily magyar lelkeket adott nekünk a mostani zürzavaros időkben. Áldottak, sokszor áldottak legyenek azok a magyar lelkek, akik az idők jeleit megértik.

A SZÉKELY NŐK EGY UJABB HŐSI TELJESÍTMÉNYE. Jelen alkalommal a nyárádszentmártoni unitárius nőegyletről van szó, amely kicsiny volta dacára buzgó lelkesedéssel van eltelve minden nemzetvédelmi ügy iránt, s 60 darab érmelegítőt kötött a nőegylet tagjaitól összeadott gyapjúfonalakból a harctéren küzdő hőseinknek és 3056 darab szállítható süteményt, cigarettát, cigarettapapirt, dohányt, zsebkést, csokoládé-cukorkákat, stb. küld a karácsonyi szeretetcsomogakkal azoknak, akik nem tölhetik itthon velük a karácsonyi szent ünnepeket. A lelkes vezetésért Csongvay Bözsi nőegyleti elnöknőt illeti az elismerés.

A BUDAPESTI IRATMISSZIÓ kéri dr. Tóth: Zsinattartási jogát és a más füzeteket is visszaküldeni, vagy az árát megfizetni. — Az Iratmisszió feladata, hogy az unitárius közérdeket érintő füzeteket és könyveket a nagyrabecsült hivekhez eljuttassa. — Jogilag a címzett a megrendelés nélkül küldött könyveket nem köteles gondozni, de az Unitárius Iratmisszió célkitűzése folytán nem lehet ildomosnak tartani az értéket képviselő füzet, vagy könyv megtartását. — Egyházi keretben a könyvek visszaküldése más elbirálás alá esik, mint az üzleti szempontból való könyvküldés.

NAGYHOMORÓDMENTI TÁRSASKÖR néven tömörültek és tartották meg f. hó 7-én alakuló közgyűlésüket Homoródszentpálon a nagyhomoródmenti falvak művelt vezetői abból a célból, hogy találkozásaik alkalmával kicserélve gondolataikat, lépést tartva az új magyar élet magas színvonalú közjóléti, közgazdasági, közművelődési intézkedéseivel, emeljék egy vidék életszínvonalát, közös erővel biztosítsák székely fajtájuk boldogulásának útját, egyszóval munkálják a magyar összetartást, a magyar közösségi tudatot, mint minden nemes törekvés igazán tiszta erőforrását. Ez alkalommal jóváhagyták az alapszabályokat és megválasztották a tisztikart a következők szerint: elnök Kiss Sándor unit. lelkész (H. Jánosfalva), alelnökök: Szabados József ref. lelkész (Sz. Dálya) és Bardócz Béla jegyző (H. Darócz), titkár Bede Emil unit. lelkész (Recsenyéd), jegyző Báró József unit. lelkész (Városfalva), pénztáros Szabó István kisgazda (H. Szentpál), ellenőr Bartalis Márton áll. ig. tanító (Városfalva), háznagy Gyarmathy Andor földbirtokos (H. Szentpál), könyvtáros Vári Domokos unit. lelkész (H. Szentpál). Továbbá választottak egy 6 tagú választmányt és egy 5 tagú pénztárvizsgáló-bizottságot. A választások után Kiss Sándor elnöki megnyitóját követve magas színvonalú szabadelőadást tartottak Szabados József Széchenyi Istvánról és Bartalis Márton Katona Józsefről. E lelkes műsort a Székely Himnusz tették még lelkesebbé. A műsort követő szerény vacsorán Kiss Sándor elnök éltette Kormányzó Urunk Őfőméltóságát.

AZ 1942. ÉVI UNITÁRIUS NAPTÁRT a lelkészi hivataloknak szétküldöttük. A nyomda, papir és a postai költségek drágasága miatt az árát 70 fillérben állapítottuk meg. Ebből a 70 fillérből 6 fillér az eladással felmerült költségekre fordítható. A 64 fillér naptáronként a Dávid Ferenc Egylethez legkésőbb 1942. év jan. 30-ig beküldendő.

Kérjük lelkésztársainkat, hogy a naptárak eladása érdekében a jelen évben is tegyenek meg minden lehetőt és a begyűlt pénzt minél hamarább küldjék fel, mert az egyletnek nagy szüksége van rá.

HÁTRALÉKOK. Ujabb időben igen megszaporodtak hátralékosaink. Ez nagy szerencsétlenség, mert ha tovább is így megy, kis lapunkat nem tudjuk tovább kiadni. Aki nem rendezi egyleti díjait, az az Unitárius Közlöny fönnmaradása ellen dolgozik. Ki veszi magára ezt a súlyos vádat? Történelmi felelőssége tudatában minden olvasónk rendezze el tartozását, mert ezáltal jó és nemes ügyet mozdít elő.

HIBAIGAZÍTÁS. Az Unitárius Közlöny novemberi száma 181. lapján *Józan Miklós* püspök ur javaslatára létesült alap címe tévesen így íródott: „Magunkért. 1571." A helyes cím: „Mindnyájunkért. 1571." A 181 lapon alulról a 10 sorban Zrinyi sírja Zrinyi szobrára javítandó ki.

ÖZV. CSINÁDY JÁNOSNÉ sz. György Ida életének 76-ik, özvegységének 11-ik évében nagy lelkierővel viselt súlyos szenvedés után, november hó 19-én, Karcagon visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. A megpihent testet Nyárádszeredára szállították, hol unitárius szertartás szerint a családi sírkertbe helyezték örök nyugalomra övéi körébe. A szeretet Istene adjon vigasztalást a nagyszámú gyászoló szíveknek.

NYUGTÁZÁS. Az egylet pénztárába november 7-től december 11-ig előfizetői díat fizettek: Patakfalvi Irma, Sepsiszentgyörgy 1940-re; Szász Ferenc, Medesér 1940—1941-re; Ambrus Zsigmond, Balázs Mihály, Deák Albert, Izsák Ferenc, Kovács Márton, Csehétfalva 1941-re; id. Szentpáli Sándor, id. Szentpáli Zsigmond, Béla G. Domokos, Béla I. András, Szabó Dénes, Bálint Mózes, Benkő Domokos, Kovács Domokos, Kovács B. Mózes, Szilágyi István, Homoródkarácsonyfalva 1940-re; Böjthe Béláné, Felsősófalva 1941—1942-re; Gergely János, ifj. Benedek Bálint, Székely Bálint, Csomor József, Kiss Gyula, Jobb István, ifj. Máthé Ferenc, Székely Albert, Székely Bálint, Székely Dénes, Vass András és Vass Dénes, Homoródszentpéter 1940—1941-re (2 p. 40 fil.); Csíki Domokos, id. Hadnagy Sándor, Nagy Lajos, Fóris Gábor, Galbács Ferencné, dr. Bódi János, Györffy István, Székelyudvarhely 1941-re; Balázs János 1940—1941-re; özv. Boros Györgyné 1939—1941-re; Németh Albert 1939—1941-re (4 p. 40 fil.); Vass Dénes, Marosvásárhely, László József, Lőrinczy Mihály B., Keresztély Géza, ifj. Máté Lajos, Szentábrahám; Csete Imre, Kolozs, Ürmössy Jenő, Kolozsvár 1941-re; Ádámossy Gábor, Budapest 1942-re, Kovács Jenő, Kolozsvár 1940—1941-re, Vinczy Ferencné, Bánffyhunyad 1941—1942-re; Dávid Ferenc Egylet, Ujvári László, Budapest 1941-re; Pethő Kálmán, Pestszentlőrinc 1941-re, Kovács József, Budapest 1943-ra; ifj. Egyed Dániel,

Benedek Áron, Benedek Emmuska, Flórián Kristófné, Fekete Domokos, Okland 1940—1941-re; Egyed Mózes gépész, Szolga Gábor, Dimén Domokos, Kovács Dániel, Benedek Albert, Füzi Domokos, Füzi János, Bartha Dénes, Szolga Dénes, Elekes István, Okland 1941-re.

Tagsági díjat fizettek: Máthé Kálmánné, Budapest 1940-re; Unitárius Egyházközség, Homoródkarácsonyfalva; Pap Ferenc, Homoródszentpéter; Unitárius Egyházközség, Székelyudvarhely 1941-re; Györke Dénes, Beszterce 1941—1942-re; Kiss József, Székelykeresztúr; Gyulay Árpád, Korond 1941-re; Unitárius Egyházközség, Korond 1933—1941-re (19 p.); Fazakas Jenő, Rava 1941-re, Patakfalvi Zsigmond, Etéd 1942-re; Stanciu Jánosné, Marosvásárhely 1941-re; István Lajos 1940—1941-re, Pethő Kálmán, Nyomát 1940—1941-re; Tana Ferenc, Kolozsvár 1938—1941-re; Komjátszegi Géza, Kolozs 1941-re; Nagy Jenő, Jobbágyfalva 1930—1941-re; Szigethy Zoltán, Marosvásárhely 1942-re; Farczády Sándor, Beszterce 1936—1941-re; Pataki Jánosné, Kolozsvár 1940—1941-re.

Alapítói díjat fizettek: Richterné Gvidó Juliska, Siménfalva 10 p.; Jánosi József 20 p.; dr. Ferenczy Sándor, Máramarossziget 5 p.; dr. Kiss Elek, Kolozsvár 40 p.

Kolozsvár, 1941 december 12-én.

Gálfi Lőrinc,
pénztárnok.

Az Unitárius Közlöny előfizetése egy évre 2 pengő, D. F. Egyleti tagsági díj 3 pengő; örökös alapítói díj 40 pengő, egyes szám ára 12 fillér. Idegen valutában ennek megfelelő összeg. Előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít, tagsági és alapító tagsági díj pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira. — A díjakat az áremelkedés miatt kellett fölemelnünk. Arra kérjük kedves olvasóinkat és tagtársainkat, hogy díjaikat minél előbb rendezzék. Akinek nehézségbe kerül a pénz elküldése, a lelkészi hivatal szívesen elküldi. Kérjük tehát oda fizetni be.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta 15-én.

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L.-u. 9.

„Pallas" könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-utca 7. Telefon 11-58.

Felelős vezető: Kahlfürst Imre.

5769